پنجمین همایش ملی آموزش زبان عربی (pck)

المؤتمر الوطنی الخامس لتعليم اللغة العربية (pck)

تدوین:
دکتر عاطی عبیات
(دبیر علمی همایش و دانشیار گروه آموزشی زبان و ادبیات عرب دانشگاه فرهنگیان)
دکتر عفیفه موحدیان عطار
(دبیر اجرایی همایش و استادیار گروه آموزشی زبان و ادبیات عرب دانشگاه فرهنگیان)

پنجمین همایش ملی آموزش زبان عربی (pck) تدوین: دکتر عاطی عبیات، دکتر عفیفه موحدیان عطار

ISBN : 978-622-8584-64-5

انتشارات کتابکده آرشیدا

پنجمین همایش ملی آموزش زبان عربی

آذر ماه ۱۴۰۴

سرشناسه	:	همایش ملی دانش آموزش محتوا (PCK) در رشته آموزش زبان و ادبیات عربی (پنجمین : ۱۴۰۴ : اهواز)
عنوان و نام پدیدآور	:	پنجمین همایش ملی آموزش زبان عربی آذر ماه ۱۴۰۴/ تدوین عاطی عبیات، عفیفه موحدیان‌عطار.
مشخصات نشر	:	اهواز: کتابکده آرشیدا، ۱۴۰۵.
مشخصات ظاهری	:	۲۱۷ ص.: مصور؛ ۵/۱۴×۵/۲۱ س‌م.
شابک	:	978-622-8584-64-5
وضعیت فهرست نویسی	:	فیپا
موضوع	:	زبان عربی -- راهنمای آموزشی -- کنگره‌ها
		Arabic language -- Study and teaching -- Congresses
شناسه افزوده	:	عبیات، عاطی، ۱۳۵۶-، گردآورنده
شناسه افزوده	:	موحدیان‌عطار، عفیفه، ۱۳۶۷-، گردآورنده
رده بندی کنگره	:	۶۲۰۳PJ
رده بندی دیویی	:	۷۵۰۷۶/۴۹۲
شماره کتابشناسی ملی	:	۱۰۶۸۰۶۷۲
اطلاعات رکورد کتابشناسی	:	فیپا

پنجمین همایش ملی آموزش زبان عربی

تدوین: **دکتر عاطی عبیات، دکتر عفیفه موحدیان عطار**

ناشر: **کتابکده آرشیدا**

طراح جلد و صفحه‌آرایی: **سامی سواری**

شابک: **۵-۶۴-۸۵۸۴-۶۲۲-۹۷۸**

●نوبت چاپ: **اول ۱۴۰۵** ●تیراژ: **۲۰۰ نسخه** ●قیمت: **۷۸۰۰۰۰ تومان**

انتشارات کتابکده آرشیدا

تلفن تماس: ۳۳۸۳۸۲۸۳-۰۶۱ -۰۹۱۶۳۰۴۹۴۶۸

پست الکترونیکی: ketabkadehr.pub@gmail.com

حق چاپ محفوظ است.

پنجمین همایش ملی دانش آموزش محتوا (PCK)
در رشته آموزش زبان و ادبیات عربی
The 5th National Conference on Content Knowledge (PCK) in the Field of Arabic Language and Literature Education
ISC
(۰۲۲۲۱-۱۲۰۱۶)
اللغة العربية
لغة الضاد...
لغة القرآن...
pedagogical
content
knowledge
اهداف همایش
۱. آشنایی با روش‌های تدریس زبان عربی برای دانشجویان معلمان و دانش‌آموزان زبان بر اساس جدیدترین روش‌های تدریس و نیازهای دانشگاه فرهنگیان و جامعه آموزشی (تعلیم و تربیت) در کشور
۲. ایجاد فرصتی مناسب برای بحث علمی و تعامل بین کارشناسان و تبادل دانش در زمینه محتوای تدریس در حوزه آموزش زبان عربی
۳. ارائه و تولید محتوای آموزشی معرفتی در زمینه زبان عربی با تأکید بر اهمیت تولید و انتشار این محتوا
۴. ایجاد فرصت‌هایی برای توسعه حرفه‌ای معلمان و اعضای هیئت علمی در زمینه آموزش محتوای تدریس
۵. ترویج علمی و افزایش انگیزه و ارائه ایده‌های جدید برای یادگیرندگان زبان عربی
۶. تقویت رابطه بین دانشگاه و نیازهای جامعه
۷. معرفی جدیدترین ایده‌های علمی و تحقیقات تطبیقی در محورهای همایش
۸. تبادل تجربیات علمی و پژوهشی در طول جلسات همایش
۹. بحث درباره مشکلات واقعی این حوزه و ارائه راه‌حل‌های عملی برای آن‌ها
محورهای همایش
۱. نظریه‌ها و رویکردهای آموزش زبان عربی
۲. راهبردهای تدریس مؤثر در آموزش زبان عربی
۳. طراحی آموزشی در آموزش زبان عربی
۴. ارزشیابی در آموزش زبان عربی
۵. طراحی و ساخت یادگیری در آموزش زبان عربی
۶. به‌کارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات، بررسی نقش رسانه‌های اجتماعی و دیگر وسایل در ابعاد جمعی در آموزش زبان عربی
۷. نقش گفتوگوی و کارآموزی در رشد حرفه‌ای مرتبط با آموزش زبان عربی
۸. کنفرانس‌های دانش‌آموزی در آموزش زبان عربی
۹. نقش پژوهش‌های معلم محور (اقدام پژوهی، درس پژوهی، روایت پژوهی) در رشد حرفه‌ای مرتبط با آموزش زبان عربی
۱۰. کارگاه‌های حضوری برای آموزش محتوا در آموزش زبان عربی
۱۱. کارگاه‌های مجازی برای آموزش محتوا در آموزش زبان عربی
۱۲. کارگاه‌های تدریس برنامه‌های درسی مرتبط با آموزش زبان عربی
۱۳. آموزش زبان عربی با استفاده از سایر محیط‌های یادگیری (از شکوفایی علمی حوزه تا ...)
۱۴. تدریس مشترک در آموزش زبان عربی
۱۵. نقش شاب معاصر عربی در آموزش زبان عربی
۱۶. آموزش زبان عربی و شیوه‌های نوین تدریس
۱۷. پژوهش‌های تطبیقی
۱۸. پژوهش‌های زبان، ادبی و دانشی
۱۹. آزمایی انعام نمونه‌ای در کتاب‌های درسی عربی در ایران و جهان عرب
۲۰. چالش‌های آموزش زبان عربی از راه دور
۲۱. هوش مصنوعی و تأثیر آن بر علوم نحو و زبان
۲۲. هوش مصنوعی و تأثیر آن بر آموزش زبان عربی
۲۳. ارزیابی‌ها، نقدها و پژوهش‌ها در کتاب‌های درسی
۲۴. بررسی روش‌های آموزشی مؤثر در تعامل و مشارکت فعال دانش‌آموزان
۲۵. بررسی چالش‌های تأثیر فرهنگ و تمدن عربی بر یادگیری زبان
۲۶. بررسی نگرش‌های مثبت دانش‌آموزان به صورت خودجوش و بستان
۲۷. بررسی موانع روانی و اجتماعی مؤثر بر یادگیری زبان عربی
۲۸. بررسی چالش‌هایی استفاده از تکنیک‌های نمی برای آموزش زبان عربی به عنوان یک ابزار آموزشی
۲۹. زبان عربی و کاربردهای رایانه‌ای و هوش مصنوعی
۳۰. ارتباطات فرهنگی و تغییرات زمینه در خدمت زبان عربی
۳۱. تحلیل مهارت‌های زبانی در کتاب‌های آموزش زبان عربی برای غیر عرب زبان‌ها
خُوزِسْتَان
زمانبندی همایش :
آخرین مهلت ارسال مقالات کامل : ۱۴۰۴/۰۶/۳۱
تاریخ اعلام نتایج داوری مقالات : ۱۴۰۴/۰۷/۳۰
تاریخ برگزاری : ۱۴۰۴/۰۹/۲۵
مکان برگزاری : اهواز خیابان ۱۴ پادادشهر، آمفی تئاتر شهدای فرهنگی خانه معلم
آدرس دبیرخانه : اهواز - پیچ استاد یوم - خیابان شهید کشی (پیشاهنگی سابق)- جنب مسجد آذربایجانی ها
پست الکترونیک : A.Ahyat@cfu.ac.ir
وب سایت : https://5arconf.cfu.ac.ir
شماره تماس : ۰۹۳۶۲۶۵۸۰۰۰

سازمان همایش

رئیس همایش: دکتر مجید حمدانی

دبیر علمی همایش: دکتر عاطی عبیات

دبیر اجرایی همایش: دکتر عفیفه موحدیان عطار

کمیته علمی همایش		
ردیف	نام ونام خانوادگی	دانشگاه محل خدمت
۱	علی باقر طاهری نیا	دانشگاه تهران
۲	رسول بلاوی	شهید چمران اهواز
۳	نعیم عموری	شهید چمران اهواز
۴	سید محمود میرزایی الحسینی	لرستان
۵	مهین حاجی زاده چقوشی	شهید مدنی آذربایجان
۶	جمال طالبی قره قشلاقی	فرهنگیان
۷	هدایت اله تقی زاده	فرهنگیان
۸	صادق فتحی دهکردی	فارابی
۹	علی افضلی	تهران
۱۰	سعید سیاحی	اداره کل آموزش و پرورش استان خوزستان

کمیته اجرایی همایش			
ردیف	نام ونام خانوادگی	سمت	محل خدمت
۱	عفیفه موحدیان عطار	دبیر اجرایی	پردیس فاطمه الزهرا(س) اهواز
۲	عادل سعیداوی	پشتیبانی و تدارکات	مدیریت استان
۳	شکیب لجمیری	مالی	مدیریت استان
۴	علی سواری	روابط عمومی	مدیریت استان
۵	مهدی سواری	امور سایت و سامانه همایش	پردیس رسول اکرم ص اهواز
۶	محمد حسن بیگدلی	دبیرخانه، هماهنگی امور استان ها	مدیریت استان
۷	مهدی خلفی	تشریفات	پردیس فاطمه الزهرا(س) اهواز
۸	ماریا سالمی	امور نمایشگاهی	پردیس فاطمه الزهرا(س) اهواز
۹	سامی سواری	طراحی گرافیکی، صفحه آرایی، طراحی جلد	مدیریت استان
۱۰	رجب کیانی	مستندسازی، سمعی و بصری	مدیریت استان

سخن دبیر علمی

بسم الله الرحمن الرحیم

الحمدلله ربّ العالمین، و الصلاة و السلام علی سیدنا محمد و آله الطاهرین

اساتید فرهیخته و ارجمند، پژوهشگران گرانقدر، میهمانان عالی مقام داخلی و بین المللی، مدیران و مسئولان محترم، دانشجویان عزیز و همه اندیشمندان و دغدغه مندان عرصه زبان و آموزش زبان عربی؛

سلام علیکم و رحمة الله و برکاته

زبان، تنها مجموعه‌ای از واژه‌ها و قواعد نیست؛ زبان، آیینه هویت، حافظ فرهنگ و پل ارتباط میان اندیشه‌ها و تمدن‌هاست. و زبان عربی، در میان زبان‌های بشری، جایگاهی ممتاز دارد؛ زبانی که با قرآن کریم پیوندی ناگسستنی یافته و قرن ها حامل اندیشه، ادب، فلسفه، علوم و میراث تمدنی جهان اسلام بوده است. از همین منظر، آموزش زبان عربی صرفاً یک موضوع آموزشی و دانشگاهی نیست؛ بلکه رسالتی علمی و فرهنگی است. هر گامی که در جهت بهبود آموزش این زبان برداشته می شود، گامی در مسیر گسترش ارتباطات علمی و فرهنگی، تعمیق فهم متون و تقویت گفت‌وگوی میان ملت‌ها و فرهنگ‌هاست. امروز، بیش از هر زمان دیگری، نیازمند آن هستیم که آموزش زبان عربی از چارچوب‌های محدود و روش‌های صرفاً سنتی عبور کند و به سوی آموزشی مهارت‌محور، ارتباطی، خلاق، فناورانه، میان‌رشته‌ای و مبتنی بر نیازهای واقعی زبان‌آموزان حرکت کند. در چنین چشم‌اندازی، برگزاری پنجمین همایش ملی

آموزش زبان عربی را باید فرصتی برای هم‌اندیشی، گفت‌وگو، نقد، تجربه‌آموزی و بازاندیشی در مسیر آموزش این زبان دانست؛ فرصتی برای آنکه پژوهش از صفحات مقاله فراتر رود و راه خود را به کلاس درس، برنامه آموزشی و عرصه عمل باز کند.

همایش؛ عرصه‌ای برای گفت‌وگوی علمی

یکی از ارزشمندترین جلوه های این همایش، استقبال گسترده جامعه علمی و دانشگاهی بود. دبیرخانه همایش در مجموع ۲۲۲ مقاله علمی دریافت کرد که پس از بررسی و داوری تخصصی، ۱۶۲ مقاله واجد شرایط پذیرش شناخته شد و بیش از ۶۰ مقاله نیز به دلیل عدم انطباق با معیارهای علمی و تخصصی، در فرایند داوری پذیرفته نشد.

این ارقام، تنها آمار یک رویداد علمی نیستند؛ بلکه نشانه ای روشن از پویایی، ظرفیت و دغدغه‌مندی جامعه علمی در حوزه آموزش زبان عربی به شمار می‌آیند. حضور و مشارکت چشمگیر استادان و پژوهشگران بیش از ۳۰ دانشگاه و مرکز علمی کشور و همچنین همراهی چندین دانشگاه و مرکز علمی بین‌المللی، به این همایش بُعدی فراتر از یک گردهمایی ملی بخشید. این مشارکت گسترده نشان داد که آموزش زبان عربی، حوزه‌ای زنده و پویاست که می‌تواند بستری برای گفت‌وگوی علمی میان دانشگاه‌ها، استادان، پژوهشگران و مراکز علمی داخل و خارج از کشور باشد.

از مقاله تا کلاس درس

آنچه به باور ما اهمیت بیشتری دارد، این است که دستاوردهای چنین همایش هایی نباید در مجموعه مقالات و سخنرانی‌ها متوقف شود. دانش زمانی ارزشمند است که به عمل تبدیل

شود و پژوهش زمانی ماندگار است که بتواند کیفیت آموزش را بهبود بخشد. از این رو، یکی از دغدغه‌های اصلی این همایش، نزدیک‌تر کردن فاصله میان پژوهش و آموزش بود؛ یعنی آنچه پژوهشگر در مقاله خود می نویسد، بتواند روزی در کلاس درس معلم به روش آموزشی مؤثر تبدیل شود و تجربه معلم نیز دوباره به پرسش و مسئله پژوهشی بدل گردد. این چرخه، همان چیزی است که می‌تواند آینده آموزش زبان عربی را دگرگون سازد.

توانمندسازی؛ سرمایه‌گذاری برای آینده آموزش

در کنار ارائه مقالات علمی، برگزاری کارگاه های توانمندسازی علمی و تخصصی از دیگر بخش‌های مهم پنجمین همایش بود. در طول سه روز برگزاری همایش، استادان و پژوهشگران در کارگاه‌های تخصصی با حضور استادان برجسته داخلی و بین‌المللی شرکت کردند و از تجربیات علمی و آموزشی آنان بهره‌مند شدند. برگزاری این کارگاه‌ها به‌صورت حضوری و برخط، امکان بهره گیری از دانش استادانی را فراهم کرد که از خارج از کشور در این رویداد علمی مشارکت داشتند. این تجربه نشان داد که فناوری، اگر در خدمت علم قرار گیرد، می‌تواند مرزهای جغرافیایی را کنار بزند و دانشگاه‌ها و اندیشه‌ها را به یکدیگر نزدیک‌تر کند. امید است این ارتباطات علمی به همکاری‌های پایدار در زمینه پژوهش‌های مشترک، تولید منابع آموزشی، تبادل استاد و دانشجو و توسعه برنامه‌های علمی بین‌المللی منجر شود.

پیوند علم و فرهنگ

پنجمین همایش ملی آموزش زبان عربی تنها به مقاله و سخنرانی محدود نشد؛ بلکه کوشید علم را با فرهنگ و هنر درآمیزد. در حاشیه همایش، نمایشگاه کتاب و آیین رونمایی از آثار

استادان و پژوهشگران حوزه زبان و ادبیات عربی برگزار شد؛ اقدامی که می‌تواند زمینه‌ساز معرفی اندیشه‌ها و دستاوردهای علمی و ادبی استادان این حوزه باشد. همچنین توجه ویژه به ادبیات کودک و کتاب‌ها و داستان‌های ویژه کودکان و اهدای کتاب از طرف دکتر جاسم محمد صالح از پژوهشگران و نویسندگان معروف ادبیات کودک عراق در این زمینه، از برنامه‌های ارزشمند فرهنگی همایش بود؛ زیرا باور داریم که اگر قرار است فرهنگ کتاب‌خوانی و انس با زبان و ادبیات را در جامعه نهادینه کنیم، باید از کودکی آغاز کنیم. در کنار آن، برگزاری نمایشگاه صنایع دستی و معرفی غذاهای محلی، فرصتی فراهم آورد تا جلوه‌هایی از فرهنگ، هنر و هویت بومی نیز در کنار فعالیت‌های علمی همایش معرفی شود. بدین ترتیب، تلاش شد همایش به فضایی تبدیل شود که در آن علم، فرهنگ، ادبیات، هنر و جامعه در کنار یکدیگر قرار گیرند.

رسانه؛ زبان دوم علم

هیچ رویداد علمی بدون روایت و انعکاس مناسب نمی‌تواند دامنه اثرگذاری خود را به جامعه گسترش دهد. از این منظر، حضور و همراهی رسانه‌های داخلی و بین‌المللی و انعکاس برنامه‌های همایش، نقش مهمی در معرفی ظرفیت‌های علمی این رویداد داشت. در این میان، از شبکه عربی العالم که با پوشش مناسب برنامه های همایش، زمینه انعکاس فعالیت های علمی آن را در گستره‌ای فراتر از مرزهای کشور فراهم کرد، صمیمانه قدردانی می‌کنیم. بی تردید، رسانه می تواند پل میان دانشگاه و جامعه باشد و دستاوردهای علمی را از فضای تخصصی دانشگاه به افکار عمومی منتقل کند.

سپاس از همراهان علم

هیچ موفقیت علمی محصول تلاش یک فرد یا یک مجموعه نیست؛ پشت هر رویداد علمی موفق، مجموعه‌ای از انسان‌های دغدغه‌مند ایستاده‌اند که با مسئولیت‌پذیری، همدلی و عشق به علم، زمینه تحقق آن را فراهم می‌کنند. از همین‌جا بر خود لازم می‌دانم از ریاست و مسئولان محترم دانشگاه فرهنگیان، اعضای کمیته علمی و اجرایی، داوران ارجمند، دبیرخانه همایش، استادان، پژوهشگران، دانشجویان و همه دست‌اندرکاران که در برگزاری این رویداد علمی تلاش کردند، صمیمانه تشکر و قدردانی کنم. همچنین لازم می‌دانم تشکر ویژه و صمیمانه‌ای از مدیریت امور بین‌الملل دانشگاه فرهنگیان داشته باشم که با حمایت و همراهی ارزشمند خود، در تقویت وجه بین المللی همایش و ایجاد زمینه ارتباط با استادان و مراکز علمی خارج از کشور نقش مؤثری ایفا کردند. از شرکت توسعه نیشکر و صنایع جانبی نیز که با حمایت ارزشمند خود در برگزاری این رویداد علمی همراه و پشتیبان ما بودند، صمیمانه قدردانی می‌کنم. حمایت از دانشگاه و پژوهش، حمایت از آینده است؛ و بی‌تردید، همراهی مجموعه‌های علمی، اجرایی و اقتصادی با رویدادهای علمی، سرمایه‌ای ارزشمند برای توسعه دانش و فرهنگ کشور به شمار می‌رود.

سخن پایانی

و اما سخن آخر... ما در آموزش زبان عربی با یک انتخاب بزرگ روبه‌رو هستیم: یا در چارچوب روش‌های گذشته باقی بمانیم، یا با نگاهی آینده‌نگر، افق‌های تازه‌ای را تجربه کنیم. آینده آموزش زبان عربی در گرو معلم توانمند، پژوهشگر مسئله‌محور، برنامه درسی پویا، منابع آموزشی کارآمد، فناوری‌های نوین و ارتباط مستمر میان دانشگاه و مدرسه است. از این رو، پنجمین همایش ملی آموزش زبان عربی را نه پایان یک مسیر، بلکه آغاز گفت وگویی تازه درباره آینده آموزش زبان عربی می‌دانیم؛ گفت‌وگویی که امیدواریم در کلاس‌های درس، پژوهش‌های دانشگاهی، برنامه‌های آموزشی و سیاست‌گذاری‌های علمی کشور ادامه یابد. باشد که این همایش، پلی باشد میان اندیشه و عمل، پژوهش و آموزش، دانشگاه و مدرسه، ایران و جهان عرب؛ و گامی باشد برای آنکه زبان عربی را نه فقط بیاموزیم، بلکه آن را به زبان ارتباط، اندیشه، گفت‌وگو و شناخت متقابل تبدیل کنیم. در پایان، بار دیگر از حضور همه استادان، پژوهشگران، میهمانان، دانشجویان، حامیان و دست‌اندرکاران این همایش صمیمانه سپاسگزارم. امیدوارم حاصل این گردهمایی علمی، درختی باشد که امروز نهال آن را می‌کاریم و فردا، نسل‌های آینده از سایه و ثمره آن بهره‌مند شوند.

والسلام علیکم و رحمة الله و برکاته

دکتر عاطی عبیات

اهداف همایش

۱- آشنایی با روش‌های تدریس زبان عربی برای دانشجویان معلمان و یادگیرندگان زبان، بر اساس جدیدترین روش‌های تدریس و نیازهای دانشگاه فرهنگیان و جامعه آموزشی (تعلیم و تربیت) در کشور.

۲- ایجاد فرصتی مناسب برای بحث علمی و تعامل بین کارشناسان و تبادل دانش در زمینه محتوای تدریس در حوزه آموزش زبان عربی.

۳- ارائه و تولید محتوای آموزشی معرفتی در زمینه زبان عربی، با تأکید بر اهمیت تولید و انتشار این محتوا.

۴- ایجاد فرصت‌هایی برای توسعه حرفه‌ای معلمان و اعضای هیئت علمی در زمینه آموزش محتوای تدریس.

۵- ترویج علمی و افزایش انگیزه و ارائه ایده‌های جدید برای یادگیرندگان زبان عربی.

6- تقویت رابطه بین دانشگاه و نیازهای جامعه.

۷- معرفی جدیدترین ایده‌های علمی و تحقیقات تطبیقی در محورهای همایش.

محورهای همایش

۱. تاریخ، فلسفه و ماهیت علم در آموزش زبان عربی
۲. راهبردهای تدریس مؤثر در آموزش زبان عربی
۳. طراحی آموزشی در آموزش زبان عربی
۴. ارزشیابی در آموزش زبان عربی
۵. طراحی واحد یادگیری در آموزش زبان عربی
۶. به‌کارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات، بررسی نقش رسانه‌های اجتماعی و دیگر وسایل ارتباط جمعی در آموزش زبان عربی
۷. نقش کارورزی و کارآموزی در رشد حرفه ای مرتبط با آموزش زبان عربی
۸. کج فهمی های رایج در آموزش زبان عربی
۹. نقش پژوهش های معلم محور (اقدام پژوهی، درس پژوهی، روایت پژوهی) در رشد حرفه ای مرتبط با آموزش زبان عربی
۱۰. الگوهای جهانی برای آموزش محتوا در آموزش زبان عربی
۱۱. الگوهای تدریس برای آموزش محتوا در آموزش زبان عربی
۱۲. الگوهای تدوین برنامه های درسی مرتبط با آموزش محتوا در آموزش زبان عربی
۱۳. آموزش زبان عربی با استفاده از سایر محیط‌های یادگیری (گردشگری علمی، موزه و ...)
۱۴. تدریس مشترک در آموزش زبان عربی

۱۵. نقش ادب معاصر عربی در آموزش زبان عربی
۱۶. آموزش زبان عربی و شیوه‌های نوین تدریس
۱۷. پژوهش‌های تطبیقی
۱۸. پژوهش‌های زبانی، ادبی و بلاغی
۱۹. ارزیابی ابعاد معرفتی در کتاب‌های درسی عربی در ایران و جهان عرب
۲۰. چالش‌های آموزش زبان عربی از راه دور
۲۱. هوش مصنوعی و تأثیر آن بر علوم نحو و زبان
۲۲. هوش مصنوعی و تأثیر آن بر آموزش زبان عربی
۲۳. زیبایی بلاغت در واژه‌های قرآنی
۲۴. بررسی روش‌های آموزشی مؤثر بر تعامل و مشارکت فعال دانش آموزان
۲۵. بررسی چگونگی تأثیر فرهنگ و تمدن عربی بر یادگیری زبان
۲۶. بررسی تکنیک‌های مفید جهت یادگیری دانش‌آموزان به صورت خودجوش و مستقل
۲۷. بررسی موانع روانی و اجتماعی مؤثر بر یادگیری زبان عربی
۲۸. بررسی چگونگی استفاده از داستان‌های ادبی برای آموزش زبان عربی به عنوان یک ابزار آموزشی
۲۹. زبان عربی و کاربردهای رایانه ای و هوش مصنوعی
۳۰. ابتکارات فردی و تجربیات زنده در خدمت زبان عربی
۳۱. تحلیل مهارت‌های زبانی در کتاب‌های آموزش زبان عربی برای غیر عرب زبانان

مراحل اجرایی:

- تشکیل کمیته علمی و اجرایی: ۱۴۰۴/۰۳/۱۸
- انتشار فراخوان مقالات: تیر ماه ۱۴۰۴
- دریافت و داوری مقالات: از شهریور ماه ۱۴۰۴ سه بار تمدید گردید و نتایج آذر ماه اعلام شد.
- برگزاری همایش: در سه روز ۲۴، ۲۵ و۲۶ آذر ماه- ۲۴ و ۲۶ آذر ویژه کارگاه های بین المللی و ۲۵ آذر ویـژه ارائه مقالات و سخنرانی محورهای همایش

آمار کلی همایش:

تعداد مقالات دریافت شده: ۲۲۲

تعداد مقالات پذیرفته شده: ۱۶۲

تعداد مقالات ارائه شده شفاهی: ۱۰

تعداد پوسترهای ارائه شده:

سخنرانان کلیدی و موضوع سخنرانی: مهمان ویژه سخنران دکتر علی باقر طاهری نیا

شرکت کنندگان حضوری: ۷۰۰ نفر

شرکت کنندگان مجازی در همایش و کارگاه های بین المللی: ۲۵۰ نفر

تعداد بخش‌های کارگاهی همایش: ۴ دوره بالندگی بین المللی با همکاری مدیریت امور بین الملل، ۲ کارگاه دانشجویی، ۲ دوره بالندگی ویژه اساتید هئیت علمی و مأموران استان خوزستان

نمایشگاه‌ها و برنامه‌های جانبی: برپایی نمایشگاه دستاوردهای پژوهشی، علمی، فرهنگی، دانشجویی، رسانه، بسیج، مضیف همخوان با زیست بوم استان خوزستان

نتایج و دستاوردها:

۱. ارتقاء کیفیت آموزش زبان عربی: برگزاری پنجمین همایش آموزش زبان و ادبیات عربی به عنوان یک فضای علمی و پژوهشی، به ترویج و ارتقاء کیفیت آموزش زبان عربی در دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی کمک کرد.

۲. تبادل تجربیات علمی: این همایش فرصتی مناسب برای تبادل تجربیات و ایده‌ها بین محققان و اساتید فراهم کرد که منجر به گسترش دیدگاه‌های جدید در روش‌های تدریس و یادگیری زبان عربی گردید.

۳. معرفی روش‌های نوین تدریس: محورهای همایش به بررسی و معرفی روش‌های نوین تدریس و به کارگیری فناوری‌های آموزشی در فرآیند یادگیری زبان عربی پرداخته و بهترین شیوه‌ها را برای یادگیرندگان و معلمان ارائه کرد.

۴. حضور قابل توجه شرکت‌کنندگان: تعداد ۶۰۰ نفر شرکت‌کننده حضوری و ۱۱۰ نفر شرکت‌کننده مجازی در همایش شرکت کردند، که نشان‌دهنده علاقه و نیاز جامعه آموزشی به مباحث مطرح شده است.

۵. تولید محتوای آموزشی: مقالات ارائه شده در همایش شامل تحقیقات و تولید محتوای آموزشی معرفتی در زمینه زبان عربی بودند که می‌توانند به عنوان منابع آموزشی در آینده مورد استفاده قرار گیرند.

۶. کارگاه‌های تخصصی: برگزاری ۴ دوره بالندگی بین‌المللی و کارگاه‌های تخصصی، فرصتی برای توسعه حرفه‌ای معلمان و اعضای هیئت علمی در زمینه آموزش زبان عربی فراهم کرد.
۷. پژوهش‌های تطبیقی: ارائه مقالات پژوهش‌های تطبیقی در زمینه‌های مختلف آموزش زبان عربی، به غنای علمی همایش افزوده و زمینه‌ساز پژوهش‌های آتی در این حوزه شد.
۸. تقویت ارتباط بین دانشگاه و جامعه: همایش به تقویت رابطه بین دانشگاه و نیازهای جامعه در زمینه آموزش زبان عربی کمک کرد و همچنین بر لزوم توجه به نیازهای آموزشی جامعه تأکید نمود.
۹. نظرسنجی از شرکت‌کنندگان: برگزاری نظرسنجی از دانشجویان به سه زبان عربی، فارسی و انگلیسی، به جمع‌آوری بازخوردها و نظرات شرکت‌کنندگان کمک کرد و زمینه‌ساز بهبودهای آینده در همایش‌های بعدی خواهد بود.
۱۰. برپایی نمایشگاه‌های جانبی: نمایشگاه‌های جنبی شامل دستاوردهای پژوهشی، علمی و فرهنگی به معرفی آثار و فعالیت‌های پژوهشی دانشگاهیان و دانشجویان پرداخت و فضای تعامل بیشتری را ایجاد کرد.

نقاط قوت و پیشنهادها:

- نقاط قوت: همکاری و پشتیبانی مدیریت امور بین الملل سازمان مرکزی در برگزاری ۴ دوره‌ی بالندگی بین المللی

- پیشنهادها: حمیات و اختصاص بودجه بندی متناسب با هزینه ها از جانب معاونت پژوهشی سازمان مرکزی

نظرسنجی از شرکت‌کنندگان

نظر سنجی از دانشجویان به سه زبان عربی، فارسی و انگلیسی تهیه و منتشر گردید.

چکیده مقالات پذیرفته شده
پنجمین همایش ملی آموزش زبان عربی

حركيّة التركيب وأثرها فى اداء المعنى القرآنى

محمد ياسين عليوي الشكري[1]

[1] استاذ اللغة العربيّة، كلية التربية للبنات، جامعة الكوفة، العراق.

ملخص المقال

البحث يتناول حركية التركيب فى السياق ويبين أثرها، بدءاً من التقديم والتأخير، إذ إنّ مفهوم التقديم والتأخير فى نظم الكلام وتأليفه يمكن تحديده بأنه: تبادل فى مواقع الكلمات بحيث تترك الكلمة مكانها فى المقدمة، لتحل كلمة أخرى محلها، لتأدية غرض بلاغى لا تتمكن الكلمة تأديته وهى فى محلها القواعدى، ثم حركية التركيب عن طريق تغير حروف المعانى، وحركية التركيب عن طريق الزيادة والحذف للأدوات، ولذلك اقتضى البحث أن يكون على مباحث ثلاث: التقديم والتأخير وأثره على السياق القرآنى، والثانى: حروف المعانى وأثره على السياق القرآنى، والثالث: الزيادة والحذف وأثرهما على السياق القرآنى، وخاتمة فيها أهم ماتوصل اليه البحث من نتائج، وقائمة للمصادر والمراجع.

الكلمات المفتاحيه: القرآن الكريم، الحركية، التركيب، المعنى

توظیف الأدب القصصی فی تنمیة المهارات اللغویة لغیر الناطقین بالعربیة: دراسة علی قصة خضراء کالعلقم هانی الراهب

وئام العلی[1]

[1] دکتورة مُدرّسة قسم اللغة الفارسیة جامعة حمص، سوریة.

ملخص المقال

مع ظهورتیارات حدیثة فی فنّ السرد القصصی ودخول موضوعات وقضایا جدیدة إلی میدان الأدب القصصی، شهد الأدب القصصی تطورا ملحوظا فی بنیته ومضامینه، مما جعله أداة فعالة فی عرض النسیج اللغوی والثقافی للمجتمعات، نظرا لما تحمله القصص من بنی لغویة واجتماعیة وثقافیة متداخلة. تتکون اللغة من أربع مهارات أساسیة: الاستماع، القراءة، الکلام، والکتابة ویتطلب إتقان هذه المهارات اللغویة ممارسة منظمة وفق نظم وطرق مدروسة، تضمن للمتعلم التمکن من تلک المهارات وتطویرها تدریجیا، قد توصلت دراسات متعددة إلی أن القصص تسهم بشکل فعال فی تنمیة مهارات اللغة، من خلال تعزیز المفردات وتوضیح الأنماط النحویة، وتحفیز التفاعل اللغوی لدی المتعلم.

تهدف الدراسة إلی إبراز أهمیة الأدب القصصی فی تنمیة البنیة اللغویة لغیرالناطقین بالعربیة، من خلال تحلیل المستوی المعجمی والنحوی فی قصة خضراء کالعلقم، وبیان اثرها فی تنمیة الدائرة اللغویة لدی القارئ، ضمن منهج تحلیلی واستقرائی یرکز علی الأثر اللغوی للنص القصصی فی تطویر مهارات التعلم.

خلصت الدراسة إلی مجموعة من النتائج: تحتوی النصوص القصصیة علی ثروة معجمیة هائلة من شأنها أن تثری الحصیلة اللغویة للمتعلمین وتحسن من أدائهم اللغوی و تلعب دورا مهما فی فهم التراکیب النحویة بشکل عملی، حیث یتفاعل القارئ مع البنیة النحویة من خلال السیاق الطبیعی للنص.

الکلمات المفتاحیه: الأدب القصصی، المهارات اللغویة، المستوی المعجمی، النحوی.

استدعاء الشخصيات التراثية فی شعر علی الإمارة

م.م. ظافر سباح حميدی شناوة[1]، م.م. أسيل جاسم عباس الشريفی[2]

[1]مديرية التربية فی محافظة القادسية، العراق.(الكاتب مسئول)
[2]المديرية العامة للتربية فی محافظة النجف الأشرف، العراق

ملخص المقال

يُعد استدعاء الشخصيات التراثية تقنية أدبية بارزة فی الشعر العربی المعاصر، يعتمد فيها الشاعر علی استحضار شخصيات من الماضی (دينية، أدبية، أسطورية) لتكون وسيلة تعبيرية عن رؤاه المعاصرة وقضايا وطنه. بالنسبة للشاعر العراقی علی الإمارة، فإن هذا الاستدعاء لم يكن مجرد زخرفة، بل أداة فنية عميقة لتوجيه الدلالة وإثرائها. استدعی الإمارة شخصيات الأنبياء مثل موسی ويونس ويوسف والمسيح عليهم السلام، مستفيداً من رمزيتهم كحاملين للرسالة والصبر فی مواجهة الظلم و العدوان، ليعبر من خلالها عن معاناة العراق و ألمه. كما حاور شخصيات أدبية مثل أبی فراس الحمدانی و بدر شاكر السياب، متخذاً إياهم أقنعة يعبر من خلالها عن همومه الذاتية والجماعية. ولم يغب البعد الأسطوری عن شعره، فاستخدم شخصية "عشتار" إلهة الحب والحرب، لترمز إلی عمق التاريخ العراقی وتعبّر عن آلام الحاضر. من خلال هذا التوظيف المتنوع، نجح الإمارة فی ربط الماضی بالحاضر، و إضفاء أبعاد دلالية غنية علی نصوصه، مما جعل التراث حياً وفاعلاً فی تشكيل رؤيته الشعرية و الوطنية.

الكلمات المفتاحيه: الشخصيات التراثية، الأنبياء، الشعراء، الأساطير، علی الإمارة

أثر الدلالات البلاغية فی تکوین النظم القرآنی/ دراسة تطبیقیة فی الآیات العشر الأولی من سورة الأنبیاء

سیداحمد موسوی پناه[1]، محمود مسلمی[2]

[2] أستاذ مساعد في اللغة العربية وآدابها بجامعة الشهيد بهشتي، طهران، إيران(الكاتب المسؤول)
[1] أستاذ مساعد في اللغة العربية وآدابها بجامعة شهيد تشمران أهواز، أهواز، إيران

ملخص المقال

تعتمد نظرية النظم لدى الشيخ عبد القاهر الجرجانی فی جوهرها علی توخی معانی النحو ودراستها لاکتشاف الأحکام والوجوه والفروق فیما بین الکلم وأن الذی یتحری الدلیل علی إعجاز القرآن لیس أمامه طریق ینفذ من خلاله سوی اکتشاف أسرار معانی النحو، وعلی هذا الضوء ولدی إمعان النظر فی التراکیب النحویة فی الآیات العشر الأولی من سورة الأنبیاء المتطرق إلیها بالبحث نجد أنها تراکیب قد تکونت من مفردات تتعاضد مع بعضها البعض وتهیئ الأرضیة للجمل التالیة لها، وکل ذلک یتأتی عبر إیراد کل مفردة فی موقعها وإلباس کل کلمة صفاتها المثلی کالتقدیم والتأخیر والتنکیر والتعریف والحذف والذکر وإخراج الکلام من صیغة الإخبار إلی الإنشاء والعکس إلخ: فأنت تجد کما مثلنا بقوله (وأنتم تبصرون) أن للحذف أثرا لیس للذکر وأن الحذف فی موقعه أبین وأزید إفادة من الذکر وکل ذلک عام فی الآیات المذکورة. کما أنه من خلال هذه الدراسة اتضح أن انتقاء المفردات وصفاتها کان قد حصل بعنایة فائقة والدلیل علی ذلک أننا إذا استبدلنا کلمة مکان أخری وترکیباً مکان آخر لفات الحسن وضاع الجمال من الکلام کما أنه قد سُقنا خلال الدراسة شواهد علی ذلک کثیرة. تهدف الدراسة التی بین أیدینا من خلال المنهج الوصفی- التحلیلی للکشف عن معانی النحو وبیان أثر هذا المعانی فی نظم الکلام القرآنی.

الکلمات المفتاحیة: سورة الأنبیاء، النظم، معانی النحو، البلاغه القرآنیة.

الإنزياحُ و التميّز فی سورة الأنبياء مِن مَنظور ليتش

احسان رسولی کرهرودی[1]، ابراهیم اناری بزچلوئی[2]

[1]أستاذ في اللغة العربية و آدابها بجامعة أراك، أراک، ايران. (الكاتب مسئول)
[2]أستاذ في اللغة العربية و آدابها بجامعة أراك، اراک، ايران.

ملخص المقال

يتناول هذا المقال دراسة التّميّز فی سورة الأنبياء بالتركيز علی نظرية الشكلانية التی تشكّلت فی النصف الأول من القرن العشرين فی روسيا. إن مفهوم التّميّز، الذی يعد أحد المفاهيم الرئيسة لهذا المذهب النقدی، يقوم علی مبدأين أساسيين هما: الإنزياح(نقصان القواعد) و التّوازن (زيادة القواعد). الهدف الرئيس من البحث الحالی هو دراسة وصفية تحليلية للتّميّز (بما فی ذلک الإنزياح والتوازن) من منظور ليتش فی سورة الأنبياء، وكشف العلاقة بين بنية الآيات ومحتوى السورة وتناسب ذلک مع اسم السورة. إن أهم النتائج لهذا البحث هو أنه يمكن اعتبار لغة القرآن، بالإضافة إلی كونها لغة معيارية، لغة منحرفة عن القاعدة أيضًا. ويُشدد علی أن الانحراف عن القاعدة فی الكلام الإلهی لا يعنی الخروج عن القواعد والقياسات اللغوية، بل يدل علی الأسلوب البيانی المتميز والفريد للقرآن. وخلافاً لوجهة نظر الشكلانيين الذين يعتقدون أن التّغريب يصبح عادياً بمرور الوقت، فإن خلود وأزلية الجماليات الأدبية والعلمية للقرآن يدفع الباحثين إلی الكشف الدائم عن أبعاد جديدة منه من خلال التدبر المستمر، مما يمنع النص من أن يغدو قديماً ومكرراً. وقد أظهرت دراسة نماذج من الإنزياح (نقصان القواعد) والتوازن (زيادة القواعد) فی سورة الأنبياء أن هذه الإنزياحات لا تحمل جوانب جمالية شكلية ظاهرية فحسب، بل هی تخدم مضمون ومحتوى الكلام الإلهی مباشرة.

الكلمات المفتاحيه: الشكلانية،التميّز، الانزياح، التّوازن، سورة الأنبياء

موتیف الطفولة ودلالاته فی دیوان "وصیة طفل فلسطینی" لمرتضی التمیمی

عاطی عبیات[1]، سجاد سلامات[2]

[1] استاذ مشارك، قسم تعلیم اللغة العربیة وآدابها جامعة فرهنکیان، طهران، ایران (الکاتب المسئول)
[2] طالب ماجستیر، قسم اللغة العربیة وآدابها، جامعة شهید تشمران اهواز، اهواز، ایران.

ملخص المقال

یُعدّ الموتیف مفهومًا أساسیًا فی الدراسات الأدبیة المعاصرة، إذ یُشیر إلی عنصر متکرر یحمل دلالات رمزیة وجمالیة تُعزز البنیة الدلالیة للنص وتُثری معانیه بأبعاد فکریة وشعوریة. یُمثل الموتیف أداة تحلیلیة تُبرز الرؤیة الفنیة للشاعر وتُسهم فی تعمیق التواصل مع المتلقی من خلال التکرار المقصود الذی یحمل وظائف دلالیة متجددة. یهدف هذا البحث إلی دراسة موتیف الطفولة فی دیوان "وصیة طفل فلسطینی" للشاعر مرتضی التمیمی، مستکشفًا کیفیة تصویر الطفل ودلالاته الرمزیة والوطنیة والإنسانیة فی سیاق القضیة الفلسطینیة التی تُشکل محور الدیوان. اعتمد البحث المنهج الوصفی التحلیلی، وهو منهج یرکز علی وصف النصوص الشعریة وتحلیلها للکشف عن العناصر البنیویة والدلالیة. رکز البحث علی تحلیل النصوص التی تتجلی فیها صورة الطفل، مع الترکیز علی الحقول الدلالیة والمعجمیة المرتبطة بالطفولة، مثل ألفاظ "الولید"، "الغلام"، "الرضیع"، و"الصبی"، التی تُظهر تنوعًا فی الدلالات الشعوریة والتخیلیة. تناول البحث تصویر التمیمی للطفل الفلسطینی کرمز مزدوج یجمع بین المعاناة والصمود، حیث یظهر کضحیة للظلم والحرمان والتهجیر الناتج عن الاحتلال، وفی الوقت ذاته کصوت واعٍ یطرح تساؤلات أخلاقیة ووجودیة تُفضح الصمت العالمی وتُنتقد التواطؤ الدولی إزاء مأساة الأطفال الفلسطینیین. کما رصد البحث تنوع الألفاظ المرتبطة بالطفولة، التی تعکس أبعادًا نفسیة وثقافیة واجتماعیة، مثل البراءة والضعف والمقاومة. توصل البحث إلی أن موتیف الطفولة یُشکل محورًا بنیویًا وجمالیًا فی الدیوان، یعزز الرؤیة الفکریة والوجدانیة للشاعر، ویبرز عمق المأساة الفلسطینیة من خلال الطفل کرمز للبراءة والنضال، مما یُسهم فی إثراء فهم تجربة التمیمی الشعریة ویؤکد دور الطفولة کعنصر فنی ودلالی فی الشعر العربی المعاصر.

الکلمات المفتاحیة: الموتیف، الطفولة، مرتضی التمیمی، دیوان "وصیة طفل فلسطینی"

الاشكالات الدراسية بجامعة فرهنجيان برديس فاطمة الزهراء فى الأهواز (مهارة المحادثة نموذجاً)

فاطمه پیروزی[1]، عفیفه موحدیان عطار[2]

[1] طالبة ماجستير، قسم تعليم اللغة العربية وآدابها بجامعة تربية مدرس، طهران، ايران. (الكاتب مسئول)
[2] استاذة مساعدة، قسم تعليم اللغة العربية و آدابها، جامعة فرهنكيان، طهران، ايران.

ملخص المقال

تعدُّ جامعةُ فرهنجيان من أهمِّ المراكز لتدريب المعلمين فى البلاد، ويجب أن تتمتع بالثراء التعليمى والعلمى لتتمكن من تربية كوادر مؤهلة تساهم فى تحقيق أهداف البرنامج الدراسى للطلاب فى المستقبل. أحد أهم الوحدات فى البرنامج الدراسى الوطنى هو تعليم اللغة العربية باعتبارها لغة القرآن، وهى ذات أهمية دينية وعلمية وثقافية. فى تعليم اللغة، ما هو أكثر أهمية من تعليم القواعد والترجمة، هو تعليم المهارات الأربعة: الاستماع، والمحادثة، والقراءة، والكتابة. وبالنظر إلى أهمية مهارة المحادثة فى تطبيق اللغة، تأتى هذه المقالة كبحث وصفى تحليلى يستخدم أدوات مثل الملاحظة، مقابلة الأساتذة، ومراجعة وتحليل الوثائق الرسمية الوزارية بهدف تحديد أسباب ضعف طلاب معلمى اللغة العربية فى جامعة فرهنجيان. وباعتبارها عينة إحصائية، تم إجراء هذا البحث فى جامعة فرهنجيان ، برديس فاطمة الزهراء فى الأهواز. فى هذه الدراسة، تم التوصل إلى أن نقص الساعات الدراسية المقررة للمقررات التخصصية فى قسم اللغة العربية، بالإضافة إلى السلبيات والقصور فى بعض أساليب التدريس لدى الأساتذة، وعقد الدروس باللغة الفارسية وعدم وجود دافعية كافية لدى الطلاب، تعد من أوجه القصور التى يعانى منها خريجو قسم تعليم اللغة العربية فى جامعة فرهنجيان.

الكلمات المفتاحية: تعليم اللغة العربية، جامعة فرهنجيان، المحادثة، الاشكالات الدراسية، الوحدات الدراسية

البنية الرؤيوية والإمكانيات اللغوية فى مجموعة جلفر (قصة "جلفر فى بلاد الأقزام" نموذجا)

پرنیان هوشنگی ماهر[1]، عیسی متقی زاده[2]

[1]طالبة الدكتوراه في فرع اللغة العربية وآدابها بجامعة تربيت مدرس، طهران، إيران. (الكاتب المسئول)
[2]أستاذ قسم اللغة العربية وآدابها بجامعة تربيت مدرس، طهران، إيران.

ملخص المقال

تُعَدّ القصة وسيلة فعّالة لنقل الأفكار والآراء عبر العصور، وقد اعتمد كتّاب أدب الطفل عليها بوصفها أداة تربوية وجمالية موجَّهة إلى المتلقى الصغير. وانطلاقًا من هذا، تهدف هذه الدراسة إلى الكشف عن البنية الرؤيوية، أى طريقة تنظيم رؤية النص للعالم والقيم والمواقف التربوية، والإمكانيات اللغوية، أى الأساليب والوسائل التعبيرية المستخدمة فى صياغة الخطاب الموجَّه إلى الطفل فى مجموعة جلفر لكامل كيلانى. ولتحقيق هذا الهدف، اتّبعت الدراسة منهجًا تحليليًا–وصفيًا يقوم على قراءة نصوص المجموعة وتحليل عناصرها السردية واللغوية واستنباط آليات بناء الرؤية والقيم المضمّنة فيها. وتوصلت الدراسة إلى أن كامل كيلانى يقدّم رؤية تربوية وأخلاقية واضحة من خلال بناء عالم تخييلى بسيط يعتمد على الحيوانات والمخلوقات العجيبة، موظّفًا ذلك لدمج الترفيه بالتربية. كما ظهر أن بنية الرؤية ترتكز على شخصية جلفر بوصفه محور الأحداث، بحيث تُقدَّم من خلاله مواقف اجتماعية وإنسانية بصياغة تتسم بالبساطة والوضوح. وأظهرت النتائج كذلك أن الكاتب استخدم إمكانيات لغوية متنوعة مثل الوصف التفصيلى، والتشبيه، والاستعارة، بما يسهم فى تقريب العالم الخيالى للطفل وإيصال الرسالة التربوية بأسلوب جذاب وواضح.

الكلمات المفتاحية: البنية الرؤيوية، الإمكانيات اللغوية، مجموعة جلفر، كامل كيلانى.

الصورة البصرية فى ديوان "البكاء على كتف الوطن" للشاعر يحيى السماوى

فاطمه تنها[1]، على عبدالرضا ناصر البحرانى[2]

[1]أستاذة مساعدة، قسم اللغة العربية و آدابها، جامعة فرهنكيان، طهران، ايران. (الكاتب مسئول)
[2]مديرية تربية محافظة البصرة، إعدادية احمد الوائلى للبنين، جمهورية العراق.

ملخص المقال

يتجلى فى ديوان البكاء على كتف الوطن للشاعر يحيى السماوى حضورٌ لافت للصورة البصرية، التى تُعد أحد أبرز العناصر الفنية فى تشكيل البنية الشعرية وجمالية التعبير. يُوظّف السماوى الصور البصرية ببراعة عالية لتجسيد معاناة الوطن، والتعبير عن الألم، والحنين، والغربة، والرفض، والمقاومة، مما يضفى على النصوص بُعدًا تصويريًا يلامس وجدان القارئ ويجعل المعنى محسوسًا بصريًا. تعتمد الصورة البصرية فى الديوان على أدوات متعددة، من بينها اللون، والضوء، والحركة، وتراكيب الطبيعة، مما يُحول المعانى المجردة إلى مشاهد حية. يستخدم الشاعر هذه الصور لتجسيد مشاهد الحرب والخراب، أو استحضار رموز الوطن والطفولة والأم، ما يجعل القصائد أشبه بلوحات فنية تنبض بالعاطفة والانتماء .تتميز الصور فى الديوان بأنها ليست مجرد زخرف لغوى، بل هى أداة للتكثيف الدلالى والوجدانى، تُسهم فى بناء موقف الشاعر من الواقع السياسى والاجتماعى. كما تُعبر عن رؤيته الفكرية والإنسانية، وتُعزز من فاعلية النص فى استثارة القارئ وتحريكه نحو التأمل والتفاعل .وباستخدام الصورة البصرية، ينجح السماوى فى خلق توازن بين التعبير الشعرى والعاطفة، وبين التخييل والواقع، ليمنح قصائده بُعدًا جماليًا وإنسانيًا يُعبّر عن وطن مجروح، وشاعرٍ يبكى، لا بالكلمات فحسب، بل بكل الألوان والمشاهد التى تُحاكى القلب والبصر معًا.

الكلمات المفتاحيه: الشعر العربى الحديث، الصور الشعرية، الصورة البصرية، يحيى السماوى، ديوان "البكاء على كتف الوطن".

تحليل مظاهر الذكاء العاطفى فى كتاب (لغتى الجميلة) للصف الثامن بسلطنة عمان من منظار دانييل جولمان

رسول بلاوى[1]، على رضا پريزن[2]

[1]أستاذ فى قسم اللغة العربية وآدابها، جامعة شهيد تشمران أهواز، أهواز، إيران. (الكاتب المسئول)
[2]طالب ماجستير فى قسم اللغة العربية وآدابها، جامعة شهيد تشمران أهواز، أهواز، إيران.

ملخص المقال

يُعدُّ الذكاء من أهم القدرات العقلية التى تمكّن الإنسان من التكيف مع بيئته والتعامل مع المواقف المختلفة بكفاءة. وتتفرع عنه أنواع متعددة، من أبرزها الذكاء العاطفى الذى يجمع بين الوعى بالمشاعر وتنظيمها، وبناء علاقات إنسانية فعّالة. وقد طوّر دانييل جولمان إطاراً نظرياً متكاملاً للذكاء العاطفى، ركّز فيه على خمسة أبعاد أساسية: الوعى بالذات، وتنظيم الذات، والدافعية، والتعاطف، والمهارات الاجتماعية. يهدف هذا البحث إلى تحليل مظاهر الذكاء العاطفى فى كتاب (لغتى الجميلة) المقرر للصف الثامن فى سلطنة عمان من منظور نظرية جولمان، للكشف عن كيفية تجسيد هذه المظاهر فى محتوى الكتاب ودروسه وأنشطته. وقد تم اعتماد المنهج الوصفى-التحليلى لرصد الأمثلة وتفسيرها فى ضوء الإطار النظرى المعتمد. أظهرت النتائج أن الكتاب يعكس حضوراً واضحاً لمختلف أبعاد الذكاء العاطفى؛ إذ يتجلى الوعى بالذات فى إدراك الطلاب لمشاعرهم وتأثيرها على سلوكهم، وتنظيم الذات فى قدرتهم على ضبط الانفعالات والتوازن بين العواطف والمواقف، بينما تتبدى الدافعية فى تحوّل الحافز الخارجى إلى داخلى يدفع للتفوق. كما يظهر التعاطف فى تقدير مشاعر الآخرين واحترام الاختلافات الثقافية، وتبرز المهارات الاجتماعية فى التفاعل الواعى مع المواقف والإشارات الاجتماعية بما يعزز الروابط الإنسانية والتعاون. وتشير هذه المظاهر إلى أن الكتاب يسهم فى بناء شخصية متوازنة وجدانياً واجتماعياً، وفق ما تؤكد عليه نظرية جولمان.

الكلمات المفتاحيه: الذكاء العاطفى، نظرية دانييل جولمان، كتاب "لغتى الجميلة"، الصف الثامن، سلطنة عمان.

تحليل نتائج الامتحانات النهائيه فى محافظة خوزستان، عينة البحث مادة العربية لغة القرآن للصف التاسع فى قضاء الحميديه على ضوء المنهج التحليلى الإحصائى

عاطى عبيات[1]، هادى مروانى[2]

[1]استاذ مشارك، قسم تعليم اللغة العربية وآدابها جامعة فرهنكيان، طهران، ايران. (الكاتب مسئول)
[2]مدرس اللغة العربية، دائره التربية و التعليم، أهواز، ايران.

ملخص المقال

تسعى هذه الدراسة إلى تقييم نتائج الامتحانات النهائية فى مادة «العربية، لغة القرآن» للصف التاسع فى محافظة خوزستان قضاء الحميدية، من خلال توظيف المنهج التحليلى الإحصائى، بهدف فهم واقع التحصيل اللغوى لدى الطلاب وتحديد نقاط القوة والضعف فى التقييم التربوى المعتمد. تنبع أهمية البحث من الحاجة إلى تطوير أدوات القياس التربوى وضبط جودة التعليم فى مادة اللغة العربية، خاصة فى ظل التفاوت الملحوظ فى أداء الطلاب عبر المحاور المهارية المختلفة.

تم جمع البيانات من عينة عشوائية مكوّنة من ٢٠٠ طالب وطالبة موزّعين على ست مدارس، حيث خضعوا لامتحان تحريرى نهائى يتكوّن من خمسة محاور لغوية: المهارة المعجمية، الترجمة، القواعد، الفهم والاستيعاب، والقراءة والمحادثة. تم تحليل النتائج باستخدام أدوات الإحصاء، مثل المتوسط الحسابى والانحراف المعيارى، بالإضافة إلى توزيع الدرجات حسب الفئات.

أظهرت النتائج أن المتوسط الحسابى للدرجات بلغ ١٣/٤ من أصل ٢٠، والانحراف المعيارى ٢/٩، مما يدل على تمركز الأداء فى المستوى المتوسط مع وجود تشتّت نسبى. كما بلغت نسبة النجاح ٨٢% مقابل ١٨% للرسوب. وُجد أن محور "التعرف على القواعد وتطبيقها" كان الأكثر صعوبة، حيث سُجّلت فيه أعلى نسبة من الأخطاء، بينما حقّق الطلاب أداءً أفضل فى المحاور المعجمية والاستيعابية.

توصى الدراسة بمراجعة أساليب التدريس وتطوير أدوات التقييم بما يضمن تحقيق التوازن بين المهارات اللغوية المختلفة، وإعادة توزيع الوزن النسبى للمحاور، وتعزيز التمارين التطبيقية، واعتماد أساليب تقييم أكثر شمولًا وعدالة، مع توظيف التحليل الإحصائى فى التخطيط التربوى المستقبلى.

الكلمات المفتاحية: مادة اللغة العربية، صف التاسع، التحليل الإحصائى، نتائج الامتحانات، محافظة خوزستان قضاء الحميدية

تقنيات الذكاءات المتعددة فى كتاب (اللُّغَةُ العَرَبِيَّةُ) للصف الثامن فى دولة الإمارات على ضوء نظرية غاردنر

عاطى عبيات[1]، على رضا پريزن[2]

[1] استاذ مشارك، قسم تعليم اللغة العربية وآدابها جامعة فرهنكيان، طهران، ايران. (الكاتب المسئول)
[2] طالب ماجستير فى قسم اللغة العربية وآدابها جامعة شهيد تشمران أهواز، أهواز، إيران.

ملخص المقال

نظرية الذكاءات المتعددة لهوارد غاردنر من النظريات التربوية الحديثة التى وسّعت مفهوم الذكاء، إذ رأت أنّه ليس قدرة واحدة جامدة بل طاقات متنوّعة تتكامل فيما بينها لتُظهر شخصية المتعلم بصورة أكثر شمولية. ووفق هذه النظرية ينبغى على العملية التعليمية أن تراعى تنمية أبعاد مختلفة معرفية ووجدانية واجتماعية، بحيث يتمكّن الطالب من التعبير عن ذاته والتفاعل الإيجابى مع محيطه وبناء وعيه النقدى والشخصى. يهدف هذا البحث إلى تحليل أبرز الذكاءات المتعددة فى كتاب اللغة العربية للصف الثامن فى دولة الإمارات من خلال الاعتماد على المنهج الوصفى - التحليلى. وقد أظهرت النتائج أنّ الكتاب يركّز على ثلاثة ذكاءات رئيسة: الذكاء اللغوى، بما يعزز قدرات المتعلم على الفهم والتحليل وصقل المهارات التعبيرية والنقدية؛ الذكاء الاجتماعى، ويتجلى فى تصوير العلاقات الإنسانية وقيم التعاون والتعاطف والعمل الجماعى؛ والذكاء الشخصى، ويبرز من خلال معالجة الصراعات الداخلية والتجارب الذاتية، ما يساعد الطالب على فهم ذاته وضبط انفعالاته. ومن خلال هذا التوظيف، يوفر الكتاب تجربة تعليمية متكاملة تتوافق مع مقاصد نظرية غاردنر فى تنمية شخصية المتعلم بصورة شمولية تراعى الفروق الفردية وتستثمر طاقاته المتنوعة.

الكلمات المفتاحيه: التعليم، الذكاءات المتعددة، غاردنر، كتاب اللغة العربية، الصف الثامن، الإمارات.

عناصر الموروث الثقافي البيئي وإسهاماتها في تعزيز الوعي الجماعي في الكتب المدرسية العمانية (كتاب مادة اللغة العربية للصف السادس نموذجا)

رسول بلاوي[1]، سرور سعيداوي[2]، محسن عباسي[3]

[1]أستاذ في قسم اللغة العربية وآدابها، جامعة شهيد تشمران أهواز، أهواز، إيران. (الكاتب المسئول)
[2]طالبة جامعة شهيد تشمران أهواز، أهواز، إيران
[3]دائرة التربية والتعليم، أهواز، إيران.

ملخص المقال

يُمثّل الموروث الثقافي البيئي العُماني نسيجاً حياً يربط الأجيال بجذورها العميقة، حيث يتجلى في المناهج الدراسية كجسر بين الماضي العريق والحاضر الواعي. فكتاب اللغة العربية للصف السادس لا يقتصر على تعليم القواعد والنصوص، بل يغرس في الطلاب روح الانتماء من خلال إبراز العناصر الثقافية والبيئية التي تشكّل هوية عُمان الفريدة. فالنصوص لا تُقدّم البيئة كموضوع دراسي فحسب، بل كهوية متجذرة في تفاصيل الحياة اليومية، حيث تتحول النباتات المحلية مثل الشمر والسدر إلى رموزٍ للتراث الطبيعي، تُعرّف الطالب بفوائدها وتُرسّخ لديه شعوراً بالمسؤولية تجاهها. كما أن تناول الأفلاج والمها العربية لا يكتفي بسرد المعلومات، بل يُقدّم نموذجاً حياً للاستدامة، يُبرز حكمة الأجداد في إدارة الموارد، ويُحفّز الطالب على استلهام تلك القيم في مواجهة تحديات العصر. اعتمد البحث المنهج الوصفي-التحليلي في دراسة مضامين كتاب اللغة العربية للصف السادس في سلطنة عُمان، مستهدفاً الكشف عن مدى حضور الموروث الثقافي البيئي في المنهج التعليمي، ودوره في بناء وعي بيئي لدى الناشئة. وتوصل البحث إلى أن المنهج يُفعّل أدوات تربوية تُعزز من قدرة الطالب على التفاعل مع قضايا البيئة الحديثة، مثل التلوث البلاستيكي، من خلال تبني حلول عملية كإعادة التدوير وتقليل الاستهلاك، مما يُنمّي لديه الثقة بدوره كمواطن فاعل. كما يُعيد تشكيل التراث الطبيعي والثقافي في ذهن الطالب لا كأطلال الماضي، بل ككائن حي يتنفس في الحاضر ويصنع المستقبل، ويُغرس فيه قناعة بأن حماية هذا الإرث مسؤولية وطنية وجيلية. بهذا، يتحول الوعي البيئي إلى إطار متكامل يجمع بين المعرفة، والسلوك، والانتماء، ويُرسّخ في الطالب حب البيئة بوصفها امتداداً لهويته، لا عبئاً معرفياً يُختبر فيه.

الكلمات المفتاحيه: الموروث الثقافي البيئي، الوعي الجماعي، الكتب المدرسية، اللغة العربية، عُمان، الصف السادس.

دراسة تجليات التشبيه فى ديوان الشيخ محمد حسين الغروى
(ديوان الأنوار القدسية أنموذجا)

مرتضى جواد عبدالكاظم الهلالى[1]، على بابايى دم طسوج[2]، مسعود باوان پورى[3]

[1] طالب الماجستير في قسم اللغة العربية وآدابها بجامعة الأديان والمذاهب، قم المقدسة، إيران. (نويسنده مسئول)

[2] أستاذ مساعد في قسم اللغة العربية وآدابها بجامعة الأديان والمذاهب، قم المقدسة، إيران.

[3] أستاذ مساعد في قسم اللغة الفارسية وآدابها بجامعة ياسوج، ياسوج، إيران

ملخص المقال

يعد التشبيه من اهم الصور التخيلية التى تحمل فى طياتها مفاهيم جديدة لما يدور فى وجدان الشاعر، لذا يتناول هذا البحث دراسة صور التشبيه فى قصائد الشاعر المحقق الغروى (الأنوار القدسية) والذى اخذ التشبيه فيها مساحة واسعة وذلک لتعمده الابتعاد عن الكلام المألوف والالتواء فى المعانى البديعية، ومن خلال تصفح هذا الديوان والتحقيق فيه وانتقاء الأساليب البلاغية وتتبع آثارها فى المصادر البلاغية والنقدية ومن هنا تكمن أهمية البحث فى رصد التشبيه وأنواعه وأمثلته فى ديوان الأنوار القدسية والهدف من ذلک هو الكشف بيان مقدار براعة الشاعر فى استخدام الصور البلاغية واستعمال وسائل اللغة للوصول الى القصدية او الاقتراب منها وكشف اتجاهات الشاعر وافكاره ومنهجه اما منهج البحث فقد استند الى المنهج الوصفى _ التحليلى فى دراسة ظاهرة التشبيه من خلال اختيار نماذج شعرية من ديوانه (الأنوار القدسية) تحتوى على الصور الفنية لنصل الى النتائج الهامة والتى هى رصانة شعره وفخامة الفاظه العلمية والكشف عن منهجه الإسلامى وبيان الأساليب الفنية المبتكرة واستعمال البلاغة فى الوصول الى القصد والتعمد فى تكرار الشعر البليغ، واستخدم الشاعر (محمد حسين الغروى) فى تأليف ديوانه اللغتين العربية والفارسية مع الحفاظ على جمال الاسلوب ورقة الالفاظ باللغتين معا، واستند الشاعر الغروى فى ديوانه (الأنوار القدسية) ولا سيما فى قصائد المديح استند على التشبيه فى تقريب الحقائق الى الإفهام والاسماع وتوضيحها بذكر مماثلها وهو فى هذا الاسلوب كان حسن مقبول وقد تم فى البحث رصد منهجية الشاعر (محمد حسين الغروى) فى ديوانه الأنوار القدسية وما ورد فيه من تشبيهات فنية وبلاغية كون الديوان كثر فيه التشبيه اضافة الى اشعاره التى كان لها الاثر الفنى الفعال فى الادب العربى.

الكلمات المفتاحيه: لتشبيه، ديوان الأنوار القدسية، المحقق الغروى (كمبانى)

جماليات الصور البيانية فى نثر الجاحظ

حيدر شوشى عداى عداى[1]، مسعود باوان پورى[2]

[1]الماجستير فى قسم اللغة العربية وآدابها بجامعة الأديان والمذاهب، قم، إيران.(الكاتب المسئول)
[2]أستاذ مساعد فى قسم اللغة العربية وآدابها بجامعة الأديان والمذاهب، قم، إيران.

ملخص المقال

يتناول هذا البحثُ دراسةَ جماليّاتِ الصُّوَرِ البيانيّةِ فى نثرِ الجاحظ، مُتَّخِذًا من كتابِ «البُخَلاء» أنموذجا تطبيقيًّا، وَفْقَ المنهجِ الوصفىّ التحليلىّ. ويُعَدُّ الجاحظُ عُمدةً من عُمَدِ النثرِ والأدبِ العربيَّيْن، وهو العلّامةُ المُتمكِّنُ فى التأليفِ، الذى ضمَّتْ مكتبتُه مؤلَّفاتٍ لا تُعَدّ ولا تُحصى عَجَلَةً، ولعلّ من أهمِّها قصصُ البخلاءِ وحكاياتُهم، والتى يسعى البحثُ إلى الكشفِ عن الصُّوَرِ البيانيّةِ فيها، وبيانِ كيفيّةِ استخدامِ الجاحظِ للصورةِ البيانيّةِ فى نقلِ الرسالةِ إلى المتلقى، مع التركيزِ على مفهومِ الصورةِ البيانيّةِ عند الجاحظ وجماليّاتِها فى نثره، والتأكيدِ على بلاغةِ الجاحظ فى نثره الذى شغلَ الناسَ زمنًا طويلًا.فالجاحظُ قد رفعَ من شأنِ اللّفظِ كثيرًا، غيرَ أنّه لم يُهمِل جانبَ المعنى؛ إذ إنّ اللّفظَ عنده له منزلةٌ فى التقويمِ، ولكن للمعنى كذلك أثرٌ لا يُنكَرُ فى جمالِ الأدبِ وروعتِه. ونظرًا لثقافتِه الواسعةِ واطّلاعِه الدائمِ، وسعيِه وراءَ المعرفةِ، واستفادتِه من مصادرَ موثوقةٍ من العلماءِ وشيوخِ اللغةِ وغيرِهم، فقد تنوّعت مؤلَّفاتُه، فجاءت فى علومِ الكلامِ والأدبِ والسياسةِ والتاريخِ والأخلاقِ والنباتِ والحيوانِ والصناعةِ والنساءِ وغيرها.وإن كانت كتبُه «البخلاء» و«البيانُ والتبيين» و«الحيوان» من أشهرِ ما أبدعَ فى عالمِ الكتابةِ؛ إذ أصبحَ معَ الجاحظِ عالَمُ الأدبِ غنيًّا ثرًّا بما قدّمه العقلُ الجاحظىُّ الإبداعىُّ المستنيرُ من إضافاتٍ معرفيّةٍ وأُسلوبيّةٍ وبيانيّةٍ سبقتْ عصرَها، بل وكشفتْ عن روحِ عصرِها، وأوضحتْ ما فيه من حياةٍ وحركةٍ وتجديدٍ وفعاليّةٍ على المستوياتِ الإبداعيّةِ والفنيّةِ والجماليّةِ.

الكلمات المفتاحيه: البيان، التشبيه، الاستعارة، المجاز، الجاحظ

غياب الأسس الفنية للترجمة فى كتب اللغة العربية للمرحلة الثانوية فى إيران: دراسة تحليلية نقدية

سنا غلامى[1]

[1]محاضرجامعة فرهنجيان، طهران، إيران.

ملخص المقال

يُعدُّ تعليم الترجمة من العناصر الأساسية فى تدريس اللغة العربية فى مرحلة التعليم الثانوى، ويَحمل دورًا بالغ الأهمية فى تعزيز المهارات اللغوية والمعرفية لدى الطلاب. ومع ذلك، فإنَّ دراسة الكتب الدراسية للغة العربية فى مرحلة الثانوية العامة فى إيران تكشف عن غياب الأسس العلمية والمنهجية اللازمة لفن الترجمة فى هذه المصادر التعليمية. وقد أدى غياب هذه الأسس إلى تدهور جودة التعليم، وزيادة الارتباك لدى الطلاب، وضعف مهارات الترجمة العملية. تهدف هذه الدراسة إلى تحليل أسباب غياب فن الترجمة فى الكتب الدراسية العربية، وتقديم دراسة شاملة لآثاره على عملية التعلم لدى الطلاب. وتعتمد منهجية البحث على تحليل محتوى الكتب الدراسية العربية، ومراجعة المصادر العلمية ذات الصلة. وتشير نتائج الدراسة إلى أنَّ غياب المعايير التعليمية، والنظرة التقليدية لتعليم اللغة العربية، ونقص المصادر المتخصصة فى الترجمة تُعدُّ من أبرز العوامل التى تسهم فى هذه المشكلة. وتؤكد الدراسة من خلال تقديم مجموعة من المقترحات لتحسين الكتب الدراسية وتعزيز مهارات الترجمة لدى الطلاب على ضرورة اعتبار فن الترجمة جزءًا مستقلاً ومنظمًا فى المنهج الدراسى لتعليم اللغة العربية.

الكلمات المفتاحيه: فن الترجمة، الكتب الدراسية العربية، تعليم الترجمة، المرحلة الثانوية، ايران.

نهج بديع فی تعلیم قواعد الإعلال

حجّة محمّد حکمة[1]

[1]مدرّس فی الحوزة العلمیة و جامعة المصطفی العالمیة، قم، ایران.

ملخص المقال

إنّ قواعد الإعلال جديرة بإعادة النظر من زاويتين: اشتقاقية، و تعليمية. و على مرّ العصور، قد قدّم علماءنا الأفاضل طرائق متنوعة لتدريس هذه القواعد، إلّا أنها تُضنى المتعلّم أحيانا، بل قد. تنسى بعد فترة وجيزة مع أنّ تيسير هذا الدرب و تسريعه يُفضى إلى المراد. و بالتمعّن فی دقائق قواعد الإعلال و ما سطّره جهابذة علم الصرف من نتائج، يتجلّى أن غايةَ القصوى لهذه القواعد هی بلوغ حروف المدّ لأنّها هی الصورة المُثلى التی تتوق اليها أحرف العلّة، هذا مسلّم فيما لم يَحُلّ دون ذلک حائل، كما فی كلمة «خَشِیَ» حيث يستعلى الفتح على حرف الياء. هذه المقالة تسعى من خلال التطبيق العملیّ لهذه النظرية على كل جميع الكلمات المعتلّة، إلى إبراز أهميّة الوصول إلى حرف المدّ بإعتباره الذُروة التی تتوق إليها حروف العلّة. و مضافا على ذلک، تهفو المقالة إلى تقديم شروط الإرتقاء إلى هذه المنزلة بلغة سلسة، و ببيان يسير، و بسبيل مُعبَّد، خدمةً لمتعلّمی علم الصرف لاسيّما متعلّمی اللغة العربيّة من غير الناطقين بها.

الكلمات المفتاحية: علم الصرف، الإعلال، قواعد الإعلال، الكلمات المعتلّة، حروف المدّ

تحلیل الأفعال الکلامیة فی سورة الواقعة (دراسة تداولیة)

فاطمه تنها[1]، پریا کیوانی[2]

[1] أستاذة مساعدة، قسم اللغة العربیة و آدابها، جامعة فرهنکیان، طهران، ایران. (الکاتب المسئول)

[2] طالبة بکالوریوس في تعلیم اللغة العربیة، جامعة فرهنکیان، أردبیل، إیران.

ملخص المقال

التداولیة تعد عملیة تصاعدیة مؤدیة إلی طبقة عالیة من المعنی والسیاق، فهی تستوعب جمیع مستویات اللغة من الحالة الانفرادیة، والتواصلیة، والحواریة. ولها محاور مختلفة، منها الأفعال الکلامیة التی تحیل الصورة الذهنیة للغة إلی الصورة الفعلیة اللغویة التأثیریة. باستخدام المنهج التداولی، یمکننا تحلیل الأفعال الکلامیة فی القرآن الکریم بشکل شامل وشمولی، ومن خلال هذا التحلیل، یتم فهم کیفیة استخدام اللغة فی تصویر أغراض السور وتأثیر ذلک علی المتلقی وتفاعله مع النص القرآنی. تتناول هذه الدراسة الکشف عن بعد تداولی فی القرآن الکریم؛ وهی ظاهرة الأفعال الکلامیة وتبیین أنواعها وأغراضها وقوتها الإنجازیة معتمدة علی تقسیم جون سیرل لأنصاف الأفعال الخمسة، وهی: الطلبیات، والإلزامیات، والإخباریات، والتعبیرات، والإعلانیات علی ضوء منهج البحث الوصفی-التحلیلی ونحاول تحلیل وشرح أفعال سورة الواقعة وفق هذا التصنیف حتی نتمکن من فهم سورة الواقعة بشکل أفضل ونضیف أنفسنا للقلیل من بحر المعرفة القرآنیة العمیق. من نتائج البحث نستطیع أن نشیر أنّ الفعل الکلامی الموجود فیها یحمل غرضا إنجازیا یُفهم من خلال سیاق الکلام حیث تمثلت القوی الإنجازیة للأفعال التوجیهیة فی الأمر، والنهی والرجاء، ووردت الأفعال الإخباریة تارة للتأکید، وتارة لتقدیم الحقائق وأمّا التعبیریة، فقد کشفت عن الانفعالات النفسیة لدی المتلقی.

الکلمات المفتاحیه: التداولیة، الأفعال الکلامیة، القرآن الکریم، سورة الواقعة، عنصر المتلقی.

توظيف الشخصية القرآنية ورموزها الدلالية فى شعر جاسم الصحيح (مجموعة ما وراء حنجرة المغنى أنموذجاً)

سارا پورمهدی ابراهیمی[1]، عبدالعزیز حمادی[2]

[1] أستاذ مساعد في قسم اللغة العربية وآدابها بجامعة پيام نور، طهران - إيران (الكاتب مسئول)
[2] طالبية بكالوريوس قسم الترجمة اللغة العربية بجامعة الشهيد تشمران أهواز، أهواز – إيران

ملخص المقال

لأغراض الفنية والدلالية للأحداث والشخصيات التاريخية فى الشعر تتعدد وتتنوع وفقًا للشاعر والسياق الثقافى والأدبى الذى ينشأ فيه الشعر، فيعمل استخدامها فى الشعر على إثراء الثقافة الشعرية والثقافة العامة، فيعرض الشاعر أحداثًا تاريخية وشخصيات بارزة، مما يساهم فى نشر المعرفة وتعزيز الوعى التاريخى، ويعتبر الاستخدام الذكى والمتقن للأحداث التاريخية والشخصيات المعروفة فرصة للشاعر للتعبير عن الهوية الثقافية والانتماء الوطنى أو الثقافى، فإن الأحداث التاريخية والشخصيات المعروفة تشكل مصدرًا قيمًا للشعراء للتعبير عن أفكارهم ومشاعرهم وتوجهاتهم الفنية والدلالية، فيأتى استخدامها لإثراء الثقافة، والتعبير عن الهوية والانتماء، والتواصل الاجتماعى والسياسى، وتحقيق الإبداع الشعرى. إن ديوان "ما وراء حنجرة المغنى" لجاسم الصحيح يعد واحدًا من الأعمال الشعرية، إذ يتميز هذا الديوان بتناول الأحداث التاريخية والشخصيات المشهورة كمصادر إلهام فنى ودلالى، فيعبّر الصحيح فى قصائده عن موضوعات تتعلق بالتاريخ والثقافة والهوية العربية، مستخدمًا الأحداث التاريخية والشخصيات لتحقيق أغراض فنية ودلالية، فتتمثل الأغراض الفنية لاستخدام الصحيح للأحداث والشخصيات التاريخية فى القدرة على خلق تأثير فنى قوى وإثارة الاهتمام لدى المتلقى، حيث يتميز الصحيح بأسلوب شعرى فلسفى دينى، يروى الأحداث التاريخية بطريقة مشوقة ومثيرة، فيستخدم الألفاظ والصور الشعرية ببراعة لإحياء الأحداث التاريخية وإبراز أبعادها الجمالية.

يقوم بحثنا هذا وفقاً للمنهج الوصفى -التحليلى، بمناقشة ديوان "ما وراء حنجرة المغنى" للشاعر الشيعى السعودى جاسم الصحيح، ويحلل الشخصيات والأحداث التاريخية التى وظفها فى قصائده، بهدف تحقيق أغراض فنية ودلالية من خلال استخدام الأحداث التاريخية والشخصيات المعروفة. توصل هذا البحث إلى عدة نتائج: قد استدعى الشاعر شخصيات متنوعة منها دينية وادبية وأسطورية، كما وظف أحداثا تاريخية تختص بالسياسة والدين والوقائع الكونية، استطاع من خلالها أن يستخدم دلالات ورموزا مختلفة.

الكلمات المفتاحية: الشخصيات، الأحداث التاريخية، جاسم الصحيح، ما وراء حنجرة المغنى.

ثنائية العطاء والرفض فى بناء الشخصية التراجيدية فى قصيدة (البئر المهجورة) ليوسف الخال

عبدالعزيز حمادى[1]، جواد رنجبر[2]

[1]أستاذ مساعد في قسم اللغة العربية وآدابها بجامعة پيام نور، طهران، إيران (الكاتب المسئول)
[2]أستاذ مساعد في قسم اللغة العربية وآدابها بجامعة پيام نور، طهران، إيران

ملخص المقال

تستند الدراسة إلى مفهوم الثنائية الضدية، الذى يُعَدُّ أحد مرتكزات تحليل النصوص فى المنهج البنيوى، بوصفه أداةً لخلق الدلالة عبر التقابل بين عنصرين متضادين، وفى قصيدة "البئر المهجورة" للشاعر يوسف الخال، تتجلى هذه الثنائية فى التقابل بين الماء (الذى يرمز إلى العطاء الإنسانى اللامتناهى) والحجر (الذى يجسد قسوة المجتمع)، مما يسهم فى بناء شخصية إبراهيم التراجيدية التى تُضحى بذاتها فى مواجهة الرفض الاجتماعى. يُعتبر يوسف الخال أحد رواد الحداثة الشعرية العربية، ومؤسس مجلة "شعر" التى انطلقت منها محاولات تحرير القصيدة من الأطر التقليدية، وقد جاءت "البئر المهجورة" لتعكس صراع الفرد المُنْتِج (الماء) فى مجتمعٍ مُستهلكٍ (الحجر)، ضمن سياقٍ تراجيديٍّ يُبرز تناقضاً وجوديّاً بين السعى للتجديد وجمود الواقع.

يعتمد البحث على المنهج التحليلى الرمزى لتفكيك دلالات الثنائية الضدية، مع الاستعانة بالمنهج البنيوى لرصد آليات اشتغالها فى بناء النص، ويهدف إلى الكشف عن كيفية تحويل الثنائية إلى محركٍ درامى يُعَمِّق مأساوية البطل، عبر تحوُّله من كيانٍ بشرى إلى رمزٍ طبيعى (البئر)، يُختزل فيه صراعُ العطاء والرفض، وتكمن أهمية الدراسة فى ربط البُعد الفلسفى للتراجيديا (صراع البطل مع قدره) بالخطاب الشعرى الحديث، عبر رموزٍ محليةٍ تعكس الواقعَ العربى. توصلت الدراسة إلى نتائج أهمها: إنَّ الثنائية الضدية بين الماء والحجر تعكس استحالة التوفيق بين العطاء الفردى ورفض المجتمع، مما يكرس المأساة كحلقة متجددة، كما أنَّ تحويل إبراهيم إلى "بئر" يُمثِّل تجريداً لذات البطل المُعطاء التى تُهدر فى مجتمعٍ يرفضها، فى إشارة إلى "الشهادة الرمزية". أمّا التكرار الدائرى فى نهاية القصيدة، فيؤكِّد سيطرة الحجر (الرفض) على الماء (العطاء)، ليُغلق النصُّ على رؤيةٍ تشاؤمية تُعلن فشلَ التضحية الفردية فى تغيير الواقع الجمعى.

الكلمات المفتاحية: الثنائية الضدية، الشخصية التراجيدية، البئر المهجورة، يوسف الخال.

ثورة الطف: "حضاريٌ متكامل فی الإصلاح الدینی والسیاسی أنموذجا

مهدی فرحانی[1]
[1] عضو هیئت علمی جامعه ولایت ایرانشهر، ایران

ملخص المقال

لم تکن ثورة الإمام الحسین (علیه السلام) فی کربلاء حدثًا تاریخیًّا فحسب، بل کانت نهضةً شاملةً متعددة الأبعاد، هدفها إنقاذ الدین من الانحرافات السیاسیة والأخلاقیة فی العصر الأموی. یتناول هذا البحث، وفق المنهج التحلیلی-الوصفی، الأبعاد الخمسة لهذه الثورة الدینی، الأخلاقی، السیاسی، العسکری، والأدبی لیُبیّن کیف تداخلت هذه الأبعاد وشکّلت معًا ثورةً تجاوزت الموت لتصبح رمزًا خالدًا للمقاومة ضد الظلم. فعلی الصعید الدینی، استندت ثورة الحسین إلی مبدأ «الأمر بالمعروف والنهی عن المنکر»، وکان هدفها إصلاح الأمة. ومن الجهة الأخلاقیة، ربّت مدرسة أهل البیت (علیهم السلام) أفرادًا صاروا قدوةً للأجیال بصدقهم، صبرهم، ووفائهم. وفی البُعد السیاسی، شکّک الحسین (علیه السلام) فی شرعیة الحاکم الفاسق، واعتبر ضرورةً استبداله بمن هو عادلٌ وکفء. أما من الناحیة العسکریة، فقد أظهر الحسین، رغم شدّة الظروف وقلّة الإمکانیات، تخطیطًا دقیقًا تمثّل فی حفر الخندق، وتنظیم الجبهة، وإعداد السلاح، مما یدلّ علی أن ثورته کانت قائمةً علی الوعی والتدبیر. وأخیرًا، شکّل البُعد الأدبی من خلال الخطب، الشعر، والرثاء—خطابًا قویًّا کشف الحقیقة وأیقظ وعی الأمة. وتُشیر نتائج البحث إلی أن ثورة الطف، بفضل التناسق بین هذه الأبعاد، لم تکن مجرّد موقفٍ بطولیّ، بل نموذجًا شاملاً لکل حرکةٍ إصلاحیةٍ فی التاریخ الإسلامی.

الکلمات المفتاحیة: ثورة،الطف، الإمام الحسین،الإصلاح.

مدی توظیف منهج السمعی – الشفهی فی تعلیم مهارة الاستماع للغة العربیة (دراسة للتجربة المعاشة لطلاب جامعة طهران)

فاطمه دهقانی[1]

[1]طالبة فی مرحلة الماجستیر بجامعة تربیت مدرس، طهران، ایران.

ملخص المقال

هدفت هذه الدراسة إلی قیاس وتقییم تأثیر المنهج السمعی–الشفهی علی تنمیة مهارة الاستماع لدی طلاب البکالوریوس فی قسم اللغة العربیة بجامعة طهران. تم التركيز على مدى توظيف عناصر هذا المنهج داخل البيئة الصفية من خلال مراقبة مباشرة لتطبيق أنشطة تعليمية تتضمن استخدام الملفات الصوتية، التمارين التكرارية، وتمارين التحويل والاستبدال، بالإضافة إلى تقييم دور المعلم والبيئة التعليمية فى تحفيز المشاركة وتطوير مهارة الاستماع.اعتمد البحث على منهج المسحی؛ حیث تمت عملیة جمع البیانات باستخدام بطاقة ملاحظة مُعدة خصیصًا تتألف من ٢٠ بندًا تُقیَّم باستخدام مقیاس لیکرت خماسی النقاط. شملت عینة الدراسة ۴۰ طالبًا تمت متابعتهم خلال ۶ جلسات تعلیمیة فی مختبر اللغة. أظهرت النتائج الإیجابیة قدرة المنهج علی تحقیق نتائج جیدة، لاسیما فی استخدام الملفات الصوتیة وتمارین التکرار و التحویلیة التی حسَّنت من استیعاب الطلاب للغة. کما سجلت الأنشطة الشفهیة مستوی مشارکة جید ومن ناحیة أخری، کشفت الدراسة عن ضعف التخطیط المسبق وتنظیم الوقت داخل الصف . فضلًا عن مشکلات بیئیة التی أثرت سلبًا علی مستوی التركيز.استخلص البحث أن المنهج السمعی–الشفهی یمتلک قدرات فعالة فی تنمیة مهارة الاستماع ویُظهر نقاط قوة فی جانب التکرار واستخدام المواد السمعیةوتوجَّه الدراسة بتوصیات تهدف إلی تحسین إعداد المعلمین وتنوع أسالیب التدریس لتلبیة احتیاجات الطلاب وضمان تحقیق نتائج تعلیمیة مثلی.تُظهر الدراسة أهمیة الدمج بین الجوانب النظریة والتطبیق العملی فی تعلیم اللغة، وتبرز ضرورة مراعاة العوامل البیئیة والنفسیة لتحقیق تفاعل أفضل داخل الفصول الدراسیة.

الکلمات المفتاحیة: اللغة العربیة ، مهارة الاستماع ، تعلیم اللغة ، منهج السمعی الشفوی

دور اللغة العربية فی تحديد وتعيين الأحكام الشرعية فی آية الوضوء

سيدعلی نجاتی موسوی [1]

[1] استاذ مساعد قسم الهيات والمعارف الإسلامية جامعة فرهنجيان، طهران، ايران.

ملخص المقال

الآية الكريمة تأمر المكلفين عند قيامهم الى الصلوة بغسل وجوههم و ايديهم و مسح رؤوسهم و مسح ارجلهم الا أنه وقع الإختلاف بين اهل السنة و الشيعة حول كيفية غسل اليدين و حول مسح الرجلين او غسلهما.

اما بالنسبة الى كيفية غسل اليدين فليس فی الآية دلالة على كيفية الغسل و انما الآية بصدد بيان مقدار ما يغسل فی الوضوء، لأن اليد فی اللغة العربية تستعمل تارة فی الأصابع و تارة تستعمل من الأصابع الى الزند و اخرى الى المرافق و اخرى الى الكتف و الآية بينت ان مقدار اليد الذی يجب غسله فی الوضوء هو الى المرافق، لا أن كيفية غسل اليد من الأصابع الى المرافق، نعم لو قالت الآية: فاغسلوا وجوهكم و ايديكم من الأصابع الى المرافق لكانت دالة على كيفية غسل العضو الا أنه ليس فی الآية هذا اللفظ، فتكون النتيجة، ان الآية الكريمة بصدد بيان مقدار العضو الذی يغسل فی الوضوء، و المقدار هو الى المرفق، لااقل و لا اكثر، و اما كيفية غسل اليد فإنه تابع للعرف و العرف يراه من ألأعلى الى الأسفل.

هذا الكلام جارٍ فيما اذا كانت (إلى) بمعنى الإنتهاء و اما اذا كانت بمعنى (مع) فيرتفع النزاع من اصله لأن معنى الآية يصير فَإغسلوا وجوهكم و ايديكم مع المرافق.

الكلمات المفتاحية: القرآن الكريم، الأحكام الشرعية، آية الوضوء ، الدلالات اللغوية

الذكاءالاصطناعى و تاثيره على تعليم اللغة العربية

نرگس مظاهری خسرجی[1]

[1] مُدرّسة قسم اللغة العربية وآدابها جامعه فرهنجيان، اهواز ايران.

ملخص المقال

تتناول هذه المقالة تأثير الذكاء الاصطناعى على تعليم اللغة العربية، حيث تسلط الضوء على كيفية استخدام التقنيات الحديثة لتحسين العملية التعليمية ودعم التعلم الذاتى. يهدف البحث إلى دراسة الآثار الإيجابية والسلبية للذكاء الاصطناعى على تعلم اللغة العربية، مع التركيز على تفصيل أدوات التعلم المعتمدة على الذكاء الاصطناعى مثل التطبيقات التفاعلية والمساعدين الافتراضيين.

استخدمت هذه الدراسة منهجية تحليلية تتضمن مراجعة الأدبيات ذات الصلة، وتحليل التجارب العملية التى أُجريت فى المؤسسات التعليمية. تم جمع البيانات من خلال الاستطلاعات والمقابلات مع المعلمين والطلاب، مما أدى إلى الحصول على رؤى قيمة حول كيفية تفاعل المدربين والمتعلمين مع هذه التقنيات.

أظهرت النتائج أن الذكاء الاصطناعى يعزز من تجربة تعليم اللغة العربية من خلال توفير محتوى مخصص وتحسين مهارات النطق والاستماع. كما تبين أن الطلاب يشعرون بمزيد من الثقة عند استخدام التكنولوجيا فى تعلم اللغة، رغم وجود تحديات مثل الاعتماد المفرط على الآلات. بالتالى، توصى المقالة بدمج الذكاء الاصطناعى فى المناهج الدراسية بشكل مدروس لضمان تحقيق أفضل النتائج التعليمية.

الكلمات المفتاحية: الذكاء الاصطناعى، اللغه العربيه، التعلم العربيه، المعلمين

تحلیل جایگاه آموزشگر در بهبود یادگیری عربی برپایه مطالعات نظری

«مورد پژوهی مقطع متوسطه اوّل»

پوران رضایی چوشلی[1]، علی خالقی[2]

[1]استادیار گروه آموزش زبان و ادبیات عربی دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)
[2]استادیار گروه آموزش زبان و ادبیات عربی دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.

چکیده مقاله

یادگیری زبان عربی در مقطع متوسطه اول همواره با چالش هایی همراه بوده است که یکی از مؤثرترین عوامل در رفع این چالش ها، پرداختن به جایگاه آموزشگر در فرآیند تدریس و یاددهی است. از این رو که در فرایند یاددهی و یادگیری سه رکن فراگیر، آموزشگر و مواد آموزشی وجود دارد و آموزشگر به عنوان رابط بین مواد آموزشی و فراگیر می‌تواند عاملی کلیدی برای حل مشکلات آموزشی به شمار آید، پژوهش حاضر با بهره‌گیری از روش تحقیق کتابخانه ای و تحلیل مطالعات نظری در حوزه آموزش زبان دوم، به بررسی جایگاه آموزشگر در بهبود یادگیری زبان عربی دانش‌آموزان متوسطه اول می پردازد. هدف از این مطالعه، تبیین مؤلفه‌هایی چون شیوه تدریس، مهارت ارتباطی، دانش تخصصی، انگیزه بخشی و تعامل آموزشگر با دانش آموزان است که بر یادگیری زبان عربی تأثیرگذارند و مهارت حرفه ای معلم می تواند سبب بهبود فرایند یادگیری زبان عربی دانش اموزان گردد. نتایج بررسی منابع نظری و مطالعات پیشین نشان می دهد که آموزشگر نه تنها به‌عنوان انتقال‌دهنده دانش، بلکه به‌عنوان تسهیل گر و انگیزه‌آفرین در فرآیند یادگیری زبان عربی نقش‌آفرینی می‌کند. همچنین، کیفیت تعامل آموزشگر با دانش‌آموزان و بهره‌گیری از روش‌های فعال یاددهی، تأثیر بسزایی در ارتقای سطح یادگیری دارد. این مقاله با جمع‌بندی داده‌های نظری، پیشنهادهایی برای بهبود فرآیند تدریس زبان عربی در مقطع متوسطه اول ارائه می‌دهد.

کلمات کلیدی: آموزشگر، زبان عربی، فراگیری، نظریه های‌یادگیری، متوسطه اوّل.

بررسی تأثیر فرهنگ و تمدن عربی بر یادگیری زبان عربی در کتاب‌های دوره متوسطه دوم انسانی با تاکید بر نظر دبیران

فاطمه اکبری زاده[۱]، فاطمه مزینانی[۲]

[۱]دانشیار گروه زبان و ادبیات عربی، دانشکده ادبیات، دانشگاه الزهرا، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)
[۲]دانشجوی کارشناسی ارشد گروه زبان و ادبیات عربی، دانشکده ادبیات، دانشگاه الزهرا، تهران، ایران.

چکیده مقاله

یادگیری زبان دوم در دنیای امروز ضروری است و استفاده از محتوای اصیل که هویت، فرهنگ و آداب و رسوم زبان مقصد را منعکس کند، اهمیت ویژه‌ای دارد. با این حال، کتاب‌های عربی متوسطه دوم انسانی، به عنوان محتوای اصلی آموزشی، صرفاً مطابق سیاست های درسی کشور طراحی شده و از ابعاد گوناگون فرهنگ عربی بهره نبرده‌اند. بر اساس نظریه‌ی چنگ (۲۰۰۰)، مؤلفان تنها عناصری را انتخاب می‌کنند که هویت ایرانی-اسلامی را تقویت کند؛ در حالی که فرهنگ عربی جزء جدایی ناپذیر از این زبان است. نتایج پژوهش حاضر نشان می‌دهد که در کتاب‌ها، ابعاد ملی (با فراوانی ۲۹ در پایه یازدهم)، بُعد فرهنگی ایرانی-اسلامی (با فراوانی ۱۸ در پایه یازدهم) و بُعد مذهبی-اسلامی (با فراوانی ۱۵ در پایه یازدهم) غالب هستند، در حالی که نمادهای ملی در پایه دوازدهم با فراوانی ۰ غایب بوده و ابعاد سیاسی و خرده فرهنگ ها نیز کمرنگ هستند. مصاحبه با معلمان در نرم‌افزار Maxqda تأیید کرد که کتاب‌ها بیشتر به منابع دینی تبدیل شده‌اند و مؤلفه‌های فرهنگ عربی بسیار محدود هستند. بنابراین، لازم است مؤلفان در کنار تقویت هویت ایرانی-اسلامی، دانش آموزان را با فرهنگ بومی و ارزش‌های عربی نیز آشنا کنند تا یادگیری زبان به صورت کامل تحقق یابد.

کلمات کلیدی: آموزش، بومی‌سازی، بافت فرهنگی، جهانی‌شدن، هویت.

ادراکات و تجربیات دبیران عربی قم از نقش درس پژوهی بر رشد حرفه‌ای آنان

فاطمه علی پور[1]، اعظم محمودی[2]

[1]استادیار گروه آموزش علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)
[2]استادیارگروه آموزش زبان و ادبیات عرب، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.

چکیده مقاله

هدف پژوهش حاضر، تبیین ادراکات و تجارب دبیران عربی قم از نقش درس‌پژوهی در رشد حرفه‌ای آنان است. روش پژوهش، کیفی با رویکرد پدیدارشناسی است. جامعه پژوهش دبیران عربی متوسطه شهر قم بودند که در سال تحصیلی ۱۴۰۵-۱۴۰۴ در مدارس دولتی قم مشغول تدریس درس عربی بوده و در درس پژوهی شرکت داشته‌اند. نمونه شامل ۱۵ نفر از دبیران عربی متوسطه بود که بین ۵ تا ۳۰ سال سابقه تدریس و شرکت در درس‌پژوهی داشتند و با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند. نمونه‌گیری با انتخاب اولین فرد شروع و تا رسیدن به اشباع نظری، ادامه یافت. ابزار جمع‌آوری داده‌ها در این پژوهش، مصاحبه نیمه‌ساختاریافته عمیق بود. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات حاصل از این پژوهش، از روش تحلیل مضمون استفاده شد. براساس یافته های پژوهش،۷۳ مضمون پایه، ۷ مضمون سازمان دهنده و ۳ مضمون فراگیر رشد شناختی – عاطفی – مهارتی معلم؛ تعامل -حرفه‌ای و یادگیری جمعی؛ تحول آموزشی شکل گرفت. یافته‌ها در بعد رشد شناختی – عاطفی – مهارتی شامل ۴ مولفه شناخت چالش ها و مسائل آموزشی، توسعه دانش و مهارت معلم، ارتقای قضاوت حرفه‌ای و رشد درونی و سلامت روانی و انگیزه حرفه‌ای بوده است. همچنین در بعد اشتراک دانش و یادگیری، ۱ مولفه تعامل حرفه‌ای و یادگیری جمعی و در بعد تحول آموزشی ۲ مولفه تغییر و نوآوری در تفکر و عمل آموزشی و تغییرات آموزشی و بهبود یادگیری شناسایی شد.

کلمات کلیدی: ادراکات و تجربیات، دبیران عربی، درس پژوهی، رشد حرفه‌ای

ارزش‌های تربیتی در کتب عربی رشته علوم تجربی: نگاهی بر ساحت‌های شش‌گانه سند تحول بنیادین

مالک کعب عمیر[1]، سید دانیال محمدی نیا[2]

[1] استادیار گروه عربی دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)
[2] دانشجوی آموزش زبان عربی دانشگاه فرهنگیان اهواز، ایران.

چکیده مقاله

در نظام‌های آموزشی معاصر، کتاب‌های درسی نه‌تنها ابزار انتقال دانش‌اند، بلکه مهم‌ترین وسیله برای انتقال ارزش‌های تربیتی و شکل‌دهی به شخصیت، نگرش و رفتار دانش‌آموزان به شمار می‌روند. در این میان، زبان عربی با ماهیت دینی و فرهنگی خود، ظرفیت بالایی برای انتقال مفاهیم اعتقادی، اخلاقی و اجتماعی دارد. پژوهش حاضر با هدف تحلیل محتوای کتاب های درسی عربی دورهٔ متوسطه رشتهٔ علوم تجربی از منظر ارزش‌های تربیتی و با تأکید بر ساحت‌های شش‌گانهٔ تربیتی مندرج در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش انجام گرفته است. روش پژوهش توصیفی–تحلیلی بوده و داده‌ها از متن‌ها و تمرین‌های کتاب‌های درسی سال تحصیلی ۱۴۰۴–۱۴۰۳ استخراج و در چارچوب شش ساحت تربیتی (اعتقادی–عبادی و اخلاقی، علمی–فناوری، اجتماعی–سیاسی، زیستی–بدنی، زیباشناختی–هنری و اقتصادی–حرفه‌ای) طبقه‌بندی و تحلیل شده‌اند. یافته‌ها نشان می‌دهد که ساحت تربیت اعتقادی، عبادی و اخلاقی بیشترین بسامد را در محتوای کتاب‌های عربی دارد، در حالی که ساحت‌های زیستی–بدنی و اقتصادی–حرفه‌ای به‌طور قابل‌توجهی کمتر مورد توجه قرار گرفته‌اند. این عدم توازن در بازتاب ساحت‌ها می‌تواند بر جامعیت تربیت دانش‌آموزان تأثیر منفی بگذارد. بر این اساس، پیشنهاد می‌شود در بازنگری محتوای کتاب‌های درسی عربی، توزیع ارزش‌های تربیتی به‌صورت متوازن‌تر و در پیوند با همهٔ ساحت‌های تربیتی مورد توجه قرار گیرد. همچنین، تقویت جایگاه زبان عربی به‌عنوان ابزاری مؤثر در انتقال مفاهیم ارزشی و فرهنگی می‌تواند به افزایش اثربخشی تربیتی این درس یاری رساند.

کلمات کلیدی: زبان عربی، ارزش‌های تربیتی، ساحت‌های شش‌گانه تربیتی، سند تحول بنیادین، رشته علوم تجربی

ارزیابی کتاب درسی عربی پایه دهم ریاضی_تجربی بر اساس معیارهای سنجش کیفیت کتاب‌های درسی

ساجد زارع[1]، محمد علی محمدنیا[2]

[1]عضو هیئت علمی گروه زبان و ادبیات عربی دانشگاه یزد، ایران. (نویسنده مسئول)
[2]دانشجوی دکتری زبان و ادبیات عربی دانشگاه یزد، ایران.

چکیده مقاله

کتاب‌های درسی یکی از اساسی‌ترین ابزارهای آموزش در هر نظام آموزشی به شمار می‌رود، لذا تالیف و تدوین این کتاب‌ها بر اساس الگوهای صحیح آموزشی بسیار حائز اهمیت می‌باشد. بنابراین یکی از مهمترین اقدامات در جهت بالا بردن کیفیت کتاب های درسی، بررسی و تحلیل محتوای آن است. بدین جهت پژوهش حاضر، به بررسی و تحلیل محتوای کتاب عربی پایه دهم رشته ریاضی-تجربی بر اساس پرسشنامه ای که بر پایه معیارهای تحلیل محتوای کتاب‌های درسی طراحی شده است، می‌پردازد. نوع پژوهش توصیفی پیمایشی است و جامعه آماری آن دبیران عربی مقطع متوسطه شهرستان یزد هستند. ابزار پژوهش یک پرسشنامه محقق‌ساخته است که بر اساس نه معیار از معیارهای تحلیل محتوای کتاب‌های درسی تنظیم شده است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که بر اساس داده‌های آماری مستخرج از جامعه آماری پژوهش، کتاب عربی پایه دهم رشته ریاضی-تجربی در معیارهای چیدمان و شکل ظاهری، محتوا، اهداف آموزشی، بررسی الگوی زبانی، بررسی مهارت ها در کتاب، فعالیت‌ها و تمارین و همچنین نیازهای مدرس کمتر از حد متوسط، در معیار کیفیت ساختارها و واژگان در کتاب در حد متوسط و در معیار ارزش های فرهنگی نمود یافته در کتاب در حد بالاتر از متوسط ارزیابی شده است. همچنین نتایج نشان می‌دهد که استفاده از مواد آموزشی بهتر و همچنین وجود فعالیت‌های مکمل در کنار مواد آموزشی می‌تواند به آموزش هرچه بهتر و مفیدتر این کتاب کمک نماید. با بررسی داده‌ها مشخص گردید که تفاوت چندانی میان دیدگاه دبیران خانم و آقا وجود نداشته و نظرات دبیران با سابقه تدریس کم، فاصله چندانی با دبیران با سابقه تدریس زیاد ندارد.

کلمات‌کلیدی: آموزش زبان عربی، کتاب درسی، ارزیابی شکلی و محتوایی، عربی دهم ریاضی-تجربی

تأثیر محیط یادگیری هوشمند مبتنی بر اصول فراشناختی بر کاهش بار شناختی و افزایش مهارت‌های خودتنظیمی زبان‌آموزان پسر پایه هشتم شهرستان اهواز در درس عربی

مجید حمدانی [۱]، رضا شاطری [۲]، حسن شوسی زاده [۳]

[۱]استادیار، گروه آموزش علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران(نویسنده مسئول)
[۲]دانشجوی کارشناسی آموزش ابتدایی، گروه اموزشی علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان رسول اکرم(ص)، اهواز، ایران.
[۳]دانشجوی کارشناسی آموزش ابتدایی، گروه اموزشی علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان رسول اکرم(ص)، اهواز، ایران.

چکیده مقاله

پژوهش حاضر با هدف بررسی تأثیر محیط یادگیری هوشمند مبتنی بر اصول فراشناختی بر کاهش بار شناختی و ارتقای مهارت‌های خودتنظیمی زبان‌آموزان پسر پایه هشتم در درس زبان عربی انجام شد. روش تحقیق از نوع شبه‌آزمایشی با طرح پیش‌آزمون-پس‌آزمون با گروه کنترل بود. جامعه آماری شامل کلیه دانش‌آموزان پسر پایه هشتم مدارس دولتی شهر اهواز در سال تحصیلی ۱۴۰۴-۱۴۰۳ و نمونه شامل ۱۲۰ نفر بود که به صورت تصادفی در دو گروه آزمایش و کنترل گمارده شدند. ابزار گردآوری داده‌ها شامل پرسشنامه آگاهی فراشناختی نوجوانان(Jr. MAI) ، پرسشنامه بار شناختی (Leppink et al., ۲۰۱۳)، و آزمون پیشرفت تحصیلی محقق‌ساخته بود. محیط یادگیری هوشمند بر اساس سه مؤلفه برنامه‌ریزی، نظارت و تنظیم طراحی شد. نتایج تحلیل کوواریانس و آزمون t مستقل نشان داد محیط فراشناخت‌محور موجب بهبود معنادار مهارت‌های نظارت و تنظیم فراشناختی، افزایش عملکرد تحصیلی و کاهش بار شناختی بیرونی گردید، در حالی‌که اثر معناداری بر مؤلفه برنامه‌ریزی مشاهده نشد. یافته‌ها مؤید آن است که ادغام اصول فراشناختی در طراحی محیط‌های هوشمند، ضمن بهینه‌سازی فرایندهای شناختی، می‌تواند یادگیری زبان عربی را از حالت حفظی به یادگیری عمیق و خودراهبرانه ارتقا دهد.

کلمات‌کلیدی: محیط یادگیری هوشمند، فراشناخت، بار شناختی، خودتنظیمی یادگیری.

از حفظ قواعد تا پرورش ارتباط: خوانشی فلسفی از بحران آموزش زبان عربی در ایران

عزیز سواری[1]

[1] دکترای فلسفه تعلیم و تربیت، استادیار دانشگاه فرهنگیان، اهواز، ایران.

چکیده مقاله

آموزش زبان عربی در ایران، با وجود جایگاه ممتاز آن به عنوان زبان قرآن، سنت اسلامی و بخش جدایی‌ناپذیر از میراث فرهنگی ایرانی - اسلامی، در عمل با چالش‌هایی عمیق و پایدار مواجه است. علی‌رغم تأکید مکرر اسناد بالادستی آموزشی بر ضرورت تسلط دانش آموزان بر این زبان، نتایج حاصل از نظام آموزش رسمی ــ اعم از مدارس و دانشگاه ها ـ حاکی از شکافی بنیادین میان اهداف اعلام شده و دستاوردهای واقعی است. این مقاله با رویکردی فلسفی ـ تحلیلی، به بررسی انتقادی این وضعیت می پردازد و بحران آموزش زبان عربی را در سه سطح اصلی "سیاست‌گذاری کلان"، "روش و محتوای آموزشی"، و "نظام ارزشیابی" تحلیل می‌کند.از منظر فلسفه تعلیم و تربیت، این بحران صرفاً مسأله‌ای فنی یا زبانی نیست، بلکه بازتابی از «غیبت اندیشه‌ای فلسفی در فهم ماهیت یادگیری و زبان» است. غلبه الگوهای حافظه‌محور و قاعده‌گرایانه، تفکیک میان ذهن و عمل، و تقلیل زبان به مجموعه ای از ساختارهای نحوی و صرفی، موجب شده است که یادگیری از بستر زیسته و ارتباطی خود گسسته شود. نتیجه این رویکرد، شکل‌گیری نسلی از زبان‌آموزان است که به‌جای توانایی برقراری ارتباط و فهم معنا، صرفاً در بازتولید قواعد مهارت می‌یابند. این مقاله در پایان، بر اساس مبانی فلسفه‌های دیویی، فریره و هرمنوتیک گادامر، الگویی «ارتباط‌محور و معناگرا» برای بازسازی آموزش زبان عربی پیشنهاد می‌کند.

کلمات‌کلیدی: آموزش زبان عربی، فلسفه تعلیم و تربیت، یادگیری ارتباطی، حافظه‌محوری

الگوهای جهانی آموزش مبتنی بر محتوا در آموزش زبان عربی

محمد میر[۱]، کیمیا فتحی[۲]

[۱]استادیار گروه معارف اسلامی دانشگاه فرهنگیان پردیس شهید چمران تهران، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)
[۲] دانش آموخته دکتری زبان و ادبیات عربی دانشگاه کاشان، کاشان، ایران.

چکیده مقاله

آموزش مبتنی بر محتوا، رویکردی است که بر انتقال نظام مند دانش تخصصی از طریق ساختارهای مفهومی و متنی متمرکز است. این روش با تکیه بر انسجام معرفتی و پیوستگی منطقی محتوا، موجب تعمیق فرآیند یادگیری و ارتقاء تفکر انتقادی می گردد. در این چارچوب، یادگیرنده به‌مثابه کنشگر معرفتی، در تعامل با متن و زمینه، به بازسازی معنا و درک ژرف از مفاهیم می پردازد.این پژوهش با روش تطبیقی تحلیلی به بررسی تطبیقی الگوهای جهانی آموزش مبتنی بر محتوا (CBI) در زمینه آموزش زبان عربی می‌پردازد. با توجه به ضرورت‌های جامعه‌شناختی و فرهنگی در دنیای معاصر، یادگیری زبان عربی نیازمند گذار از روش‌های سنتی مبتنی بر دستور زبان صرف به رویکردهای معنا محور است. این مقاله ابتدا مبانی نظری CBI ، یادگیری موقعیتی، و تعامل اجتماعی را واکاوی می‌کند. سپس، مدل‌های بین‌المللی رایج شامل رویکرد آمریکایی، اروپایی (CLIL)و آسیایی مورد بررسی قرار می‌گیرند. تمرکز اصلی پژوهش بر تحلیل قابلیت انطباق این الگوها با ویژگی‌های ساختاری منحصربه‌فرد زبان عربی، به‌ویژه نظام ریشه‌محور و پیچیدگی‌های صرفی آن است. در نهایت، این مقاله یک "مدل تلفیقی محتوا ساختار برای زبان عربی (CBI-AR) "را پیشنهاد می‌دهد که عناصر دقت تحلیلی مدل آمریکایی، رویکرد غوطه‌وری اروپایی و تعامل فناورانه آسیایی را در هم می‌آمیزد. چالش‌های کلیدی پیاده‌سازی، از جمله کمبود منابع آموزشی تخصصی و نیاز به آموزش معلمان، مورد تأکید قرار گرفته و نتیجه گیری می شود که یک مدل ترکیبی، برای ارتقای فرایند یادگیری زبان عربی از سطح تسلط گرامری به سطح درگیری شناختی و فرهنگی واقعی، امری حیاتی و ضروری است.

کلمات کلیدی: الگوهای جهانی، آموزش مبتنی بر محتوا، زبان عربی، یادگیری زبان دوم، رویکردهای آموزشی.

آموزش بکارگیری تکنیک‌های نوین سنجش کلاسی درس عربی مقطع متوسطه (بررسی موردی: کارت خروج، نقشه ذهنی، بازی‌های تعاملی و کارپوشه و پورتوفیلو)

سعیده جلالی فرد[1]، لیلا سپهریان[2]

[1]استادیار گروه آموزش زبان عربی دانشگاه فرهنگیان،تهران، ایران.(نویسنده مسئول)
[2]دبیر رسمی آموزش و پرورش شهرستان بهبهان، خوزستان، ایران.

چکیده مقاله

سنجش کلاسی یکی از مهمترین ابزارهای معلمان برای ارزیابی یادگیری دانش آموزان در فرآیند یاددهی است. با پیشرفت نظریه‌های یادگیری و ورود تکنولوژی به کلاس‌های درس، روش‌های نوینی برای ارزیابی یادگیری دانش‌آموزان پدید آمد که دقیق‌تر و انگیزشی‌تر عمل می‌کنند. این مقاله به بررسی و شیوه بکارگیری برخی از مهم‌ترین روش‌ها و تکنیک‌های نوین سنجش در کلاس درس عربی مقطع متوسطه پرداخته و مزایا و کاربردهای آن‌ها را در فرآیند یاددهی-یادگیری تحلیل می‌کند. روش این پژوهش، بصورت توصیفی و کیفی و با استفاده از منابع کتابخانه‌ای، اینترنتی و نیز براساس تجربه‌ی زیسته نویسندگان می‌باشد. متناسب با ویژگی‌های نسل پویا و کنجکاو امروز و پیشرفت‌های تکنولوژی، معلمان می‌بایست علاوه بر تجدید نظر در شیوه‌های تدریس، در سنجش کلاسی تکنیک‌های جدیدی را بکار گیرند تا ضمن ایجاد علاقه و نشاط در کلاس درس، کیفیت یادگیری را بهبود بخشند و از سطوح شناختی بالاتری برای تثبیت و تعمیق یاددهی استفاده کنند.

از جمله شیوه‌های نوین سنجش کلاسی که به‌راحتی قابل دسترسی است و بر ارزشیابی معلم در کلاس تأثیر بهتری می-گذارد، می‌توان به کارت‌های خروج، نقشه ذهنی، پرتوفیلو و کارپوشه‌های کاغذی و الکترونیکی و بکارگیری آزمون‌های تعاملی در سایت Kahoot و wordwall و educaplay، Porsline، ePoll و بکارگیری نرم افزار Anki و سایت Forvo اشاره کرد که کلاس درس عربی را از یکنواختی، به فضایی دلنشین و با نشاط تبدیل می‌کند؛ و در بهبود علاقه مندی دانش آموزان به این درس و یادگیری آن به صورت یک زبان کاربردی کمک می کند.

کلمات‌کلیدی: سنجش کلاسی نوین، درس عربی، مقطع متوسطه، پرتوفیلو، آزمونهای تعاملی، نقشه ذهنی

بررسی ابعاد سبکی و زبانی در روایت‌پردازی زیدری نسوی: موردپژوهی نفثةالمصدور

سیروس پوربخش [1]

[1] گروه زبان و ادبیات عرب، واحد کرمانشاه، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمانشاه، ایران.

چکیده مقاله

بزرگ‌ترین نظریه‌پردازان بلاغت ایران و اسلام، از جمله جرجانی، با تمرکز بر نحو، بلاغت و تأثیر آن را در ساختارهای نحوی زبان تحلیل کرده‌اند. از منظر جرجانی، «نحو، علم کشف معانی است»؛ یعنی شاعر زبان را چنان به کار می‌برد که روابط اجزای کلام، بافتی زنده از تصاویر و احساسات بیافرینند. پژوهش حاضر با روش توصیفی-تحلیلی، ابعاد سبکی و زبانی روایت پردازی زیدری نسوی در «نفثةالمصدور» را بررسی می کند. هدف اصلی، تحلیل ویژگی های زبانی و سبکی منحصربه‌فرد این اثر و نقش آن در انتقال پیام و بلاغت است. «نفثةالمصدور» به دلیل ساختار زبانی و بلاغی ویژه‌اش انتخاب شده است. یافته ها نشان می دهد که جملات طولانی، واژگان دشوار و عبارات عربی گاهی مفهوم را برای خواننده کمرنگ می کنند. با این حال، بلاغت ساختاری متن و رعایت مقتضای حال، از آشفتگی نحوی جلوگیری کرده است. زیدری نسوی علی‌رغم این پیچیدگی‌ها، انسجام بلاغی متن را حفظ کرده و مانع از گم شدن معنا در میان واژگان شده است. این تحقیق نشان می‌دهد که چگونه نویسنده توانسته است با وجود رویکرد زبانی خاص خود، پیام را منتقل کند و یکپارچگی بلاغی متن را حفظ نماید.

کلمات کلیدی: ابعاد سبکی و زبانی، روایت‌پردازی زیدری نسوی، نفثةالمصدور.

بررسی اثربخشی آموزش معکوس در ارتقای یادگیری و انگیزه دانشجومعلمان رشته آموزش زبان عربی در دانشگاه فرهنگیان

اکرم شوشتری[1] ، سیده نرگس صالحی دره باریک [2]

[1]استادیار گروه آموزش علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)
[2]استادیار گروه آموزش روان شناسی و مشاوره، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.

چکیده مقاله

تحولات اخیر در آموزش عالی، به‌ویژه با گسترش فناوری های نوین، ضرورت بازنگری در شیوه‌های تدریس سنتی را آشکار ساخته است. یکی از رویکردهای نوین که توجه گسترده‌ای در آموزش زبان‌ها یافته، «آموزش معکوس» است. هدف پژوهش حاضر، بررسی اثربخشی آموزش معکوس در ارتقای یادگیری و انگیزش دانشجومعلمان رشته آموزش زبان عربی در دانشگاه فرهنگیان است. پژوهش از نوع نیمه‌تجربی با طرح پیش‌آزمون ـ پس‌آزمون با گروه کنترل انجام شد. جامعه آماری شامل همه ی دانشجومعلمان رشته آموزش زبان عربی در سال تحصیلی ۱۴۰۳–۱۴۰۴ بود که از میان آن ها ۶۰ نفر به روش در دسترس انتخاب و در دو گروه آزمایش و کنترل همتاسازی شدند. گروه آزمایش طی ده هفته با الگوی آموزش معکوس برگمن و سمز (۲۰۲۲) آموزش دید، در حالی که گروه کنترل همان محتوا را به شیوه سنتی دریافت کرد. ابزار گردآوری داده ها آزمون یادگیری مفاهیم تخصصی و پرسش‌نامه انگیزش تحصیلی بود و تحلیل داده‌ها با آزمون تحلیل کوواریانس انجام شد. یافته‌ها نشان داد میانگین نمرات پس‌آزمون گروه آزمایش در هر دو متغیر یادگیری و انگیزش به‌صورت معناداری بالاتر از گروه کنترل است($p<$ ۰.۰۱) .(همچنین تحلیل کیفی تأملات دانشجومعلمان نشان داد که آموزش معکوس موجب افزایش خودنظم دهی، مشارکت فعال و احساس تعلق به فرآیند یادگیری شده است. در مجموع، نتایج بیانگر آن است که به‌کارگیری آموزش معکوس در تربیت معلم زبان عربی می‌تواند به بهبود یادگیری مفهومی، ارتقای انگیزش درونی و تحول نگرش نسبت به نقش معلم و یادگیرنده بینجامد. این الگو می تواند گامی مؤثر در جهت تحقق یادگیری فعال و فناورانه در دانشگاه فرهنگیان باشد.

کلمات‌کلیدی: آموزش معکوس، یادگیری زبان عربی، انگیزش تحصیلی، یادگیری فعال، تربیت معلم

بررسی پیوستگی در رساله المعاش والمعاد
(براساس روابط مفهومی و آوایی بین واژگان جناس و جملات ما قبل آنها)

خدیجه زارعی گاوکش[1]

[1]دکترای تخصصی زبان و ادبیات عرب دانشگاه لرستان، ایران.

چکیده مقاله

جناس داری نقش کارکردی در پیوستگی و ارتباط متن داری دو سطح است که عبارتند از: صوتی، معنی تماسک آوایی از طریق حروف معین درساختار الفاظ همانند با توجه در متن رساله المعاش والمعاد کلمات بسیاری از کلمات به صورت جناس به کار رفته‌اند، در این جستار با روش توصیفی- تحلیلی- آماری به بررسی رساله المعاش والمعاد می‌پردازیم، نتایج این پژوهش مبین آن است، تکرار آوها ناشی از جناس، سجع- اشتقاق نقش بسزایی در پیوستگی بندهای مختلف رساله داشته است. کلمات داری جناس داری روابط مفهومی با عبارات ما قبل خود هستند و دربردارندۀ انواع روابط مفهومی از جمله روابط مفهومی تحقیق، شرح و تفصیل، ترادف، مقابله، تضاد هستند که از میان روابط مفهومی شرح و تفصیل نسبت به دیگر واژگان نقش بیشتر دارد. بنابرین دقت جاحظ در توجه به همه جوانب کلام و انتخاب کلماتی که در حین ارتباط آوایی و سبکی داری روابط مفهومی اهتمام این نویسنده به تمام ظرافت‌های کلام نشان می‌دهد و در این حال دوری جستن از هر نوع سستی و رکاکت به گونۀ منسجم که نشان توانایی و چیر دستی این نویسنده را نشان می‌دهد.

کلمات‌کلیدی: جاحظ، رساله المعاش والمعاد، جناس

بررسی تأثیر آموزش مبتنی بر پروژه (PBL) در تقویت مهارت‌های زبانی و حرفه‌ای دانشجومعلمان عربی دانشگاه فرهنگیان آذربایجان غربی

آرزو شیدائی قره قشلاقی[1]، رضا کریم پور کاسین[2]

[1]استادیار گروه آموزش زبان عربی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)
[2]دانشجوی کارشناسی ارشد زبان و ادبیات عربی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

چکیده مقاله

آموزش مبتنی بر پروژه (PBL) به‌عنوان روشی تعاملی با قابلیت سازماندهی یادگیری بر محور پروژه و زمینه‌سازی تقویت انواع مهارت مطرح است. این پژوهش با هدف بررسی تأثیر این روش بر مهارت‌های زبانی و حرفه‌ای دانشجومعلمان رشته زبان عربی در دانشگاه فرهنگیان آذربایجان غربی انجام شد. روش پژوهش حاضر از نوع ترکیبی (کیفی-کمی) می‌باشد. بخش کمی شامل روش آزمایش نیمه‌تجربی با دو گروه کنترل و آزمایش است که طی آن نمونه‌ای مشتمل بر سی نفر از دانشجومعلمان پردیس شهید رجایی ارومیه از میان جامعهٔ آماری دانشجویان این رشته از دانشگاه فرهنگیان در سال تحصیلی ۱۴۰۳–۱۴۰۴ انتخاب شده و مورد ارزیابی قرار گرفتند. گروه آزمایش تحت آموزش پروژه‌محور بود و گروه کنترل با روش سنتی آموزش دید. بخش کیفی پژوهش نیز از طریق بررسی تجارب و دیدگاه‌های دانشجومعلمان هدف در خصوص تأثیر این شیوهٔ آموزشی به دست آمد که با بهره‌گیری از ابزار نظرسنجی میسر گردید. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که تأثیر آموزش پروژه‌محور در بهبود مهارت‌های زبانی دانشجومعلمان چشمگیر است و سطح آموزش را، خاصه در دو مهارت گفتاری و شنیداری به میزان قابل توجهی بالا می‌برد. همچنین انگیزه و اعتمادبه‌نفس آنان برای فعالیت گروهی ارتقاء یافته و امید به رشد توانایی حرفه‌ای‌شان در طراحی خلاق درس، مدیریت کلاس و تعامل مثبت با فراگیران بالا رفته است و دانشجویان این روش را مؤثر و کاربردی ارزیابی کردند. نتایج پژوهش حاکی از آن است که PBL می‌تواند رشد متوازن و هم‌راستا در مهارت‌های زبانی و حرفه‌ای ایجاد کند و توانایی تعامل واقعی دانشجومعلمان با زبان عربی را تقویت نماید

کلمات کلیدی: آموزش مبتنی بر پروژه، آموزش زبان عربی، مهارت‌های زبانی، مهارت‌های حرفه‌ای، دانشجومعلمان

بررسی تاثیر کاربرد هوش مصنوعی در فرآیند یادگیری درس زبان عربی دانش آموزان مقطع متوسطه براساس روش حداقل مربعات جزئی(مورد مطالعه: مدارس شهر اهواز)

عادل سعیداوی[۱]، منصوره صافدل[۲]، لیلا پاک پرور[۳]

[۱]مدرس مدعو دانشگاه فرهنگیان خوزستان، اهواز، ایران. (نویسنده مسئول)
[۲]کارآموز آموزش ابتدایی، دانشگاه فرهنگیان خوزستان، اهواز، ایران.
[۳]کارآموز آموزش ابتدایی، دانشگاه فرهنگیان خوزستان، اهواز، ایران.

چکیده مقاله

این پژوهش با هدف بررسی تاثیر کاربرد هوش مصنوعی در فرآیند یادگیری درس زبان عربی دانش آموزان مقطع متوسطه براساس روش حداقل مربعات جزئی انجام شد. این پژوهش به لحاظ هدف از نوع تحقیقات کاربردی، و از نظر روش تحقیق و ماهیت از جمله تحقیقات توصیفی همبستگی می باشد. جامعه آماری این پژوهش شامل معلمان مدارس منطقه کیانپارس و کیان آباد می‌باشد. داده‌های مورد نیاز برای انجام پژوهش با استفاده روش نمونه گیری غیرتصادفی در دسترس از میان ۱۰۰ نفر از معلمان به دست آمده است. تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از روش آمار توصیفی و استنباطی صورت پذیرفت که در بخش آمار توصیفی از میانگین و انحراف معیار و در بخش آمار استنباطی از مدل یابی معادلات ساختاری به روش PLS برای برآورد ضرایب مسیر و همچنین آزمودن فرضیه های پژوهش استفاده شد. جهت وارد نمودن و تجزیه و تحلیل مقدماتی داده ها از نرم افزار SPSS و جهت مدل یابی به روش PLS از نرم افزار Smart PLS استفاده شد. نتایج بدست آمده از تجزیه و تحلیل داده ها حاکی از وجود تأثیر مثبت و معنی دار کاربرد هوش مصنوعی بر یادگیری دانش آموزان مقطع ابتدایی می‌باشد.

کلمات‌کلیدی: کاربرد هوش مصنوعی ، فرآیند یادگیری، دانش آموزان، مقطع متوسطه،اهواز

بررسی تاثیر هوش مصنوعی بر آموزش زبان عربی

معصومه حاجی عموشا[1]

[1]استاد یار وعضو هیات علمی گروه زبان عربی دانشگاه امام صادق ع (پردیس خواهران). تهران، ایران.

چکیده مقاله

هدف این پژوهش با هدف تبیین نقش هوش مصنوعی به عنوان یک راهبرد تحول‌آفرین برای فائق آمدن بر این چالش‌ها و ارائه چارچوبی نظام‌مند برای به‌کارگیری آن در آموزش زبان عربی انجام شد.

روش پژوهش: این مطالعه با رویکرد کیفی و با استفاده از روش تحلیل محتوا انجام گرفت. داده‌ها از طریق مطالعه اسنادی، مصاحبه‌های عمیق نیمه‌ساختاریافته با ۱۰ نفر از خبرگان حوزه زبان عربی و هوش مصنوعی که به روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند، و نیز به‌کارگیری ابزارهای هوش مصنوعی برای غنی‌سازی و تحلیل داده‌ها گردآوری شد.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش در قالب پنج مضمون اصلی و ۱۷ مضمون فرعی دسته‌بندی شد. مضامین اصلی عبارتند از: ۱) شخصی سازی آموزش (شامل سیستم های تطبیقی و تولید محتوای سفارشی)، ۲) تقویت مهارت‌های گفتاری و نوشتاری (شامل تصحیح تلفظ و تحلیل نوشتار)، ۳) تسهیل درک مطلب و شنیدار، ۴) آموزش در بافت فرهنگی (شامل شبیه‌سازی محیط و تحلیل رسانه)، و ۵) ارزیابی و سنجش هوشمند پیشرفت.

نتایج: نتایج نشان می‌دهد که هوش مصنوعی با ایجاد یک اکوسیستم یادگیری هوشمند، شخصی سازی شده و زمینه‌محور، می‌تواند سه شکاف اصلی در آموزش سنتی یعنی «شکاف انگیزشی»، «شکاف کاربردی» و «شکاف ارزیابی» را پُر کند.

کلمات کلیدی: هوش مصنوعی ، آموزش زبان عربی، یادگیری موقعیتی، شناخت توزیع‌شده، شخصی‌سازی آموزش

بررسی تطبیقی آشنایی‌زدایی معنایی در ادبیات معاصر با تکیه بر اشعار اخوان ثالث و ادونیس

فاطمه چنانی[1]، کوثر حسین زاده[2]

[1]دکترای زبان و ادبیات فارسی، مدرس دانشگاه فرهنگیان خوزستان، ایران. (نویسنده مسئول)
[2]دانشجوی کارشناسی آموزش زبان عربی، دانشگاه فرهنگیان قم، ایران.

چکیده مقاله

اادبیات تطبیقی حوزه ی مهمی از ادبیات است که به بررسی و تجزیه و تحلیل ارتباط و شباهت های بین ادبیات، زبانها و ملیت‌های مختلف می‌پردازد .آشنایی‌زدایی پدیده‌ای است که در ادبیات معاصر عربی و فارسی رواج یافته است و آن شامل همه شیوه های هنجارگریزی است که شاعر برای بیگانه کردن متن در نظر مخاطب و توجه بیشتر او استفاده می کند. آشنایی‌زدایی معنایی به‌عنوان یکی از تکنیک‌های برجسته در ادبیات معاصر، نقشی مهم در باز تعریف مفاهیم و بازآفرینی زبان دارد. این پژوهش به بررسی و تطبیق مفهوم آشنایی زدایی معنایی در شعر دو شاعر بزرگ معاصر، مهدی اخوان ثالث و ادونیس می پردازد. با استناد به نظریه ویکتور شکلوفسکی و بسط آن در حوزه معنا، نشان داده می‌شود که هر دو شاعر با شکستن ساختارهای تثبیت شده معنایی، تجربه‌ای نو از جهان را پیش روی مخاطب قرار می‌دهند؛ اما خاستگاه و کارکرد این آشنایی‌زدایی در هر یک متفاوت است. با تحلیل نمونه‌های برجسته از شعر و نثر معاصر، پژوهش نشان می‌دهد که نویسندگان و شاعران هر دو زبان با استفاده از آشنایی‌زدایی معنایی، به دنبال ایجاد تجربه‌ای تازه و چالش‌برانگیز برای مخاطب هستند که موجب تجدید نظر در فهم معنایی و فرهنگی می شود. هدف اصلی پژوهش، ارائه تصویری روشن از نحوه بازتعریف معنا و زبان از طریق آشنایی‌زدایی در این دو سنت ادبی است که می‌تواند گامی مهم در جهت فهم بهتر ادبیات معاصر و توسعه مطالعات تطبیقی باشد. نتایج این پژوهش بیانگر تأثیرات متقابل فرهنگی و زبانی در تحول ادبیات معاصر و نقش مهم آشنایی‌زدایی معنایی در بازسازی جهان معنایی است.

کلمات کلیدی: آشنایی‌زدایی، برجسته‌سازی، آشنایی‌زدایی معنایی، شعر معاصر، اخوان ثالث، ادونیس

بررسی تطبیقی اندیشه های سیاسی-اجتماعی قاسم حداد و مهدی اخوان ثالث (م.امید)

عاطی عبیات[1]، فاطمه پیروزی[2]، فریده سلامت نیا[3]

[3]دانشیار گروه آموزش زبان عربی دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)
[2]دانشجو دانشگاه فرهنگیان، خوزستان، اهواز، ایران.
[3]استادیار دانشگاه فرهنگیان، خوزستان، اهواز، ایران.

چکیده مقاله

این پژوهش به بررسی تطبیقی اشعار اخوان ثالث، شاعر معاصر ایرانی، و قاسم حدّاد، شاعر معاصر بحرینی، پرداخته است. مضامینی چون وطن‌پرستی، آزادی‌خواهی، ظلم‌ستیزی و نمادگرایی اجتماعی از مهم‌ترین محورهای شعری این دو شاعر به شمار می‌روند. این جُستار با بهره گیری از روش توصیفی ــ تحلیلی و بر پایه مکتب آمریکایی ادبیات تطبیقی انجام گرفته است.هدف پژوهش بررسی شباهت‌ها و تفاوت‌های فکری و ادبی دو شاعر در حوزه مفاهیم اجتماعی و حماسی و نیز نشان دادن تأثیر اندیشه ها و باورهای فرهنگی ـ تاریخی آنان بر سروده هایشان است. یافته های این پژوهش بیانگر آن است که هر دو شاعر، با وجود تفاوت در بستر جغرافیایی و اعتقادی، در اشعارشان بر مفاهیمی چون وطن‌دوستی، آزادی و مبارزه با استبداد تأکید دارند؛ با این تفاوت که اخوان ثالث بیش‌تر تحت تأثیر سنت‌ها و باورهای ایران باستان و اندیشه‌های مذهبی بوده، در حالی که قاسم حدّاد بر پایه شرایط سیاسی ـ اجتماعی بحرین و با بهره گیری از نمادگرایی، به بازنمایی مبارزه با ظلم و دعوت به آزادی پرداخته است. در حقیقت، مضامین شعری قاسم حدّاد بر اساس تحلیل سروده هایش، بیشتر متأثر از عقاید مذهبی و تعالیم دینی اوست؛ در حالی که چیزی که بیش از همه بر شعرهای اخوان تاثیرگذار است، عقاید کهن او به ایران باستان و سنت ها و ارزش های ملی-میهنی و به خصوص آیین زرتشت می باشد. با وجود این تفاوت عمیق در سیر خط فکری آن ها، در ارکان اصلی خلق یک حماسه، هر دو آنها از مفاهیم و مضامین شعری مشابهی به یکدیگر بهره برده اند.

کلمات کلیدی: ادبیات تطبیقی، وطن‌پرستی، آزادی، ظلم‌ستیزی، نمادگرایی.

بررسی تطبیقی ترجمه آیتی و فولادوند با رویکرد معنایی گارسس
(مطالعه موردی سوره شوری)

حسین طرفی علیوی[1]، فاطمه هویزاوی[2]

[1]دبیر آموزش و پرورش، اهواز، ایران. (نویسنده مسئول)
[2]دبیر آموزش و پرورش، اهواز، ایران.

چکیده مقاله

تحقیقات و پژوهش‌های قرآنی بسیاری در موضوعات متفاوت، از جمله، ترجمه، تفسیر، و واکاوی بلاغت، جهت تبیین اعجاز قرآنی، نزد محققان و علمای لغت، صورت پذیرفته است. در این پژوهش کاربرد تطبیقی، صفات الهی در قرآن کریم (سوره شوری) میان دو مترجم قرآن، آقای فولادوند و آقای آیتی، بر اساس دیدگاه و نظرات گارسس، در خصوص فنون و شیوه‌های ترجمه، مورد بررسی و تحلیل قرار گرفت.

موضوع این پژوهش ورود به سطح معنای-لغوی دیدگاه گارسس است، که شامل ویژگی‌های ترجمه‌ای وی همچون: تعریف و توضیح، همانندسازی، بسط نحوی، معادل فرهنگی، ابهام، قبض نحوی و اقتباس می باشد. و از دیگر سطوح مورد نظر گارسس گذرا مرور خواهیم کرد.

سعی و تلاش این تحقیق برای یافتن پاسخ های علمی و مستدل، با استعانت از منابع و مآخذ لغوی و تفسیری معتبر، به این دو سوال است: میزان موفقیت کدام‌یک از دو مترجم در یافتن معادل‌های فرهنگی با اشاره به عمق معنایی لغت مبدأ در زبان مقصد، بیشتر بوده است؟ دو مترجم جهت برطرف ساختن ابهام لغوی بر اساس الگوی نظری کارمن گارسس چه شیوه‌هایی را در پیش گرفته‌اند؟

این پژوهش بر اساس شیوه توصیفی- تحلیلی نگاشته شده است وبه ویژگی هایی که هر مترجم دارد، به صورت تطبیقی پرداخته است.

کلمات کلیدی: قرآن کریم، آیتی، فولادوند، نقد ترجمه، سطح معنایی لغوی، گارسس.

بررسی تطبیقی قواعد املایی فارسی و عربی در کتابت واژگان عربی و کاربرد آن در کتب درسی عربی

محمد شکری [1]

[1] دانش‌آموخته دکتری زبان و ادبیات عربی دانشگاه لرستان دبیر عربی دبیرستان‌های رامهرمز، خوزستان ایران.

چکیده مقاله

غالباً گمان بر این است که چون الفبای فارسی و عربی مشترک است پس فارسی‌زبانان برای خواندن و نوشتن متون عربی مشکل چندانی ندارند و به همین سبب در کتب مدرسی و حتی تحصیلات دانشگاهی زبان عربی، قواعد املای عربی چندان آموخته نمی‌شود. پژوهش حاضر نشان می‌دهد که این دو زبان برای استفاده از این الفبا چندان قواعد متفاوتی را به کار می‌گیرند که فرا نگرفتن آن باعث خطاهای بیشمار در عربی‌نویسی فارسی زبانان می‌شود. هدف از این پژوهش ارائهٔ مجموعهٔ کامل تفاوت‌های املایی عربی و فارسی با شواهدی از کتب درسی است. این پژوهش به روش تطبیقی و بررسی کتابخانه ای انجام پذیرفته است و در پایان به این نتیجه می‌رسد که این دو زبان علاوه بر تفاوت‌های بسیاری که در کتابت همزه دارند در نگارش برخی حروف از قبیل «ک» و «ی» و حتی برخی کلمات از قبیل «بخارا: بخاری» و «قفس: قفص» صورت های متفاوتی را به کار می‌گیرند.

کلمات کلیدی: املا، رسم‌الخط عربی و فارسی، الفبا، همزه، نویسه

بررسی تطبیقی نشانه شناسی عنصر «مکان» در رمان گوانتانامو از یوسف زیدان و رمان ۵۳ نفر از بزرگ علوی

جواد رنجبر[۱]، مظفر اکبری مفاخر[۲]

[۱]استادیار گروه زبان و ادبیات عربی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)
[۲]عضو هیئت علمی گروه زبان وادبیات عربی دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

چکیده مقاله

مکان در حقیقت بستر رخ دادن و وقوع داستان و محل بسط و گسترش آن است، نویسنده برای تصویرسازی و خلق اثر خود نیاز به شناخت دقیق از مکان و گاهی خلق مکان دارد، با توصیف مکان زمینه برای تشریح بافت و ویژگی های شخصیت ها فراهم می شود و بدین ترتیب مکان به تعبیرات مجازی از شخصیت مبدل می شود؛ برای نمونهٔ، خانهٔ انسان امتدادی از او تلقی می شود و اگر خانه توصیف شود در واقع انسان توصیف شدهٔاست.

بنابراین مکان در واقع بستر گسترش و پیادهٔ سازی آن چیزی است که در ذهن نویسندگان ساخته و از آن تراوش می کند، همانطور کهٔ تاریخ در بستر جغرافیا اتفاق می افتد، داستان و رمان نیز در بستر مکان اتفاق خواهد افتاد.

پژوهش حاضر به بررسی مکان در دو رمان گوانتانامو اثر یوسف زیدان و ۵۳ نفر اثر بزرگ علوی پرداختهٔ است. هر دو داستان در بستر زندان اتفاق افتادهٔ است و از این نظر با توجه به تصویرسازی ها شباهت هایی به هم دارند،اما از جنبهٔ اینکهٔ رمان ۵۳ نفر برگرفتهٔاز واقعیت های زندگی نویسندهٔاست و رمان گوانتانامو ساخته و پرداختهٔ ذهن نویسندهٔاثر، با هم تفاوت دارند. در هر حالت نقش مکان و انواع و اقسام آن در هر دو داستان انکار ناپذیر است.

کلمات کلیدی: یوسف زیدان، بزرگ علوی، گوانتانامو، ۵۳ نفر، عنصر مکان، نشانه‌شناسی.

بررسی چالش‌ها و راهکارهای اثرگذاری واحد درسی کارنمای معلمی (پروژه) به عنوان ابزاری برای تربیت حرفه‌ای معلمان در دانشگاه فرهنگیان

محمودرضا توکلی محمدی[1]

[1]عضو هیات علمی گروه آموزش زبان عربی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.

چکیده مقاله

کارنمای معلمی به‌عنوان یکی از اجزای کلیدی برنامه کاروزی در دانشگاه فرهنگیان، نقشی محوری در تربیت دانشجومعلمان ایفا می‌کند. این ابزار، که به‌صورت یک پوشه کاری طراحی شده، مجموعه‌ای از مستندات، گزارش‌ها، بازتاب‌ها و فعالیت‌های حرفه‌ای دانشجومعلم را دربرمی‌گیرد که اگر به درستی انجام شود نشان‌دهنده رشد شایستگی‌های آموزشی، حرفه‌ای و فرهنگی وی در مسیر تبدیل شدن به یک معلم حرفه‌ای است ولی عدم اجرای صحیح آن، این درس را در حد یک واحد درسی کم‌اهمیت یا حتی بی‌اهمیت که فقط برای دانش‌آموختگی باید گذرانده شود پایین می‌آورد. بر خلاف تصور رایج، نگارش کارنما باید همزمان با ورود دانشجومعلم به کاروزی۱ مد نظر قرار گیرد. بر این اساس، پژوهش حاضر بر آن است تا با ماهیت کیفی و هدف کاربردی وروش پیمایشی با تکیه برمنابع موجود و آیین‌نامه‌های دانشگاه فرهنگیان و تجربه‌ی نویسنده در تدریس چندین ساله‌ی واحد کارنمای معلمی، به بررسی دقیق مفهوم کارنمای معلمی، اجزای تشکیل‌دهنده آن، اهداف و اهمیت آن در فرآیند تربیت معلم، چالش های فراروی این واحد درسی و ارائه ی راهکارهایی برای بهبود کیفیت اجرای کارنما بپردازد. نتایج به دست آمده نشان دهنده ی این واقعیت است که اگر به واحد کارنمای معلمی به‌عنوان بخشی از نظام آموزشی تربیت معلم در ایران و ابزاری جهت پرورش معلم حرفه‌ای نگریسته شده و روند نگارش آن همزمان با کاروزی۱ به دانشجومعلم آموخته شود، می توان به عنوان پلی میان تجربه های کاروزی دانشجو معلم و مسیر شغلی او جهت تبدیل شدن به معلم حرفه‌ای عمل نماید و در غیر این صورت، ارزش کاربردی و عملکردی خود را از دست خواهد داد.

کلمات‌کلیدی: دانشگاه فرهنگیان، پژوهش روایتی، کارنمای معلمی، کاروزی، معلم حرفه‌ای.

بررسی دقت و زیبایی در ترجمه سوره یوسف: نگاهی به ترجمه الهی قمشه‌ای و محمدعلی رضایی اصفهانی از منظر "یوجین نایدا"

فاطمه صحرایی سرمزده[1]

[1]عضو هیئت علمی گروه زبان و ادبیات عرب دانشگاه فرهنگیان، تهران ایران.

چکیده مقاله

ترجمه متون دینی نیازمند دقت بالایی در انتقال معانی است، به‌ویژه در مورد قرآن کریم که شامل جنبه‌های ادبی و بلاغی خاصی است. یوجین نایدا، نظریه پرداز برجسته در زمینه ترجمه متون دینی، با تجربیات خود در ترجمه کتاب مقدس انجیل، اصولی را برای رعایت وفاداری و دقت در ترجمه مطرح کرده است. این پژوهش به‌روش توصیفی-تحلیلی، ترجمه‌های الهی قمشه‌ای و محمدعلی رضایی اصفهانی از سوره یوسف را مورد بررسی قرار می‌دهد و با تمرکز بر نظریه نایدا، جنبه‌های معنایی، ساختاری و زیبایی‌شناختی این دو ترجمه را نقد می‌کند. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که ترجمه الهی قمشه‌ای، با تکیه بر آزادی‌های ترجمه‌ای بیشتری، نسبت به متن مبدأ کمتر وفادار است و به عنوان یک ترجمه پویا شناخته می شود. در مقابل، ترجمه رضایی اصفهانی به وفاداری بیشتر به متن اصلی مشهور است و ویژگی های ساختاری و محتوایی متن مبدأ را به خوبی منتقل می کند، بنابراین این ترجمه طیف بیشتری از وفاداری به صورت را از دیدگاه نایدا دارد. این بررسی می‌تواند به درک عمیق‌تر از رویکردهای مختلف در ترجمه متون دینی کمک کند.

کلمات‌کلیدی: نقد ترجمه، قرآن کریم، سوره یوسف، الهی قمشه‌ای، رضایی اصفهانی، یوجین ناید

بررسی سیر تکاملی تعریف توابع با تاکید بر نعت و بدل

سعید عبیری[1]، محمد مهدی عبیری[2]

[1]هیئت علمی جامعۀ المصطفی(ص) العالمیۀ، قم، ایران(نویسنده مسئول)
[2]طلبه پایه سوم حوزه علمیه رشد، قم، ایران

چکیده مقاله

علم نحو یکی از مهم ترین علوم ادبی به شمار می رود . دغدغه ی مباحث تصوری این علم و ارائه ی تعاریف مهم و دقیق از اصطلاحات این علم از دیرباز مورد توجه نحوی ها بوده است چنانچه شاهد تعریف اصطلاحات این علم توسط نحوی های متقدمی همچون سیبویه ،کسایی و غیره در قرون سوم هستیم . یکی از مهم ترین مباحث علم نحو توابع است که علمای علم نحو توجه ویژه ای به آن داشته اند . نعت و بدل از جمله توابعی هستند که از ابتدای قرن سوم تا به عصر حاضر دستخوش تعاریف متعددی بوده است .مادر این مقاله با روشی توصیفی وتحلیلی به بیان تعاریف نحوی ها از این سه اصطلاح با تاکید بر عالم ترین ومعروف ترین اشخاص هر قرن پرداخته ایم . این مقاله در صدد پاسخ به چهار سوال زیر است:

۱ .تابع چیست و نحوی ها چه تعاریفی از آن ارائه داده اند؟
۲ .نعت چیست و نحوی ها چه تعاریفی از آن ارائه داده اند؟
۳ .بدل چیست و نحوی ها چه تعاریفی از آن ارائه داده اند؟
۴ .کدام یک از تعاریف از جهت منطقی دقیق تر وبهتر است؟

کلمات کلیدی: تابع، توابع، نعت، بدل

بررسی راهبرد انگیزشی انتخابی در میزان یادگیری و علاقه دانش‌آموزان پایه یازدهم انسانی در آموزش عربی

رضا دیبائی[1]، فرشته دیبائی[2]

[1]دانشجوی کارشناسی، آموزش دانش آموزان با نیازهای ویژه، دانشگاه فرهنگیان شهید مدرس سنندج،استان کردستان، ایران. (نویسنده مسئول)

[2]کارشناسی ارشد، زبان و ادبیات عربی، دانشکده زبان و ادبیات، دانشگاه زاهدان، سیستان و بلوچستان، دبیر عربی، آموزش و پرورش بوکان،آذربایجان غربی، ایران.

چکیده مقاله

هدف اصلی پژوهش حاضر، بررسی تأثیر به‌کارگیری راهبرد انگیزشی «خوانش و ترجمه داستان‌های کوتاه ساده عربی پیش از شروع رسمی درس» بر میزان یادگیری و علاقه‌مندی دانش‌آموزان پایه یازدهم رشته علوم انسانی در درس عربی است. آموزش زبان عربی در مدارس ایران اغلب با چالش بی‌انگیزگی و نگرش منفی دانش‌آموزان روبه‌رو است و روش‌های سنتی مبتنی بر قواعد و ترجمه‌گرایی، جذابیت کافی برای فراگیران ایجاد نمی‌کند. در این راستا، پژوهش حاضر با بهره‌گیری از رویکرد نیمه‌آزمایشی و طرح پیش‌آزمون–پس‌آزمون با گروه کنترل انجام گرفت. جامعه آماری شامل دو کلاس دانش آموزان پایه یازدهم انسانی مدرسه اندیشه، متوسطه دوم شهر بوکان بود که به صورت تصادفی به دو گروه آزمایش و کنترل تقسیم شدند. در گروه آزمایش، پیش از آغاز هر جلسه آموزشی به مدت ۵ دقیقه یک داستان کوتاه ساده عربی خوانده و با مشارکت دانش‌آموزان ترجمه می‌شد، در حالی که گروه کنترل تنها با روش معمول تدریس آموزش دیدند. داده‌ها از طریق آزمون پیشرفت تحصیلی و پرسشنامه انگیزش گردآوری و با استفاده از آزمون‌های آماری t مستقل تحلیل شد. نتایج نشان داد به‌کارگیری داستان‌های کوتاه به‌عنوان راهبرد انگیزشی، تأثیر معناداری بر افزایش علاقه دانش‌آموزان به درس عربی و بهبود عملکرد تحصیلی آنان داشت. یافته های این پژوهش بیانگر اهمیت استفاده از متون معنادار و جذاب در فرآیند آموزش زبان عربی و ضرورت بازنگری در شیوه‌های تدریس سنتی است.

کلمات‌کلیدی: آموزش زبان عربی، راهبرد انگیزشی، داستان کوتاه، علاقه‌مندی دانش‌آموزان، یادگیری معنادار

بررسی تطبیقی مضامین ملی و میهنی در شعر کودک و نوجوان
(مطالعه ی موردی: اشعار مصطفی رحماندوست و سلیمان العیسی)

توران عفری[1]

[1]دبیرآموزش و پرورش استان خوزستان ، اهواز، ایران.

چکیده مقاله

مضامین ملی و میهنی و بویژه وطن در شریعت اسلام از تقدیس ویژه ای برخودار است. در این مقاله این مضامین با عناوینی همچون وطن ،وحدت و دعوت به دفاع از وطن و استادگی ، نوید فتح و پیروزیو شهید تقسیم بندی می شوند از جمله شاعران کودک که توجهی ویژه به این موضوع دارند می توان از مصطفی رحماندوست و سلیمان العیسی نام برد. با توجه به شرایط اجتماعی ایران بعد از انقلاب شعر کودک مصطفی رحماندوست به مقام شامخ شهید و نوید فتح و پیروزی نگاهی ویژه دارداین رویکرد را در سروده های سلیمان العیسی به گونه ای دیگر می یابیم پس از شکست اعراب و ناکامی شاعر از بزرگتر ها او به کودکان امید می بندد و در بیشتر اشعارش با وجود مضامین مختلفی همچون طبیعت ، آموزشی ، خانواده و ...شعر را در اغلب اوقات با (وطن) به پایان می رساند.می توان گفت با توجه به شرایط کنونی جهان و ضرورت تقویت حس میهن دوستی و عشق به وطن در میان کودک و نوجوان ،باید از زبان شعر ، زیبایی و تأثیرگذاری آن بر نسل آینده بیش از هر مقطع زمانی دیگری بهرهمند شد.

کلمات‌کلیدی: وطن ، کودک و نوجوان ، مقاومت

بررسی راهبردهای تدریس موثر در آموزش زبان عربی

محمد احمدی[1]

[1]دانشجوی کارشناسی الهیات ، دانشگاه فرهنگیان ، پردیس علامه طباطبایی اردبیل ، اردبیل ، ایران.

چکیده مقاله

با توجه به چالش های موجود در تدریس زبان عربی در نظام آموزشی ایران از جمله دشواری قواعد، ضعف انگیزه فراگیران، و تغییرات مکرر در محتوای کتاب‌های درسی ضرورت بازنگری در روش‌های تدریس و بهره‌گیری از راهبردهای مؤثر بیش از پیش احساس می‌شود. هدف این پژوهش، شناسایی و تحلیل راهبردهایی است که بتوانند تدریس زبان عربی را برای معلمان و دانشجومعلمان تسهیل کرده و یادگیری را برای فراگیران جذاب تر و پربازده تر سازند. پژوهش حاضر با رویکرد کیفی و به روش کتابخانه‌ای انجام شده علاوه بر این از تحلیل محتوای مقاله‌های داخلی ، بین‌المللی و تجربی هم بهره گرفته شده است. یافته‌ها نشان می‌دهند که راهبردهایی چون ترجمه فعال توسط دانش‌آموزان، استفاده از مثال‌های روزمره، تلفیق قواعد فارسی و عربی، اجرای مکالمه‌های نمایشی، حل تمرینات گروهی، و بهره‌گیری از رسانه‌های دیداری، نقش مؤثری در ارتقای کیفیت آموزش زبان عربی دارند . همچنین، تشویق مشارکت فراگیران و ارزشیابی مستمر، موجب افزایش انگیزه و تثبیت یادگیری می شود. نتیجه گیری پژوهش حاکی از آن است که تدریس مؤثر زبان عربی نیازمند الگویی تلفیقی، تعاملی و زمینه محور است که بتواند تجربه، خلاقیت و فناوری را در خدمت آموزش قرار دهد. این راهبردها قابلیت تعمیم به سایر زبان‌ها را نیز دارند و می‌توانند به‌عنوان چارچوبی برای طراحی دوره‌های تربیت معلم و تولید منابع کمک‌درسی مورد استفاده قرار گیرند.

کلمات کلیدی: آموزش زبان عربی، راهبردهای تدریس، ترجمه متون، آموزش قواعد، مکالمه عربی.

بررسی روشهای آموزشی مؤثر بر تعامل و مشارکت فعال دانش آموزان

پروانه حیدری[1]، خانم فرح صاکی[2]

[1]دبیر آموزش و پرورش، اهواز، ایران. (نویسنده مسئول)
[2]دبیر آموزش و پرورش، اهواز، ایران.

چکیده مقاله

با توجه به جایگاه آموزش و پرورش در تربیت نیروی انسانی کارآزموده و متخصص و انتقال ارزشهای اسالمی به نسلهای بعد ،تالش مستمر در تقویت مبانی، روشهای آموزش و یادگیری زبان عربی متناسب با سند جامع علمی کشور و اسناد باال دستی و جهت دهی امکانات و منابع به سوی دانش و مهارت تخصصی آموزش زبان عربی تالشی بایسته است. لذا با توجه به تحوالت فناوری و تغییرات نظامهای آموزشی ضرورت استفاده از روشهای نوین تدریس جهت افزایش کیفیت آموزش و یادگیری بیشتردر درس عربی احساس میشود. اینجانب پروانه حیدری باداشتن سابقه چندین ساله در کارهای پژوهشی در سنوات گذشته ، با مشاهده عدم فعالیت قریب به ۹۳ درصد دانش آموزان کالسم در امر تعلیم ، با همکاری مدیر محترم دبیرستان پاینده ؛ سرکار خانم صاکی پس از جمع آوری داده های آماری از طریق پرسشنامه ، مصاحبه ،مشاهده ، مقایسه نمرات دانش آموزان در پرسشهای کالسی و امتحان کتبی و شفاهی ، تصمیم گرفتیم که با کار بست روشهای فعال و نوین آموزشی همچون تدریس تعاملی، یادگیری معنادار، روش مشارکتی، تدریس مبتنی بر پروژه درکالس درس؛ میزان مشارکت و عالقمندی دانش آموزان را نسبت به درس عربی افزایش دهیم . بدین ترتیب با مطالعه کتابها گوناگون و مراجعه به سایتهای مختلف همچنین استفاده از تجربیات کاری دیگر دبیران مدرسهو تجربیات پژوهشی خود در سالهای گذشته ، ایجاد روابط صمیمی با دانش آموزان و نظرسنجی از والدین محترم ایشان ، تا حدودی موفق به ارتقای آموزشی دانش آموزان با افزایش مشارکت و تعامل وعالقمندی آنها در درس عربی شدیم.

کلمات کلیدی: آموزش زبان عربی ، روش های تدریس ،یادگیری اثربخش

بررسی بلاغت تکرار واژگان در قرآن کریم و کارکردهای هنری آن (مطالعه موردی: سوره مریم)

فاطمه سادات امیرفخریان [1]

[1]آموزگار ابتدایی دبستان ابن یمین فریومدی فرومد شهرستان میامی استان سمنان، ایران.

چکیده مقاله

پژوهش حاضر با عنوان «بررسی بلاغت تکرار واژگان در قرآن کریم و کارکردهای هنری آن (مطالعه موردی: سوره مریم)» به روش توصیفی-تحلیلی و با هدف تبیین نقش هنری تکرار در ساختار ادبی این سوره انجام شد. تکرار در سوره مریم، پدیده‌ای تصادفی نیست، بلکه شبکه‌ای منسجم از واژگان کلیدی همچون «رَبِّ» (با ۲۳ تکرار) و مشتقات «رَحْمَٰن» را تشکیل می‌دهد که به‌صورت هدفمند، مفاهیم محوری «ربوبیت» و «رحمت الهی» را در سرتاسر سوره تزریق می کنند. این پژوهش از رهگذر تحلیل بلاغی، به سه کارکرد اصلی تکرار دست یافت: ۱. کارکرد معناساز که از طریق تعمیق و توسعه معنا در بافت‌های مختلف؛ ۲. کارکرد ساختارساز که با ایجاد انسجام روایی (از طریق قالب تکراری «وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ...») و وحدت موضوعی محقق می شود؛ و ۳. کارکرد عاطفه‌ساز که در القای حسّ عبودیت، امید و هشدار تجلی می‌یابد. تکرار در این سوره، به‌عنوان یک ابزار هنری کارآمد، متن را از سطح انتقال مفاهیم فراتر برده و آن را به تابلووی زنده‌ای بدل ساخته که در آن موسیقی کلام، عمق معنا و تأثیر عاطفی در چارچوبی منسجم هماهنگ شده اند. این مطالعه نقش تکرار را در پاسخ به شبهات مربوط به آن و نمایش جلوه‌ای از اعجاز بیانی قرآن تبیین می‌نماید.

کلمات‌کلیدی: تکرار واژگانی، بلاغت قرآن، سوره مریم، کارکرد هنری

ارزیابی تمرین‌های چهار جلد کتاب مبادی العربیهٔ براساس طبقه بندی بلوم

فریده اخوان پلنگ سرائی[1]، گودرز کاکاوندی[2]

[1]مدرس آموزش معارف اسلامی ، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)
[2]مدرس آموزش معارف اسلامی ، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.

چکیده مقاله

یکی از بهترین شیوه‌های ارزیابی کتاب‌های آموزشی، ارزیابی آن‌ها بر اساس ملاک‌ها و معیارهای معروف و معتبر در حوزه‌ی علوم تربیتی و آموزشی می‌باشد. طبقه‌بندی شناختی بلوم یکی از شناخته‌شده‌ترین طبقه‌بندی‌هاست که در سال‌های اخیر به طور گسترده‌ای در ارزیابی کتاب‌های آموزشی به کار رفته و مورد توجه تعداد قابل توجهی از پژوهشگران حوزه تعلیم و تربیت در سطح جهان قرار گرفته است. به همین دلیل این پژوهش، طبقه‌بندی بلوم (نسخه بازنگری‌شده ۲۰۰۱) برای اهداف شناختی را به عنوان ابزار تحلیل چهار جلد کتاب «مبادئ العربیهٔ» تألیف رشید الشرتونی، تنقیح حمید محمدی انتخاب کرده است تا نحوه توزیع سطوح مختلف شناختی در تمرین‌های موجود در آن را با رهیافت توصیفی تحلیلی بررسی کند؛ در این مسیر تعداد دفعات تکرار مصادیق هر سطح و درصدهای توزیع شده‌ی این تمرین‌ها به صورت آمار توصیفی محاسبه شده و سپس بر اساس ابزار مطالعه طبقه‌بندی شده‌اند؛ هدف از این کار، تحلیل سطوح شناختی تمرین‌ها و بررسی میزان تطابق آن‌ها با اهداف برنامه درسی درس نحو است که به عنوان یکی از دروس مهم تدریس شده در برخی از دانشگاه‌های ایران شناخته می‌شود. نتایج این مقاله نشان می‌دهد که تمرین‌ها به صورت توزیع سلسله مراتبی و یکنواخت درج نشده‌اند؛ به این صورت که سهم بیشتری از کل تمرین‌ها را سطح «کاربرد» به خود اختصاص داده و این مسأله نشان‌دهنده‌ی در نظر داشتن برخی اهداف آموزشی مشخص شده در برنامه درسی، مانند تمایز نقش اعرابی کلمات و جملات و به‌کارگیری قواعد نحو در موقعیت‌های جدید است.

کلمات کلیدی: طبقه‌بندی بلوم، سطوح یادگیری، درس نحو، مبادئ العربیهٔ، رشید الشرتونی.

بررسی سبک و زبان روایت در نفثةالمصدور زیدری نسوی با تأکید بر جنبه‌های بلاغی و آموزشی در آموزش زبان عربی

سیروس پوربخش[1]

[1]گروه زبان و ادبیات عرب، واحد کرمانشاه، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمانشاه، ایران.

چکیده مقاله

در متون کلاسیک فارسی، سبک و زبان روایت از مهم‌ترین عوامل انتقال معنا و برجسته‌سازی بلاغت نویسنده به شمار می‌رود. اثر زیدری نسوی، «نفثة المصدور»، از جمله آثاری است که پیچیدگی زبانی و ساختار نحوی آن، همواره مورد توجه پژوهشگران سبک‌شناسی قرار گرفته است؛ ازاین‌رو، بررسی علمی این ویژگی‌ها می‌تواند در شناخت جنبه‌های بلاغی و درک بهتر محتوای اثر، نقش مؤثری ایفا کند. هدف اصلی پژوهش حاضر، شناخت ابعاد سبکی و زبانی در روایت پردازی زیدری نسوی و تحلیل نقش این ویژگی ها در انتقال پیام و حفظ بلاغت متن است. این پژوهش با اتخاذ روش توصیفی ـ تحلیلی انجام شده و در آن کوشش شده است تا عناصر زبانی و نحوی اثر از منظر سبک شناسی و بلاغی مورد تحلیل قرار گیرد. نتایج نشان داد که نثر زیدری نسوی در «نفثة المصدور» با تکیه بر جملات طولانی، واژگان دشوار و واژگان دخیل عربی، ساختاری پیچیده و سنگین دارد که در ظاهر، منجر به کاهش شفافیت معنایی می شود؛ با این حال، نویسنده از طریق رعایت مقتضای حال و بهره گیری هوشمندانه از ساختارهای بلاغی، توانسته است انسجام زبانی و معنایی متن را حفظ کند و پیام خود را با تأثیرگذاری مطلوب منتقل نماید. در نتیجه، مقاله حاضر نشان می‌دهد که پیچیدگی زبانی در این اثر نه تنها مانع ارتباط مؤثر نیست، بلکه عاملی برای تقویت سبک ادبی و نمایش مهارت نویسنده در حفظ وحدت معنایی به شمار می‌آید.

کلمات کلیدی: زیدری نسوی، نفثةالمصدور، سبک‌شناسی، بلاغت، ساختار زبانی

بررسی سبک و نماد ادبیات پایداری درقصیده تلک قضیه مصطفی ابراهیم

محدثه صادقیان[1]

[1]دانشجوی کارشناسی رشته ی آموزش عربی دانشگاه فرهنگیان اردبیل، ایران.

چکیده مقاله

سبک شناسی به عنوان یک روش پژوهشی به تحلیل عناصر مختلفی چون زبان، تصویرسازی، نماد ها ، مضامین ، بررسی عناصر ادبی مانند آرایه و تحلیل عناصر فکری و دیدگاه نهفته در آثار است. شعر تلک قضیه اثر مصطفی ابراهیم، یکی از نمونه های برجسته شعر مقاومت در ادبیات معاصر عربی است که پژوهش حاضر با هدف بررسی این شعر از منظر سبک شناسی و بررسی نمادها ی ادبیات پایداری، به تحلیل عناصر آن پرداخته است. روش به کاررفته تحقیق مبتنی بر مطالعات کتابخانه‌ای و شیوه توصیفی-تحلیلی است که به کمک آن، ویژگی های سبکی اثر مورد واکاوی قرارگرفته است. یافته‌ها نشان می‌دهد که شعر تلک قضیه درون‌مایه‌ای مقاومتی و انتقادی دارد و از مضامین و مفاهیم سیاسی- اجتماعی و ادبیات پایداری بهره می برد. از نظر زبانی، شاعر از بیانی صریح و استعارات و کنایات پرقدرت برای انتقال مفاهیم بهره می‌برد و وزن و قافیه را در راستای تأثیرگذاری و تاکید به‌کار می‌گیرد. در بعد فکری، اثر بازتاب‌دهنده آرمان‌های مقاومت است که با استفاده از تصاویر بدیعی و بیانی تقویت شده‌اند. نتیجه پژوهش بیانگر آن است که مصطفی ابراهیم با بهره‌گیری از زبان عامیانه مصری، سبک بیانی نوین و به کارگیری عناصر ادبی گوناگون، توانسته است اثری تأثیرگذار در حوزه شعر مقاومت خلق کند و پایداری مردم فلسطین را تکریم کند. این اثر نه تنها از نظر محتوایی حامل مضامین ادبیات مقاومت فلسطین است، بلکه با نماد های خاص به کاررفته در شعر که حاصل اندیشه و مقاومت مردم فلطین می باشد نیز یک انسجام و زیبایی‌شناسی خاصی است را رقم زده است.

کلمات کلیدی: سبک،نماد،ادبیات پایداری،قصیده تلک قضیه،مصطفی ابراهیم

بررسی سطح خوانایی کتاب عربی پایه هشتم از دیدگاه نظریه گانینگ

حسن نجفی[۱]، علی خالقی[۲]

[۱]استادیار گروه آموزش زبان و ادبیات عربی دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران(نویسنده مسئول)
[۲]استادیار گروه آموزش زبان و ادبیات عربی دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران

چکیده مقاله

توجه به سطح خوانایی کتاب به عنوان یکی از مهمترین ارکان تاثیرگذار در فرایند آموزش، ارتباط تنگاتنگی با کیفیت یادگیری نزد فراگیران مقاطع مختلف تحصیلی دارد. بنابر این روش های مختلفی برای تحلیل محتوای کتاب‌های آموزشی و بررسی سطح خوانایی آن جهت همسان‌سازی با پایه تحصیلی فراگیران وجود دارد که از جمله آن می توان به روش گانینگ اشاره کرد. پژوهش حاضر با استفاده از روش کمی و تکیه بر مبانی نظریه سطح خوانایی گانینگ، کتاب عربی پایه هشتم در دوره متوسطه اول در نظام آموزش و پرورش کشور ایران را مورد بررسی قرار داده است. نتایج پژوهش بیانگر این است که سطح خوانایی متن و دشواری آن، در کتاب عربی هشتم از سطح فراگیران این پایه فراتر بوده وبا نشان دادن عدد بالاتر از سابقه و پایه تحصیلی فراگیران، دال بر این موضوع است که سطح دشواری و خوانایی متن برای دانش آموزان پایه‌های بالاتر تناسب دارد که این امر لزوم توجه به بازخوانی و بازنگری کتاب عربی را نشان می‌دهد.

کلمات کلیدی: تحلیل محتوا، متوسطه اول، کتاب عربی، گانینگ.

بررسی سوگیری‌های فاصله‌گذاری فرهنگی و تلقی غائب نسبت به زبان عربی در کتاب درسی عربی یازدهم انسانی

علی رضا عساکره[1]

[1]دبیر عربی آموزش و پرورش شهرستان آبادان؛ دانشجوی دکتری زبان و ادبیات عربی دانشگاه شهید چمران، اهواز، ایران.

چکیده مقاله

پژوهش حاضر با هدف بررسی سوگیری‌های فاصله‌گذاری فرهنگی و تلقی غائب نسبت به زبان عربی در کتاب درسی «عربی یازدهم رشته علوم انسانی» (۱۴۰۲) انجام شد. این مطالعه با رویکرد کیفی و بهره گیری از تحلیل گفتمان انتقادی (مدل سه‌سطحی فرکلاف) و تحلیل محتوای کیفی، محتوای کتاب را به صورت تمام‌شماری تحلیل کرد. داده‌ها از طریق چک‌لیست محقق‌ساخته و کدگذاری باز، محوری و انتخابی گردآوری و بررسی شدند. یافته‌های پژوهش نشان داد که کتاب درسی عربی ۲، از طریق سازوکارهای گفتمانی، سوگیری‌های قابل توجهی را بازنمایی می‌کند. در بخش فاصله‌گذاری فرهنگی، ٪۳۸ محتوای کتاب (۴۷ مورد) به تقویت مرزهای هویتی «ما» در برابر «دیگری»، کلیشه سازی فرهنگ عربی (مانند بازنمایی تک‌بعدی عرفانی در درس ۲، صفحه ۱۸)، و تأکید یک‌جانبه بر میراث اسلامی (مانند نادیده گرفتن مشارکت غیرعرب‌ها در درس ۴ می‌پردازد. در سوگیری تلقی غائب، ٪۴۲ محتوا (۵۳ مورد) شامل حذف فرهنگ معاصر عرب (مانند غیاب ادبیات مدرن شاعران مقاومت چون محمود درویش در درس ۸)، نادیده گرفتن تنوع مذهبی و حذف نقش‌های فعال زنان و زبان عامیانه (مانند تمرکز ٪۱۰۰ بر عربی فصیح) است. جدول فراوانی سوگیری‌ها حاکی از غلبه تلقی غائب (٪۴۲) بر فاصله‌گذاری (٪۳۸) و محتوای خنثی (٪۲۰) است. این سوگیری‌ها پیامدهایی چون شکل‌گیری نگرش تقابلی، کاهش انگیزه یادگیری (به دلیل تمرکز ٪۷۲ بر متون دینی)، و تقویت کلیشه ها و هویت زبانی محدود را به همراه دارند. این پژوهش بر لزوم بازنگری کتاب برای گنجاندن محتوای معاصر، تنوع فرهنگی، و گویش‌های عامیانه تأکید می‌کند. پیشنهادها شامل تدوین محتوای متنوع‌تر برای ارتقای درک بین‌فرهنگی و کاهش سوگیری‌های فرهنگی است.

کلمات کلیدی: سوگیری فرهنگی-دینی، فاصله گذاری فرهنگی، تلقی غائب، کتاب درسی عربی، تحلیل گفتمان انتقادی.

بررسی عوامل انگیزشی مؤثر بر یادگیری زبان عربی با تکیه بر نظریه‌ی خودتعیین‌گری دسی و رایان

زهرا مهدوی مهر[1]

[1]دکترای زبان وادبیات عربی از دانشگاه خوارزمی و مدرس دانشگاه فرهنگیان مازندران، ایران

چکیده مقاله

عوامل روانشناختی متعدد و به خصوص انگیزه، نقش بسزایی در کیفیت یادگیری و خصوصاً یادگیری زبان دوم ایفا می کند. یکی از نظریه های مهم در زمینه انگیزه، نظریه خودتعیین گری دسی و رایان است که یک چهارچوب قوی برای بررسی مسائل روان‌شناختی در یادگیری زبان ارائه می‌دهد و در طراحی برنامه‌های آموزشی انگیزش‌محور مناسب است. این نظریه بر سه نیاز اساسی خودمختاری، شایستگی و ارتباط به عنوان عوامل بنیادین در تقویت انگیزش درونی تأکید دارد که تأثیر چشمگیری بر پایداری یادگیری دارند. مقاله حاضر با شیوه توصیفی تحلیلی به بررسی و تحلیل مؤلفه های سه گانه نظریه خودتعیین گری و نقش آنها در یادگیری زبان عربی پرداخته است. بررسی تئوری این نظریه ثابت می کند دانشجویانی که خودمختاری در انتخاب روش‌های یادگیری و فعالیتهای درسی دارند، اعتماد به نفس و خلاقیت بیشتری در یادگیری پیدا می‌کنند. همچنین بازخوردهای مثبت و سازنده، آموزش زبان در راستای برقراری ارتباط مؤثر با عرب زبانان و فراهم ساختن محیطی امن و مشارکتی، می تواند احساس نیاز به شایستگی و ارتباط را در دانشجویان تأمین کرده و انگیزه قوی‌تر و پایدارتری در یادگیری زبان عربی ایجاد نماید. پژوهشگران، مدرسان و دانشجویان می‌توانند با بهره‌گیری از این نتایج راهکارهایی اثربخش برای ارتقاء فرآیند یادگیری زبان عربی به کار گیرند.

کلمات کلیدی: یادگیری زبان عربی، انگیزش درونی، نظریه خودتعیین‌گری

بررسی کاربردها و چالش‌های به‌کارگیری هوش مصنوعی در آموزش درس نگارش عربی

علی ضیغمی[1]

[1]دانشیار گروه زبان و ادبیات عربی دانشگاه سمنان، سمنان، ایران.

چکیده مقاله

هوش مصنوعی (AI) به عنوان یک فناوری تحوّل‌آفرین، در بسیاری ازحوزه‌های زندگی بشر ازجمله آموزش زبان، وارد شده است؛ این فناوری جدید که به شدّت درحال توسعه است، ظرفیت بالایی برای بهبود فرآیند آموزش زبان‌های خارجی، به‌ویژه زبان عربی ومهارت‌های زبانی آن دارد؛ مقالهٔ پیش‌رو با روش توصیفی-تحلیلی به بررسی کاربردها وچالش های هوش مصنوعی درآموزش مهارت زبانی«کتابة» یا«نوشتن» در زبان عربی می پردازد که در درس «نگارش» یا «انشاء» در مقطع کارشناسی رشتهٔ«زبان و ادبیات عربی» در دانشگاه‌های ایران تدریس می گردد. با گسترش استفاده از هوش مصنوعی، آموزش این درس، دچار تحوّل اساسی خواهد شد؛ یافته‌ها نشان می‌دهد که ابزارهای مبتنی بر هوش مصنوعی در زمینه‌های مختلفی مانند تولید خودکار متن - با استفاده از ابزارهای هوش مصنوعی مولّد-، تصحیح خودکار خطاهای دستور زبان، خطاهای اسلوبی وسایر خطاها و نواقص موجود در متن، وهمچنین با سیستم‌های یادگیری تطبیقی، می‌توانند به شخصی‌سازی آموزش، ارائه بازخورد فوری و افزایش انگیزه یادگیرندگان کمک کنند. با این حال، چالش هایی مانند پیچیدگی های زبان عربی، کمبود داده‌های آموزشی باکیفیت، ونگرانی‌های اخلاقی (مانند کاهش نقش مدرّس و بروز سرقت ادبی و...) محدودیت‌هایی در استفاده از این فناوری ایجاد می‌کنند. این مقاله پیشنهاد می‌کند که توسعهٔ مدل‌های هوش مصنوعی اختصاصی برای زبان عربی، ترکیب هوش مصنوعی با روش های سنتی آموزش، وافزایش همکاری بین متخصّصان زبان ومهندسان AI می‌تواند به بهینه‌سازی کاربرد این فناوری در آموزش نگارش عربی منجر شود و با آینده پژوهی و افزایش سواد دیجیتال زبان‌آموزان ومدرّسان زبان عربی، می‌توان با کاربرد هوش مصنوعی در آموزش نگارش عربی، موجب افزایش سطح و کیفیت این مهارت زبانی گردید.

کلمات کلیدی: آموزش زبان، هوش مصنوعی، زبان و ادبیات عربی، نگارش عربی، انشاء.

بررسی کارکرد مولفه‌های هوش عاطفی بر کنش‌گری مدرسان و فراگیران در آموزش زبان عربی

مهران غلامعلی زاده[1]، محمد کلاشی[2]

[1]استادیار گروه آموزش زبان عربی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)
[2]استادیار گروه آموزش زبان عربی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.

چکیده مقاله

یادگیری زبان، فرآیندی پیچیده و چندوجهی است که نه تنها نیازمند توانایی های شناختی، بلکه متأثر از عوامل عاطفی و اجتماعی است. با وجود تحقیقات گسترده در زمینه هوش عاطفی و یادگیری زبان به طور کلی، پژوهش های متمرکز بر آموزش زبان عربی و بررسی تجربیات مستقیم مدرسان و فراگیران در این حوزه، همچنان نیازمند بسط و تعمیق است. این تحقیق با هدف پر کردن این شکاف پژوهشی، از رهگذر روش توصیفی-تحلیلی و با تکیه بر نظریهٔ هوش عاطفی دانیل گلمن به بررسی کارکرد مولفه های هوش عاطفی بر کنش‌گری مدرسان و فراگیران در آموزش زبان عربی می‌پردازد. این پژوهش سعی دارد با تأکید بر کنش‌گریِ دوجانبهٔ مدرسان و فراگیران در ارتباط با یکدیگر، به روش موازنهٔ متفکرانه به بررسی چالش‌ها و ارائهٔ راهکار بپردازد. نظریهٔ هوش عاطفی، به عنوان مجموعه‌ای از توانایی‌ها شامل خودآگاهی، خودتنظیمی، انگیزش، همدلی و مهارت‌های اجتماعی، نقش بسزایی در موفقیت تحصیلی و تعاملات بین فردی ایفا می‌کند. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که مولفه‌هایی مانند خودتنظیمی به فراگیران کمک می‌کند تا با موانع یادگیری مقابله کرده و تمرکز خود را حفظ کنند، در حالی که همدلی و مهارت های اجتماعی، تعاملات کلاسی مثبت و همکاری بین فراگیران را تسهیل می‌بخشد. از دیگر یافته‌های این پژوهش می‌توان به هم‌پوشانی و مکمل بودن مؤلفه‌های مطرح شده با یکدیگر اشاره کرد. بدین صورت که فراگیرانی که از خودآگاهی بالاتری برخوردارند، احساسات خود (مانند ترس از شکست یا ناامیدی) را بهتر درک کرده و می‌توانند آن را مدیریت کنند. همچنین خودتنظیمی به آن‌ها کمک می‌کند تا بر چالش‌ها غلبه کنند.

کلمات کلیدی: هوش عاطفی، دانیل گلمن، مدرسان، فراگیران، زبان عربی

بررسی کارکردهای زبانی در کتاب «عربی؛ زبان قرآن» پایه‌ی هفتم بر اساس نظریه کلاوس برینکر

یوسف متقیان نیا[1]، فاطمه تختی[2]، رسول بلاوی[3]

[1]دکتری زبان و ادبیات عربی دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران. (نویسنده مسئول)
[2]دکتری زبان و ادبیات عربی دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران.
[3]استاد گروه زبان و ادبیات عربی دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران.

چکیده مقاله

زبان‌شناسی متن با تمرکز بر تحلیل ساختار و عملکرد متون به عنوان واحدهای زبانی یک-پارچه شکل گرفت و نظریه ارتباطی کلاوس برینکر با تلفیق ساختار زبانی و زمینه ارتباطی، روش نوینی برای درک معنای متن‌ها ارائه داد. در نظام آموزشی ایران، کتاب «عربی، زبان قرآن» پایه هفتم به عنوان منبعی مهم در آموزش زبان و هویت فرهنگی و دینی دانش‌آموزان جایگاه ویژه‌ای دارد. با توجه به پیچیدگی‌های آموزش زبان در بسترهای چندفرهنگی و نقش متون در تقویت مهارت-های زبانی و ارتباطی، تحلیل این کتاب بر اساس مدل برینکر ضروری می‌نماید. از این‌رو پژوهش حاضر، با هدف بررسی ساختار ارتباطی و کارکردهای زبانی کتاب «عربی، زبان قرآن» پایه هفتم با کاربست روش توصیفی تحلیلی و کارکردهای زبانی برینکر و آماردهی خواهد پرداخت. پژوهش نشان داد که کارکرد رسانشی با ۳۵,۲۵ درصد بیشترین فراوانی را در کتاب «عربی؛ زبان قرآن» پایه هفتم دارد و نقش مهمی در حفظ روابط اجتماعی و برقراری ارتباط عاطفی ایفا می کند. کارکرد گزارش-دهی با ۲۴,۵۱ درصد در رتبه دوم قرار گرفته که نشان‌دهنده تمرکز کتاب بر انتقال اطلاعات دقیق و عینی درباره مسائل زبانی، دینی و فرهنگی است. کارکرد تعهدی با ۲۰,۵۶ درصد سهم قابل توجهی داشته و بر آموزش ارزش های اخلاقی و دینی تاکید دارد. سهم کارکرد مشورتی با ۱۷,۴۶ درصد کمتر بوده و کارکرد آگهی دهی با ۱۲,۱۱ درصد کمترین فراوانی را دارد که هرچند آرایه های ادبی در آن مشاهده می شود، اما جنبه های هنری و خلّاقانه زبان در کتاب محدود و در حاشیه اهداف آموزشی قرار دارد.

کلمات کلیدی: نظریه ارتباطی، کارکردهای زبانی، کلاوس برینکر، محتوای آموزشی، کتاب «عربی؛ زبان قرآن» هفتم

بررسی مقایسه‌ای آواشناسی در اخلاقیّات «مرصادالعباد» و «الأدب الصّغیر والأدب الکبیر»

هدایت الله تقی زاده[1]، طاهره آهخته[2]

[1]دانشیار گروه آموزش زبان و ادبیات عرب، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)
[2]دکترای زبان و ادبیات عرب، دانشگاه شهید چمران اهواز، ایران.

چکیده مقاله

آواشناسی جزو مؤلفه های اساسی سبک شناسی است که به عمل ادبی از سه منظر موسیقی خارجی، موسیقی داخلی و موسیقی معنوی می پردازد. نجم الدّین رازی و ابن مقفّع به عنوان دو شخص ایرانی که در آثاری از خود، به بیان مسائل اخلاقی- اجتماعی پرداخته اند، این شایستگی را دارند که این مسائل مشترک میان آنها از لحاظ علم آواشناسی، مورد تحلیل و بحث قرار گیرد. این پژوهش با روش توصیفی- تحلیلی بر اساس مکتب آمریکایی به بررسی تطبیقی آواشناسی در اخلاقیّات باب پنجم «مرصادالعباد» و «الأدب الصّغیر والأدب الکبیر» با تکیه بر منظر موسیقیایی داخلی و زیر مجموعه‌های آن می‌پردازد. براساس یافته‌های پژوهش، دو نویسنده در دو اثر مورد بحث، از موسیقی داخلی بهره برده اند و هر کدام از سجع و جناس و تکرارها در اثر مذکورشان خودنمایی می کند؛ دو نویسنده از تکرار اصوات و حروف به عنوان وسیله‌ای برای تصویر معنا و مجسّم‌ساختن آن بهره می‌جویند و برای محقق شدن این امر، بر ویژگی‌های صوتی حروف تکیه می‌کنند ولی نجم الدین در تعدادی از جناس ها؛ چون جناس تام و ناقص و همچنین در سجع موفّق تر بوده و به عنوان یک عارف و صوفی سعی در لفظ پردازی داشته است امّا ابن مقفّع به عنوان یک مترجم، بیشتر، در پی هدف تأثیر پذیری از نثر عربی موزون قرآنی و نثر عصر اسلامی است.

کلمات کلیدی: ادبیات تطبیقی، آواشناسی، اخلاقیّات، مرصادالعباد، الأدب الصغیر والأدب الکبیر.

بررسی مقایسه ای نوع اسناد دانش آموزان پسر و دختر دارای افت تحصیلی درس عربی در مقطع متوسطه اول

علی بابایی[1]

[1]استادیارگروه علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران

چکیده مقاله

پژوهش حاضر با هدف مقایسه نوع اسناد دانش آموزان دختر و پسر متوسطه دارای افت تحصیلی در درس عربی انجام شده است؛ جامعه این تحقیق دانش آموزان پسر و دختر مقطع متوسطه در شهر بهبهان در دو رشته ریاضی و علوم تجربی می باشد که در درس عربی دارای افت تحصیلی بوده اند؛ تعداد افراد مطالعه شده به عنوان نمونه در این پژوهش مجموعا ۱۴۳ نفر بوده است (پسر ۶۰ و دختر ۸۳) که از طریق نمونه گیری تصادفی خوشه ای در دو جنس پسر و دختر انتخاب شده اند. یافته ها نشان دادند هر دو جنس پسران و دختران دانش آموز از همه جنبه های اسنادی جهت توجیه افت تحصیلی خود در درس عربی استفاده کرده اند ولی در این بین از جنبه اسنادی "تلاش"، بیشتر از جنبه های دیگر استفاده برده اند؛ همچنین در جنبه های اسنادی "استعداد" و "سطح دشواری" بین دختران و پسران تفاوت معنا داری مشاهده می شود.

کلمات کلیدی: جنبه های اسنادی، افت تحصیلی، تلاش، شرایط، استعداد، شانس، سطح دشواری.

بررسی مهارت‌های گفتاری در قرآن کریم و تأثیر آن بر مخاطب براساس نظریه‌ی جان سرل

خدیجه زارعی گاوکش[1]

[1]دکترای تخصصی زبان و ادبیات عرب دانشگاه لرستان، ایران.

چکیده مقاله

مهارت‌های گفتاری مجموعه‌ای از توانایی‌ها هستند که به فرد کمک می‌کنند تا با دیگران رابطه‌ی بهتری برقرار کند، با آنها سازگاری یابد، به رفتارهای نامناسب آنها واکنش درستی نشان دهد و بطور کلی مهارت های مذکور سبب بهبود روابط اجتماعی وی می‌گردند. "جان سرل" از این مهارت‌ها به عنوان کنش گفتاری نام برده است که شامل مهارت های بیانی، انشایی، تعهدی، احساسی و اعلامی می‌باشد. پژوهش حاضر با روش توصیفی-تحلیلی و براساس تقسیم‌بندی جان سرل به بررسی مهارت های گفتاری و تأثیر آن بر مخاطب از دیدگاه قرآن کریم پرداخته است. نتایج پژوهش بیانگر آن است که انواع گفتار تعهدی، تصمیم گیری، اعلامی و احساسی در قرآن کریم وجود دارد که هر کدام از آنها نقش بسزایی در ارتباط درست با دیگران دارند و مهارت گفتاری تصمیم‌گیری در قرآن کریم این کنش را در مخاطب ایجاد می کند که در مورد هر چیزی پیش‌داوری نکند؛ زیرا پیش‌داوری، شایعه‌پراکنی و تهمت از اموری هستند که نباید بر زبان آورد و انجام داد. علاوه بر آن، مهارت‌های گفتاری رفتاری در قرآن کریم شامل نیک سخن گفتن و انتقاد درست می باشند که این امر سبب ایجاد روابط درست و دوری از هر نوع کار ناپسندی می‌گردد. از سویی دیگر، گفتارهای تعهدی در قرآن کریم مانند قول دادن و پایبندی نیز بر استحکام روابط مخاطب می‌افزایند.

کلمات کلیدی: قرآن کریم، مهارت‌های گفتاری، مخاطب، کنش گفتاری، جان سرل

بررسی و مقایسه ی زندگی ،سبک ادبی و درون مایه ی آثار بزرگ علوی و نجیب محفوظ

مرتضی حاج مزدرانی[1]، نرجس سادات کوچکی مهابادی[2]

[1]عضو هیأت علمی دانشگاه پیام نور، ایران. (نویسنده مسئول)
[2]دبیر آموزش و پرورش، دانشجوی دکتری زبان و ادبیا ت فارسی، ایران.

چکیده مقاله

مقاله حاضر که در حوزه‌ی ادبیات تطبیقی نوشته شده است به بررسی و مقایسه ی سبک ادبی ، روحیات و تـأثیر سیاست بر دو نویسنده‌ی قرن بیستم در دو کشور ایران و مصر می پردازد.

نجیب محفوظ و بزرگ علوی هر دو نویسنده‌ی داستان کوتاه و رمان به سبک غربی هستند و اکثر داسـتان هـای هردو بر اساس شیوه‌ی رئالیسم نوشته شده است.

نویسندگان در این جستار سعی کرده اند با بررسی زندگی نامـه ی هـر دوی ایـن نویسـندگان ، بـه تـأثیر اوضـاع سیاسی و اجتماعی معاصر ایران و مصر بر آثار داستانی آنها بپردازند . سپس با بررسی سبک ادبی بزرگ علـوی و نجیب محفوظ و ارائه ی نمونه هایی از تصاویر داستانهای هر دو ، افق های مشترک اندیشه و هنر داستان نویسـی و عناصر داستانی هردو نویسنده یا افتراق آنها را واکاوی و بررسی نمایند.

در این مقاله این نتیجه به دست آمده است که دو داستان نویس که در یک بر هه ی زمانی نزدیک به هم و شـاید بی‌خبر از وجود هم می‌زیسته‌اند به دلیل قرار گرفتن در شرایط مشترک اجتماعی و سیاسی ، تا چـه انـدازه مـی توانند از مشابهت برخوردار باشند.

کلمات کلیدی: بزرگ علوی، نجیب محفوظ، داستان کوتاه، سبک ادبی، رئالیسم، سمبولیسم

بنیادهای فلسفی کاربرد هوش مصنوعی در آموزش زبان عربی: بررسی تقابل فناوری و میراث زبانی

عبدالباسط عرب یوسف آبادی[1]، آسیه رودنی[2]

[1]استادیار، گروه زبان و ادبیات عربی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه زابل، زابل، ایران. (نویسنده مسئول)
[2]دانش آموخته کارشناسی ارشد، گروه زبان و ادبیات عربی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه زابل، زابل، ایران.

چکیده مقاله

هوش مصنوعی، به عنوان نیرویی تحول‌آفرین در آموزش زبان عربی، با ارائه ابزارهای شخصی‌سازی‌شده و تعاملی، افق های نوینی را در بهبود کارایی و دسترسی به یادگیری این زبان کهن گشوده است. با این حال، کاربرد این فناوری چالش‌هایی فلسفی و فرهنگی را در پی دارد، به‌ویژه در حفظ اصالت و غنای میراث زبانی عربی، که حامل هویت، تاریخ و فرهنگ جوامع عرب زبان است. این پژوهش با رویکردی توصیفی-تحلیلی و با تکیه بر مفاهیم فلسفه زبان از دیدگاه متفکرانی چون ویتگنشتاین، چامسکی و فوکو، به بررسی تعامل میان فناوری‌های هوشمند و میراث زبانی می‌پردازد. یافته‌ها نشان می‌دهند که هوش مصنوعی می‌تواند با تحلیل داده های بزرگ و ارائه محتوای متناسب، مهارت های زبانی نظیر صرف، نحو و تلفظ را تقویت کند، اما محدودیت‌هایی در بازنمایی عمق فرهنگی و معنایی زبان عربی، به‌ویژه در متون کلاسیک و دینی، دارد. تقابل میان کارایی فناوری و نیاز به حفظ هویت زبانی، خطر تقلیل زبان به داده‌های محاسباتی را برجسته می کند. این مقاله با پیشنهاد راهکارهایی نظیر طراحی سیستم های هوشمند حساس به فرهنگ، تقویت نقش معلم به عنوان واسطه معنایی، ایجاد چارچوب‌های اخلاقی-فلسفی و توسعه مدل‌های یادگیری ترکیبی، بر همزیستی سازنده فناوری و میراث زبانی تأکید دارد. هدف، ارائه چارچوبی است که ضمن بهره‌گیری از ظرفیت‌های هوش مصنوعی، پویایی و اصالت زبان عربی را حفظ کرده و یادگیری را به تجربه ای معنادار و متصل به ریشه های فرهنگی تبدیل نماید، تا این میراث گران‌سنگ در عصر دیجیتال تداوم یابد.

کلمات کلیدی: هوش مصنوعی، آموزش زبان عربی، فلسفه زبان، میراث زبانی، فناوری آموزشی، تقابل فناوری و زبان.

تجلی شخصیت پیامبر(ص) در ادبیات فارسی و عربی
(نمونه موردی: اشعار حیدرحلّی و محمد حسین شهریار)

فاطمه تنها [1]

[1]استادیار گروه آموزش زبان عربی دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.

چکیده مقاله

شخصیت والای پیامبر(ص) همواره از کانون‌های مضمون‌آفرینی و تصویرسازی شاعران و نویسندگان بوده است؛ از جمله این شاعران، شهریار و حیدر حلی، شاعران معاصر ایران و عراق می‌باشند که با تأثیر پذیری از قرآن و بهره جستن از اسلوب های ادبی به نمایان ساختن شخصیت ایشان پرداخته‌اند. این جستار بصورت توصیفی-تحلیلی و بر اساس اصول مکتب آمریکایی در ادبیات تطبیقی، برآن است تا تحلیلی نو از اندیشه دو شاعر و چگونگی بازتاب شخصیت پیامبر(ص) در شعر آن ها عرضه نموده و به بیان و تحلیل مضامین و برخی ساختارهای شعری، نکات بلاغی، تصاویر هنری و وجوه اشتراک و افتراق شعر آن دو بپردازد. هر دو شاعر با تأثیر پذیری از قرآن و احادیث شریف، به توصیف وقایع زندگی پیامبر از جمله معراج، داستان مباهله و.. پرداخته و به بهترین شکل، آن را به تصویر کشیده اند. کلمات سید حیدر در مدح شخصیت پیامبر(ص) کلماتی پرطمطراق، فخیم و حماسه گونه است که بیشتر او را شاعری حماسی معرفی می کند. در مقابل اشعار ترکی و فارسی شهریار مملو از حس درونی و عاطفه رقیق و رمانتیک گونهٔ وی می‌باشد که با عاطفه صادقانه‌اش درآمیخته و سبب گشته تا با بهره جستن از الفاظ و کلمات نرم و ساده به شعر خود موسیقی خاصی ببخشد.

کلمات کلیدی: شعر شیعی، شخصیت پیامبر(ص)، سیدحیدر حلی، شهریار، اسلوب‌های ادبی

بهبود تفکر خلاق دانش آموزان در یادگیری زبان عربی از طریق مدل آموزشی مبتنی بر پروژه

فاروق نعمتی[۱]، رضا دره بیدی[۲]

[۱]دانشیار گروه زبان و ادبیات عربی دانشگاه پیام نور، اهواز، ایران. (نویسنده مسئول)
[۲]کارشناسی ارشد زبان و ادبیات عربی، اهواز، ایران.

چکیده مقاله

شرایط حال حاضر آموزش در کشور ما نشان داده است که شیوه های سنتی دیگر محرک تفکر خلاق دانش آموزان نیست. آموزش مبتنی بر پروژه یکی از مدل های آموزشی نوین به منظور بهبود تفکر خلاق دانش آموزان در نظر گرفته شده است . باتوجه به اهمیت تفکر خلاق در توفیق تحصیلی و حل چالش های درسی و غیر درسی دانش آموزان و دشواری آموزش زبان عربی به عنوان یک زبان خارجی ، ضرورت دارد تا شیوه های نوین مانند آموزش مبتنی بر پروژه بر بهبود تفکر خلاق این دانش آموزان ارزیابی شود . هدف از این پژوهش بررسی تاثیر مدل آموزشی مبتنی بر پروژه بر بهبود تفکر خلاق دانش آموزان در یادگیری زبان عربی است . روش پژوهش از نوع شبه آزمایشی و از نظر هدف کاربردی است . در این پژوهش دو گروه نمونه ۱۵ نفری شامل گروه آزمایشی و گروه شاهد داریم . یافته های پژوهش نشان داد پس از اعمال روش تدریس مبتنی بر پروژه ، میانگین گروه آزمایشی افزایش چشمگیری داشته است و پس از تعدیل نمرات پیش آزمون تفکر خلاق دانش آموزان ، مشخص شد بین اثر دو گروه دانش آموزان گروه آزمایش و کنترل تفاوت معنی داری وجود دارد.

کلمات کلیدی : آموزش زبان عربی، سبک‌های تدریس، تفکر خلاق، مدل آموزش مبتنی بر پروژه.

بینامتنیت داستان‌های قرآنی در سروده‌های عدنان الصائغ

حسین محسنی[1]، قاسم پورعباسی[2]

[1]دانشیار گروه زبان و ادبیات عربی دانشگاه محقق اردبیلی، ایران.(نویسنده مسئول)
[2]دانشجوی کارشناسی ارشد زبان وادبیات عربی دانشگاه محقق اردبیلی. ایران.

چکیده مقاله

قرآن کریم به عنوان کامل ترین و جامع ترین کتاب آسمانی، از آغاز نزول خود تا به امروز، نقش مهم و بنیادینی در شکل دهی به فرهنگ، تفکر و ادبیات جهان اسلام داشته است. زبان آهنگین، تصویر سازی های هنری، تکرارهای هدفمند و مفاهیم ژرفی که در آیات قرآن نهفته است، همگی عواملی اند که آن را به منبعی الهام بخش برای آفرینش آثار ادبی بدل ساخته است. تداوم حضور مفاهیم قرآنی در شعر معاصر عرب، جلوه‌ای از بینامتنیت قرآنی در ادبیات است که در این پژوهش مورد توجه قرار گرفت است. بینامتنیت که از جمله مفاهیم کلیدی در نقد ادبی مدرن به شمار می‌رود، در بردارنده تعامل، گفت و گو و هم‌نشینی متون با یکدیگر است. عدنان الصائغ از جمله شاعران معاصر عراقی است که برای پیشبرد اهداف خود و ایجاد تصویر ذهنی و تاثیرگذاری بیشتر بر مخاطب از تکنیک بینامتنیت در اشعارخود بهره برده است. این تحقیق درصدد است به روش تحلیل مضمونی به بررسی بینامتنیت داستان های قرآنی در سروده های این شاعر عراقی بپردازد. از یافته های تحقیق چنین برمی آید که شاعر با بهره گیری از داستان های قرآن کریم به تصویرگری کم نظیر از مشکلات اجتماعی و سیاسی جامعه بحران زده عراق پرداخته و تا حدود زیادی در تبدیل این امور مفهومی به مصادیق محسوس موفق عمل کرده است.

کلمات کلیدی : بینامتنیت، ادبیات معاصر، شعر عراق، عدنان الصائغ، قرآن کریم.

پایلوت دانشگاهی آموزش عربی تخصصی در مقایسه با عربی عمومی و اثر آن در فهم نهایه الحکمة

فاطمه فرضعلی [1]

[1]گروه آموزش الهیات، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.

چکیده مقاله

بخش مهمی از میراث فلسفه اسلامی به عربی نوشته شده است و در سرفصل دروس رشته آموزش الهیات درس کلیات فلسفه اسلامی با تکیه بر کتاب نهایه الحکمه علامه طباطبایی تدریس می شود. با این حال آموزش عربی عمومی به تنهایی برای فهم دقیق متن های فلسفی بسنده نیست. این پژوهش با هدف سنجش تاثیر آموزش عربی بر فهم اصطلاحات و ساخت های استدلالی در متون فلسفی طراحی شده است و بررسی می کند که آموزش عربی تخصصی متناسب با فلسفه اسلامی تا چه میزان نسبت به عربی عمومی برتری دارد. طرح میدانی و دانشگاهی است و بر نمونه ای از دانشجویان فلسفه و الهیات اجرا می شود. متن های سنجش از الاسفار ملاصدرا و نهایه الحکمه علامه طباطبایی انتخاب می شود. عملکرد دانشجویان در سه شاخص سنجیده می شود: تشخیص و فهم اصطلاحات وجودشناختی کلیدی، جمله خوانی دشوار و پیگیری زنجیره استدلال، و دریافت مقصود پاراگراف و پرهیز از لغزش های رایج در تفسیرداده ها به صورت درصد و میانگین گزارش می شود و با مصاحبه های کوتاه درباره نوع خطاها تکمیل می گردد. انتظار می رود هر دو نوع آموزش سودمند باشد اما دوره تخصصی برتری معنادار در تشخیص اصطلاحات هسته و در بازسازی استدلال نشان دهد. دستاورد عملی پژوهش تدوین فهرست واژگان هسته و طراحی واحدهای کوتاه عربی تخصصی برای فلسفه اسلامی و پشتیبانی از سرفصلهای مصوب درسی است تا دانشجو بتواند متن اصلی را بی نیاز از ترجمه بخواند.

کلمات کلیدی : عربی تخصصی، عربی دانشگاهی، فلسفه اسلامی، اصطلاح شناسی، درک متن، برنامه درسی

پلتفرم‌های هوشمند آموزش عربی در عصر هوش مصنوعی «گذر از چالش‌های فنی به سوی تولید محتوای پویا»

نرگس داغله [1]

[1]استاد مدعو دانشگاه فرهنگیان ،پردیس فاطمه زهرا (س) ، اهواز، ایران.

چکیده مقاله

با گسترش فناوری‌های هوش مصنوعی، آموزش زبان عربی در آستانه تحولی بنیادین قرار گرفته است. این پژوهش با هدف «طراحی چارچوبی برای پلتفرم‌های هوشمند آموزش محتوای عربی»، به بررسی چالش‌های فنی پیش‌رو (همچون اعراب‌گذاری خودکار، پردازش لهجه‌ها، و کمبود داده‌های آموزشی) می‌پردازد. در این راستا، با استفاده از «روش تحقیق ترکیبی) «تحلیل کیفی منابع معتبر و آزمون عملی ابزارهای مبتنی بر ((NLP، راهکارهای نوینی شامل: به‌کارگیری «مدل‌های زبانی ریزتنظیم‌شده (Fine-tuned LLMs) « برای تولید محتوای سازگار با ساختار صرفی عربی؛ طراحی «سیستم‌های تطبیقی(Adaptive Learning)« جهت شخصی‌سازی آموزش بر اساس سطح زبان‌آموز؛ توسعه «ابزارهای خودارزیابی هوشمند» برای مهارت‌های نگارش و گفتار ارائه شده است. یافته‌ها نشان می‌دهد که پلتفرم‌های پیشنهادی با دقت ۸۹٪ در تشخیص خطاهای اعراب‌گذاری و تولید محتوای پویا، نه تنها چالش‌های فنی را کاهش می‌دهند، بلکه «تعامل کاربر» را تا ۴۰٪ افزایش می‌دهند. در نتیجه، این مطالعه گام مؤثری در «گذر از روش‌های سنتی» به سوی اکوسیستم آموزشی پویا و هوشمند برای زبان عربی محسوب می‌شود.

کلمات کلیدی : پلتفرم‌های هوشمند آموزشی،پردازش زبان عربی، تولید محتوای پویا ، چالش‌های فنی، یادگیری تطبیقی

تأثیرات تربیتی بازی و سرگرمی کودک در شعر فارسی و عربی معاصر

عفیفه موحدیان عطار[1]

[1]استادیار گروه آموزش زبان و ادبیات عرب، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.

چکیده مقاله

ادبیات کودک به‌طور کلی به آثاری اطلاق می‌شود که به‌منظور آموزش و سرگرمی کودکان پدید آمده‌اند. در این میان، شعر به‌عنوان یکی از ابزارهای جذاب و لذت‌بخش، با بازی واژه‌ها آغاز می‌شود و به بیان رویدادهای شگفت‌انگیز می‌انجامد. پژوهش حاضر به بررسی نقش تربیتی بازی و سرگرمی در شعر شاعران معاصر فارسی و عربی می‌پردازد. شاعران در هر دو زبان نمونه‌هایی از بازی‌های گروهی را به تصویر کشیده‌اند که علاوه بر تقویت روابط اجتماعی، مفاهیم همکاری و اتحاد را نیز آموزش می‌دهند. ریتم شاد و خوشایند اشعار، کودکان را به فعالیت و بازی تشویق می‌کند. الفاظ و عبارات ساده به یادگیری سریع‌تر کمک کرده و کودکان را ترغیب می‌کند تا هنگام بازی، اشعار را با شور و شوق بخوانند. بدین ترتیب، زبان شعر به‌دلیل ویژگی‌های تأثیرگذار خود، از جمله آهنگ و قافیه و نیز کوتاه بودن نسبت به داستان، به‌عنوان رسانه‌ای جذاب و کم‌هزینه برای رشد دینی و فرهنگی هر جامعه شناخته می‌شود. در این پژوهش، لالایی‌ها نیز به‌عنوان نوعی از اشعار سرگرم‌کننده کودکان بررسی می‌شوند. لالایی‌ها، به‌دلیل موسیقیایی بودن، ارتباط عاطفی عمیقی میان مادر و کودک برقرار می‌کنند و آرامش‌بخش هستند و در نهایت تأثیر روانی و تربیتی عمیقی بر کودک می‌گذارند. شایان ذکر است که لالایی‌ها تنها برای سرگرمی سروده نشده‌اند و می‌توانند درون‌مایه‌های دیگری از جمله بیان اندوه‌ها، آرزوها، دعا و امید را نیز شامل شوند. از دیگر نکات مشترک میان اشعار این دو زبان، استفاده شاعران از صنایع ادبی همچون تکرار، تشخیص، تشبیه‌های ساده و عناصر طبیعت برای نیل به اهداف تربیتی خود است.

کلمات کلیدی : شعر کودک، بازی و سرگرمی، تأثیرات تربیتی، شعر معاصر فارسی، شعر معاصر عربی

تاثیر آموزش مجازی بر مهارت گفتاری و شنیداری زبان عربی

اسماعیل شه بخش[1]، یحیی ریگی[2]

[1] استادیار گروه عربی دانشگاه فرهنگیان پردیس رسالت زاهدان، ایران.(نویسنده مسئول)
[2] کارشناسی ارشد، موسسه تخصصی علوم اسلامی خاتم النبیین، ایران.

چکیده مقاله

با گسترش آموزش مجازی به ویژه در سال های اخیر، تحول چشمگیری در فرآیند آموزش زبان عربی در ایران رخ داده است. این پژوهش با هدف بررسی تأثیر آموزش مجازی بر مهارت‌های گفتاری و شنیداری زبان عربی انجام شده است. روش تحقیق توصیفی-تحلیلی و داده ها از طریق پرسشنامه استاندارد و مصاحبه با آموزگاران و زبان‌آموزان جمع‌آوری شده است. یافته‌ها نشان می‌دهد که از یک سو، آموزش مجازی امکان دسترسی گسترده‌تر و انعطاف‌پذیری بیشتر در یادگیری را فراهم آورده اما از سوی دیگر، محدودیت‌های مربوط به ضعف زیرساخت‌های فناوری، کاهش فرصت‌های تعامل مستقیم گفتاری و ضعف بازخوردهای زمان واقعی، مهارت‌های گفتاری و شنیداری را تحت تأثیر منفی قرار داده است. همچنین عوامل روانی مانند کاهش انگیزه و اضطراب ناشی از آموزش‌های غیرحضوری نیز در این زمینه مؤثر است. در نهایت، پیشنهاد می‌شود با بهره‌گیری از فناوری‌های تعاملی نوین و جدید و طراحی متدهای عملیاتی آموزش مجازی، کیفیت یادگیری مهارت‌های زبانی بهبود یابد.

کلمات کلیدی: آموزش مجازی، مهارت گفتاری، مهارت شنیداری، زبان عربی، فناوری آموزشی، چالش‌های آموزش آنلاین

تاثیر بازی وارسازی (گیمیفیکیشن) بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان در درس زبان عربی: یک مرور نظام مند

مهناز خیاط[1]، فاطمه زنگنه[2]

[1]استادیار دانشگاه فرهنگیان پردیس فاطمه الزهرا(س) اهواز، ایران. (نویسنده مسئول)
[2]دانشجوی کارشناسی آموزش ابتدایی، دانشگاه فرهنگیان، گروه علوم تربیتی، اهواز، ایران.

چکیده مقاله

گیمیفیکیشن یا بازی‌وارسازی، به عنوان یک رویکرد آموزشی نوین، فرآیند به‌کارگیری عناصر و مکانیک‌های بازی (شامل سیستم‌های امتیازدهی، پاداش‌دهی، بازخورد فوری و رقابت دوستانه) در محیط‌های یادگیری غیررسمی و رسمی تعریف می شود. در دنیای امروز که سیستم های آموزشی با چالش حفظ انگیزه و تعامل بلندمدت مواجه هستند، بازی وارسازی به عنوان یک پل ارتباطی میان نیازهای طبیعی دانش آموزان و اهداف آموزشی عمل می کند. هدف اصلی این پژوهش، تحلیل و ارزیابی میزان تأثیر راهبردهای نوظهور بازی وارسازی بر ابعاد چندوجهی پیشرفت تحصیلی دانش آموزان بود. این ابعاد شامل سنجش میزان کسب دانش (کسب محتوای تئوری)، توسعه مهارت‌های عملی و کاربردی، شکل‌گیری نگرش مثبت نسبت به دروس و تقویت مؤلفه های عاطفی و انگیزشی نظیر خودکارآمدی و پشتکار بوده است. در راستای دستیابی به این هدف، پژوهش حاضر با اتخاذ روش مرور کتابخانه ای سازماندهی شد. نتایج نشان داد که همبستگی مثبت و قوی میان اجرای مؤثر بازی وارسازی و بهبود قابل توجه در تمامی ابعاد پیشرفت تحصیلی وجود داشت.

کلمات کلیدی: بازی وارسازی، گیمیفیکیشن، پیشرفت تحصیلی، زبان، عربی

تاثیر شیوه های نوین تدریس بر آموزش زبان عربی دانش آموزان دوره متوسطه اول شهرستان کرخه

فاطمه طرفی [1]

[1]معلم پیش دبستانی شهرستان کرخه، خوزستان، ایران

چکیده مقاله

در دهه های اخیر، نظام آموزشی ایران شاهد تحولات چشمگیری در زمینه روش های تدریس بوده است. به ویژه در آموزش زبان عربی، بهره‌گیری از شیوه‌های نوین تدریس نقش مهمی در بهبود انگیزش، درک مطلب و توانایی زبانی دانش‌آموزان ایفا می‌کند. این پژوهش به بررسی تأثیر این شیوه‌ها بر آموزش زبان عربی در میان دانش‌آموزان دوره متوسطه اول شهرستان کرخه می‌پردازد. پژوهش حاضر با هدف بررسی اثر به‌کارگیری شیوه‌های نوین تدریس بر پیشرفت تحصیلی و انگیزش یادگیری زبان عربی دانش‌آموزان دوره متوسطه اول شهرستان کرخه انجام شد. روش پژوهش حاضر توصیفی- پیمایشی، از نظر هدف، کاربردی و از نظر نوع، نیمه‌آزمایشی با طرح پیش‌آزمون–پس‌آزمون همراه با گروه کنترل است. این مطالعه نیمه‌آزمایشی با طرح پیش‌آزمون–پس‌آزمون و گروه کنترل بر روی ۶۰ دانش‌آموز (۳۰ نفر گروه آزمایش و ۳۰ نفر گروه کنترل) اجرا گردید؛ گروه آزمایش محتوای درس عربی را با روش های نوین شامل یادگیری فعال، مشارکتی، بازی محور و فناوری پایه فراگرفت و گروه کنترل از روش سنتی استفاده کرد. ابزار گردآوری داده‌ها شامل آزمون پیشرفت تحصیلی طراحی‌شده و پرسشنامه استاندارد انگیزش تحصیلی والرَند بود که روایی و پایایی آن‌ها تأیید شد. نتایج تحلیل کوواریانس نشان داد میانگین نمرات پیشرفت تحصیلی و انگیزش تحصیلی (انگیزش درونی و بیرونی) در گروه آزمایش به‌طور معناداری بالاتر از گروه کنترل بود ($p < ۰,۰۰۱$) و میزان بی‌انگیزگی کاهش یافت. نوآوری این پژوهش در ترکیب چهار رویکرد نوین تدریس و بومی سازی آن ها بر اساس شرایط فرهنگی و آموزشی منطقه کرخه است که پیش‌تر در مطالعات مشابه کمتر مورد توجه قرار گرفته است.

کلمات کلیدی: شیوه‌های نوین تدریس، آموزش زبان عربی، یادگیری تعاملی، متوسطه اول، کرخه.

تاثیر هوش مصنوعی برآموزش زبان عربی : چالش ها، فرصت و افق آینده

زینب بیت سیاحی [1]

[1] دبیر آموزش و پرورش، سطح دو حوزه کارشناسی معارف حوزه علمیه فاطمیه(س) کارون، خوزستان، ایران.

چکیده مقاله

در دنیای به سرعت در حال پیشرفت امروز، هم‌گرایی هوش مصنوعی (AI) و حوزه‌های سنتی، افق‌های جدیدی را گشوده است. این مقاله به بررسی تأثیر دگرگون کننده هوش مصنوعی بر آموزش زبان عربی می پردازد؛ زبانی با پیچیدگی‌های مورفولوژی و تنوع لهجه‌ای خاص که یادگیری آن را برای غیربومی‌زبانان چالش‌برانگیز می‌سازد. با رویکردی مروری و تحلیلی، این پژوهش ابتدا به بررسی اجمالی جایگاه AI در آموزش زبان می‌پردازد و سپس کاربردهای مشخصی از این فناوری را در ارتقای فرآیند یادگیری زبان عربی مورد کنکاش قرار می دهد. مواردی نظیر بهبود کیفیت پردازش زبان طبیعی (NLP) برای عربی (از جمله ترجمه ماشینی، تشخیص و سنتز گفتار، و تصحیح گرامر)، ایجاد پلتفرم‌های یادگیری شخصی‌سازی‌شده، توسعه ربات‌های گفتگو و دستیاران مجازی برای تمرین مکالمه، و به‌کارگیری واقعیت افزوده و مجازی برای غوطه‌وری زبانی، از جمله مهم‌ترین تأثیرات مثبت هوش مصنوعی برشمرده می‌شوند. با این حال، مقاله به چالش‌هایی مانند نیاز به داده‌های باکیفیت برای زبان عربی، پیچیدگی های ذاتی این زبان، وابستگی به زیرساخت های فناوری، و نقش مکمل هوش مصنوعی در کنار معلم انسانی نیز اشاره می‌کند. در نهایت، با پیش‌بینی تحولات آتی، از جمله ظهور مدل‌های زبان بزرگ بومی عربی و ابزارهای پیشرفته تر تولید محتوا، این مقاله بر پتانسیل عظیم هوش مصنوعی برای دموکراتیزه کردن و شخصی سازی آموزش زبان عربی تأکید کرده و مسیرهایی را برای تحقیقات و توسعه آتی در این حوزه پیشنهاد می‌دهد.

کلمات کلیدی: هوش مصنوعی (AI) ، آموزش زبان عربی، پردازش زبان طبیعی (NLP) ، یادگیری ماشینی، سیستم‌های تدریس هوشمند.

تحلیل کاربردی و یادگیرنده‌محور کتاب «عربی، زبان قرآن (۳)» پایه دوازدهم رشته‌های علوم تجربی و ریاضی‌فیزیک

سبحان کاوسی [۱]

[۱]استادیار گروه زبان و ادبیات عرب، دانشگاه کوثر بجنورد، بجنورد، ایران.

چکیده مقاله

در دوره متوسطه دوم، زبان عربی یکی از دروس کلیدی است که در نظام آموزشی جدید با رویکردی نوین و متفاوت نسبت به نظام قدیم طراحی شده است. بررسی ساختار و عناصر تألیف این کتاب‌ها، شناسایی اهداف کلی و جزئی آن ها و میزان تحقق این اهداف، نقش مهمی در سنجش موفقیت یا ناکامی کتاب های درسی ایفا می کند. پژوهش حاضر با رویکرد تحلیل محتوای توصیفی–تحلیلی، کتاب «عربی، زبان قرآن (۳)» ویژه پایه دوازدهم رشته‌های علوم تجربی و ریاضی–فیزیک را مورد مطالعه قرار داده است. در این تحقیق، معیارهایی همچون تناسب اهداف آموزشی با محتوای دروس، انسجام موضوعی، سطح زبانی متون، توالی مفاهیم و میزان تطابق مطالب با نیازهای واقعی دانش‌آموزان مورد ارزیابی قرار گرفته‌اند. نتایج تحلیل نشان می‌دهد که کتاب از ساختار منسجم و سطح زبانی مناسبی برخوردار بوده و توجه ویژه‌ای به مفاهیم دینی و اسلامی داشته است، اما نقاط ضعفی مانند کمبود تمرین های مکالمه‌ای، برخی قواعد کوتاه و گاهی ابهام‌آور، و محدودیت در پرداختن به موضوعات روزمره و علمی مشاهده شد. یافته های این پژوهش می‌تواند زمینه‌ساز اصلاح و بهبود کتاب و ارتقای کارآمدی آن در فرآیند آموزش زبان عربی باشد.

کلمات کلیدی: تحلیل محتوای کتاب‌های درسی، زبان عربی، کتاب عربی دوازدهم، آموزش زبان عربی، ارزیابی آموزشی

ساده‌سازی قواعد در کتاب‌های نونگاشت عربی متوسطه یک واقعیت یا یک برداشت ساده‌انگارانه از مفهوم ساده‌سازی

مجید محمدی بایزیدی[1]

[1]استادیار گروه آموزش زبان عربی، عضو هیئت علمی دانشگاه فرهنگیان، تهران ایران.

چکیده مقاله

قواعد زبان عربی و شیوه‌های یاددهی آن، به علت پیچیدگی‌ها و دشواری‌هایش، از دیرباز تا کنون یکی از اصلی‌ترین چالش‌ها، فراروی فراگیران عرب‌زبان و غیرعرب زبان بوده و هست. از همین روی دستورنویسان و مؤلفان کتاب‌های آموزشی، از همان سده‌های نخستین تا کنون، سعی در ساده‌سازی آن داشته‌اند. مؤلفان کتاب‌های نونگاشت عربی در مدارس ایران با هدف ساده‌سازی قواعد، تغییرات بسیاری در بخش قواعد ایجاد کرده‌اند، بطوری که این تغییرات محسوس و قابل تأمل، اصلی‌ترین وجوه تفاوت این کتاب‌ها با کتاب‌های دوره گذشته می‌باشد. این مقاله قصد دارد با روش توصیفی – تحلیلی مبتنی بر مقایسه بین کتاب‌های نونگاشت و کتاب‌های دوره گذشته، به بررسی جلوه‌های ساده‌سازی قواعد در این کتاب‌ها بپردازد. نتایج نشان می‌دهد که مؤلفان کتاب‌های نونگاشت، با وجود تلاش‌های درخور تحسین‌شان، با یک برداشت ساده‌انگارانه از مفهوم ساده‌سازی به سطوح اولیه ساده‌سازی یعنی حذف، خلاصه‌سازی و فشرده‌نویسی بسنده کرده‌اند و در زمینه شیوه ارائه قواعد در قالب جدید با هدف ساده‌سازی واقعی، موفقیت چندانی بدست نیاورده‌اند.

کلمات کلیدی: ساده‌سازی، قواعد زبان عربی، کتاب‌های نونگاشت زبان عربی دوره متوسطه

تاثیر یادگیری مبتنی بر پروژه در انگیزش تحصیلی ویژه درس عربی

مینا عنصری [1]

[1]کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی، دبیر آموزش و پرورش، ایران.

چکیده مقاله

یادگیری مبتنی بر پروژه (PBL) به عنوان یک رویکرد آموزشی فعال، به دانش آموزان این امکان را میدهد که از طریق انجام پروژه های واقعی و مرتبط با زندگی، مهارت ها و دانش خود را توسعه دهند. این مقاله به بررسی تأثیر یادگیری مبتنی بر پروژه بر انگیزش تحصیلی دانش آموزان میپردازد. با مرور ادبیات موجود و تحلیل دادههای تجربی، نشان داده میشود که (PBL) میتواند به افزایش انگیزه، خودکارآمدی و رضایت تحصیلی دانش آموزان منجر شود. نتایج این تحقیق میتواند به معلمان و برنامه ریزان آموزشی کمک کند تا روش های مؤثرتری برای افزایش انگیزش و یادگیری دانش آموزان طراحی کنند.

یادگیری مبتنی بر پروژه (PBL) به عنوان یک رویکرد آموزشی نوین، در سالهای اخیر توجه بسیاری از محققان، معلمان و برنامهریزان آموزشی را به خود جلب کرده است. این رویکرد، به دانش آموزان این امکان را میدهد که از طریق انجام پروژههای واقعی و مرتبط با زندگی، مهارتها و دانش خود را توسعه دهند. در دنیای امروز، که تغییرات سریع و نیاز به مهارتهای جدید در هر حوزهای احساس میشود، استفاده از روشهای آموزشی فعال و تعاملی از اهمیت بالایی برخوردار است.

کلمات کلیدی: یادگیری مبتنی بر پروژه، انگیزش تحصیلی، آموزش فعال، خودکارآمدی، رضایت تحصیلی

تجربه زیسته دانشجویان معلمی زبان عربی از تعامل با دستیارهای گفتاری هوشمند: یک مطالعه پدیدارشناسانه

مجید حمدانی[1]، حسن شوسی زاده[2]، رضا شاطری[3]

[1]استادیار، گروه آموزش علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)
[2]دانشجوی کارشناسی آموزش ابتدایی،گروه اموزشی علوم تربیتی،دانشگاه فرهنگیان رسول اکرم(ص)، اهواز، ایران.
[3]دانشجوی کارشناسی آموزش ابتدایی،گروه اموزشی علوم تربیتی،دانشگاه فرهنگیان رسول اکرم(ص)، اهواز، ایران.

چکیده مقاله

پژوهش حاضر با هدف کاوش در تجربه زیسته ی دانشجویان معلمی زبان عربی از تعامل با دستیارهای گفتاری هوشمند) مانند (Google Gemini در زمینه یادگیری غیررسمی مهارت گفتاری انجام شد. این مطالعه در چارچوب پارادایم تفسیری–ساخت‌گرایی و با استفاده از رویکرد پدیدارشناسی تفسیری (IPA) صورت گرفت. شش دانشجوی رشته آموزش زبان عربی دانشگاه فرهنگیان خوزستان که واجد معیارهای همگن بودند، طی دوره‌ای شش‌هفته‌ای با دستیار گفتاری هوشمند تعامل داشتند. داده‌ها از طریق مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته و یادداشت های تأملی گردآوری و بر اساس مراحل اسمیت و همکاران (۲۰۰۹) تحلیل شدند. نتایج، هفت مضمون جامع را آشکار ساخت: اضطراب اولیه، فضای امن روان‌شناختی، خودآگاهی آوایی، آینه گویشی، بن‌بست ارتباطی، بازتعریف نقش معلم، و نگرانی‌های تربیتی. یافته‌ها نشان داد تعامل با هوش مصنوعی ضمن کاهش اضطراب گفتاری، موجب شکل‌گیری خودآگاهی زبانی و بازاندیشی در هویت حرفه‌ای معلمان آینده می‌شود. بااین حال، محدودیت های فرهنگی و بافتی دستیارهای گفتاری، اهمیت حفظ اصالت انسانی در آموزش زبان را برجسته می‌سازد.

کلمات کلیدی: هوش مصنوعی، دانشجومعلمان، زبان عربی، دستیار گفتاری هوشمند.

تحلیل تطبیقی اشتراک گذاری دانش و رویکردهای مدیریت تعارض در بین دانشجومعلمان عربی خوزستان

زینب قاسمی اصل[1]

[1]استادیار گروه زبان و ادبیات عرب، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.

چکیده مقاله

امروزه مکانیسم مدیریت دانش باعث گسترش دید دبیران در شناخت علت‌ها و ریشه‌های به وجود آورنده تعارض‌ها، نظرها، سلیقه‌ها و شخصیت‌های گوناگون می‌شود. هدف از انجام این تحقیق بررسی رابطه بین راهبردهای مدیریت دانش و مدیریت تعارض در بین دانشجومعلمان عربی منطقه اهواز است. روش بررسی: این پژوهش از نوع مطالعات توصیفی- همبستگی می‌باشد. جامعه آماری متشکل از ۶۰نفر از دانشجومعلمان عربی دانشگاه فرهنگیان خوزستان در سال۱۴۰۴است، حجم نمونه با استفاده از جدول مورگان و کرجسی ۵۲ نفر تعیین شد. ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه محقق ساخته بود. روایی آن با استفاده از نظر جمعی از متخصصان تایید، و پایایی پرسشنامه ۰/۸۷ محاسبه شد. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون‌های Tتک نمونه‌ای و همبستگی پیرسون استفاده شد. یافته‌ها: نتایج به دست آمده نشان می‌دهد که میانگین هر یک از راهبردهای مدیریت دانش درحد متوسط است. میانگین مولفه های مدیریت تعارض نیز به این قرار بوده است: استراتژی عدم مقابله دارای میانگین پایین تر از متوسط، استراتژی راه حل گرایی بیشتر از متوسط و استراتژی کنترل در حد متوسط بوده است. همچنین بین راهبردهای به مدیریت دانش و مولفه های مدیریت تعارض رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. نتیجه گیری: ایجاد فضایی جهت تسریع مدیریت دانش در در بین دانشجومعلمان عربی منجر به کاهش تعارضات، در راستای بهبود عملکرد سازمانی می‌شود.

کلمات کلیدی: راهبردهای مدیریت دانش، مدیریت تعارض، دانشجومعلمان عربی.

تحلیل جامعه‌شناختی بازنمایی حاشیه‌نشینان در رمان «لعنة کین» فوزی الهنداوی بر اساس دیدگاه‌های لوسین گلدمن

محمد مهدی کریمی[۱]، میثم کرمی عنایت[۲]، زهرا کریمی[۳]

[۱]دانشجوی دکتری، زبان و ادبیات عربی، دانشگاه تهران، ایران.(نویسنده مسئول)
[۲] کارشناسی ارشد، زبان و ادبیات عربی، دانشگاه تهران، ایران.
[۳]دانشجوی کارشناسی، آموزش الهیات، دانشگاه فرهنگیان یزد، ایران.

چکیده مقاله

نقد جامعه‌شناختی، یکی از کارآمدترین روش‌های نقد آثار ادبی به ویژه رمان به شمار می‌آید؛ چرا که از یک سو با ادبیات و از سوی دیگر با جامعه شناسی، مرتبط است. این نوع نقد به بررسی ارتباط محتوا و ساختار اثر ادبی با جامعه و چگونگی انعکاس مسائل اجتماعی می‌پردازد. فوزی الهنداوی نویسندۀ معاصر عراقی در رمان خود «لعنۀ کین» که دارای درون مایه‌ای اجتماعی است، با تمرکز بر زندگی قوم غجر (کولی‌ها) در عراق، تبعیض‌ها، طرد اجتماعی و فساد اخلاقی را در جامعه‌ای متأثر از بحران های سیاسی و فرهنگی بازتاب می دهد. پژوهش حاضر بر آن است که با تکیه بر نقد جامعه‌شناختی و بر اساس دیدگاه‌های لوسین گلدمن و با روش توصیفی-تحلیلی به نقد و بررسی این رمان بپردازد تا نحوۀ انعکاس مضامین اجتماعی مورد اشاره در این اثر را تبیین کند و همچنین شخصیت های این داستان را از منظر نمادین و ارتباط آن‌ها با ساختار طبقاتی و ایدئولوژیک جامعۀ عراق مورد بررسی قرار دهد. نتایج پژوهش نشان می دهد فوزی الهنداوی در این داستان به مواردی همچون جهان بینی جمعی قوم غجر و طرد اجتماعی، تمامیت و انسجام ساختاری جامعه، آگاهی طبقاتی و بحران معنا، خیانت، سوء استفاده از مردم غجر، فساد اخلاقی و زوال ارزش ها و شیءوارگی و کالایی شدن بدن زن اشاره کرده است. در این رمان، غجر نماد حاشیه‌نشینان، راوی بی‌نام نماد انسان معاصر در جستجوی هویت جمعی، ریما نماد زن فرودست و نشان دهندۀ مردم غجر و حاج صالح و أبوعروبه نیز نماد فرصت‌طلبی و فساد ساختاری و از طرفی مکر و حیله و دورویی هستند.

کلمات کلیدی: نقد جامعه‌شناختی رمان، لعنۀ کین، فوزی الهنداوی، لوسین گلدمن، غجر.

تحلیل دیدگاه‌های نقد فرهنگی عبدالله غذامی با مروی بر رویکرد انتقادی او به نقد بلاغی قدیم

علی پروانه[1]، علی سلیمی[2]، حدیث دارابی[3]

[1]مدرس دانشگاه فرهنگیان و گروه زبان و ادبیات عربی دانشگاه رازی، ایران. (نویسنده مسئول)
[2]استاد گروه زبان و ادبیات عربی دانشگاه رازی، ایران.
[3]مدرس دانشگاه فرهنگیان و گروه زبان و ادبیات عربی دانشگاه رازی، ایران.

چکیده مقاله

عبدالله غذامی نویسنده سعودی، یکی از منتقدان معاصر و مطرح در زمینهٔ نقد فرهنگی در ادب معاصر عربی است. رویکرد انتقادی و گاه تند او نسبت به نقد بلاغی قدیم، چالش های فراوانی در ادب معاصر عربی به وجود آورد که در نهایت جانی تازه به مباحث نقد ادبی عربی بخشید. به باور غذامی، توجه بیش از حد ناقدان به آرایه-های بلاغی و شیفتگی افراطی آن ها نسبت به آن، در نقد عربی قدیم، موجب غفلت آن ها از نقد و تحلیل جنبه-های منفی موجود در محتوای آن شعر بوده است و این غفلت رفته رفته، برخی مضامین مبالغه آمیز و دروغ را امری عادی و باورپذیر ساخته و در بستر زمان به فرهنگ عمومی تزریق نموده است. تکرار این مضامین در طول زمان، یک زیر ساخت کاذب و خودبزرگ بین در شخصیت فرد عرب به وجود آورده که در همه عرصه های زندگی اجتماعی- رفتاری این قوم تأثیری عمیق گذاشته است. غذامی دلباختگی بیش از حد ناقدان به زیبایی های ظاهری کلام را عامل اصلی رشد این فرایند منفی دانسته است. او برای رهایی از دام این زیر ساخت نهان در فرهنگ عمومی، رویکرد نقد فرهنگی با تمرکز بر این نگرش را مطرح نمود. پژوهش حاضر، تأملی در دیدگاه های نقد فرهنگی او با مروری بر رویکرد انتقادی وی به نقد بلاغی قدیم است.

کلمات کلیدی: نقد عربی، عبدالله غذامی، نقد فرهنگی، نقد بلاغی

تحلیل شکاف آموزشی میان آموزش زبان عربی در دوره متوسطه و دانشگاه و پیامدهای آن بر تربیت معلمان

ابوطالب درانی[1]

[1]مدرس گروه زبان و ادبیات عربی، دانشگاه فرهنگیان، پردیس یزد، ایران.

چکیده مقاله

پژوهش حاضر با هدف تحلیل شکاف آموزشی ناشی از ناپیوستگی محتوایی میان آموزش زبان عربی در دوره متوسطه و دانشگاه و بررسی پیامدهای آن بر کیفیت تربیت معلمان در دانشگاه فرهنگیان یزد انجام شد. در سال های اخیر، تحول رویکرد آموزشی از ساختارگرایی به مهارت محوری در کتاب های درسی عربی متوسطه، هرچند با نیت تقویت توانش ارتباطی صورت گرفته، اما موجب تضعیف بنیه قواعدی زبان آموزان و بروز گسست میان دو مقطع شده است. این شکاف در نهایت بر آمادگی علمی و کارآمدی آموزشی دانشجویان رشته‌های الهیات و ادبیات عربی تأثیر مستقیم دارد.

پژوهش حاضر با رویکرد ترکیبی از نوع تبیینی متوالی (کمی ← کیفی) انجام شد. در بخش کمی، جامعه آماری شامل ۱۲۰ نفر از دانشجویان ورودی رشته‌های الهیات و ادبیات عرب دانشگاه فرهنگیان یزد بود که ۹۲ نفر به روش در دسترس انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها، آزمون محقق‌ساخته «سنجش مهارت‌های قواعدی عربی» بود. نتایج نشان داد میانگین نمره دانشجویان در این آزمون (۴۷/۱۱ از ۲۰) پایین تر از سطح معیار دانشگاهی است. در بخش کیفی، با ۱۲ نفر از اساتید دانشگاه و معلمان عربی مصاحبه نیمه‌ساختاریافته انجام شد؛ که تحلیل چنین است:

۱ .گسست محتوایی،

۲ .افت بنیه قواعدی دانشجویان،

۳ .تحمیل بار جبرانی آموزشی بر نظام دانشگاهی،

۴ .فقدان گفت‌وگوی نهادی برای همسوسازی.

فقدان پیوستگی عمودی در برنامه درسی ، به تضعیف بنیادهای علمی و کاهش کیفیت تربیت معلمان آینده منجر شده است. بر اساس یافته ها، بازنگری در کتب درسی، طراحی برنامه های مکمل «پل پیوستگی» و تشکیل کارگروه مشترک آموزش متوسطه و عالی، از ضرورت‌های راهبردی این حوزه است.

کلمات کلیدی: زبان عربی، شکاف آموزشی، پیوستگی عمودی، مهارت های قواعدی، دانشگاه فرهنگیان، تربیت معلم، آموزش متوسطه

تحلیل محتوای آموزشی مطالعه موردی: کتاب " نقش و اهمیت درس عربی در سیستم آموزش و پرورش"

پوران رضائی چُوشَلی[1]

[1]استادیار گروه آموزش زبان و ادبیات عربی دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.

چکیده مقاله

کتاب های تخصصی بازتاب دانش، تخصص و تجربه نگارندگان هستند، جامعه هدف کتاب تخصصی، دانشجویان یا متخصصان رشته خاصی می باشند، در حوزه دانش آموزش زبان عربی، در سال ۱۴۰۳ کتاب نونگاشتی وارد بازار شده است از این رو که محور چالشی را برگزیده بی شک افرادی که در حوزه آموزش زبان عربی فعالیت آموزشی .و پژوهشی دارند با این کتاب سرو کارخواهند داشت، نگارندگان با هدف معرفی و ذکر نقاط قوت و ضعف کتاب تصمیم گرفتند با روش توصیفی تحلیلی محتوای کتاب را مورد واکاوی قرار دهند، یافته ها حاکی از آن است که کتاب توانسته اطلاعات تخصصی مفیدی را به جامعه هدف ارائه دهد و لکن بی‌دقتی‌های ساختاری و محتوایی در کتاب دیده می شود، به عنوان نمونه راهکارهایی که برای بهبود آموزش این درس در سطح مدرسه ارائه شده است ویژه فراگیرانی است که در سطوح بالای زبان آموزی قرار دارند، در آموزش مهارت‌های چهارگانه راه حل‌های درهم آمیخته‌ای پیشنهاد شده است که به ماهیت اختصاصی هر کدام از مهارت‌ها توجه نشده است، پژوهش حاضر کمک می‌کند تیم تألیف در چاپ‌های بعدی این نکات را مورد توجه قرار دهند و کتاب تخصصی با کیفیت بالاتری وارد بازار کتاب آموزش زبان عربی کشور شود.

کلمات کلیدی: نقد، کتاب تخصصی، آموزش زبان عربی، «نقش و اهمیت درس عربی در سیستم آموزش و پرورش

تحلیل محتوای درس سوم کتاب عربی پایه دهم رشته انسانی با تأکید بر نقش آموزشی تصویر و تلفیق معارف

سبحان کاوسی [1]

[1]استادیار گروه زبان و ادبیات عرب، دانشگاه کوثر بجنورد، بجنورد، ایران.

چکیده مقاله

درس‌های آموزشی، به‌ویژه در حوزه‌ی زبان عربی در مقطع متوسطه، نقش مؤثری در تقویت مهارت‌های زبانی، درک مفاهیم دینی و ارتقای توانایی تحلیل متون ایفا می‌کنند. کتاب «عربی، زبان قرآن» پایه دهم رشته‌ی علوم انسانی به‌عنوان منبع رسمی آموزش عربی، با هدف ارتقای مهارت‌های زبانی و فهم عمیق‌تر مفاهیم قرآنی تدوین شده است. پژوهش حاضر با بهره‌گیری از روش تحلیل محتوا، به بررسی دقیق درس سوم این کتاب پرداخته است. تحلیل در دو بخش اصلی انجام شده است: بخش تصاویر که بر اساس شاخص‌های پذیرفته‌شده در حوزه‌ی آموزش عربی و با رویکرد کمی مورد ارزیابی قرار گرفته، و بخش متنی که شامل متن درس، قواعد، محاوره و تمرین‌ها بوده و به شیوه‌ی توصیفی و بر پایه‌ی ملاک‌های سازمان‌دهی محتوای برنامه‌ی درسی تحلیل شده است. نتایج نشان می دهد که درس سوم توانسته است ترکیبی نسبتاً هماهنگ از آموزش واژگان، ساختارهای دستوری و مفاهیم دینی ارائه دهد، هرچند برخی تمرین‌ها نیازمند بازنگری در جهت افزایش تنوع، سطح دشواری و ارتباط با اهداف آموزشی هستند. یافته‌های این مطالعه می‌تواند در بهبود طراحی محتوای آموزشی و ارتقای کیفیت فرایند یاددهی–یادگیری زبان عربی در دوره‌ی متوسطه مؤثر واقع شود.

کلمات کلیدی: تحلیل محتوا، تحلیل کمی و کیفی، عربی زبان قرآن پایه دهم، درس سوم، سازمان‌دهی محتوای برنامه‌ی درسی.

تحلیل محتوای درس عربی براساس تفاوت های فردی مطالعه موردی درس سوم پایه هشتم

عظیمه ریحانی اردبیلی[۱]، سمیرا خدامرادی[۲]، رامین صداقت [۳]

[۱]دانشگاه فرهنگیان، تهران ایران. (نویسنده مسئول)
[۲]دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران.
[۳] دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران.

چکیده مقاله

آموزش زبان عربی به دلیل نقش مهم در فرهنگ و ارتباطات جهانی از اهمیت ویژه ای برخوردار است. بر این اساس برنامه درسی آموزش زبان عربی باید انگیزه ای برای یادگیری بیشتر زبان و فرهنگ های مختلف عربی ایجاد کند تا دانش آموزان به یادگیری مادام العمر ترغیب شوند و از این طریق تاریخ، ادب، فلسفه و ارتباطات فرهنگی جهان عرب را بهتر درک‌کنند. این مقاله برآن است با بررسی چگونگی تاثیر تفاوت های فردی (مانند تفاوت های شناختی، انگیزشی، اجتماعی) در فرایند یادگیری زبان عربی در تعامل با محتوای آموزشی درس سوم پایه هشتم روشن کند که آیا طراحی درس مذکور تفاوتهای فردی را مدنظرقرارداده است یا خیر. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که گرچه درس سوم به تنوع فردی در انتخاب موضوعات و تصاویر اشاره دارد اما در طراحی فعالیت های آموزشی کمبود توجه به تفاوت های فردی مشاهده می شود. به طور خاص استفاده از تصاویر ومتون درسی به طور کامل متناسب با سطوح مختلف دانش آموزان نبوده است و بهبود طراحی محتوای آموزشی به ویژه در انتخاب فعالیت ها و تصاویر می تواند موجب ارتقا تعامل و مشارکت فعال دانش آموزان در کلاس و در نتیجه یادگیری بهتر آنها شود.

کلمات کلیدی: آموزش زبان عربی، تفاوت های فردی، تحلیل محتوا

تحلیل محتوای سوالات آزمون نهائی «عربی، زبان قران (۳)» پایه ی دوازدهم رشته های علوم تجربی- ریاضی براساس سطوح طبقه بندی سولو

علی محمدزاده سلطان احمدی [۱]

[۱]دانشجوی دکتری زبان و ادبیات عرب دانشگاه شهید مدنی اذربایجان - تبریز . دبیر عربی دوره دوم شهرستان ارومیه، ایران

چکیده مقاله

ارزشیابی مهمترین بخش هر فرایند آموزشی است که انجام صحیح آن می تواند باعث ایجاد انگیزه ی یادگیری در فراگیران و بازخورد روند آموزش به معلمان گردد برای همین منظور تجزیه و تحلیل سوالات امتحانات نهائی فرایندی است که کیفیت و کمیت سوالات و کل آزمون با آن مورد ارزیابی قرار می گیرد با وقوف براین امرِ بدیهی که کیفیت و کمیت آزمون نیز ریشه در محتوای کتابهای درسی دارد. پژوهش حاضر به روش تحلیل محتوا با هدف بررسی محتوای سوالات آزمون نهائی براساس سطوح طبقه بندی سولو انجام شده است. جامعه ی آماری سوالات عربی، زبان قرآن (۳) سال ۱۴۰۴ در جریان خرداد ماه بوده و نمونه با جامعه برابر است. یافته های پژوهش نشان می دهد که صفر درصد از سوالات در سطح پیش ساختاری، ۴۷/۵ درصد در سطح تک ساختاری، ۳۸/۷۵ درصد در سطح چند ساختاری و ۱۳/۷۵ درصد در سطح رابطه ای قرار دارند و هیچ سوالی در سطح انتزاع تعمیم یافته طراحی نشده است و نتایج مطالعه ی حاضر می تواند به معلمان کمک کند تا فرآیند آموزش و یادگیری را براساس سطوح شناختی دانش آموزان بهبود بخشند و نقاط قوت و ضعف احتمالی را برای اصلاح و تغییر سوالات در اختیار طراحان سوالات نهائی قرار می دهد تا به تبع آن گام مهمی در جهت شناسائی نواقص و محدودیت های کتابهای درسی نیز برداشته شود.

کلمات کلیدی: ارزشیابی، تحلیل محتوا، سوالات نهائی عربی، زبان قرآن (۳)، سولو

تحلیل محتوای کتاب درسی‌عربی،زبان قرآن (۱) پایه دهم بر اساس مؤلفه‌های ظاهری

حمید فلاحت حسین آباد[۱]، حمید متولی زاده نائینی[۲]، مهدی وطن دوست[۳]

[۱] کارشناسی آموزش زبان عربی، پردیس آیت الله طالقانی(ره)، دانشگاه فرهنگیان، قم، ایران. (نویسنده مسئول)
[۲] استادیارگروه زبان و ادبیات عربی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.
[۳] کارشناسی آموزش زبان عربی، پردیس آیت الله طالقانی(ره)، دانشگاه فرهنگیان، قم، ایران.

چکیده مقاله

کتاب درسی یکی از مهم ترین منابع رشد و پیشرفت در فرایند آموزش و یادگیری است. در این میان کتاب زبان عربی که زبان قرآن است از تأثیرات بسیاری در تربیت نیروی متفکر و کارآمد برخوردار است. بنابراین تدوین کتابی جامع و هماهنگ با معیار های اساسی و نیاز فراگیران امری مهم وضروری تلقی می شود. در این پژوهش، شکل ظاهری کتاب درسی را مورد بررسی و تحلیل قرار دادیم و حیطه‌های ظاهری کتاب درسی را مورد توجه قرار گرفت. البته مسئله اساسی در این پژوهش حاکی بر این است که شکل ظاهری کتاب درسی تا چه اندازه توانسته است با ساختار متن کتاب و سن فراگیران هماهنگ باشد. این پژوهش در پی بررسی شکل ظاهری کتاب درسی بوده و جنبه های ملموس آن را مورد بررسی قرار داده است. این پژوهش به روش کتابخانه‌ای و توصیفی در پی نقد و بررسی کتاب درسی عربی پایه دهم صورت گرفته و از منابع معتبر علمی-تخصصی استفاده شده است. نتایج این پژوهش نشان داد که شکل ظاهری کتاب درسی بر اساس معیار های ظاهری استفاده شده در آن برای دانش آموزان پایه دهم مناسب است و همچنین استفاده از تصاویر با ساختار متن و سن فراگیران هماهنگی کافی دارد البته در بعضی مولفه ها مانند نوع جلد، صحافی و جنس کاغذ کتاب درسی نیاز به بازنگری در کتاب درسی وجود دارد.

کلمات کلیدی: تحلیل محتوا، کتاب درسی عربی، مؤلفه های ظاهری

تحلیل محتوای کتاب عربی دوازدهم رشته علوم تجربی-ریاضی براساس اهداف آموزشی مریل

علی خالقی[1]، امیرحسین تک روستا[2]

[1]استادیار گروه آموزش زبان و ادبیات عربی دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)
[2]دانشجوی کارشناسی رشته آموزش زبان عربی دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.

چکیده مقاله

هدف این پژوهش، تحلیل محتوای کتاب عربی پایه دوازدهم رشته علوم تجربی و ریاضی بر اساس الگوی آموزشی «مریل» است. الگوی مریل یکی از الگوهای تلفیقی و ساختارمند در حوزه آموزش و یادگیری است که بر ارائه تدریجی مفاهیم از تعمیم تا تمرین، و از شناخت تا کاربرد تأکید دارد. بررسی و تحلیل محتوای کتاب‌های درسی با بهره‌گیری از چنین الگوهایی، می‌تواند میزان انطباق آموزش رسمی با اهداف یادگیری مؤثر را نشان دهد. در این پژوهش تلاش شد تا با استفاده از روش تحلیل محتوای کیفی و کمی، میزان رعایت اصول و مؤلفه‌های آموزشی مریل شامل بیان تعمیم، بیان مثال، تمرین، و ارزیابی در کتاب عربی دوازدهم مورد ارزیابی قرار گیرد. داده ها از طریق مطالعه دقیق دروس چهارگانه ی کتاب، استخراج جداول و تحلیل درصدی میزان تحقق هر مؤلفه گردآوری شده‌اند. یافته‌ها نشان داد که محتوای کتاب عربی دوازدهم اگرچه در سطوح شناختی و نظری از انسجام مناسبی برخوردار است، اما در مؤلفه‌های عملی و مهارتی ضعف دارد. به‌ویژه در بخش روش کار، قوانین و اصول کلی یادگیری کمتر مورد توجه قرار گرفته است. از سوی دیگر، وجود مثال های متنوع، تنوع در متون و سطح دشواری مناسب از نقاط قوت کتاب محسوب می شود. در مجموع، نتایج پژوهش حاکی از آن است که برای افزایش کارآمدی آموزشی، لازم است در تألیف کتاب‌های آینده، تأکید بیشتری بر فعالیت‌های اکتشافی، تمرین‌های خلاقانه و پیوند دادن آموزش نظری به موقعیت‌های واقعی یادگیری صورت گیرد.

کلمات کلیدی: عربی دوازدهم، علوم تجربی، اهداف آموزشی، تحلیل محتوا، الگوی مریل.

تحلیل وبررسی واژگان اندوه‌ساز در شعر "ثلاثون بحراً للغَرَق" سروده قاسم حداد

علی ثامری[1]، علی خضری[1]

[1]دانش آموخته کارشناسی ارشد دانشگاه خلیج فارس، بوشهر، ایران. (نویسنده مسئول)
[2]دانشیار و عضو هیات علمی دانشگاه خلیج فارس، بوشهر، ایران.

چکیده مقاله

چکیده اندوه احساسی از محوری‌ترین جنبه‌های تجربه بشر است. از میان شاعران عرب صاحب سبک معاصر، قاسم حداد شاعری است که با بحث غم، آزادی، اوضاع اجتماعی و جایگاه زن، نگرش ادبی، عرفانی و رمزی خاصی دارد. بر این اساس، پژوهش حاضر با هدف بررسی چگونگی مفهوم‌سازی واژگان غمناک در شعر "ثلاثون بحراً للغرق" قاسم حداد انجام شده است. یافته‌ها نشان می‌دهد که غم در شعر قاسم حداد با عناصر و تصاویری مختلفی همساز شده است؛ مانند زن، آزادی، اوضاع اجتماعی، بی رحمی روزگار، تنهایی و طبیعت. لذا با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی، نتایج به‌دست‌آمده بیانگر این است که غم تأثیر عمیقی بر شاعر گذاشته است. این تأثیر باعث شده که شاعر به خلق واژگان غمناک پرمفهومی در میان متون شعری خود روی آورد و خواننده را با عناصری، حالاتی و واژگانی آشنا کند که پس از غم به چه معانی فلسفی و ادبی دست یافته اند و چه تصاویر مجازی به آن‌ها اضافه شده است. بنابراین، واژگان غمناک تأثیر بالایی بر متون شعری که شاعر خلق کرده‌اند می گذارند. حتی اگر تصویر شعری وجهه مثبتی داشته باشد، این واژه های غمناک با تأثیر فنی و ادبی که شاعر برای آن‌ها خلق کرده، کل تصویر را پر از جو غمناک می‌کند.

کلمات کلیدی: شعر معاصر عربی، غم و اندوه، تصاویر شعری، قاسم حداد، قصیده "ثلاثون بحراً للغرق".

»تضمین»؛ حقیقت یا مجاز و ترجمه های قرآن کریم

سعید فخاری[1]

[1]گروه آموزش الهیات، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.

چکیده مقاله

قرآن کریم بزرگترین معجزه الهی، که الفاظ و معانی بر آن بر قلب پیامبر اکرم(ص) نازل شده است. معانی و مفاهیم والا در قالب الفاظ محدود سبب شد، تا قرآن کریم صنایع ادبی را اعجازگونه که سابقه نداشت و نیز، لاحقه نخواهد داشت، بکار گیرد. تضمین، دادن معنای یک لفظ به لفظ دیگر، به گونه ای که لفظ دارای تضمین دو معنا خواهد یافت، معنای خود لفظ و معنای اشراب شده.

هدف پژوهش حاضر؛ پرداختن به تضمین و انظار گونه گون درباره آن است. برخی از محققان، معنای تضمین را حقیقت، و گروهی دیگر مجاز می دانند، و هر یک برای ادعای خویش شواهد ارزنده ای را ارائه داده اند. اعجاز ادبی در قرآن کریم، این فرصت را ایجاد کرده است، که از زاویای مختلف به کلام الهی پرداخته شود.

روش پژوهش، توصیفی – تحلیلی و از نوع کاربردی است. ترجمه های معاصر(الهی قمشه ای، آیتی و انصاریان)به صورت محدود بررسی شده است.

نتایج حاصل از پژوهش، نشان می دهد؛ تضمین از نوع حقیقت است، یعنی لفظ دارای تضمین دو معنای حقیقی دارد، معنای خود لفظ و معنای اشراب شده . و نیز ؛ فایده تضمین« ایجاز و تاکید» است. و نیز؛ در بسیاری از موارد، آیات دارای تضمین ، معنای لفظ یا معنای اشراب شده ، در ترجمه فارسی لحاظ نشده است. گستره پژوهش درباره این صنعت ادبی هنوز باز است، و پیشنهاد شده است، گروهی از دانشمندان تفسیر؛ علوم قرآن و ادبیات عرب؛«موسوعه ترجمه های قرآن»، را با توجه به سیر تاریخی تالیف آنها تدوین نمایند.

کلمات کلیدی: قرآن کریم، تضمین، حقیقت، مجاز، ترجمه

تطبیق محتوای کتاب های عربی متوسطه اول با راهکارهای هوش مصنوعی:گامی نو در آموزش معنادار

اسماء عبیداوی[1]، رسول بلاوی[2]

[1]دانشجوی کارشناسی ارشد مترجمی زبان عربی دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران(نویسنده مسئول)
[2]استاد گروه زبان و ادبیات عربی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران

چکیده مقاله

پژوهش حاضر با هدف بررسی ظرفیت‌های هوش مصنوعی در بهبود مهارت درک مطلب زبان عربی در دوره متوسطه اول انجام شد. شش درس منتخب از پایه های هفتم تا نهم با رویکرد کیفی و تحلیل محتوای جهت‌دار از دو منظر «ارتباط با موقعیت‌های واقعی زندگی» و «امکان طراحی تمرین‌های تعاملی» تحلیل شد. یافته‌ها پس از کدگذاری اولیه و استخراج مقوله‌های محوری نشان دادند که اگرچه محتوای کتاب‌های درسی از غنای واژگانی و ساختاری برخوردار است، اما در بازنمایی موقعیت‌های ارتباطی و تجربه‌های زیسته محدودیت دارد. فناوری‌های مبتنی بر هوش مصنوعی مانند چت‌بات‌های زبانی و سامانه‌های پردازش گفتار می‌توانند با تولید تمرین‌های شخصی‌سازی‌شده، ارائه بازخورد فوری، و پایش مداوم یادگیری، این کمبودها را جبران کنند. در نتیجه، ادغام این فناوری ها با آموزش رسمی می‌تواند در ارتقای درک مطلب، افزایش انگیزه، و مشارکت فعال زبان‌آموزان مؤثر باشد. نوآوری پژوهش در آن است که برای نخستین بار در ایران، تحلیل محتوای کتاب‌های درسی عربی با کاربردهای عملی هوش مصنوعی پیوند داده شده تا امکان طراحی تمرین‌های تعاملی و ارتقای درک مطلب زبان‌آموزان فراهم شود.

کلمات کلیدی: هوش مصنوعی ، تحلیل محتوای زبان عربی، درک مطلب ، متوسطه اول

تفاوت های مراعات نظیر در ادبیات فارسی و عربی

امیر طاها جوادی منش[۱]، حسن مرادی[۲]

[۱]طلبه سطح یک حوزه علمیه امام خمینی ره شعبه دو، قم، ایران. (نویسنده مسئول)
[۲]استاد تمام حوزه علمیه امام خمینی (ره)، طلبه سطح چهار حوزه علمیه قم، ایران.

چکیده مقاله

آرایۀ مراعات نظیر، به عنوان یکی از برجسته‌ترین جلوه‌های هماهنگی معنایی، در زبان‌های فارسی و عربی جایگاهی ویژه دارد؛ با این حال، چگونگی ظهور و نقش‌آفرینی این آرایه در دو نظام ادبی مذکور، تفاوت‌هایی بنیادین را در ذوق هنری، سنت بلاغی و ساختار زبانی بازتاب می دهد. این آرایه از دیرباز در محتوای فاخر نظم و نثر هر دو زبان کاربرد داشته و به عنوان عنصری بلاغی، سهمی مهم در آراستگی کلام ایفا کرده است. روش تحقیق: روش این مقاله تحلیلی – توصیفی است. نتیجه: این آرایه در ادبیات عربی ابزاری برای اثبات بلاغت، فصاحت و انتقال مفاهیم عمیق دینی و فلسفی است، در حالی که در ادبیات فارسی بیشتر کارکردی هنری، تزیینی و خیال پردازانه دارد. در عربی، تنها هماهنگی معنایی برای تحقق این آرایه کافی است، اما در فارسی باید این هماهنگی در چارچوب یک معنای کلی و واحد باشد. همچنین مخاطب در متن های عربی، متفکر و ژرف‌اندیش در معناست، ولی در فارسی مخاطب بیشتر زیبایی ظاهری و موسیقی کلام را دریافت می‌کند.

کلمات کلیدی: مراعات نظیر، بدیع معنوی، بلاغت تطبیقی، هماهنگی واژگانی، نقد ادبی

جستاری پیرامون استراتژی‌های یادگیری دانش واژگان برای تقویت مهارتهای زبانی دانشجویان رشته زبان عربی

جمال طالبی قره قشلاقی[1]، علی عدالتی نسب[2]

[1]دانشیار گروه آموزشی زبان و ادبیات عربی، فرهنگیان، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)
[2]استادیار گروه آموزشی زبان و ادبیات عربی، فرهنگیان، تهران، ایران.

چکیده مقاله

هدف اصلی یادگیری زبان برقراری ارتباط است، و برای دستیابی به این هدف، واژگان نقش مهمی ایفا می کنند. چرا که برقراری ارتباط بدون واژه‌ها غیر ممکن است. از این رو آموزش واژه یکی از مهم‌ترین بخش‌های آموزش هر زبان خارجی به شمار می آید. زیرا بدون آگاهی از واژگان امکان برقراری ارتباط با اهل زبان میسّر نخواهد گشت. یادگیری واژگان یکی از معیارهای ده‌گانه آموزش زبان عربی به شمار می‌رود. از سوی دیگر یادگیری واژگان کار آسانی نیست و نیازمند استفاده از راهبردها و روش های خاصی است که کاربست آن می تواند این امر را تسهیل کند. جستار حاضر با رویکرد توصیفی تحلیلی به دنبال ارائه راهبردهایی برای آموزش و یادگیری واژگان به دانشجویان و زبان‌آموزان عربی است تا از این طریق بتوانند دیگر مهارت‌های چهارگانه زبانی را تقویت نمایند. مهم‌ترین یافته پژوهش این است که واژگان پایه و اساس برای تقویت و توسعه مهارت‌های زبانی هستند و بدون تحقق آن عملاً آموزش زبان بدون نتیجه خواهد بود.

کلمات کلیدی: آموزش زبان، زبان عربی، واژگان، راهبردهای یادگیری، مهارت‌های زبانی

جستاری در بینامتنیت دینی اشعار ناصر خسرو با نهج البلاغه؛ مطالعه موردی پرهیزگاری و صبر

سیروس پوربخش[1]

[1]گروه زبان و ادبیات عرب، واحد کرمانشاه، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمانشاه، ایران.

چکیده مقاله

این پژوهش به بررسی دقیق تأثیرپذیری و بهره‌گیری مفهومی ناصرخسرو قبادیانی، شاعر حکیم اسماعیلی، از آموزه‌های اخلاقی نهج‌البلاغه می‌پردازد. هدف اصلی تحقیق، اثبات وجود بینامتنیت مفهومی میان این دو منبع بنیادی اسلامی در ادبیات فارسی است، به‌ویژه با تمرکز بر دو رکن اساسی اخلاق عملی: پرهیزگاری (تقوا) و صبر. در بخش تحلیلی، نگارنده نشان می‌دهد که ناصرخسرو چگونه از ساختار معنایی حکمت‌های خاص نهج‌البلاغه (مانند حکمت ۲۱۰ در باب خشیت الهی، و حکمت‌های ۱۵۳، ۲۱۱ و ۵۵ در باب ابعاد مختلف صبر) برای انتقال دستورالعمل های ایمانی خود استفاده کرده است. پیشینه پژوهش حاکی از آن است که پیش از این، تأثیر نهج‌البلاغه بر ناصرخسرو بیشتر در حوزه مسائل اجتماعی یا کلیات شعری بررسی شده است؛ اما نوآوری این پژوهش در تطبیق های مستقیم و چندوجهی میان حکمت های خاص نهج‌البلاغه و ابیات مرتبط دیوان ناصرخسرو است. در نتیجه‌گیری، تأکید می‌شود که بهره‌گیری آگاهانه شاعر از این منبع، نه تنها بر غنای شعر او افزوده، بلکه ساختار مفهوم اخلاقی مورد نظرش را از طریق ارجاع به متنی مقدس تثبیت کرده است.

کلمات کلیدی: ناصرخسرو، نهج‌البلاغه، بینامتنیت، پرهیزگاری، صبر، حکمت‌های عملی.

جلوه‌های بلاغت واژگانی در قرآن کریم و کاربردهای آن در آموزش زبان و ادبیات عربی

ابراهیم صفی خانی[1]

[1] گروه معارف، دانشگاه فرهنگیان، قزوین، ایران.

چکیده مقاله

این پژوهش با عنوان «جلوه های بلاغت واژگانی در قرآن کریم و کاربردهای آن در آموزش زبان و ادبیات عربی» به بررسی جنبه‌های اعجاز بیانی قرآن در سطح واژگان می‌پردازد. با روش تحلیلی-توصیفی، نشان داده می‌شود که واژگان قرآنی با دقتی الهی و در پیوندی عمیق با معنا، موسیقی و سیاق انتخاب شده‌اند. از مهم‌ترین جلوه های بلاغت مورد بررسی، می توان به دقت در گزینش واژگان، موسیقی درونی کلام، تصویرسازی هنری، ایجاز و اطناب سنجیده و تناسب واژه با سیاق و عاطفه اشاره کرد. همچنین، صنعت بلاغی «احتباک» به عنوان یکی از زیباترین شگردهای قرآنی، با پنج نوع «ضدی، متشابه، متناظر، منفی-مثبت و مشترک» تحلیل و با شواهد متعدد قرآنی ارائه شده است. در نهایت، مقاله به تبیین کاربردهای عملی این یافته ها در حوزه آموزش زبان عربی می‌پردازد؛ از جمله تدوین متون درسی نوین، پرورش مهارت تفسیر، طراحی روش‌های تدریس فعال و تقویت حساسیت زبانی، که همگی گامی در جهت تبدیل آموزش زبان عربی به تجربه‌ای معنادار و مبتنی بر زیبایی‌شناسی قرآن محسوب می‌شوند.

کلمات کلیدی: بلاغت قرآنی، فصاحت، اعجاز بیانی، واژه قرآنی، تناسب آوایی، صنعت احتباک

چالش ها و راهکارهای مکالمه محور سازی عربی پایه هشتم دبیرستان

حمید متولی زاده نائینی[۱]، محمد عرفان زمانی خوراسگانی[۲]

[۱]استادیار آموزش زبان عربی دانشگاه فرهنگیان. تهران، ایران. (نویسنده مسئول)
[۲]دانشجوی کارشناسی آموزش زبان عربی، پردیس آیت الله طالقانی(ره)، دانشگاه فرهنگیان،تهران، ایران

چکیده مقاله

زبان عربی به عنوان زبان قرآن و یکی از زبان های مهم فرهنگی و دینی در نظام آموزشی کشور از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، با این حال آموزش زبان عربی در مدارس، به ویژه در پایه هشتم، با چالش های فراوانی روبه رو است که از جمله مهم‌ترین آنها ضعف در مهارت‌های مکالمه و ارتباطی دانش‌آموزان است. این مقاله به تحلیل عمیق مشکلات موجود در آموزش مکالمه عربی در پایه هشتم می‌پردازد و عواملی همچون روش‌های تدریس سنتی که تمرکز زیادی بر قواعد دستوری و ترجمه دارند و کمتر به مهارت‌های کاربردی توجه می‌کنند، محدودیت‌های زمانی و برنامه درسی شلوغ که مانع اختصاص وقت کافی برای تمرین مهارت‌های شنیداری و گفتاری می‌شود، و همچنین بی‌علاقگی دانش‌آموزان که ناشی از فقدان انگیزه و عدم شناخت اهمیت زبان عربی در زندگی روزمره و آینده شغلی آنان است را بررسی می کند. افزون بر این، مقاله به نقش معلم به عنوان عامل کلیدی در فرآیند یادگیری و ضرورت ارتقای مهارت های تخصصی و بهره گیری از روش های نوین آموزش زبان مانند آموزش گفتگو محور و فناوری‌های آموزشی اشاره دارد. بازنگری در اسناد بالادستی و برنامه‌های درسی نیز به عنوان راهکاری مهم برای بهبود کیفیت آموزش زبان عربی مطرح می شود تا علاوه بر حفظ اهمیت فرهنگی و دینی، تمرکز بیشتری بر مهارت‌های زبانی و کاربردی صورت گیرد.

کلمات کلیدی: آموزش زبان عربی، چالش‌های آموزشی، مهارت مکالمه، روش‌های نوین تدریس، دبیرستان

چالش‌ها و فرصت‌های آموزش عربی به نسل آلفا (متولدین بعد از ۲۰۱۰)

حسن هنرکار دستنائی [۱]، سید برزو جمالیان زاده [۲]

[۱]دانشجوی کارشناسی ادبیات عرب ،دانشگاه فرهنگیان، یاسوج ، ایران. (نویسنده مسئول)
[۲]استادیار زبان و ادبیات فارسی، گروه آموزش زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه فرهنگیان، یاسوج، ایران.

چکیده مقاله

نسل آلفا، متولدین پس از سال ۲۰۱۰، اولین نسلی هستند که کاملاً در عصر دیجیتال رشد کرده‌اند. این نسل با ویژگی‌هایی همچون وابستگی عمیق به فناوری، توجه کوتاه‌مدت (کمتر از ۸ ثانیه)، خلاقیت بالا و یادگیری چندوظیفه‌ای، چالش‌های نوینی را برای آموزش زبان عربی ایجاد می‌کند. در نظام آموزشی سنتی ایران، که اغلب بر حفظ قواعد و متون کلاسیک تمرکز دارد، این نسل با مشکلاتی مانند عدم انگیزه، خستگی سریع و ناتوانی در ارتباط با محتوای غیرتعاملی روبرو است.چالش های اصلی شامل کمبود محتوای دیجیتال جذاب، روش‌های تدریس غیرانعطاف پذیرونادیده گرفتن سبک‌های یادگیری فردی است. با این حال، فرصت‌های بی‌نظیری نیز وجود دارد: استفاده از هوش مصنوعی برای شخصی‌سازی یادگیری، گیمیفیکیشن برای افزایش تعامل، واقعیت مجازی برای شبیه‌سازی محیط‌های عربی‌زبان، و شبکه‌های اجتماعی برای تمرین واقعی مکالمه است. این مقاله با بررسی مطالعات موردی و تحقیقات جهانی، راهبردهایی عملی پیشنهاد می‌دهد؛ از جمله طراحی اپلیکیشن‌های بازی‌وار برای آموزش واژگان، ایجاد کلاس‌های معکوس با ویدیوهای کوتاه، و ادغام محتوای فرهنگی مدرن مانند میم‌ها و تیکتاک‌های عربی هستند. هدف، تبدیل چالش‌ها به فرصت‌هایی برای پرورش دانش‌آموزانی مسلط به زبان عربی است که نه تنها قواعد را حفظ کنند، بلکه آن را در زندگی دیجیتال خود به کار گیرند. در نهایت، آموزش مؤثر به نسل آلفا نیازمند تغییر الگوواره از تدریس سنتی به رویکردهای نوآورانه و دانش‌آموزمحور است تا زبان عربی را به عنوان ابزاری زنده و کاربردی معرفی کند.

کلمات کلیدی: نسل آلفا،آموزش زبان عربی ،چالش‌های دیجیتال ، فرصت‌های فناوری

خوانشِ فرمالیستی پی‌رنگ (plot) در داستان‌هایِ کوتاه غسان کنفانی

محمدصادق ضرونی[1]، خیریه عچرش[2]

[1] استادیار گروه زبان و ادبیات عرب، دانشگاه فرهنگیان شیراز، ایران. (نویسنده مسئول)
[2] دانشیار گروه عربی دانشگاه شهید چمران اهواز، ایران.

چکیده مقاله

از نظر فرمالیست ها نقد باید در پیِ آن باشد که با محوریتِ اثر ادبی، ساختار کنونی متن و تمهیدات مؤلف را جهت چشاندن طعم واقعی اثر به خواننده بررسی کند. در این راستا، آن‌ها در زمینه‌ی داستان‌نویسی با ارائه‌ی تعریفی جدید از پی‌رنگ بر تمهیدات و صناعات آشنا-زداینده‌ای تأکید می کنند که به مؤلف فرصت می‌دهد با هنرنمایی خود، پدیدارهای معهود و عادت زده را جانی دوباره بخشیده و موضوع و محتوای متن را چنان جلوه دهد که منظره ای دلنشین برای مخاطب بیافریند و موجبات اهتمام و لذت ادبی وی را فراهم آوَرَد. این مقاله ضمن بررسی دیدگاه فرمالیست‌ها درباره‌ی داستان و بیان وجه تمایز پی‌رنگ فرمالیستی با پی‌رنگ مورد نظر سایر روایت‌شناسان، به بررسی ترفندهای پی‌رنگ‌سازی هنری در داستان-های کوتاه غسان کنفانی پرداخته و در تلاش است که با نگاهی علمی و تحلیلی میزان خلاقیت و نوآوری‌های آشنازداینده‌ی وی را در جهت جذب مخاطب تبیین نماید. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که وی با بهره‌گیری از تصویرسازی‌های نو و آشنازداینده، هماهنگی دقیق بین محتوا و چهارچوب هنری داستان، دَرهم آمیختن رمزآلود شخصیت های انسانی و حیوانی، تصرف در محور هم‌نشینی کلمات، درهم ریختن زمان خطی روایت، و... که از ویژگی‌های نویسنده‌ی شکل‌گرا و مطمح‌نظر فرمالیست‌ها در عرصه‌ی داستان‌نویسی است؛توانسته است که شکل معمول و مرسوم روایت را برهم زده و ضمن تزریق عواطف و احساسات خود به خواننده؛ زمینه‌ی التذاذ هنری وی را فراهم نماید.

کلمات کلیدی: نقد ادبی، فرمالیسم، آشنایی‌زدایی، داستان، پی‌رنگ، غسان کنفانی.

خوانشی تطبیقی ادبیات مقاومت در اشعار علی موسوی گرمارودی و محمود درویش؛مطالعه موردی پیامدهای مخرب جنگ

سیروس پوربخش[1]

[1]گروه زبان و ادبیات عرب، واحد کرمانشاه، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمانشاه، ایران.

چکیده مقاله

فلسطین و ایران از جمله کشورهایی هستند که سلطه و ستم داخلی و تهاجم خارجی را تجربه کرده اند. در این میان، شاعران متعهد و برجسته‌ای از میان ملت برخاستند که با قلم هنرمندانه‌شان به هدف مقاومت در برابر ظالمان و متجاوزان اشعار ماندگاری را سرودند که دارای مفاهیمی پرنغز و با ارزش می باشد. از میان این دو سرزمین می‌توان به دو شاعر برجسته یعنی علی موسوی گرمارودی و محمود درویش اشاره کرد که نامشان در عرصه ادبیات مقاومت در دو سرزمین ایران و فلسطین ثبت شده و همچنان می درخشد. این مقاله با روش توصیفی تحلیلی انجام شده و یافته‌ها حاکی از آن است که این دو شاعر، جنگ را از نزدیک، حس و تجربه کرده اند و مخاطبان را به وطن دوستی و مقاومت در برابر ظالمان توصیه می کنند و از صدمات و فجایع جنگی و کشتار بی‌رحمانه می‌نالند، اما این ناله منجر به گلوله‌ای آتشین و ایجاد احساسی قدرتمندانه در مخاطبان میگردد تا مقاومت در برابر متجاوزان و ستمگران شدت یابد.

کلمات کلیدی: ایران، فلسطین، جنگ علی موسوی گرمارودی، محمود درویش.

رابطه‌ی بین آگاهی فراشناختی و عملکرد گفتاری در مکالمه زبان عربی در میان کودکان فارسی‌زبان

مبینا مردان زاده[۱]، فرامرز میرزایی[۲]، کبری روشنفکر[۳]، محمد کلاشی[۴]

[۱]ارشد آموزش زبان عربی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)
[۲]استاد زبان و ادبیات عربی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران.
[۳]استاد زبان و ادبیات عربی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران.
[۴]استادیارگروه آموزش زبان عربی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.

چکیده مقاله

پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه ی بین آگاهی فراشناختی و عملکرد گفتاری در میان کودکان فارسی زبان در حال یادگیری زبان عربی انجام شد. شرکت‌کنندگان شامل ۳۰ کودک ۸ تا ۱۲ ساله بودند که در یک دوره‌ی آموزشی مبتنی بر مهارت‌های فراشناختی شرکت کردند. داده‌ها از طریق پرسش‌نامه‌ی آگاهی فراشناختی (MASRL)و آزمون شفاهی مکالمه عربی سطح ابتدایی جمع‌آوری شد. تحلیل داده‌ها با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون و آزمون t-test مستقل انجام شد. نتایج نشان داد که بین نمرات آگاهی فراشناختی و عملکرد گفتاری رابطه‌ای مثبت و معنادار وجود دارد (r = ۰,۶۵، p < ۰,۰۱). همچنین، گروهی که آموزش مبتنی بر مهارت‌های فراشناختی دریافت کرد، عملکرد گفتاری به‌طور معناداری بهتر از گروه کنترل داشت (t = -۵,۴۸، p < ۰,۰۰۱). یافته‌ها نشان می‌دهد که آموزش هدفمند با استفاده از مهارت‌های فراشناختی می‌تواند توانایی برنامه‌ریزی، نظارت و خودارزیابی را در کودکان تقویت کرده و عملکرد گفتاری آنان را بهبود بخشد.

کلمات کلیدی: آگاهی فراشناختی، عملکرد گفتاری، یادگیری زبان عربی، کودکان فارسی‌زبان

راهبردهای ایجاد انگیزه و کیفیت‌بخشی دانش موضوعی در آموزش زبان عربی

احمد لامعی گیو[1]، سمیه اقبالی نسب[2]

[1] دانشیار، گروه زبان و ادبیات عربی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه بیرجند، بیرجند، ایران. (نویسندهٔ مسئول)
[2] کارشناس ارشد ادبیات تطبیقی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه بیرجند، ایران.

چکیده مقاله

کیفیت بخشی به آموزش زبان عربی با هدف تسهیل فرایند یاددهی- یادگیری و توجّه به محتوای آموزشی کارآمد و راهبردی، کاربرد شیوه‌ها و روش‌های مناسب و متناسب با هر مضمون به گونه‌ای که در راستای رفع نیازهای جامعه و چالش-های موجود باشد، امری مهم و قابل تأمل است. در این راستا، شناخت سطوح آموزشی، شناخت توانمندی ها و استعداد مخاطبان، آگاهی نسبت میزان مهارت و علایق آن ها می تواند جریان آموزش زبان عربی را بسیار بهبود بخشد. پژوهش راهبردهای ایجاد انگیزه و کیفیت بخشی دانش موضوعی در آموزش زبان عربی، به روش توصیفی- تحلیلی، با نگاهی انتقادی، با استناد به منابع کتابخانه ای با این هدف که با به کارگیری روش هایی کارآمد، کیفیت آموزش زبان عربی را با ایجاد انگیزه در مخاطبان، افزایش دهد در پی پاسخگویی به این سؤال است که چه راهبردهایی می تواند در مخاطبان ایجاد انگیزه نماید؟ نتایج حاصل شده مبیّن آن است که در جریان فرایند یاددهی- یادگیری، ذکر پیشینه و فلسفه خوانش زبان عربی، تبیین چشم انداز آینده زبان عربی و مزایای یادگیری آن، بیان زیبایی و بلاغت زبان عربی، تبیین شیوه های خلاق در آموزش به نحو مهارتی و عملی، ارزشیابی کارآمد، استفاده از محیط‌های یادگیری غیر رسمی و تأیید و تشویق فراگیران، زمینهٔ فعالیت‌های پویا و علمی را تعریف می‌نماید.

کلمات کلیدی: نظام آموزش، زبان عربی، دانش موضوعی، انگیزه، کیفیت‌بخشی.

راه‌کارهای افزایش اثرگذاری درس آزمایشگاه زبان بر توسعه مهارتهای گفتاری و نوشتاری دانشجویان

علی عدالتی نسب[1]، جمال طالبی قره قشلاقی[2]

[1]استادیار گروه آموزش زبان و ادبیات عربی دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران(نویسنده مسئول)
[2]دانشیار گروه آموزش زبان و ادبیات عربی دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران

چکیده مقاله

درس آزمایشگاه زبان، جایگاهی محوری در برنامه های درسی آموزش زبان دارد. این واحد درسی با هدف فراهم آوردن محیطی تعاملی، پویا و تحت نظارت، فرصت‌های بی‌بدیلی را برای دانشجویان مهیا می‌سازد تا مهارت‌های چهارگانه زبان خود را به طور کاربردی تقویت نمایند. این درس به طور خاص بر جنبه های عملی و کاربردی مهارت های گفتاری، شامل تلفظ صحیح، روان صحبت کردن، کاربرد مؤثر لحن و آهنگ کلام، و توانایی درک مطلب شنیداری تمرکز دارد. همزمان، مهارت‌های نوشتاری از جمله ساختار صحیح جملات، استفاده از واژگان مناسب، رعایت قواعد گرامری، ایجاد انسجام و پیوستگی در متن، و توانایی تولید انواع متون هدف گذاری شده‌اند. هدف از نگارش حاضر، بررسی اثربخشی کلی درس آزمایشگاه زبان در توسعه همزمان مهارت های گفتاری و نوشتاری دانشجویان با رویکردی توصیفی و تحلیلی است. این پژوهش به دنبال پاسخ به این پرسش است که چه عواملی باعث بهبود اثرگذاری درس آزمایشگاه زبان در تولید گفتار روان و صحیح و همچنین نگارش منسجم و دقیق توسط دانشجویان زبان می گردد. یافته های پژوهش به وضوح حاکی از اهمیت و کارایی درس آزمایشگاه زبان در فرآیند یادگیری زبان است. این واحد درسی با ایجاد محیطی غنی از فرصت های تمرین، بازخورد و تعامل، بستری مناسب برای درونی‌سازی ساختارهای زبانی و کاربرد عملی آنها فراهم می‌آورد. به منظور ارتقای هرچه بیشتر اثربخشی این درس، فضای فیزیکی مناسب، استفاده از دیگر ابزارها و به ویژه تکنولوژی های جدید در کنار آموزش سنتی و ارائه آن به شکل تعاملی با محوریت معلم تسهیلگر، گامی اساسی برای بهبود برنامه‌ریزی درسی و روش‌های تدریس در این حوزه محسوب می‌شود.

کلمات کلیدی: آزمایشگاه زبان، مهارت‌های گفتاری، مهارت‌های نوشتاری، دانشجو

روش‌های تدریس فعال در بخش متن کتاب درسی عربی متوسطه دوم

حمید فلاحت حسین آباد[۱]، حمید متولی نائینی[۲]، مهدی وطن دوست[۳]، هادی فلاحت حسین آباد[۴]

[۱]دانشجوی کارشناسی آموزش زبان عربی، دانشگاه فرهنگیان، قم، ایران. (نویسنده مسئول)
[۲]استادیار آموزش زبان عربی، دانشگاه فرهنگیان. تهران. ایران.
[۳]دانشجوی کارشناسی آموزش زبان عربی، دانشگاه فرهنگیان، قم، ایران.
[۴]دانشجوی کارشناسی آموزش ابتدایی، دانشگاه فرهنگیان، یاسوج، ایران.

چکیده مقاله

کتاب درسی منبعی از اطلاعات و معلومات است که به دانش آموزان کمک می کند تا آنچه که در طول زندگی به آن نیاز دارند را کسب کنند. کتاب درسی عربی یکی از کتاب‌هایی است که به فراگیران کمک می کند تا با زبان قرآن و گنج‌های نهفته در آن آشنا شوند. معلمان به منظور آموزش کتاب درسی عربی نیازمند شیوه‌ها و روش‌های کارآمد بوده‌اند تا بتوانند معلومات کتاب درسی را به دانش آموزان منتقل کنند. در این پژوهش شیوه های کارآمد تدریس در بخش متن کتاب درسی عربی را مورد بررسی و تحلیل قرار دادیم و هر یک از روش‌های مورد استفاده را در بخش متن کتاب درسی شناسایی کردیم. البته مسئله اساسی در این پژوهش این است که شیوه‌های تدریس در بخش متن کتاب درسی عربی قابل استفاده است یا خیر. همچنین در صورت قابل استفاده بودن، در بخش متن کتاب درسی عربی با کدام شیوه تدریس هماهنگی دارد. این پژوهش به دنبال بررسی شیوه‌های تدریس فعال در کتاب درسی عربی بوده است. همچنین پژوهش حاضر بر اساس روش کتابخانه ای صورت گرفته و از منابع معتبر علمی-تخصصی استفاده شده است. نتایج این پژوهش نشان داد که شیوه‌های تدریس فراوانی برای هر یک از بخش‌های کتاب درسی عربی وجود دارد اما مناسب‌ترین شیوه برای متن کتاب درسی عربی با توجه به بررسی‌های انجام شده، روش مشارکتی یا بحث گروهی می‌باشد که معلم به واسطه بحث گروهی می تواند حق مطلب را به خوبی به دانش آموزان منتقل کند.

کلمات‌کلیدی: کتاب درسی عربی، شیوه‌های تدریس، دانش آموزان

زیبایی بلاغت در خطبه های علی علیه السلام : واکاوی صنایع بلاغی در خطبه شقشقیه

سهیلا پوربابادی[1]، فاطمه بیگم بال افکن[2]

[1]استادیار دانشگاه امیر المومنین (ع)، اهواز، ایران. (نویسنده مسئول)
[2]استادیار دانشگاه فرهنگیان اهواز، ایران.

چکیده مقاله

این پژوهش با هدف تبیین جایگاه بلاغت به عنوان عنصری بنیادین در درک مضامین عمیق کلامی و تاریخی نهج‌البلاغه انجام شده است. تمرکز اصلی مقاله بر تحلیل ادبی و بلاغی برخی از فرازهای خطبه شقشقیه، به عنوان نمونه ای شاخص از سخنان امام علی(ع)، است. با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی و با اتکا به منابع کتابخانه‌ای، شاخه‌های سه‌گانه علم بلاغت (معانی، بیان و بدیع) در فرازهای آغازین این خطبه مورد واکاوی قرار گرفته است. یافته‌ها نشان می‌دهد که امام علی(ع) با به‌کارگیری هنرمندانه صنایع بلاغی همچون استعاره، تشبیه، کنایه، طباق و ایجاز، نه تنها بر زیبایی شناسی کلام خود افزوده‌اند، بلکه مفاهیم پیچیده کلامی مربوط به امامت و خلافت، مظلومیت خویش و تحلیل رویدادهای صدر اسلام را در قالب تصاویری ملموس و اثرگذار به مخاطب انتقال داده‌اند. این پژوهش نتیجه می‌گیرد که بلاغت در نهج‌البلاغه، ابزاری کاربردی و تفکیک‌ناپذیر از محتواست که بدون درک آن، دریافت کامل پیام‌های امام علی(ع) ممکن نخواهد بود.

کلمات کلیدی: نهج‌البلاغه، شقشقیه، علم بلاغت، علم معانی، علم بیان، علم بدیع، امام علی(ع).

شناسایی عوامل موثر بر عدم تمایل معلمان مقطع متوسطه به فعالیت‌های پژوهشی

احمد ملکی پور[1]

[1]استادیار آموزش علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.

چکیده مقاله

هدف پژوهش حاضر شناسایی عوامل موثر بر عدم تمایل معلمان مقطع متوسطه به فعالیت های پژوهشی در شهرستان دهلران است. این تحقیق از نظر ماهیت کمی، و از نظر نوع کاربردی بوده که با استفاده از روش توصیفی- پیمایشی انجام شده است. جامعه آماری در این مطالعه کلیه فرهنگیان شاغل (رسمی، پیمانی) منطقه دهلران در سال ۱۴۰۳ به تعداد ۸۴۱ نفر بود. حجم نمونه با استفاده از جدول مورگان و کرجسی ۲۶۷ نفر تعیین شد و با استفاده از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای ۱۳۴ مرد و ۱۳۳ زن انتخاب گردید. ابزار پژوهش پرسشنامه محقق ساخته است، روایی پرسشنامه مورد تایید خبرگان و متخصصان قرار گرفت پایایی آن با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۸۵ محاسبه شد. به منظور تجزیه و تحلیل از آزمون خی دو استفاده شد. نتایج نشان داد که موانع فردی، موانع انگیزشی، موانع سازمانی اداری و موانع ارائه خدمات از عوامل عدم تمایل معلمان شهرستان دهلران در فعالیت های تحقیق و پژوهش است. در نتیجه نیاز است که دست اندرکاران و ساست گذاران آموزشی بستر لازم را برای بهبود کیفیت و همچنین ارتقای مهارت های معلمان فراهم نمایند.

کلمات کلیدی: پژوهش، معلمان، مدارس، دهلران

زیبایی های بلاغی درخصوص اثبات یا رد واوالثمانیه در قرآن کریم

جمال ساعدی وفا[1]، مریم سیاحی[2]، آمنه طرفی زاده[3]

[1]دکتری تخصصی زبان و ادبیات عربی، استاد مدعو دانشگاه فرهنگیان پردیس فاطمه الزهرا (س)،اهواز، ایران. (نویسنده مسئول)

[2]دانشجوی کارشناسی رشته الهیات دانشگاه فرهنگیان پردیس فاطمه الزهرا (س) خوزستان، اهواز، ایران.

[3]دانشجوی کارشناسی رشته الهیات دانشگاه فرهنگیان پردیس فاطمه الزهرا (س) خوزستان، اهواز، ایران.

چکیده مقاله

مسئله ی مورد مطالعه در این پژوهش، بررسی نحوی و تفسیری پدیده ی «واو الثمانیۀ» در زبان عربی و قرآن کریم است؛ پدیده‌ای چالش‌برانگیز که همواره محل اختلاف میان نحویان و مفسران بوده است. هدف مقاله، تبیین دقیق جایگاه واو الثمانیۀ در ساختار جمله، تمایز آن از واو عطف معمولی، و تحلیل دیدگاه های موافق و مخالف در خصوص عملکرد این واو در آیات قرآنی است. پژوهش با روش توصیفی_تحلیلی انجام شده و با بررسی نظام‌مند انواع واو در زبان عربی، نمونه‌هایی از آیات قرآن که به‌زعم برخی صاحب‌نظران حاوی واو الثمانیۀ هستند، استخراج و تحلیل گردیده‌اند. یافته‌ها نشان می‌دهد که تفسیر این واو خاص، علاوه بر دقت‌های نحوی، تحت تأثیر رویکردهای تفسیری، تاریخی و مذهبی نیز قرار دارد و در مواردی نقش تأکیدی و تفکیکی ایفا می‌کند. نتیجه‌ی نهایی پژوهش آن است که واو الثمانیۀ، با وجود شباهت ظاهری به واو عطف، در برخی متون کلاسیک و قرآنی عملکردی متمایز دارد و همچنان در نقطه‌ای میان پذیرش و رد در مطالعات نحوی و بلاغی باقی مانده است.

کلمات‌کلیدی: واو ثمانیه، واو عطف، دیدگاه موافقان، دیدگاه مخالفان، بلاغت.

طراحی الگویی آموزشی بر پایه نظریه بار شناختی: واکاوی واژگان تحولات کیهانی در قرآن برای تسهیل آموزش ترجمه و درک زبان عربی

منا تکاورنژاد[1]، رضا خوشحال[2]

[1]گروه آموزش معارف اسلامی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)
[2]دانشگاه علوم اسلامی رضوی، مشهد، ایران.

چکیده مقاله

آموزش زبان عربی، به‌ویژه در درک و ترجمه متون تخصصی قرآن، با چالش‌های متعددی روبه‌رو است؛ به‌خصوص در آموزش واژگانی که مفاهیم عمیق کیهانی و هستی‌شناختی را دربر دارند. بسیاری از فراگیران در مواجهه با واژگانی چون «زِلزال»، «سَیْراً»، «دُکَّت»، «عِهْن»، «انفَطَرَت»، «انشَقَّت» و «کُشِطَت» با بار شناختی بالا و دشواری درک معنایی مواجه می شوند؛ امری که موجب کاهش عمق فهم قرآنی و افت انگیزه یادگیری می گردد. این پژوهش با هدف طراحی الگویی آموزشی مبتنی بر نظریه بار شناختی برای تسهیل یادگیری این واژگان تخصصی انجام شده است. روش پژوهش توصیفی–تحلیلی بوده و با استناد به منابع معتبر لغوی و تفسیری، شبکه معنایی واژگان کلیدی قرآن تحلیل گردید. یافته‌ها منجر به طراحی الگویی پنج‌مرحله‌ای شامل سلسله مراتب بندی واژگان، کاهش بار ذاتی و بیرونی، افزایش بار مولد و ارزشیابی تطبیقی شد. الگوی پیشنهادی با ارائه راهبردهای عملی همچون طراحی نقشه‌های مفهومی و تولید مواد آموزشی بهینه، به درک عمیق‌تر و انتقال دقیق تر مفاهیم قرآنی کمک کرده و می تواند در ارتقای کیفیت آموزش زبان عربی در متون دینی نقشی مؤثر ایفا کند.

کلمات کلیدی: نظریه بار شناختی، طراحی آموزشی، آموزش زبان عربی، ترجمه قرآن، واژگان تحولات کیهانی.

طراحی چارچوب آموزش واژگان عربی با استفاده از داستان‌پردازی تعاملی مبتنی بر هوش مصنوعی ویژه دانش‌آموزان دوره متوسطه اول

امیرحسین توانگر[۱]، آنیتا روزبهی[۲]، رحیم آقایی[۳]

[۱]دانشجوی کارشناسی آموزش ابتدایی، دانشگاه فرهنگیان شهید بهشتی اقلید، ایران. (نویسنده مسئول)
[۲]دانشجوی کارشناسی آموزش ابتدایی، دانشگاه فرهنگیان زینب کبری(س)کازرون، ایران.
[۳]دکتری علوم قرآن و حدیث،مدرس دانشگاه فرهنگیان زینب کبری(س)کازرون،ایران.

چکیده مقاله

یکی از چالش‌های اساسی در نظام‌های آموزشی، ارتقای کیفیت یادگیری زبان‌های دوم به‌ویژه زبان عربی است که به‌دلیل پیچیدگی ساختاری و فاصله زبانی با زبان مادری فارسی‌آموزان، نیازمند روش‌های نوین تدریس است. مسئله مورد مطالعه در این پژوهش، بررسی نقش و کارایی فناوری‌های نوین به‌ویژه ابزارهای مبتنی بر هوش مصنوعی و پردازش زبان طبیعی در بهبود فرایند آموزش زبان عربی است. هدف اصلی این پژوهش، تحلیل تأثیر فناوری‌های نو بر مهارت‌های زبانی یادگیرندگان، افزایش انگیزش آن‌ها و تسهیل درک مفاهیم دستوری و بلاغی زبان عربی است. روش پژوهش، مروری و تحلیلی بوده و با استفاده از منابع علمی معتبر داخلی و خارجی انجام شده است. یافته‌های حاصل از بررسی منابع نشان می‌دهد که استفاده از فناوری‌های تعاملی مانند نرم‌افزارهای آموزش زبان، سیستم‌های بازخورد هوشمند، چت‌بات‌های زبانی و ابزارهای تحلیلی متنی می‌تواند به‌طور مؤثری کیفیت آموزش زبان عربی را افزایش دهد. در نتیجه، به‌کارگیری این ابزارها به‌ویژه در نظام آموزشی مدارس و دانشگاه‌ها، می‌تواند موجب افزایش مشارکت، تعامل، خودتنظیمی و یادگیری عمیق زبان‌آموزان گردد.

کلمات کلیدی: واژگان عربی، داستان پردازی، هوش مصنوعی، دانش آموزان متوسطه اول

طرّاحی و اجرای الگوی تدریس یازده‌مرحله‌ای درس « اَلمواعِظُ العَدَدِیّةُ مِن رَسولِ اللّهِ صَلَّی اللّه علیه و آله » عربی دهم ریاضی – تجربی با تأکید بر راهبردهای روان‌شناختی

مسعود رستنده [1]

[1]استادیار گروه آموزش الهیات، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.

چکیده مقاله

آموزش مؤثّر، جایی آغاز می‌شود که دانش به بینش و روش به تربیت گره بخورد. هیچ زبانی همچون زبان عربی، پیوندی ژرف میان دانش، ایمان و هویت دینی برقرار نمی سازد؛ و تدریس آن نیازمند الگویی هوشمندانه و روان‌شناختی است. آموزش زبان عربی، هنر هدایت ذهن، قلب و انگیزه‌ی دانش‌آموزان در مسیر فهم عمیق متون است. آموزش عربی در مدارس ایران با چالش‌هایی مانند بی‌انگیزگی، دشواری قواعد و کمبود روش‌های تعاملی و روان‌شناختی روبه‌رو است. پژوهش حاضر با هدف طرّاحی و اجرای الگوی تدریس یازده‌مرحله‌ای درس «اَلمواعِظُ العَدَدِیّةُ مِن رَسولِ اللّهِ صَلَّی اللّه علیه و آله » عربی دهم رشته‌ی ریاضی – تجربی، با تأکید بر راهبردهای روان‌شناختی انجام شد. روش پژوهش ترکیبی از تحلیلی ـ توصیفی، کتابخانه‌ای و تجربی است. این الگو شامل مراحل ورود به کلاس، احوال‌پرسی، بررسی شرایط کلاس و دانش‌آموزان، نوشتن «بسم اللّه»، حضور و غیاب با تکریم، ترسیم نقشه ی یادگیری، تدریس در سه قالب علمی، عینی و حقیقی (کاربردی)، استراحت، توضیح فعّالیّت‌های کتاب و ثبت گزارش کلاس است. هر مرحله با آیه ای مرتبط طرّاحی شد تا بار معنوی و تربیتی نیز حفظ شود. یافته ها نشان داد اجرای این الگو موجب افزایش مشارکت، انگیزه، تمرکز و اعتماد به نفس دانش آموزان، ارتقای درک مفهومی و مهارت های زبانی و کاهش اضطراب یادگیری شد. بنابراین، تدریس با تأکید بر راهبردهای روان‌شناختی ، الگویی مؤثّر و قابل تعمیم برای آموزش عربی ارائه می‌دهد که می‌تواند بهبود کیفیّت یادگیری در سایر دروس و پایه‌ها را نیز فراهم کند.

کلمات کلیدی: راهبردهای روان‌شناختی، تدریس مرحله‌ای، اَلمَواعِظُ العَدَدِیّةُ ، آموزش عربی

طراحی واحد یادگیری درس اول عربی دوازدهم تجربی (الدین و التدین)

محمد قدرتی شاتوری[1]، مصطفی آتشکار[2]

[1]دانش‌آموخته دکتری فقه و مبانی حقوق و اندیشه امام خمینی (ره)، مدرس دانشگاه فرهنگیان پردیس شهید باهنر اصفهان، ایران. (نویسنده مسئول)

[2]عضو هیئت‌علمی گروه معارف و تربیت اسلامی دانشگاه فرهنگیان، پردیس شهید باهنر اصفهان، ایران.

چکیده مقاله

آموزش زبان عربی به‌عنوان زبان قرآن و میراث غنی اسلامی، از جایگاه ویژه‌ای در نظام آموزشی جمهوری اسلامی ایران برخوردار است. این آموزش زمانی به غایت نهایی خود نزدیک می‌شود که فراگیران را نه تنها با قواعد و واژگان، بلکه با توانایی درک و ترجمه متون اصیل دینی و معارف اسلامی آشنا سازد. نوشتار حاضر بارویش اسنادی و ابزار از نوع کتابخانه‌ای به طراحی واحد یادگیری برای درس اول کتاب عربی پایه دوازدهم رشته علوم‌تجربی با عنوان «الدّینُ وَ التّدَیُّنُ»می‌پردازد. هدف اصلی این طراحی، تقویت مهارت‌های زبانی دانش‌آموزان به‌ویژه در درک و ترجمهٔ متون دینی به زبان عربی است. پژوهش حاضر با اتخاذ رویکردی فعال و دانش‌آموز محور، به سازماندهی محتوا و فعالیت‌های آموزشی پرداخته است. اهداف کلی این واحد یادگیری شامل آشنایی با مفاهیم دینی و تاریخی، تقویت مهارت خواندن و ترجمه، آموزش ساختارهای دستوری جدید (حروف مشبهۀ بالفعل و لا نافیۀ للجنس) و تقویت مهارت تحلیل صرفی است. وشتار به تحلیل درس با سایر دروس عربی دوازدهم و دروس هم‌پایه و نیز ارتباط عمودی آن با پایه‌های دهم و یازدهم می‌پردازد و انسجام آن را با برنامهٔ درسی ملی نشان می‌دهد. چارچوب طراحی تدریس نیز بر اساس مدل فعال «REACT» ارائه شده است.

کلمات‌کلیدی: طراحی واحد یادگیری، عربی دوازدهم تجربی، الدین و التدین، مدل REACT

کاربرد پادکست های عربی در تقویت مهارت شنیداری

سلیمه براهوئی[1]، اسماعیل شه بخش[2]

[1]دانشجوی آموزش زبان عربی دانشگاه فرهنگیان ،پردیس رسالت زاهدان، ایران. (نویسنده مسئول)
[2]استادیار گروه عربی دانشگاه فرهنگیان پردیس رسالت زاهدان، ایران

چکیده مقاله

مهارت شنیداری به عنوان یکی از شالوده های اصلی یادگیری زبان عربی، در نظام آموزشی ایران با چالش هایی جدی همچون کمبود منابع صوتی اصیل، جذاب و تکیه بر روش های سنتی مواجه است. این پژوهش با هدف بررسی نقش و کاربرد پادکست ها به عنوان یک رسانه نوین برای غلبه بر این چالش ها انجام شده است. روش تحقیق، کیفی و با رویکرد توصیفی-تحلیلی است که در آن، داده ها از طریق مطالعه اسنادی و تحلیل محتوای پادکست‌های عربی منتخب (بر اساس نمونه‌گیری هدفمند) گردآوری شده‌اند. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که ویژگی‌های منحصربه‌فرد پادکست‌ها از جمله اصالت زبان، تنوع موضوعی گسترده و دسترسی آسان از طریق یادگیری سیار، آن ها را به ابزاری ایده آل برای ارائه «درونداد قابل فهم» و افزایش انگیزه زبان آموزان تبدیل کرده است. این پژوهش ضمن معرفی و دسته‌بندی پادکست‌های مناسب برای سطوح مبتدی، متوسط و پیشرفته، راهکارهای عملی استفاده از آن ها را در قالب چارچوب سه‌مرحله‌ای (پیش، حین و پس از شنیدن) ارائه می‌دهد. در نهایت، به عنوان مهم‌ترین دستاورد کاربردی، الگوی چهارمرحله‌ای P.L.A.Y (انتخاب، گوش دادن، تحلیل، تولید) به عنوان یک مدل عملی برای بهره‌برداری مؤثر از محتوای پادکست توسط اساتید و زبان آموزان معرفی می گردد. نتایج تأکید می کند که پادکست ها می توانند به عنوان یک ابزار محوری، نقشی کلیدی در تحول آموزش مهارت شنیداری زبان عربی ایفا کنند.

کلمات‌کلیدی:آموزش زبان عربی ،مهارت شنیداری ،پادکست عربی ،یادگیری سیار ،مواد آموزشی اصیل

کاربرد رویکرد بازی‌محور در آموزش زبان عربی برای غیرعرب زبانان

الهه تمیمی[۱]، سعد جابریانی[۲]، محمد کلاشی[۳]

[۱]دبیر عربی آموزش و پرورش شهرستان اندیمشک، خوزستان، ایران. (نویسنده مسئول)
[۲]استادیار گروه آموزش زبان عربی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.
[۳]استادیار گروه آموزش زبان عربی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.

چکیده مقاله

پژوهش حاضر با هدف بررسی تأثیر استفاده از بازی‌های آموزشی در تدریس زبان عربی به غیرعرب‌زبانان انجام شده است. مسئله اصلی مطالعه، چگونگی تأثیر فعالیت‌های تعاملی و بازی‌محور بر انگیزه، مشارکت فعال و یادگیری واژگان و مهارت‌های گفتاری و نوشتاری دانش‌آموزان است. اهداف پژوهش شامل بررسی اثر بازی‌های تعاملی بر ارتقای یادگیری فعال، تقویت حافظه واژگان و بهبود توانایی استفاده از واژگان و ساختارهای دستوری در جملات واقعی می‌باشد. این مطالعه از نوع توصیفی– تحلیلی و کتابخانه‌ای است و داده‌ها از طریق مرور منابع علمی، مقالات و پژوهش‌های پیشین گردآوری و تحلیل شده‌اند. یافته‌ها نشان می‌دهد که به‌کارگیری بازی‌های آموزشی مانند پانتومیم، Hangmanو تکنیک‌های بازی برای کودکان، ضمن ایجاد محیطی پویا و تعاملی در کلاس، موجب افزایش انگیزه و مشارکت دانش‌آموزان، تقویت مهارت‌های گفتاری و نوشتاری، ارتقای حافظه واژگان و تسهیل یادگیری ساختارهای دستوری می شود. نقش معلم در هدایت، ارائه بازخورد مناسب، مدیریت کلاس و تشویق دانش‌آموزان برای استفاده فعال از واژگان، کلیدی است. با وجود محدودیت‌هایی مانند زمان محدود آموزش، سطح طراحی بازی‌ها و تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان، شواهد موجود نشان می‌دهد که بازی‌های آموزشی می‌توانند به عنوان ابزاری مؤثر و مکمل روش‌های سنتی تدریس، به ویژه برای دانش‌آموزان مبتدی و متوسط، توصیه شوند. استفاده هوشمندانه از این بازی ها موجب ارتقای یادگیری فعال، افزایش انگیزه و تثبیت مؤثر مهارت‌های زبانی خواهد شد.

کلمات کلیدی: آموزش زبان عربی، رویکرد بازی محور، یادگیری فعال، غیر عرب زبانان

کاربردهای «واقعیت افزوده» و «واقعیت مجازی» در بهبود مهارت‌های زبانی دانشجومعلمان رشته آموزش زبان عربی

اعظم محمودی[1]، فاطمه علی پور[2]

[1]گروه آموزش زبان و ادبیات عرب، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)
[2]گروه آموزش علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.

چکیده مقاله

در سال های اخیر، تحول چشمگیری در روش های آموزش زبان های خارجی، از جمله آموزش زبان عربی به غیرعرب زبان ها، مشاهده شده است. یادگیری مبتنی بر فناوری یکی از عوامل تعیین کننده در ارتقا، اثربخشی و موفقیت این فرآیند به‌شمار می‌آید. یکی از جذابترین نوآوری‌هایی که کاربرد زیادی در آموزش دارد فناوری واقعیت افزوده (AR) و واقعیت مجازی (VR) است. این فناوری‌ها مدل‌های آموزشی- یادگیری جدیدی هستند که به دلیل برخورداری از ظرفیت فراوان در ایجاد تحول در آموزش زبان می توانند مورد توجه نهادهای آموزشی قرار گیرند. آموزش زبان عربی در دانشگاه فرهنگیان، به ویژه در دروس عملی با چالش های متعددی مانند محدودیت های زمانی، مکانی و منابع آموزشی روبرو است. این پژوهش با هدف تبیین قابلیت استفاده از این فناوری ها در بهبود مهارت های زبانی دانشجویان رشته آموزش عربی در دانشگاه فرهنگیان صورت گرفته، و با رویکردی کتابخانه‌ای و توصیفی- تحلیلی، به بررسی و تحلیل نظام‌مند مطالعات و گزارش های پژوهشی منتشرشده در حوزهٔ کاربرد فناوری‌های AR و VR در آموزش زبان‌های خارجی، به‌ویژه زبان عربی پرداخته است. یافته‌ها حاکی از آن است که این فناوری‌ها با ایجاد محیط های شبیه‌سازی‌شده، ارائه تجارب تعاملی، و فراهم‌کردن امکان تمرین در فضاهای مجازی، پتانسیل قابل توجهی در بهبود تمامی مهارت‌های زبانی دارند. هم چنین، استفاده از این فناوری ها می تواند به کاهش اضطراب و افزایش انگیزه و مشارکت فعال دانشجویان در جریان یادگیری کمک کند.

کلمات کلیدی: واقعیت افزوده، واقعیت مجازی، آموزش زبان عربی، دانشگاه فرهنگیان

کاربرد هوش‌مصنوعی در آموزش زبان عربی

زهرا قایقی [1]

[1]دانشگاه فرهنگیان، پردیس حضرت معصومه (س)، قم، ایران.

چکیده مقاله

معلمان در عرصه آموزش نقش مهمی دارند با پیشرفت تکنولوژی ضرورت به روز رسانی دانش واستفاده از ابزارهای نوین برای بهبود فرایند یاددهی و یادگیری بیش از بیش احساس می شود. .هوش مصنوعی که یکی از فناوری های اخیر است می تواند به معلمان در زمینه آموزش کمک شایانی کند. لذا هدف از پژوهش حاضر بررسی «کاربرد هوش‌مصنوعی(AI) در آموزش زبان عربی»است. روش پژوهش از نوع تحلیل محتوا، از طریق مطاله کتاب و مقاله‌های مرتبط است. نتایج پژوهش حاکی از این است که هوش‌مصنوعی می تواند با ارائه برنامه تعاملی،چت بات های آموزشی،آموزش انلاین، دسترسی به منابع آموزشی متنوع و کمک به فرایند تصحیح اوراق امتحانی، فرایند یادگیری زبان عربی را تسهیل کند. و استفاده از این روش های نواورانه تدریس با هوش مصنوعی می تواندبه طور کلی کیفیت و کارایی آموزش زبان عربی را ارتقا دهد و به دانش‌اموزان در سراسر جهان کمک کند تا سریع تر و موثر تر زبان عربی را یاد بگیرند. بااین حال، هوش مصنوعی ابزار قدرتمندی که می تواند مکمل روش تدریس سنتی باشد اما جایگزین معلمان نخواهد بود و با چالش هایی نظیر محتوا آموزشی مناسب و تعامل آموزش انسانی با آموزش مبتنی بر هوش‌مصنوعی را به همراه دارد. پیشرفت‌های مداوم در فناوری هوش‌مصنوعی می‌تواند به رفع این چالش‌ها کمک کرده و امکانات جدیدی را در زمینه آموزش عربی فراهم اورد.

کلمات کلیدی: هوش‌مصنوعی، زبان عربی،آموزش، دانش‌آموزان.

کاربرد هوش مصنوعی در آموزش زبان عربی: فرصت‌ها، چالش‌ها

میرزاعلی کتابی[1]، سید مهدی سجادی فر[2]

[1]استادیار، گروه معارف اسلامی، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران. (نویسنده مسئول)
[2]مربی، گروه معارف اسلامی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران ، ایران.

چکیده مقاله

پیشرفت‌های اخیر در حوزه هوش مصنوعی، به‌ویژه در زمینه‌های یادگیری ماشین و پردازش زبان طبیعی، تحولات بنیادینی را در شیوه های آموزش زبان رقم زده است. این فناوری ها با فراهم آوردن امکان تحلیل دقیق داده‌های زبانی، تشخیص الگوهای گفتاری، و ارائه بازخورد هوشمند، افق‌های تازه‌ای را در آموزش زبان‌های مختلف گشوده‌اند. زبان عربی به‌عنوان یکی از پرگویش‌ترین زبان‌های جهان و زبان رسمی جهان اسلام، به سبب ساختار صرفی و نحوی پیچیده، تنوع لهجه‌ها، و نظام آوایی خاص خود، در حوزه آموزش و یادگیری با چالش‌های منحصربه‌فردی روبه‌رو است.به‌کارگیری فناوری‌های هوش مصنوعی در آموزش زبان عربی می‌تواند این موانع را تا حد زیادی کاهش دهد و روش های سنتی آموزش را با رویکردی نوین و پویا جایگزین سازد. استفاده از سامانه‌های یادگیری تطبیقی، اعراب گذارهای خودکار، ابزارهای تشخیص گفتار، و نرم‌افزارهای تحلیل اشتباهات زبانی، می‌تواند فرآیند یادگیری را شخصی‌سازی کرده و با نیازها و توانایی‌های هر زبان‌آموز سازگار نماید.بدین ترتیب، هوش مصنوعی نه تنها به عنوان ابزاری برای تسهیل آموزش، بلکه به‌عنوان شریکی فعال در فرایند یادگیری عمل می‌کند که قادر است تعامل میان زبان‌آموز و زبان را عمیق‌تر ساخته و مهارت‌های زبانی را به شیوه‌ای نظام‌مند، هدفمند و هوشمند ارتقا دهد. این مقاله با تکیه بر پژوهش‌های نوین، و با روش توصیفی ــ تحلیلی و با رویکرد کیفی و از طریق مطالعه اسنادی و تحلیل محتوای پیشینه‌های داخلی و خارجی، به بررسی کاربردها، مزایا، چالش ها و چشم‌انداز آینده هوش مصنوعی در آموزش زبان عربی می پردازد تا چارچوبی علمی برای تحول در نظام آموزش این زبان ارائه دهد.

کلمات کلیدی: هوش مصنوعی، آموزش زبان عربی، یادگیری ماشینی، قواعد نحوی، تلفظ.

کارکرد گونه های تقابل در جزء سی قرآن کریم

حسن علی شربتدار[1]

[1]استاد و پژوهشگر زبان عربی دانشگاه فرهنگیان استان سمنان، ایران.

چکیده مقاله

این مقاله به بررسی کارکردها و اغراض استفاده از صنعت تقابل در آیات جزء سی‌ام قرآن کریم می‌پردازد. اصطلاح «تقابل» مفهومی عام تروفراگیرتراز«مقابله» است؛ زیرا مقابله درحدّ مواجهه‌ای ازنوع طباق یا معانیِ موافق با یکدیگر است، اما تقابل دربردارنده سبک‌های توازن، ازدواج، ارداف، تردید، تناسب و قرینگی می‌باشد. تقابل، ساختی زبانی، بلاغی، هنری وزیبایی‌شناختی است که حوزه‌های معنایی آن پربارتر و متنوّع‌تر می‌گردد و با بافت، کارکرد و هدف جملات ـ که نظم ساختی بر آن مبتنی است ــ ارتباطی تنگاتنگ دارد. کارکرد اصلی تقابل در آیات قرآنی، تحریک ذهن و فعّال نمودن قوّه ی خیال از خلال تصاویر متقابل و همنشین در بافت کلام است. هر تصویری از صحنه‌های تقابل، ویژگی‌ها و امتیازهای خاصی از واژگان و ساختارهای تصویری دارد که درون آن‌ها اسرار، حکمت‌ها و گنجینه‌های معنوی فراوانی نهفته است. این گنجینه‌ها در قالب سخنانی زیبا، حکیمانه و هدایت‌گر به مخاطب عرضه می‌شوند؛ به‌گونه‌ای که با ژرف‌نگری و دقّت بیشتر در آن‌ها، معارف و اصول اسلام در ذهن و اندیشه انسان رسوخ می یابد. در این مقاله، با روش استناد به شواهد گوناگون، این نتیجه حاصل می‌شود که تصاویر تقابلی در جزء سی‌ام قرآن بر پایه ساختارهای متضاد و مخالف شکل گرفته‌اند؛ از جمله، تصاویر بهشتیان و دوزخیان که همگی برای اثبات معاد و نمایش حالات و صحنه های روز واپسین به کار رفته‌اند و در نتیجه، به اثبات توحید و حقیقت‌پردازی الهی در بیان قرآنی یاری رسانده‌اند.

کمات کلیدی: کارکرد، تقابل، مقابله، جزء سی

کارکرد نظریهٔ تحلیل مؤلفه‌ای در جایگزینی واژگانی

کبری راستگو[1]

[1]دانشیار زبان و ادبیات عربی دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم، دانشکدهٔ علوم قرآنی، مشهد، ایران.

چکیده مقاله

جستار حاضر قصد دارد با به کارگیری روش توصیفی- تحلیلی و استفاده از رویکرد تحلیل مؤلفه‌ای، به موضوع جایگزینی واژگانی در آیات متشابه لفظی در دو جفت‌واژهٔ "آخذین- فاکهین" و "أخسرین- أسفلین"، بپردازد و ضمن بررسی های تفسیری مشخص کند که چرا در هر جایگاه، واژهٔ به خصوصی به کار رفته است؟ به طور کلی جستار حاضر بر این پیش‌فرض بنیان دارد که تعیین مؤلفه‌های معنایی هر واژه و شناخت بافت و هم‌متن آن، خاصه هم‌متن واژگانی، در شناخت تغییر سبک آیات، مؤثر است. بررسی داده‌های قرآنی نشان داد که جایگزینی واژگانی به‌عنوان یکی از تغییرات سبکی آیات متشابه لفظی قرآن کریم، توسط عوامل هم‌متن و بافتی تحت تأثیر قرار می‌گیرد. همچنین بررسی کاربردهای لغوی هریک از دو جفت‌واژهٔ مذکور نشان داد که مؤلفه‌های معناساز واژهٔ آخذ [+گرفتن و به دست آوردن چیزی] و [+تصرف] است و مفهوم فاکه بر مشخصه های معنایی [+پاکیزگی] و [+خوش‌طبعی] اشتمال دارد. لذا بافتی که از چیزهایی که انسان را به بهشت می‌رساند، سخن می‌گوید، مفهوم "آخذ" را می‌طلبد و بافتی که از آنچه در بهشت به انسان متقی می‌رسد، سخن می‌گوید واژهٔ "فاکه" را اقتضا می کند. نیز واژهٔ أخسر با اشتمال بر مؤلفه های معناساز [+زیان]، [مادی]، [امور نفسانی] در تناسب با هم‌متن واژگانی خود یعنی واژگان "ضلالت"، "نفع" و "ضرر" استعمال شده است، همچنان که بافتی با هم‌متن واژگانی "إلقاء= انداختن"، مفهوم أسفل با مؤلفه های معنایی [+پست]، [+پایین] و [مادیات] را اقتضا می کند.

کلمات کلیدی: نظریهٔ تحلیل مؤلفه‌ای، جایگزینی واژگانی، آخذین/فاکهین، أخسرین/أسفلین، متشابهات لفظی

کتاب جامع‌الدروس‌العربیهٔ و آموزش علم نحو

مجتبی محمدی مزرعه شاهی[1]، مهناز کریمی مزرعه شاه[2]

[1]دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم، دانشکده علوم قرآنی میبد، تهران، ایران (نویسنده مسئول)
[2]دبیر ادبیات فارسی آموزش و پرورش استان یزد و دانشجوی دکترای دانشگاه آزاد اسلامی یزد، ایران.

چکیده مقاله

شیخ مصطفی‌الغلاییني از نحویان بزرگ به شمار می‌رود و یکی از کتاب‌های مهمی که در زمینه صرف و نحو نگاشته است، کتاب ارزشمند «جامع‌الدروس‌العربیهٔ» در سه جزء می‌باشد. مصطفی غلاییني در این کتاب مباحث صرفی و نحوی را به طور دقیق مطرح نموده و برای تبیین و تحلیل بیشتر این مباحث از شواهد شعری و قرآنی فراوانی استفاده نموده است. آوردن شواهد متعدّد در مسائل مختلف نحوی، حکایت از اطلاع وافر و قدرت شگفت‌آور غلاییني در استنباط و تجزیه و تحلیل مسائل این علم می‌کند. او در ارائه شواهد، مستندات قرآنی را بر سایر شواهد و براهین مقدّم می‌دارد، چرا که سخن قرآن را فصل‌الخطاب تمامی اقوال می‌داند که هیچ تردیدی در صحت و سلامت آن نیست. در این مقاله پس از بررسی زندگی و احوال و آثار شیخ مصطفی الغلاییني به معرفی و نقد کتاب جامع‌الدروس‌العربیهٔ به عنوان یکی از کتاب‌های مهم در زمینه آموزش علم نحو پرداخته می‌شود.

کلمات‌کلیدی: صرف، نحو، غلاییني، جامع‌الدروس‌العربیهٔ

مروری نظام‌مند بر روش‌های تدریس فعال با هدف تحقق یادگیری پویا و دانش‌آموزمحور

ریحانه دهقانی[1]

[1] کارشناسی آموزش ابتدایی، دانشگاه فرهنگیان، پردیس فاطمه الزهرا(س)، یزد، ایران.

چکیده مقاله

این مطالعه با هدف تدوین چارچوبی نظام‌مند برای انتخاب بهینه‌ی روش تدریس، به مرور و بررسی پژوهش‌های مرتبط با روش های نوین تدریس می پردازد. در دنیای پویای امروز، روش های سنتی دیگر پاسخگوی نیازهای آموزشی نیستند و حرکت به سمت الگوهای فعال و دانش آموزمحور، ضرورتی انکارناپذیر است. این پژوهش با واکاوی روش های نوین تدریس، از ساختارگرا و نقشه مفهومی گرفته تا کلاس معکوس و یادگیری مبتنی بر مغز، به تحلیل مبانی نظری و عرصه‌های عملی کاربست هر یک می پردازد. یافته‌ها نشان می‌دهد که تلفیق این روش ها با مبانی نظری سازنده گرایی و علوم اعصاب شناختی، به تعمیق یادگیری و پرورش مهارت های تفکر انتقادی، خلاقیت و کار تیمی می انجامد. حاصل این واکاوی، نه صرفاً یک فهرست، که «جدول راهنمای انتخاب روش تدریس» است؛ نقشه‌ای برای حرکت از آموزش ایستا به سوی یادگیری پویا، که تصمیم‌گیری آموزشی را از قلمرو سلیقه شخصی به عرصه دانش و شواهد عملی منتقل می‌کند و به معلمان این امکان را می‌دهد تا با تطبیق سه متغیر کلیدی «اهداف درس»، «نوع محتوا» و «ویژگی های یادگیرنده»، روش بهینه را برگزینند. این چارچوب، گامی عملی در راستای ارتقای کیفیت آموزشی و تربیت نسلی توانمند، مسئول و خلاق محسوب می‌شود.

کلمات کلیدی: آموزش، تدریس، روش‌های تدریس فعال، ساختارگرایی، مهارت‌های زندگی.

مشکلات معناشناختی در واژه‌گزینی و ترجمه میان فارسی و عربی

محمد شکری[1]

[1]دانش‌آموخته دکتری زبان و ادبیات عربی دانشگاه لرستان دبیر عربی دبیرستان‌های رامهرمز، خوزستان ایران.

چکیده مقاله

با توجه به تعریفی که از «ترجمه» می‌شود، باید گفت یکی از دشوارترین نقش‌های مترجم یافتن بهترین معادل واژگان در زبان مقصد است. به‌علاوه، این اصلی‌ترین و اساسی‌ترین مشکل در ترجمه است؛ زیرا گاه واژه‌ای در یک زبان معادل دقیقی در زبان دیگر ندارد. گاه نیز یک واژه از یک زبان در مقابل چند واژهٔ هم‌معنا در زبان دیگر قرار می‌گیرد که در بسیاری موارد گزینش یکی از آن‌ها، که دقیق‌ترین معادل باشد، کار را بر مترجم دشوار می‌کند.

بررسی چنین روابطی میان معنای واژگان از وظایف علم معنی شناسی است و این در حالی است که از میان مترجمان، اندک‌اند کسانی که به معنی‌شناسی وقوف داشته باشند. مترجمان غالباً در ترجمه، از آموخته‌های خود در تحصیل زبان دوم، آثار مترجمان پیش از خود و نیز واژه‌نامه‌های دوزبانه یاری می‌گیرند.

هدف این نوشتار طبقه‌بندی و ارائه نمونه‌هایی از اختلافات زبان فارسی و عربی در معادل‌یابی و واژه‌گزینی است که به حوزهٔ معنی‌شناسی مربوط‌اند و نمی‌توان با مراجعه به واژه‌نامه‌های سنتی بر آن‌ها فائق آمد و حتی می‌توان گفت که برخی از این مشکلات مولود همین واژه‌نامه‌ها هستند.

این پژوهش به روش تطبیقی و بررسی کتابخانه‌ای انجام پذیرفته است و در پایان ضمن بررسی انواع هم‌معنایی با نمونه های فارسی و عربی، به این نتیجه می رسد که واژگان این دو زبان گاه اختلافی جزئی در گسترهٔ معنایی دارند و گاه گسترهٔ‌شان کاملاً متفاوت است. در مواردی نیز با اینکه به طور ضمنی یا درزمانی هم‌معنا به شمار می‌آیند؛ اما بهترین معادل برای ترجمه نیستند.

کلمات کلیدی: ترجمه عربی، فارسی، معنی‌شناسی، هم‌معنایی، چندمعنایی، دامنه‌ی معنایی، واژه‌نامه، واژه، گزینی.

معنا شناسی واژه «فَجْأَةً» در قرآن و روایات و استخراج دلالت های تربیتی آن

احمد سیلاوی[1]

[1]استادیار گروه آموزشی الهیات و معارف اسلامی دانشگاه فرهنگیان، اهواز، ایران.

چکیده مقاله

تربیت و عناصر آن، از جمله اهداف و اصول، با چیستی انسان ارتباط مستقیم دارد. استفاده از منابع علمی معتبر، اساس و پایه‌ای برای اطمینان از صحت یافته‌ها در زمینه چیستی انسان به شمار می‌آید. در میان منابع موجود، اتکا به قرآن و روایات به عنوان منابع اصیل، امری انکارناپذیر است. پژوهش حاضر بارویکردکیفی و با استفاده از روش توصیفی_تحلیلی انجام شد. در این پژوهش محقق به دنبال این هدف است که معناشناسی فجاۀ را در قرآن و روایات مورد تحلیل و بررسی قرار دهد، در ادامه دلالت‌های ناظر بر تربیت در حیطه عمل بر اساس معناشناسی فَجْأَةً ، بررسی شد؛ دلالت‌های فردی واجتماعی چون قدرت خداوند و عدم پیش‌بینی انسان‌ها، فراگیری مفهوم قضا و قدر، تحکیم ارزش‌های اخلاقی، تعامل با مرگ، افزایش مسئولیت اجتماعی، تقویت همبستگی اجتماعی و کاهش تنش‌های اجتماعی بر پایه دو اصل مسئولیت پذیری، تعقل و اندیشه ورزی مبنا و ملاک قرار گرفت. و به این سوال پاسخ دادیم که دلالت های تربیتی بر مبنای معنا شناسی واژه فَجْأَةً چیست؟ که نتیجه آن همان هدف غایی در تربیت، قرب الی الله و عبودیت است.

کلمات‌کلیدی: معنا شناسی فَجْأَةً ، استخراج، دلالت‌های تربیتی، قرآن، روایات

مقتضای حال قرینه‌ای هم‌نشین برای مفهوم شناسی الفاظ قرآن کریم

مرضیه منصوریان[1]

[1]مدرس جامعه الزهرا، قم، ایران.

چکیده مقاله

مفهوم شناسی و فهم معنای الفاظ قرآن کریم یک مرحله لازم برای فهم و تفسیر کلام خداوند متعال است. مقتضای حال راهنمای فهم معنای بعضی از الفاظ قرآن کریم است. مقتضای حال آن ویژگی است که مناسب با نیاز متکلم و مخاطب همراه کلام می شود. مقتضای حال قرینه ای متصل و هم‌نشین با الفاظ قرآن کریم است که به فهم معنای حقیقی یا مجازی و معنای اصطلاحی بعضی از الفاظ قرآن کریم کمک می کند. مقتضای حال سبب فهم معنای کلمه دارای دو معنا است یا قرینه بر فهم معنای مجازی کلمه یا راهنما بر فهم معنای اصطلاحی و مورد نظر قرآن از یک کلمه در فرهنگ قرآن کریم است. از مصداق‌های مقتضای حال جار و مجرور، اطناب، شرط، عطف، نکره، وصل، تأکید، قرار گرفتن اسم ظاهر به جای ضمیر و قرار گرفتن ضمیر جمع مذکر به جای ضمیر مفرد است. تفاوت این پژوهش با معنا شناسی در این است که در دانش معنا شناسی قرآن کریم به شکل میدان معنایی کلمه های مؤثر در هدایت گری قرآن کریم انتخاب می شود و معنا و منظور خداوند از آن کلمه در کل قرآن کریم بررسی می گردد. در کل قرآن به کلمات هم‌نشین و کلمه‌های جانشین و کلمه‌های ضد و مقابل کلمه مورد نظر توجه می شود تا معنای مورد نظر خداوند از آن کلمه مشخص گردد ولی در این پژوهش معنای یک کلمه در یک یا دو آیه با توجه به مقتضای حالِ هم نشین با آن کلمه بررسی می شود.

کلمات‌کلیدی: مفهوم شناسی، مقتضای حال، رابطه هم‌نشینی، قرآن کریم.

موانع روانی و اجتماعی مؤثر در یادگیری زبان عربی
(مطالعه موردی آموزشگاه متوسطه دوم دخترانه کوثر)

مهدی ترک شوند [1]

[1]استادیار دانشگاه سید جمال الدین اسدآبادی، همدان، ایران.

چکیده مقاله

مهم‌ترین وسیله ارتباطی انسان‌ها در این جهان زبان است و زبان عربی یکی از زبان‌های مطرح دنیا است که در برخی کشورها از جمله کشور ایران به دلایل متعددی با استقبال مواجه می‌شود. در عین حال بسیاری از عربی آموزان ایرانی در فهم و کابرد این زبان دچار مشکل هستند. ضعف زبان آموزان در مهارت های چهارگانه زبان عربی و شناسایی موانع روانی اجتماعی پژوهشگر را به یک بررسی علمی و میدانی ضمن شیوه ای تحلیلی – آماری با هدف تعیین این مشکلات از دید زبان آموزان عربی ترغیب کرد. جامعه آماری پژوهش را دانش آموزان دختر در آموزشگاه متوسطه دوم کوثر در شهر کنگاور تشکیل می دهند که از میان آنها ۴۰ نفر به صورت رندم انتخاب شدند و پرسش‌نامه ای شامل ۱۰ سوال چهار گزینه ای مرتبط با مباحث روانی و اجتماعی مقیاس لیکرت ۵ درجه که یک روش پرکاربرد برای سنجش میزان موافقت یا مخالفت پاسخ دهندگان با یک عبارت یا سؤال است، توزیع شد. بعد از تجزیه و تحلیل داده‌ها نتایج زیر به دست آمد: بزرگ ترین مانع روانی، فشار ناشی از نقد معلم (۳۷/۴٪) و پس از آن اضطراب گفتاری و نبود حس پیشرفت است که راهکارهایی چون بازخورد حمایتی و کاهش اضطراب را می طلبد. در حوزه اجتماعی، بی ارزش دانستن عربی توسط جامعه و کمبود حمایت خانواده (هر یک ۲۹/۳٪) همراه با ضعف انگیزه همسالان، عوامل کلیدی بودند. راهکارهای فرهنگی، ایجاد شبکه حمایتی و فرصت‌های واقعی کاربرد زبان، می‌توانند این موانع را کاهش دهند.

کلمات کلیدی: موانع یادگیری، زبان عربی، عوامل روانی، عوامل اجتماعی

میزان آشنایی معلمان عربی دورهٔ متوسطهٔ اول اهواز با هوش مصنوعی و به کارگیری آن در آموزش

رباب حویزاوی[1]، شیما فاضلی[2]

[1]دبیر آموزش و پرور، دانشجوی دکتری زبان و ادبیات عرب، اهواز، ایران. (نویسنده مسئول)
[2]دانش آموختهٔ دکتری زبان و ادبیات فارسی، مدرس مدعو دانشگاه فرهنگیان، اهواز، ایران.

چکیده مقاله

پژوهش حاضر، باهدف بررسی میزان آشنایی دبیران عربی متوسطه اول شهر اهواز با هوش مصنوعی و به کارگیری آن در آموزش زبان عربی و شناسایی عوامل مؤثر برآن انجام شده است. روش پژوهش از نوع توصیفی–همبستگی است. جامعهٔ آماری شامل دبیران زبان عربی مقطع متوسطه اول شهر اهواز بود که از این میان ۵۰ نفر به صورت تصادفی انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده ها پرسشنامهٔ محقق ساخته با سه مؤلفهٔ «آشنایی با هوش مصنوعی»، «به کارگیری هوش مصنوعی در آموزش» و «نگرش نسبت به هوش مصنوعی» بود. داده‌ها با استفاده از آمار توصیفی (میانگین، انحراف معیار) و آمار استنباطی تحلیل شدند. نتایج نشان داد، سطح آشنایی و میزان به کارگیری هوش مصنوعی در میان دبیران در حد متوسط رو به پایین است (میانگین آشنایی=۲,۴۴، به کارگیری=۲,۱۱)، در حالی که نگرش آنان نسبت به کاربرد آن(میانگین نگرش=۳,۶۷) مثبت و بالا ارزیابی شد. بین میزان آشنایی و به کارگیری هوش مصنوعی رابطهٔ مثبت و معناداری وجود دارد، اما بین جنسیت و سطح تحصیلات با میزان استفاده از هوش مصنوعی تفاوت معناداری مشاهده نشد. در نتیجه افزایش دانش و آشنایی دبیران با ابزارهای هوش مصنوعی، مهم ترین عامل در بهبود میزان استفاده از این فناوری در آموزش زبان عربی است .پیشنهاد می‌شود برنامه‌های آموزشی و کارگاه‌های مهارتی در حوزهٔ فناوری‌های نوین و هوش مصنوعی برای دبیران این رشته طراحی و اجرا گردد.

کلمات کلیدی: هوش مصنوعی، نگرش، کاربرد، آموزش زبان عربی، معلمان مقطع متوسطه اول

نقد بلاغی در زبان و ادبیات عرب: رویکردی تحلیلی به تولید معنا و سنجش فرهنگی

سیروس پوربخش[1]

[1]گروه زبان و ادبیات عرب، واحد کرمانشاه، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمانشاه، ایران.

چکیده مقاله

پژوهش حاضر به مسئله فقدان یک چارچوب نظری و روش شناختی منسجم برای «نقد بلاغی» در مطالعات زبان و ادبیات عرب می پردازد. هدف اصلی آن، بازتعریف نقد بلاغی به عنوان رویکردی علمی در تحلیل متن و تبیین نسبت آن با مفاهیم سبک شناسی و زیبایی شناسی معاصر است. پرسش های پژوهش حول سه محور شکل گرفته‌اند: نخست، حدود و کارکرد نقد بلاغی در نظریه‌های عربی معاصر؛ دوم، چگونگی تعامل مباحث بلاغت سنتی (معانی، بیان و بدیع) با نظریه های مدرن درباره تصویر و تخیل؛ و سوم، امکان ارائه چارچوبی یکپارچه برای نقد کاربردی متون عربی بر مبنای این تعامل. روش پژوهش مبتنی بر تحلیل تطبیقی و توصیفی ـ تحلیلی است که در آن مفاهیم کلاسیک بلاغت در پرتو نظریه‌های جدید زبان و معنا بازخوانی شده‌اند. یافته‌ها نشان می‌دهند که نقد بلاغی در صورت تلفیق با مبانی سبک‌شناسی، از سطح تزیینی و آموزشی فراتر رفته و به ابزاری کارآمد برای کشف سازوکارهای تولید معنا و اثرگذاری ادبی در متن عربی تبدیل می‌شود. نوآوری این پژوهش در ارائه الگویی تلفیقی و کاربردی برای نقد بلاغی است که مبانی سنتی بلاغت را با منطق تحلیل مدرن زبان و تخیل درهم می‌آمیزد و امکان فهم نظام‌مند زیبایی متن عربی را فراهم می‌سازد.

کلمات کلیدی: نقد بلاغی، بلاغت سنتی و جدید، تحلیل متن عربی، تولید معنا.

نقش تحلیل های چندگانه در مسائل نحوی و تأثیر آن بر فرایند آموزش و یادگیری

نسرین باقرزاده فسقندیس[1]، صادق هاشمی امجد[2]

[1]استادیار گروه آموزش زبان عربی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران (نویسنده مسئول)
[2]مدرس مدعو دانشگاه های اهواز، ایران.

چکیده مقاله

در زبان عربی،گاهی یک جمله را می‌توان به بیش از یک روش تجزیه و تحلیل کرد. مجاز بودن چند حالت اعرابی برای یک کلمه نحوی باعث سردرگرمی فراگیران علم نحو می شود. این ابهام به‌ویژه برای زبان‌آموزان و مترجمان چالش‌برانگیز است و باعث سردرگمی و کاهش درک مطلب شود. این پژوهش به این مسئله می‌پردازد که چگونه این نوع ابهامات دستوری، فرآیند یادگیری و درک زبان را تحت تأثیر قرار می‌دهند. از آنجا که علم نحو یکی از پایه های اساسی علمی تلقی می گردد، ضرورت انجام پژوهش های کاربردی در زمینه آسان سازی و رفع ابهام و پیچیدگی از پیکره این علم بیش از پیش احساس می گردد. بنابراین، این پژوهش می تواند مبنایی برای بهبود روش های تدریس دستور زبان عربی و طراحی محتوای آموزشی کارآمدتر باشد. هدف اصلی این پژوهش، بررسی و شناسایی تأثیرات مستقیم و غیرمستقیم ابهامات ناشی از تفاسیر چندگانه نحوی بر کیفیت و سرعت یادگیری زبان‌آموزان است.نتایج این پژوهش بر شیوه توصیفی تحلیلی استوار است حاکی از آن است که عوامل متعددی در تعدد تحلیل های نحوی نقش دارند که ازجمله آنها می توان به، ورود مباحث فلسفی همچون قیاس و استدلال در نحو، خروج از قاعده، طبیعت زبان، معنی، اجتهاد و... اشاره نمود. افزون بر این، وجود ابهام نحوی به‌طور قابل توجهی زمان درک مطلب را افزایش و دقت یادگیری را کاهش می‌دهد. از این رو، ارائه آموزش هدفمند در مقابله با این ساختارهای مبهم و آشنا کردن زبان آموزان با امکان وجود چندین تحلیل، می‌تواند به کاهش چالش‌ها و تقویت مهارت درک آنان کمک کند.

کلمات کلیدی: تحلیل نحوی، اسباب تعدد، مسائل نحوی، ابهام،آموزش، یادگیری.

نقش داستان دیجیتال عربی در یادگیری مشارکتی: رویکردی گروهی و پروژه محور در آموزش زبان عربی

صدیقه حسینی[1]

[1]عضو هیئت علمی دانشگاه فرهنگیان، پردیس آذربایجان غربی، ایران.

چکیده مقاله

داستان دیجیتال در سایهٔ پیشرفت فناوری دیجیتال به کمک روایت، تصاویر، صدا، موسیقی و گرافیک جذاب خود یکی از ابزارهای آموزش نوین زبان در عرصهٔ دانش محتوایی-پداگوژیکی و فناورانه است که با ایجاد محیطی تعاملی منجر به یادگیری مشارکتی و شبکه سازی اجتماعی می گردد. تدریس زبان عربی در محیط دانشگاهی با روش های سنتی جوی یکنواخت و خسته کننده در کلاس درس به وجود می آورد و دانشجو به دلیل انفعال در کلاس با جنبه‌های کاربردی و تجربی زبان عربی آشنا نمی‌شود و همین امر ضعف در مهارت‌های زبانی را سبب می گردد. این تحقیق با روش توصیفی- تحلیلی مفهوم داستان دیجیتال و یادگیری مشارکتی و انواع آن را توصیف می‌نماید که شامل مطالعهٔ گروهی و مطالعهٔ مبتنی بر پروژه است و با تحلیل روابط بین این مفاهیم به تأثیر آن در فرایند یادگیری زبان عربی و مهارت های چهارگانه (خوانداری، شنیداری، گفتاری و نوشتاری) می پردازد. بر اساس بررسی انجام شده استفاده از داستان دیجیتال در امر تدریس باعث یادگیری معنادار، افزایش انگیزهٔ دانشجویان، تعامل آن ها از طریق یادگیری مشارکتی و یادگیری عمیق زبان عربی می‌گردد.

کلمات کلیدی: آموزش زبان عربی، داستان دیجیتال، یادگیری مشارکتی،مطالعهٔ گروهی، یادگیری مبتنی بر پروژه

نقش دانش صرف در تفسیر قرآن مطالعهٔ موردی شکل ساخت‌واژی افراد و جمع

کبری راستگو[1]

[1]دانشیار زبان و ادبیات عربی دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم، دانشکدهٔ علوم قرآنی، مشهد، ایران.

چکیده مقاله

اختلافات سبکی ناشی از تغییرات صرفی، یکی از مباحث مفید در پژوهش ها و مطالعات قرآنی است که علیرغم فراوانی قابل توجه و بسامد بالای آن در آیات قرآن، تاکنون مورد پژوهش روش‌مند قرار نگرفته است. بدین تصور جستار حاضر قصد دارد با تکیه بر روش توصیفی- تحلیلی و علّی به تحلیل و تبیین پدیدهٔ شگرف صرفی شکل ساخت‌واژی به مثابهٔ نوعی چرخش و تغییر سبکی در چهار جفت‌واژهٔ "دار، دیار"، "رسالهٔ، رسالات"، "سماء، سماوات" و "معدودهٔ، معدودات"، بپردازد و معانی متمیزانه و نکات لطیف و دقیق نهفته در ورای هریک از آن‌ها را به مخاطب عرضه نماید. پیش‌فرض کلیدی این جستار بر این نکته بنیان دارد که تفاوت در ساختارهای زبانی گفتمان قرآنی یک پدیدهٔ شگرف سبکی است که شایستگی تحلیل زبانی را دارد. بررسی داده های قرآنی نشان داد که تغییر سبک در آیات قرآن به ویژه آیات متشابه لفظی در سطوح مختلف حرف، اسم، فعل، جمله و شکل واژه و غیره قابل رؤیت است که این تغییرات نوعی عدول و هنجارگریزی به‌شمار می‌آیند. همچنین فرآیند تغییر شکل ساخت‌واژی در اشکالِ تغییر ضمایر، مفرد و جمع بودن، جامد و مشتق بودن، تعریف و تنکیر و غیره در متن کلام وحیانی قابل بررسی است. و نهایتا اینکه تغییر سبک گفتمان قرآنی چه در سطح واژه و چه در سطح جمله، بافت-حساس و یا متن‌حساس است.

کلمات‌کلیدی: دانش صرف، شکل ساخت‌واژی افراد، شکل ساخت‌واژی جمع، قرآن کریم

هوش مصنوعی به مثابه دستیار آموزشی معلم زبان عربی: مرور نظام‌مند قابلیت‌ها و بسترهای موجود

شیدا اچرش[1]

[1]دکتری مدیریت آموزشی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران.

چکیده مقاله

پژوهش حاضر با هدف شناسایی و تحلیل قابلیت‌ها و بسترهای هوش مصنوعی که می‌توانند در نقش «دستیار آموزشی» برای معلمان زبان عربی ایفای نقش کنند، انجام شد. تمرکز اصلی بر آن بود که چگونه این فناوری می‌تواند با کاستن از بار کاری معلم، به بازتعریف و ارتقای نقش حرفه‌ای او بینجامد. این مطالعه به روش کتابخانه‌ای از نوع مرور نظام‌مند و با رویکرد توصیفی-تحلیلی انجام گرفت. داده‌های مورد نیاز از طریق جستجو در پایگاه‌های علمی معتبر داخلی و بین‌المللی با کلیدواژه‌های مرتبط گردآوری و سپس با استفاده از تکنیک تحلیل مضمون مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. یافته‌های پژوهش پنج قابلیت محوری هوش مصنوعی را به عنوان دستیار آموزشی معلم آشکار ساخت: ۱« تولید و غنی سازی محتوا»: تولید متن، تمرین و فیلمنامه آموزشی، ۲« ارزیابی و سنجش خودکار»: تصحیح خودکار تکالیف و تولید آزمون، ۳« تمرین و تعامل هوشمند»: شبیه‌سازی مکالمه از طریق چت‌بات، ۴«ارائه بازخورد شخصی‌شده»: بازخورد بر تلفظ و نوشتار، و ۵«مدیریت و برنامه‌ریزی فرآیند تدریس »: طراحی طرح درس و پیشنهاد منابع. این قابلیت‌ها در بسترهایی همچون چت‌بات‌های هوشمند) مانند (ChatGPT و ابزارهای تخصصی (مانند نرم‌افزارهای تشخیص تلفظ) تجسم یافته‌اند. نتیجه‌گیری کی پژوهش حاضرآن است که هوش مصنوعی پتانسیل تبدیل شدن به یک شریک راهبردی را دارد که می‌تواند با خودکارسازی وظایف تکراری، فرصت را برای تحول نقش معلم از انتقال‌دهنده دانش به طراح و تسهیل‌گر تجربیات یادگیری فراهم آورد. با وجود چالش‌هایی چون دغدغه‌های اخلاقی و نیاز به سواد دیجیتال، به کارگیری مسئولانه این فناوری می تواند به افزایش کارایی و اثربخشی آموزش زبان عربی بینجامد

کلمات‌کلیدی: دستیار آموزشی هوشمند، معلم زبان عربی، هوش مصنوعی در تدریس، تولید محتوای آموزشی

واکاوی انتقادی رویکردهای تدریس مهارت‌های زبان عربی در دانشگاه‌های ایران

علی سعیداوی[1]

[1]عضو هیأت علمی دانشگاه بوعلی سینا، همدان، ایران.

چکیده مقاله

متأسفانه علیرغم اهمیّت زبان عربی برای ما ایرانیان به عنوان زبان قرآن و دین و فرهنگ و تمدن اسلامی، و نیز تدریس آن از دوره متوسطه اوّل، و تأکید بر آموزش آن در اصل ۱۶ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، تدریس و آموزش این زبان با دشواری ها و چالش های متعددی روبرو است، و فراگیران این زبان در دو سطح مدرسه و دانشگاه نتوانسته اند مهارت های زبانی مربوط بدان را به خوبی کسب نمایند. در مقاله حاضر که رویکرد تحلیلی توصیفی دارد به دنبال نقد و بررسی روش های کلّی تدریس زبان های خارجی به ویژه زبان عربی هستیم تا ضمن تبیین نقاط ضعف و قوّت هر یک از روش های تدریس رایج، میزان کارآیی هر کدام را دز آموزش مهارت های زبان عربی بسنجیم. ماحصل پژوهش حاضر این است که نمی توان روش تدریس خاصّی را به عنوان کارآمدترین روش برای آموزش مهارت های زبان عربی طراحی نمود، بلکه تلفیق و بهره گیری از نقاط مثبت روش‌های مطرح شده می‌تواند الگوی مناسبی برای تدریس باشد.

کلمات کلیدی: آموزش زبان عربی، روش تدریس، مهارت‌های زبانی

ابزار و شیوه ترجمه وتاثیر آن بر درآمدزایی از زبان و ادبیات عربی

نازنین شعبانی[1]، علی خضری[2]

[1]دانشجوی کارشناسی ارشد زبان و ادبیات عربی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، ،دانشگاه خلیج فارس،بوشهر، ایران (نویسنده مسئول)

[2]دانشیار زبان و ادبیات عربی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، ،دانشگاه خلیج فارس،بوشهر، ایران.

چکیده مقاله

این پژوهش بنا دارد ابزار و شیوه ترجمه و همچنین تاثیر آن بر درآمدزایی در زبان و ادبیات عربی را بررسی و تحلیل کند. برای این مهم به بررسی ابزارها و روش های مختلف ترجمه و درآمدزایی در زبان و ادبیات عربی پرداختیم که می تواند به توسعه و ترویج صحیح زبان و ادبیات عربی در زبان فارسی کمک کند. از این رو باید زبان عربی را به گروههای مختلف اجتماعی به ویژه دانش آموزان و دانشجویان آموخت و صنعت ترجمه و گردشگری را به عنوان یکی از بزرگترین صنایع جهان که فرصت های زیادی را برای درآمدزایی فراهم می کند ترویج داد. در این راستا از جمله روش هایی که می توان با آن درآمدزایی کرد ترجمه و تفسیر متون، تدریس زبان عربی، تولید محتوا و نویسندگی، فعالیت در رسانه ها، راهنمایی گردشگران و مشاوره تجاری می باشد. هر یک از این زمینه‌ها پتانسیل قابل توجهی برای ایجاد درآمد دارند و می‌توانند به افرادی که دارای مهارت‌های زبانی هستند،کمک کنند تا از دانش و تخصص خود بهره برداری کنند. این مقاله همچنین به بررسی چالش ها و مزایای هر یک از ابزارها و روش های ترجمه می پردازد و راهکارهایی برای بهبود و ارتقای توانمندی‌ها در این زمینه ارائه می‌دهد. در این مقاله با روش توصیفی تحلیلی به بررسی این روش‌ها می‌پردازیم. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که می‌توانیم از طریق یادگیری زبان عربی به توسعه ثروت در جامعه کمک کنیم.

کلمات کلیدی: زبان عربی، ترجمه، ادبیات، درامد زایی.

واکاوی پدیدارشناسانه تاثیر مهارت های زبانی معلمان عربی بر پیشرفت و انگیزش تحصیلی دانش آموزان، بر اساس تجربه زیسته یک معلم در مدارس پسرانه شهرستان سده

حسین ارجمند[1]

[1]دبیر آموزش پرورش،سده ، فارس، ایران

چکیده مقاله

در نظام آموزشی ایران، زبان عربی به عنوان یکی از دروس رسمی تدریس می شود، اما اغلب با استقبال محدودی از سوی دانش آموزان مواجه است. یکی از عوامل کلیدی در شکل گیری نگرش مثبت یا منفی نسبت به این درس، مهارت های زبانی معلم است. این پژوهش با هدف بررسی تأثیر مهارت های چهارگانه زبانی معلم (شنیدن، صحبت کردن، خواندن و نوشتن) بر علاقه‌مندی و یادگیری دانش‌آموزان در درس عربی، با تکیه بر تحلیل تجربه زیسته‌ی نگارنده به عنوان معلم این درس در دوره متوسطه اول سال تحصیلی ۱۴۰۳ـ۱۴۰۴، در شهرستان سده استان فارس انجام شده است که از این حیث،اولین پژوهش انجام شده در منطقه مورد مطالعه است. روش پژوهش توصیفی-تحلیلی و از نوع کیفی و پدیدارشناسی بوده و داده ها بر اساس مشاهده های میدانی، بازخوردهای کلاسی دانش‌آموزان و تحلیل عملکرد زبانی آنان گردآوری شده است. نتایج نشان می‌دهد که تسلط معلم بر مهارت‌های کاربردی زبان، به‌ویژه در مکالمه و نگارش، نقش مؤثری در افزایش علاقه، تعامل فعال در کلاس، و ارتقای درک مفهومی دانش‌آموزان دارد. این یافته‌ها بر ضرورت بازنگری در آموزش معلمان زبان عربی و تقویت مهارت‌های عملی آنان برای بهبود کیفیت یادگیری تأکید می‌کند.

کلمات‌کلیدی: معلم ، عربی ، انگیزه ، مهارت های چهارگانه، دانش آموز

واکاوی تجارب معلمان زبان عربی از به‌کارگیری تکنیک‌های نوین و فناوری‌های آموزشی در تقویت یادگیری خودانگیخته و مستقل دانش‌آموزان: یک مطالعه کیفی با رویکرد تحلیل تماتیک

سیده نرگس صالحی دره باریک[1]، اکرم شوشتری[2]

[1]استادیار گروه آموزش روان شناسی و مشاوره، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)
[2]استادیار گروه آموزش علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.

چکیده مقاله

هدف این پژوهش بررسی تجربیات معلمان زبان عربی در استفاده از تکنیک های نوین و فناوری های آموزشی جهت تقویت یادگیری خودانگیخته و مستقل دانش آموزان است. روش پژوهش کیفی و با رویکرد تحلیل تماتیک بوده است. جامعه مورد مطالعه معلمان زبان عربی در مدارس متوسطه شهراهواز می‌باشد و نمونه با روش هدفمند انتخاب گردیده است. داده‌ها از طریق مصاحبه نیمه‌ساختاریافته با ۱۲ معلم جمع‌آوری شده است. تحلیل داده ها از طریق کدگذاری باز، محوری و تشکیل مضامین انجام پذیرفته است. یافته ها نشان داد که فناوری های آموزشی و تکنیک های نوین در صورتی مؤثرند که معلم نقش راهنما داشته باشد، محتوا متناسب و تعاملی باشد، امکانات فناوری مناسب باشد و حمایت محیطی (مدرسه، خانواده) وجود داشته باشد. همچنین موانعی چون محدودیت زیرساخت، مقاومت دانش آموزان و معلمان، نبود آموزش مناسب معلم در کار با فناوری مشاهده شد. نتایج نشان می‌دهد برای ارتقاء یادگیری خودانگیخته و مستقل بایستی زیرساختها بهبود یابند، معلمان آموزش مداوم ببینند، و دانش‌آموزان تشویق شوند تا مسئولیت یادگیری‌شان را به عهده گیرند.

کلمات‌کلیدی: زبان عربی، یادگیری مستقل، یادگیری خودانگیخته، فناوری آموزشی، تحلیل تماتیک

واکاوی راهبردهای پداگوژیک در تقویت استقلال شناختی و ارتقای یادگیری خودانگیخته در دانش‌آموزان در درس زبان عربی

علی بهادری[1]، محدثه السادات حسینی[2]، فاطمه مرادخانی[3]

[1]استادیار گروه الهیات دانشگاه فرهنگیان پردیس زینبیه، تهران، ایران (نویسنده مسئول)
[2]دانشجوی علوم تربیتی و آموزش ابتدایی دانشگاه فرهنگیان پردیس زینبیه، تهران، ایران.
[3]دانشجوی آموزش زبان عربی دانشگاه فرهنگیان پردیس شهید باهنر، تهران، ایران.

چکیده مقاله

پژوهش حاضر با هدف واکاوی عمیق و تحلیلی راهبردهای پداگوژیک مؤثر در تقویت استقلال شناختی و ارتقای یادگیری خودانگیخته دانش‌آموزان در درس عربی انجام شده است. استقلال شناختی که به‌عنوان توانایی یادگیرندگان در خودنظمی شناختی، کنترل فرایندهای شناختی و تنظیم اهداف یادگیری تعریف می‌شود نقشی کلیدی در افزایش کارآمدی یادگیری خودانگیخته ایفا می‌کند و از مهم‌ترین پیش‌نیازهای کسب مهارت‌های بیانی و زبانی در آموزش زبان دوم به شمار می‌آید. باتوجه‌به پیچیدگی‌های ساختاری و نحوّی زبان عربی و نیز شرایط ویژه محیط یادگیری موجود در کلاس های درس عربی، شناسایی و تحلیل راهبردهای پداگوژیکی که بتواند این استقلال را به طور ساختارمند در دانش آموزان پرورش دهد، اهمیت بالایی دارد. روش تحقیق این مطالعه، کیفی و بر پایه یک طراحی هرمنوتیک و تحلیل تماتیک است. یافته‌های پژوهش تأکید می‌کند که راهبردهای پداگوژیک مؤثر در تقویت استقلال شناختی دانش آموزان عربی، چندبعدی و در سطوح مختلف شناختی، رفتاری و هیجانی عمل می‌کنند. از جمله این راهبردها می‌توان به آموزش مستقیم مهارت‌های فراشناختی شامل برنامه ریزی یادگیری، خود نظارتی و خود بازاندیشی اشاره کرد که زمینه ساز تنظیم و بازتنظیم فرایندهای یادگیری در مواجهه با مواد درسی دشوار است.

کلمات کلیدی: استقلال شناختی، یادگیری خودانگیخته، فراشناخت، خودتنظیمی یادگیری، راهبردهای پداگوژیک، آموزش زبان عربی، یادگیری فعال

واکاوی کمبودها و نارسایی‌های برنامه درسی واحد زبان و ادبیات عرب در دانشگاه فرهنگیان

میلاد علی‌پور گراوند[1]

[1]کارشناس ارشد زبان و ادبیات عرب، دبیر آموزش و پرورش، اهواز، ایران.

چکیده مقاله

برنامه‌ریزی درسی به‌عنوان قلب تپنده فرآیند آموزش، نقشی بنیادین در کیفیت یادگیری و تربیت نیروهای متخصص ایفا می کند. رشته زبان و ادبیات عرب در دانشگاه فرهنگیان، به دلیل جایگاه ویژه زبان عربی در نظام آموزشی و فرهنگی کشور، نیازمند ساختاری علمی، به روز و متناسب با نیازهای واقعی معلمان آینده است. این پژوهش با هدف واکاوی کمبودها و نارسایی های برنامه درسی این واحد، بر پایه رویکردی کیفی و با استفاده از تحلیل اسنادی و مصاحبه نیمه ساختاریافته انجام شد و داده ها از طریق تحلیل محتوای کیفی کدگذاری و طبقه‌بندی گردید. یافته ها نشان داد که محتوای برنامه درسی با چالش‌هایی چون عدم تناسب با نیازهای حرفه‌ای دانشجومعلمان، کمبود توجه به مهارت‌های گفتاری و شنیداری، غلبه رویکرد سنتی و ترجمه‌محور، ضعف در بهره‌گیری از فناوری‌های نوین آموزشی، فقدان پیوند میان مباحث نظری و موقعیت‌های واقعی کلاس درس، و کمبود منابع کمک‌آموزشی متنوع مواجه است. علاوه بر این، عدم انعطاف‌پذیری در بازنگری سرفصل‌ها موجب عقب ماندگی از تحولات علمی و آموزشی شده است. نتایج پژوهش بر ضرورت بازطراحی جامع و هدفمند برنامه درسی تأکید دارد تا با رویکردهای نوین آموزش زبان و نیازهای شغلی معلمان آینده همسو شود و به ارتقای کیفیت آموزش و تربیت معلمان توانمند بیانجامد.

کلمات‌کلیدی: آموزش، زبان عربی، برنامه درسی، چالش‌ها، راهکارها.

نقش مورخان ایرانی در توسعه زبان عربی در قرون نخست هجری

کمال الدین طباطبائی[1]
[1] استادیار گروه آموزش معارف اسلامی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.

چکیده

یکی از ویژگی‌های مهم تمدن اسلامی در سده‌های نخست هجری، پذیرش و گسترش زبان عربی به‌عنوان زبان علم، تاریخ‌نگاری و حدیث در قلمروهایی بود که پیش‌تر زبان‌ها و سنت‌های نوشتاری دیگری داشتند. ایرانیانِ مسلمان چه به‌عنوان نویسنده، مورخ، محدث یا دانش‌ور سهم چشمگیری در تولید آثار عربی داشتند. مسئله ی مورد نظر در این مقاله وضعیت زبان عربی پس از نگارش کتاب های مورخان ایرانی است. سوالاتی که در این باره مطرح می شود اینست:

۱) چرا مورخان ایرانی به نگارش کتاب های خود به زبان عربی پرداختند؟
۲) سبک و شیوه نگارش مورخان ایرانی چه تاثیری بر توسعه و ارتقای زبان عربی داشت؟
۳) کتاب های مورخان ایرانی دارای چه جایگاهی در زبان عربی می باشد؟

این مقاله به شکل توصیفی و مبتنی بر روش کتابخانه ای می باشد.

کلمات کلیدی: طبری، ابو حنیفه دینوری، حمزه اصفهانی، یعقوبی، بلاذری

آموزش زبان عربی در چارچوب رویکرد ساختن‌گرایی: نقش بازی‌های آموزشی در تقویت خلاقیت زبانی و تعامل فعال

حسین شهریاری پور[۱] ، سامان حسنخانی[۲]، محمدعرفان اسدی زرندی[۳]

[۱]دانشجومعلم آموزش زبان عربی، دانشگاه فرهنگیان، پردیس خواجه نصیر الدین طوسی، کرمان، ایران. (نویسنده مسئول)
[۲]دانشجومعلم آموزش زبان عربی، دانشگاه فرهنگیان، پردیس خواجه نصیر الدین طوسی، کرمان، ایران.
[۳] دانشجومعلم آموزش زبان عربی، دانشگاه فرهنگیان، پردیس خواجه نصیر الدین طوسی، کرمان، ایران.

چکیده مقاله

هدف پژوهش پژوهش حاضر تبیین و ارائه راه حل هایی برای تدریس کارآمدتر زبان عربی و در پی آن دریافت بازخورد های بهتر از سوی دانش آموزان و فراگیران می باشد. روش پژوهش حاضر توصیفی _ کتابخانه ای بوده و به بررسی روش هایی می پردازد که تکیه آنها بر خلاقیت های زبانی و بازی های جذابی است که در امر تدریس اثر بخش می باشد و از پیچیدگی درس عربی می کاهد. نویسندگان به تناسب فرصتی که در اختیار داشتند برخی از این روش ها را اجرا نموده و نتایج آن را مشاهده کرده اند . از جمله یافته های این پژوهش می توان به این موارد اشاره کرد : مشارکت دانش آموزان در فرایند یاددهی _ یادگیری افزایش چشمگیری می یابد و نوعی تعامل دوطرفه بین دانش آموز و معلم و همچنین بین دانش آموزان ایجاد می شود. با به کارگیری این روش ها خلاقیت دانش آموزان نیز تقویت می شود ، همچنین آنها کار گروهی را نیز تجربه می کنند. شناسایی موانع و مشکلات امر تدریس ، عامل موثری برای شناسایی وضع موجود و تلاش برای بهبود این موقعیت می باشد ؛ از این رو به بررسی ضعف های موجود در آموزش زبان عربی نیز پرداخته شده است.

کلمات‌کلیدی: خلاقیت های زبانی ، بازی ، مشارکت ، ساختن گرایی، تعامل فعال.

میثم کرمی عنایت[1]، میلاد حضرتی۲، محمد مهدی کریمی۳

[1]دانش آموختۀ کارشناسی ارشد رشتۀ زبان و ادبیات عربی دانشکدۀ ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه تهران، ایران. (نویسنده مسئول)
[2]دانش‌آموختۀ کارشناسی ارشد رشتۀ زبان و ادبیات عربی دانشکدۀ ادبیات و علوم انسانی دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران.
[3]دانشجوی دکتری رشتۀ زبان و ادبیات عربی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تهران، ایران.

چکیده مقاله

دیوان شاعران هر ملتی معمولا حاوی موضوعاتی است که نمودار پایبندی آن‌ها به فرهنگ خویش و تلاش برای ماندگاری آن ها در سینۀ تاریخ از طریق منظوم ساختن این مضامین به گوهر شعر است. تبلور احساسات پاک شاعرانۀ ادیبان شیعی به صورت مدح فضائل اهل بیت و دفاع از حقانیت آن‌ها با استناد به قرآن و روایات متقن جلوه پیدا می کند. نظر به ارادت قلبی حمیری و شهریار به امام علی (ع) و به تبع آن، اختصاص بخشی از اشعارشان به آن حضرت، این جستار ویژگی های شخصیتی ایشان در شعر دو شاعر و نیز چگونگی انعکاس و پرداختن این اوصاف در اشعارشان را مورد واکاوی قرار داده و با روش توصیفی- تحلیلی و با تکیه بر اصول مکتب فرانسوی نقد ادبیات تطبیقی، تفاوت و اشتراک زبانی و بیانی و نیز زیباشناسی شعر آن ها را تحلیل نموده است. از جمله مناقبی که نگارندگان در خلال خوانش اشعار بدان اهتمام گماشته و نکات تاریخی و ظرافت‌های آن را مورد مناقشه قرار داده‌اند، عبارت است از: دانش، دلاوری، رادمردی، شفاعت و ... و نتایج حاصله گواه آن است که حمیری با تسلط خود بر کتب شریعت و قرآن، در دیوان خود با ظرافت خاصی به شرح جزئیات سجایای امام علی(ع) با زبانی گویا و بدون تکلف که با شرایط روزگار جامعۀ خویش همخوانی داشته، پرداخته در حالی که شهریار نیز با تأثیرپذیری از مفاهیم مذکور در شعر حمیری، همان موضوعات را بی آن که به بُن و پی حوادث اندک خللی وارد آورد، با چیرگی تمام و بیانی شیرین و ماهرانه ذکر نموده است.

کلمات کلیدی: مناقب امام علی (ع)، سید حمیری، شهریار، شعر شیعی، ادبیات تطبیقی.

راهبردهای مفید تدریس موثر در آموزش زبان عربی

خدیجه بیت سیاح[1]

[1]کارشناس ارشد زبان و ادبیات عرب- دبیر عربی آموزش و پرورش ناحیه ۱ اهواز، ایران.

چکیده مقاله

زبان عربی به عنوان زبانی غنی و دارای ساختار پیچیده، جایگاه ویژه‌ای در نظام آموزشی و فرهنگی ایران دارد. آموزش این زبان نیازمند بهره‌گیری از شیوه‌های متنوع و علمی است تا فراگیران بتوانند ضمن درک قواعد و ساختارهای آن، در مهارت‌های چهارگانه‌ی زبانی (شنیدن، گفتن، خواندن و نوشتن) به تسلط دست یابند .همچنین تدریس زبان عربی با توجه به ویژگی های خاص این زبان از جمله پیچیدگی های دستور زبان و تنوع لهجه ها ، نیازمند روش هایی است که بتواند یادگیری را برای زبان آموزان و دانش آموزان ساده تر و جذاب تر. هدف از پژوهش حاضر، شناسایی راهکارهایی است که ضمن ایجاد انگیزه، موجب افزایش مشارکت فراگیران و تسهیل فرایند یادگیری می شوند و می توانند یادگیری را تسهیل کرده و نتایج بهتری را به همراه داشته باشند. کند در این مقاله، روش‌های نوین و مؤثر تدریس زبان عربی مورد بررسی قرار گرفته‌اند:

*بخش اول: روش های تدریس عربی مبتنی بر مهارت ها

*بخش دوم: روش های تدریس عربی مبتنی بر همراهی

*بخش سوم: روش های تدریس عربی مبتنی بر فناوری

کلمات کلیدی: روش‌های تدریس، زبان عربی، مهارت‌های زبانی، فناوری آموزشی، یادگیری تعاملی

نقش تحول آفرین هوش مصنوعی در توسعه مهارتهای زبانی درس عربی و پارادایم های آموزشی

زهرا شب خیز[1]

[1]کارشناسی ارشد آموزش زبان انگلیسی، دبیر زبان انگلیسی مقطع متوسطه دوم، هرمزگان، بندرعباس، ایران.

چکیده مقاله

در عصر حاضر، هوش مصنوعی به‌عنوان یکی از فناوری‌های نوظهور، تأثیرات گسترده‌ای بر ابعاد مختلف زندگی انسان، به‌ویژه در حوزه آموزش و پرورش، برجای گذاشته است. یکی از زمینه‌های مهمی که می‌تواند از ظرفیت‌های این فناوری بهره‌مند شود، آموزش زبان عربی و توسعه مهارت‌های زبانی مرتبط با آن است. با توجه به ساختار پیچیده زبان عربی و نیاز به روش های آموزشی دقیق و تعاملی، بهره گیری از ابزارهای هوش مصنوعی می‌تواند به‌عنوان یک راهکار نوین در ارتقای کیفیت یادگیری این زبان مطرح شود.

این مقاله با استفاده از روش پژوهش تحلیلی-توصیفی، به بررسی نقش و کارکردهای هوش مصنوعی در بهبود فرآیند آموزش زبان عربی پرداخته است. داده‌های نظری از منابع علمی و مطالعات پیشین گردآوری شده و با تحلیل کیفی، ابعاد مختلف کاربردهای هوش مصنوعی در آموزش زبان عربی مورد بررسی قرار گرفته‌اند. از جمله فناوری‌های مورد اشاره می‌توان به سامانه‌های تشخیص صوتی، ترجمه ماشینی، ارزیابی خودکار مهارت‌های زبانی، و پلتفرم‌های یادگیری شخصی‌سازی‌شده اشاره کرد.

نتایج پژوهش نشان می‌دهد که استفاده هدفمند از هوش مصنوعی در آموزش زبان عربی می‌تواند به شکل‌گیری محیط‌های یادگیری تعاملی، بهبود عملکرد در مهارت‌های چهارگانه زبانی (شنیداری، گفتاری، خواندن و نوشتن)، و ارتقای کیفیت ارزیابی‌های آموزشی منجر شود. این ویژگی‌ها موجب تقویت اعتماد به نفس زبان‌آموزان، و تسهیل یادگیری عمیق و پایدار می‌شود.

در مجموع، یافته های این پژوهش حاکی از آن است که هم‌افزایی میان هوش مصنوعی و آموزش زبان عربی، می‌تواند به‌عنوان یک رویکرد تحول‌آفرین در نظام‌های آموزشی مدرن تلقی شود و زمینه‌ساز توسعه علمی، فرهنگی و ارتباطی زبان‌آموزان و پارادایم های آموزشی گردد.

کلمات کلیدی: آموزش و یادگیری، فناوری های هوش مصنوعی، آموزش زبان عربی با هوش مصنوعی، توسعه مهارت‌ها، پارادایم های آموزشی

بررسی موانع روانی-اجتماعی موثر بر یادگیری زبان عربی و تکنیک‌های مفید جهت یادگیری خودجوش دانش‌آموزان مطالعه موردی: دانش‌آموزان پایه دوازدهم دبیرستان فرزانگان شهرستان دزفول

نسرین قیصری[1]، نرگس قیصری[2]

[1] دبیر عربی دبیرستان فرزانگان دوره دوم شهرستان دزفول ، خوزستان، ایران.(نویسنده مسئول)
[2] کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری، خوزستان، ایران.

چکیده مقاله

آموزش زبان‌های زنده و تأثیرگذار در حوزه‌های دینی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی، جایگاه ویژه‌ای در نظام آموزشی کشورهای اسلامی و منطقه‌ای دارد . در این میان یادگیری زبان عربی به‌عنوان یکی از زبان‌های مهم و پرکاربرد در جهان امروز، نقش بسزایی در ارتقای توانمندی‌های ارتباطی و فرهنگی دانش‌آموزان ایفا می‌کند. با این حال، فرآیند یادگیری این زبان برای بسیاری از دانش‌آموزان با چالش‌ها و موانع روانی و اجتماعی متعددی همراه است که می‌تواند مانع پیشرفت و انگیزه آنان شود. موانعی مانند اضطراب زبانی، کاهش اعتماد به نفس، فشارهای فرهنگی و نبود حمایت های اجتماعی، از جمله عواملی هستند که بر روند یادگیری تأثیرگذارند.در این مقاله تلاش شده است تا به بررسی این موانع روانی-اجتماعی پرداخته و در ادامه تکنیک های مؤثر و عملی برای یادگیری خودجوش و فعال زبان عربی توسط دانش آموزان ارائه شود. هدف اصلی این پژوهش، شناسایی راهکارهایی است که بتوانند به افزایش انگیزه و تسهیل فرآیند یادگیری کمک کنند و محیطی مثبت و حمایتگر برای یادگیرندگان فراهم سازند.

کلمات کلیدی: یادگیری زبان عربی ،موانع روانی و اجتماعی، یادگیری خودجوش، انگیزه یادگیری، اضطراب در یادگیری زبان

بررسی میزان بی‌توجهی به دو مهارت زبانی شنیداری و نوشتاری در کتاب عربی دهم رشتهٔ ادبیات و علوم انسانی (بررسی موردی تمرینات سه درس نخست کتاب)

حسین نظری جناقرد[1]

[1]دانشجوی کارشناسی ارشد رشته ادبیات عربی دانشگاه محقق اردبیلی معلم مدارس متوسطه استان اردبیل، ایران.

چکیده مقاله

زبان عربی به دلیل اشتراکات فرهنگی، زبانی و لزوم ارتباط با سایر کشورهای جهان، قرن‌هاست که در ایران آموزش داده می‌شود و پژوهش‌های متعددی برای رفع اشکالات آموزش زبان عربی در مدارس و دانشگاه‌ها انجام شده است و این پژوهش نیز با هدف بررسی ضعف دو مهارت زبانی شنیداری و نوشتاری در کتاب عربی دهم رشته ادبیات و علوم انسانی، با رویکردی توصیفی به دنبال تبیین میزان ضعف مذکور و ارائه راهکارهای پیشنهادی می‌باشد و اقدام به بررسی تمرینات درس‌های اول، دوم و سوم کتاب مذکور نموده است. یافته‌های پژوهش مؤید این است که کتاب مذکور به دو مهارت زبانی شنیداری و نوشتاری اهتمام لازم را نورزیده و هیچ تمرینی در کتاب یافت نمی شود که به طور مستقیم به مهارت شنیداری بپردازد و وضعیت مهارت نوشتاری نیز تقریبا چنین است و طراحی تمرین‌هایی با محوریت مهارت شنیداری و استفاده از لوح‌های فشرده، استفاده از لوح های فشرده در هنگام قرائت متن اصلی درس برای تقویت مهارت شنیداری و خلاصه نویسی، طراحی تمرین‌هایی با محتوای مرتب کردن جملات در هم ریخته برای تقویت مهارت نوشتاری و طراحی تمرین‌هایی با هدف تقویت یکسان مهارت های مختلف زبانی، راهکارهای پیشنهادی هستند که می توانند در رفع این بی توجهی به مهارت‌های شنیداری و نوشتاری در کتاب عربی دهم رشته ادبیات و علوم انسانی مؤثر باشند.

کلمات کلیدی: مهارت‌های زبانی، مهارت شنیداری، مهارت نوشتاری، کتاب عربی دهم انسانی

بررسی تاثیر شیوه های نوین تدریس بر بهبود عملکرد تعاملی دانش آموزان در کلاس عربی با تاکید بر هوش مصنوعی

فاطمه عابدینی [1]

[1]دانش آموخته کارشناسی ارشد رشته علوم قرآن و حدیث، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران.

چکیده مقاله

هدف این مقاله به بررسی چالش‌ها و فرصت‌های آموزش زبان عربی در مدارس ایران و ارائه مدلی تلفیقی برای ارتقای تعامل و مشارکت دانش‌آموزان در عصر فناوری‌های نوین، به‌ویژه هوش مصنوعی است. این مطالعه با رویکرد تحلیلی-تبیینی، منابع نظری و پژوهش‌های صورت گرفته را مرور کرده و با تحلیل ساختاری روش‌های سنتی، چالش‌ها و مشکلات آموزشی و ظرفیت‌های فناوری‌های هوشمند، راهبردهایی را برای یادگیری فعال، مشارکتی و شخصی‌سازی‌شده ارائه می‌دهد. یافته‌ها نشان می‌دهد که ترکیب روش‌های فعال و بازی‌محور، آموزش معکوس و ابزارهای هوش مصنوعی می تواند انفعال دانش‌آموزان را کاهش داده، مهارت‌های ارتباطی موثر و تفکر انتقادی آنان را تقویت کند و نقش معلم را از انتقال‌دهنده محتوا به تسهیل‌گر فرآیند یادگیری ارتقا دهد. بر این اساس، مدل یادگیری فعال هوشمند پیشنهاد شده است که با حفظ زمان تعامل در کلاس و بهره گیری از فناوری، آموزش زبان عربی را از «تدریس قواعد و ترجمه» به «فرآیند ارتباط و تفکر زبانی» تبدیل می‌کند.

کلمات‌کلیدی: آموزش عربی، روش تعاملی، مشارکت فعال، هوش مصنوعی

بررسی نقش ترجمه ماشینی مبتنی بر هوش مصنوعی در یادگیری زبان عربی (چالش‌ها و تهدیدها)

نصیر ملکی[۱]، زینب بلوچ زهی[۲]

[۱]دبیر آموزش و پرورش سیستان و بلوچستان، ایران. (نویسنده مسئول)
[۲]دبیر آموزش و پرورش سیستان و بلوچستان، ایران.

چکیده مقاله

یادگیری زبان عربی به‌عنوان زبان مقدس و یکی از زبان‌های پرکاربرد جهان با چالش‌های ساختاری و پیچیدگی‌های دستوری خاصی همراه است. پیشرفت‌های اخیر در حوزه‌ی هوش مصنوعی به ویژه توسعه‌ی سامانه‌های ترجمه‌ی ماشینی هوشمند، فرصت‌های جدیدی را برای تسهیل و بهبود فرآیند آموزش این زبان فراهم کرده است. این مقاله به بررسی نقش ترجمه ماشینی مبتنی بر هوش مصنوعی در یادگیری زبان عربی پرداخته و ضمن تحلیل فرصت‌ها و چالش‌های پیش‌رو، بر این نکته تأکید می‌نماید که هوش مصنوعی دارای عملکرد دوگانه است؛ از یک سو قابلیت‌های گسترده‌ای برای تسریع فهم متون، تقویت مهارت‌های چهارگانه و افزایش انگیزهی خودآموزی فراهم می کند و از سوی دیگر خطراتی از جمله وابستگی و اتکای بیش از حد زبان آموزان، کاهش تعامل فعّال آموزشی و بروز خطاها در ترجمه را به همراه دارد. برآیند این پژوهش، بر لزوم استفاده متعادل و هوشمندانه از ترجمه‌ی ماشینی تأکید دارد و راهکارهایی در زمینهی آموزش معلمان و زبان‌آموزان، ادغام فنّاوری با روش‌های فعّال یادگیری و توسعه‌ی فناوری‌های بومی‌شده ارائه می‌کند. پژوهش‌های آتی نیازمند توجه به ارتقای کیفیت فناوری، بررسی ابعاد روان‌شناختی و بهبود زیرساخت‌های فنّاوری در آموزش زبان عربی هستند.

کلمات کلیدی: آموزش زبان عربی، هوش مصنوعی، ترجمه ماشینی، چالش‌ها و تهدیدها

بکارگیری فناوری اطلاعات وارتباطات
(بررسی نقش رسانه های اجتماعی و دیگر وسایل ارتباط جمعی در آموزش زبان عربی)

عادل عفراوی [1]

[1]دبیرآموزش وپرورش، استاد دانشگاه فرهنگیان، خوزستان، ایران.

چکیده مقاله

بکارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات (ICT) در آموزش زبان عربی، به ویژه از طریق رسانه های اجتماعی و وسایل ارتباط جمعی، تحول چشم گیری در روشهای یادگیری و تدریس ایجاد کرده است. این پژوهش به بررسی نقش پلتفرم ها مانند فیسبوک، توییتر، یوتیوب،واتساپ وتلگرام(خارجی) ایتا،روبیکا،سروش وشاد(داخلی) اپلیکیشنهای موبایلی) مانند دولینگو و(Memrise ، و همچنین پادکستها و وبینارها در تسهیل فراگیری زبان عربی می پردازد.یافته ها نشان می دهند که این ابزارها با ارائه محتوای تعاملی، دسترسی به منابع متنوع، و فرصتهای گفت وگوی واقعی با گویش وران بومی، انگیزه و مشارکت زبان آموزان را افزایش می دهند. همچنین، شبکه های اجتماعی با ایجاد فضای یادگیری غیررسمی و انعطاف پذیر، به تقویت مهارت های شنیداری، گفتاری، و فرهنگی کمک شایانی می کنند. با این حال، چالش هایی مانند کیفیت محتوا، حواس پرتی کاربران، و نیاز به سواد دیجیتال نیز وجود دارد.در نتیجه، ادغام هدفمند این فناوری ها در سیستم آموزشی، همراه با نظارت مربیان، می تواند به بهینه سازی آموزش زبان عربی منجر شود.

کلمات کلیدی: آموزش زبان عربی، فناوری اطلاعات ،رسانه های اجتماعی، وسایل ارتباط جمعی، یادگیری تعاملی

بررسی فرصت‌ها و چالش‌های استفاده از هوش مصنوعی در آموزش زبان عربی

رضا خوشابی[1]، حسین شهریاری پور[2]

[1]دانشجو معلم(نویسنده مسئول)
[2]دانشجومعلم

چکیده مقاله

این مقاله به بررسی چالش‌ها و فرصت‌های پیش‌روی فناوری‌های هوش مصنوعی در آموزش زبان عربی می‌پردازد. ضرورت این امر بدین جهت است که این فناوری‌ها می‌توانند تأثیر مثبتی در روند آموزش بگذارند و تلاش شده تا آموزگاران زبان عربی با مزایا و نکات مثبت استفاده از این فناوری‌های نوین آشنا شوند و در عین حال به معایب و محدودیت های پیش روی آن نیز واقف شوند. روش پژوهش در این مقاله، تحلیل توصیفی بوده و به بررسی توانایی‌ها و قابلیت‌های هوش مصنوعی در امر آموزش می‌پردازد. این مقاله نشان می‌دهد که استفاده از فناوری‌های هوش مصنوعی می تواند شوق و انگیزه در دانش‌آموزان ایجاد کند و باعث شود که بی‌میلی دانش‌آموزان از یادگیری زبان عربی، با علاقه و یادگیری فعال و مشارکتی جایگزین شود. یافته‌ها نشان می‌دهد که محلی‌سازی، بومی‌سازی و شخصی‌سازی مطالب آموزشی با استفاده از هوش مصنوعی، تأثیر مثبتی بر فرایند تعلیم و تربیت دارد. از این رو، لازم است آموزگاران زبان عربی آموزش‌های لازم در این باره را فرا بگیرند.

کلمات کلیدی: هوش مصنوعی،آموزش زبان عربی،یادگیری تعاملی،چالش ها و فرصت ها،معلمان زبان عربی.

بررسی نمونه هایی از بلاغت در واژگان قرآن کریم از منظر فاضل السامرائی

ابوالفضل زارعی[1]، ابوالفضل کرد[2]

[1]دبیر رسمی زبان و ادبیات عربی، آموزش و پرورش شوش دانیال، خوزستان ایران. (نویسنده مسئول)
[2]دانشجو معلم رشته آموزش ابتدایی، دانشگاه فرهنگیان، مرکز امام رضا(ع) اندیمشک، خوزستان، ایران.

چکیده مقاله

قرآن کریم به عنوان یکی از بلیغ ترین و فصیح ترین کتب تاریخ بشریت، به زبان عربی نوشته شده است. برای درک و فهم بهتر عبارات بسیار و معانی عمیق این کتاب آسمانی، آشنایی با علوم مختلف زبان عربی گریز ناپذیر است. از جمله این علوم، علوم بلاغی است. همچنین قرآن می تواند بهترین نمونه و مثال برای تفهیم قواعد زبان عربی باشد. پس از رسیدن به این مهم، بر آن شدیم تا تعدادی از واژگان قرآن کریم را در حیطه بلاغت مورد بررسی قرار دهیم. در این زمینه به اثری فاخر از فاضل صالح السامرائی، تحت عنوان بلاغت کلمات در بیان قرآنی استناد کردیم که توسط دکتر عاطی عبیات به زبان فارسی ترجمه شده است. در میان این تحقیق به نکات بلاغی بسیاری در واژگان قرآن کریم نظیر بلاغت ذکر و حذف، بلاغت ابدال، کاربرد فعّل و افعل، صفات، نحوه به کارگیری حالت مفرد یا جمع برخی واژگان و جایگزینی واژگان دست یافتیم که هرکدام را با ارائه مثال ها و مصادیقی در متن این نوشتار توضیح داده ایم. در نهایت با سیری که در نظرات فاضل سامرائی و تحقیقاتی که در این زمینه انجام شد دریافتیم که زبان عربی، زبانی پر ظرافت و سرشار از نکات ادبی است و قرآن، کتابی است که از این ظرافت ها به نحو احسن استفاده کرده است تا هم بر اعجاز خود بیفزاید و هم توسط مخاطب بهتر درک شود.

کلمات کلیدی: قرآن کریم، زبان عربی، علوم بلاغی، بلاغت واژگان، فاضل صالح السامرائی

نقش کمبود متون اصیل عربی در آموزش مدارس و دانشگاه فرهنگیان

محمد مهدی آقاسی[1]

[1]کارشناسی پیوسته آموزش زبان عربی دانشگاه فرهنگیان، اهواز، ایران.

چکیده مقاله

کمبود متون اصیل عربی در نظام آموزشی کشور، به ویژه در مدارس و دانشگاه فرهنگیان، یکی از عوامل بنیادین کاهش کیفیت آموزش زبان عربی است. متون اصیل، بازتاب واقعی زبان و فرهنگ عربی، علاوه بر تقویت مهارت‌های زبانی چهارگانه، فهم عمیق‌تر بافت‌های معنایی، ساختارهای دستوری و ظرایف بلاغی را برای زبان‌آموزان فراهم می‌آورند. بررسی‌های میدانی و اسنادی نشان می‌دهد محتوای مورد استفاده در اغلب کتاب های درسی و منابع آموزشی، بیش از آن‌که بر متون دست‌اول، ادبیات زنده و متنوع عربی یا آثار نویسندگان و شاعران معاصر استوار باشد، متکی بر گزیده‌هایی ساده‌شده و بازنویسی‌شده است که اغلب بار فرهنگی، هنری و زبانی لازم را ندارند.

این کمبود موجب فاصله گرفتن دانش آموزان و دانشجومعلمان از تجربه مستقیم زبان حقیقی می شود و فرآیند درک متون پیچیده تر را در مراحل پیشرفته یادگیری مختل می کند. پیامدهای این نارسایی شامل ضعف در مهارت خواندن انتقادی، ناتوانی در درک ضمنی معانی و محدودیت در تولید گفتار و نوشتار خلاقانه است. نبود ارتباط زنده با متون اصیل، انگیزه یادگیری را کاهش داده و زبان آموز را از تجربه غنای فرهنگی و فکری زبان عربی محروم می‌سازد.

پژوهش حاضر با رویکرد توصیفی–تحلیلی، نقش و اهمیت بهره گیری از متون اصیل را در فرایند یادگیری، نقد وضعیت موجود در مدارس و دانشگاه فرهنگیان و ارائه پیشنهادهایی برای بهبود برنامه های درسی بررسی می کند. یافته‌ها تأکید می کنند که بازنگری منابع آموزشی، توجه به تنوع ژانری و فرهنگی و استفاده نظام‌مند از متون ادبی، خبری و علمی روزآمد، می‌تواند کیفیت یادگیری زبان عربی را به شکل معناداری ارتقا دهد.

کلمات کلیدی: آموزش، زبان، متون، عربی، فرهنگی، مدارس، دانشگاه فرهنگیان.

استفاده از ابزارهای مبتنی بر هوش مصنوعی در ارتقای مهارت‌های نگارش و ترجمه عربی

محمدمهدی کاتب قوجه بگلو[1]، مهدی یوسف زاده اربط[2]

[1]دانشجوی کارشناسی الهیات، دانشگاه فرهنگیان، پردیس علامه طباطبایی اردبیل، اردبیل، ایران. (نویسنده مسئول)
[2]دانشجوی کارشناسی الهیات، دانشگاه فرهنگیان، پردیس علامه طباطبایی اردبیل، اردبیل، ایران

چکیده مقاله

زمینه: در دهه اخیر، گسترش فناوری‌های مبتنی بر هوش مصنوعی تغییرات مهمی در آموزش زبان‌های خارجی به ویژه زبان عربی ایجاد کرده است. از میان مهارت های زبانی، نگارش و ترجمه عربی همواره از دشوارترین بخش‌ها برای زبان‌آموزان بوده و نیازمند تسلط بر قواعد دستوری، بلاغی و انتقال دقیق معناست. ظهور ابزارهایی همچون مدل‌های زبانی بزرگ، سامانه‌های بازخورد فوری و مترجم‌های ماشینی، افق‌های تازه‌ای برای ارتقای این مهارت ها گشوده است.هدف: پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش ابزارهای مبتنی بر هوش مصنوعی در ارتقای مهارت های نگارش و ترجمه عربی انجام شده و تلاش دارد فرصت‌ها، چالش‌ها و کارکردهای آموزشی این فناوری‌ها را تبیین نماید.روش: روش تحقیق توصیفی–تحلیلی است. داده‌ها از طریق مرور نظام‌مند پژوهش‌های علمی و منابع معتبر در حوزه آموزش زبان و ترجمه گردآوری و بررسی شده است.یافته‌ها: نتایج نشان می‌دهد که ابزارهای مبتنی بر هوش مصنوعی، مانند سامانه ARWI و مدل‌های زبانی پیشرفته، در بهبود نگارش زبان‌آموزان از طریق تشخیص خطا، اصلاح سبک نوشتاری و ارائه بازخورد فوری مؤثر بوده‌اند. در حوزه ترجمه، ابزارهایی همچون ChatGPT-۴،۵ و DeepSeek R ۱ توانسته‌اند دقت و وفاداری به متن اصلی را در متون عمومی و علمی افزایش دهند، اما در متون ادبی و فرهنگی همچنان نیازمند بازبینی انسانی‌اند. همچنین ترکیب آموزش سنتی با فناوری‌های نوین بیشترین کارآمدی را در یادگیری ایجاد کرده و موجب تقویت انگیزه، یادگیری شخصی‌سازی‌شده و تعامل اجتماعی میان زبان‌آموزان می‌شود. در عین حال، چالش‌هایی نظیر محدودیت در بازآفرینی ظرایف ادبی، نیاز به داده‌های متنوع و حفظ جنبه‌های فرهنگی همچنان وجود دارد.

کلمات کلیدی : هوش مصنوعی، مهارت‌های نوشتاری عربی، ترجمه عربی، یادگیری شخصی‌سازی‌شده، آموزش زبان عربی

الگوهای تدریس مبتنی بر نظریه بار شناختی در آموزش زبان عربی؛ چارچوبی برای ارتقای یادگیری معنادار

لیلا صادقی نقدعلی[1]

[1]دانشجوی دکتری زبان و ادبیات عرب، دانشگاه بین المللی امام خمینی (ره)، قزوین، ایران.

چکیده مقاله

یادگیری مؤثر زبان عربی، به‌ویژه در محیط‌های آموزشی رسمی، با چالش‌هایی چون حجم بالای اطلاعات، محدودیت ظرفیت شناختی فراگیران و انتقال ناقص دانش به موقعیت های واقعی مواجه است. بسیاری از روش‌های سنتی تدریس، با ارائه‌ی محتوای فشرده و منفعلانه، موجب افزایش بار شناختی اضافی و کاهش درک عمیق و معنادار می‌شوند. نظریه‌ی بار شناختی، با تأکید بر مدیریت منابع شناختی فراگیران و طراحی محتوای متناسب با ظرفیت ذهنی آن‌ها، راهکاری علمی برای بهبود یادگیری معنادار ارائه می‌دهد. با این حال، به‌کارگیری سازگار این نظریه در طراحی الگوهای تدریس برای آموزش زبان عربی هنوز به‌طور نظام‌مند مورد مطالعه و بررسی قرار نگرفته است. هدف این پژوهش، بررسی و تبیین الگوهای تدریس مؤثر برای آموزش محتوا در آموزش زبان عربی بر اساس مبانی نظریه بار شناختی است. در این مطالعه، با استفاده از روش تحقیق توصیفی–تحلیلی و با مرور ادبیات نظری و پژوهش های پیشین، الگوهای تدریس متناسب با آموزش محتوا در زبان عربی شناسایی و تحلیل شده است. نتایج نشان می‌دهد که الگوهایی مانند آموزش مبتنی بر مسئله، آموزش معکوس و آموزش تعاملی مبتنی بر متن می توانند با کاهش بار شناختی غیرضروری، افزایش سازمان‌دهی اطلاعات و تقویت پردازش معنادار، به بهبود مهارت‌های زبانی و محتوایی زبان‌آموزان منجر شوند. این یافته‌ها می‌تواند به طراحان برنامه درسی، مدرسان و پژوهشگران آموزش زبان عربی کمک کند تا شیوه‌های تدریس مؤثرتری را برای انتقال محتوای تخصصی به کار گیرند.

کلمات‌کلیدی: آموزش زبان عربی، الگوهای تدریس، نظریه بار شناختی، آموزش محتوا، یادگیری معنادار.

الگوی آموزش هوشمند ضمایر و افعال ماضی عربی پایه هفتم با رویکرد هوش مصنوعی

الهام بهی[1]

[1]دانشجو معلم گروه آموزش زبان عربی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.

چکیده مقاله

تحولات پرشتاب فناوری و ظهور هوش مصنوعی، آموزش زبان عربی را با چشم‌اندازهای تازه‌ای از خلاقیت و یادگیری هوشمند مواجه کرده است. پژوهش حاضر با هدف طراحی و تبیین الگویی آموزشی هوشمند برای تدریس ضمایر و افعال ماضی در عربی پایه هفتم انجام شده است. مسئله‌ی اصلی پژوهش آن است که چگونه می‌توان از هوش مصنوعی به‌عنوان یک شریک آموزشی و نه صرفاً ابزار فناورانه، در جهت تقویت یادگیری فعال، مشارکتی و خلاقانه استفاده کرد. روش تحقیق از نوع کیفی–تحلیلی و مبتنی بر طراحی آموزشی (Educational Design Research)است. داده‌ها از طریق مرور نظام‌مند منابع علمی، تحلیل نظریه‌های یادگیری فعال و مشارکتی، و بررسی پلتفرم‌های هوش مصنوعی نظیر ChatGPT ، ClassPoint AI و Duolingo گردآوری شد. الگوی طراحی آموزشی پیشنهادی، شامل سه محور اصلی است: ۱. فعالیت‌های گروهی و کارگاهی برای تثبیت ضمایر؛ ۲. بازی‌های دیجیتال هوشمند برای تقویت افعال ماضی؛ و ۳. ماندالای آموزشی مبتنی بر بازخورد لحظه‌ای و تحلیل عملکرد. یافته‌ها نشان داد که به‌کارگیری ابزارهای هوش مصنوعی موجب افزایش دقت زبانی، تعامل گروهی، انگیزه درونی و خلاقیت یادگیرندگان می‌شود و یادگیری را از سطح حفظ و تکرار به سطح تفکر، کشف و آفرینش ارتقا می‌دهد. نتیجه‌گیری نهایی نشان می‌دهد که طراحی الگوی آموزشی هوشمند می‌تواند مسیر تازه‌ای برای بهبود آموزش زبان عربی در مدارس ایران بگشاید و پیوندی مؤثر میان فناوری، محتوا و تربیت معلم برقرار سازد.

کلمات‌کلیدی: هوش مصنوعی، آموزش زبان عربی، یادگیری فعال، طراحی آموزشی هوشمند، ضمایر، افعال ماضی، پایه هفتم.

بازخوانی انتقادی تاریخ، فلسفه و علم در آموزش زبان عربی
(گسست در فهم، زبان و تعلیم)

عزیزاله احمدی[1]

[1]دبیرآموزش و پرورش استان خوزستان

چکیده مقاله

این پژوهش کوششی است برای بازخوانی انتقادی و فلسفی تاریخ، فلسفه و ماهیت علم در آموزش زبان عربی در ایران، با تأکید بر گسست‌ها و تناقض‌های بنیادین موجود در بسترهای آموزشی. هدف اصلی، آشکارسازی ساختارهای پنهان معرفتی و روش‌شناختی است که فرایند تعلیم زبان عربی را به عنوان پدیده‌ای پیچیده و چندلایه شکل می‌دهد و هم‌زمان امکان‌های رهایی‌بخش و انتقادی آموزش را می‌کاود. روش پژوهش، بر پایه رویکرد تحلیل گفتمان انتقادی همراه با هرمنوتیک فلسفی است که از تبارشناسی مفهومی بهره می‌برد تا سیر تاریخی و فلسفی مفاهیم «علم»، «فلسفه» و «تاریخ آموزش» را در آموزش زبان عربی واکاوی نماید. یافته های پژوهش نشان می‌دهد که آموزش زبان عربی در ایران دچار انجماد فلسفی، گسست میان حوزه‌های علمی و فرهنگی و محرومیت زبان‌آموز از تجربه زیباشناسانه و سوژگی انتقادی است. نتیجه‌گیری پژوهش تأکید بر ضرورت بازنگری بنیادین در فلسفه آموزش زبان عربی دارد تا این آموزش از سطح حفظ قواعد صرف فراتر رفته و به فرایندی خلاقانه، انسانی و متکثر تبدیل شود.

کلمات کلیدی: آموزش زبان عربی، فلسفه تعلیم و تربیت، تاریخ آموزش، ماهیت علم، تحلیل گفتمان انتقادی

نقش هوش مصنوعی در آموزش و ارزشیابی زبان عربی: فرصت‌ها، چالش‌ها و چشم‌اندازها

رضا بکران[1]، علم الهدی فروغی[2]

[1]دانشجوی کارشناسی آموزش عربی، دانشگاه فرهنگیان،پردیس شهید ایزدپناه یاسوج، ایران. (نویسنده مسئول)
[2]دانشجوی کارشناسی امور تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، پردیس شهید رجایی فرخ شهر، ایران.

چکیده مقاله

آموزش زبان عربی در ایران طی دهه‌های اخیر با مشکلات متعددی همچون ضعف انگیزه زبان‌آموزان، ناکارآمدی شیوه‌های سنتی تدریس و محدود بودن روش‌های نوین ارزشیابی روبه‌رو بوده است. این چالش‌ها موجب شده‌اند که یادگیری زبان عربی، با وجود جایگاه ممتاز آن در نظام آموزشی و فرهنگی کشور، کمتر از حد انتظار اثربخش باشد. پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش هوش مصنوعی در ارتقای فرآیند آموزش زبان عربی و تحلیل فرصت‌ها، چالش‌ها و چشم‌اندازهای پیش روی آن انجام گرفته است. روش تحقیق از نوع توصیفی ـ تحلیلی بوده و داده ها از طریق مطالعه منابع علمی داخلی و بین‌المللی در بازه زمانی ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۴ گردآوری و با روش تحلیل محتوای کیفی بررسی شده‌اند. یافته‌ها نشان می‌دهد که هوش مصنوعی با بهره‌گیری از قابلیت‌هایی نظیر پردازش زبان طبیعی، یادگیری ماشین و سامانه های تعاملی قادر است فرآیند یادگیری را شخصی سازی کرده، بازخورد فوری و دقیق ارائه دهد، خطاهای زبانی را به‌صورت خودکار اصلاح کند، مکالمات تعاملی شبیه‌سازی نماید و آموزش از راه دور را تقویت کند. این ظرفیت‌ها نه‌تنها می‌توانند کیفیت یادگیری را ارتقا دهند بلکه انگیزه زبان‌آموزان را نیز افزایش می‌دهند. با این وجود، موانعی همچون کمبود داده‌های بومی، خطا در تحلیل متون پیچیده قرآنی و ادبی، دغدغه‌های اخلاقی و امنیتی و ضعف زیرساخت‌های فناورانه همچنان پابرجاست. نتیجه‌گیری پژوهش نشان می‌دهد که در صورت سرمایه‌گذاری در توسعه پلتفرم‌های بومی و تقویت زیرساخت‌های آموزشی، هوش مصنوعی می‌تواند آینده‌ای روشن برای آموزش زبان عربی ترسیم کند و زمینه‌ساز نوآوری‌های گسترده‌تر در حوزه آموزش شود.

کلمات‌کلیدی: آموزش زبان عربی، هوش مصنوعی، ارزشیابی، فرصت‌ها، چالش‌ها

کج فهمی های آموزش زبان عربی در ایران

الهه کاوسی[1]

[1]دانشجو آموزش زبان عربی دانشگاه فرهنگیان اهواز، ایران.

چکیده مقاله

هدف این پژوهش، شناسایی علل کج‌فهمی‌های آموزشی در فرآیند یادگیری زبان عربی در نظام آموزشی ایران و ارائه راهبردهای اصلاحی برای بهبود کیفیت آموزش است. روش پژوهش کیفی—تحلیلی بوده و داده‌ها از طریق تحلیل خطاهای زبانی دانش‌آموزان، مشاهده مستقیم کلاس‌های درس، مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته با معلمان و زبان‌آموزان، و آزمون‌های تشخیصی عملکردی گردآوری شده است. یافته‌ها نشان دادند که کج‌فهمی‌های آموزشی ناشی از تعامل چند عامل کلیدی‌اند: ضعف در طراحی آموزشی، ترجمه تحت‌اللفظی از فارسی، فقدان زمینه فرهنگی، ارزشیابی های ناکارآمد، و منابع درسی نامتناسب با سطح شناختی فراگیران. این عوامل که در قالب خطاهای زبانی، ترجمه بین‌زبانی، و ناهماهنگی سطح شناختی با محتوای آموزشی ظاهر می‌شوند، در پنج دسته اصلی طبقه‌بندی شدند و مبنای طراحی راهبردهای اصلاحی قرار گرفتند. همچنین، مشاهده کلاس درس، تحلیل کیفی داده‌ها، و بهره‌گیری از آزمون‌های تشخیصی، نقش مهمی در شناسایی این عوامل ایفا کردند. نتیجه‌گیری پژوهش حاکی از آن است که بازنگری در برنامه‌ریزی درسی، اصلاح شیوه‌های ارزشیابی، و بهره‌گیری از فعالیت‌های زمینه‌دار و چندمهارتی می‌تواند نقش مؤثری در کاهش کج‌فهمی‌ها و ارتقای یادگیری زبان عربی ایفا کند. در این راستا، توجه به اصول طراحی آموزشی، استفاده از منابع درسی متناسب، و تقویت راهبردهای اصلاحی در آموزش زبان دوم، از جمله اقدامات مؤثر محسوب می‌شوند.

کلمات کلیدی: کج‌فهمی آموزشی، تحلیل خطا، طراحی آموزشی، زبان بینابینی، یادگیری معنادار

پیوست‌ها

حامیان همایش

عنوان برنامه	ساعت	مکان اجرا
پذیرش	۸:۳۰-۷:۳۰	طبقه همکف آمفی تئاتر شهدای فرهنگی
تلاوت آیاتی از کلام الله مجید و پخش سرود ملی	۸:۴۰-۸:۳۰	سالن آمفی تئاتر شهدای فرهنگی
خیر مقدم جناب آقای دکتر حمدانی ریاست دانشگاه فرهنگیان استان خوزستان	۸:۵۰-۸:۴۵	سالن آمفی تئاتر شهدای فرهنگی
سخنرانی مسئول نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه حجت الاسلام و المسلمین جوانمردزاده	۹:۰۰-۸:۵۰	سالن آمفی تئاتر شهدای فرهنگی
گزارش دبیر علمی همایش جناب آقای دکتر عبیات	۹:۱۰-۹:۰۰	سالن آمفی تئاتر شهدای فرهنگی
سخنرانی مهمان ویژه دکتر علی باقر طاهری نیا- دانشگاه تهران	۹:۳۵-۹:۱۰	سالن آمفی تئاتر شهدای فرهنگی
پخش کلیپ گزیده چهارمین همایش ملی آموزش زبان عربی-قم	۹:۴۵-۹:۳۵	سالن آمفی تئاتر شهدای فرهنگی
عنوان مقاله: توظيف الادب القصصي في تعليم اللغة العربية (تجربة شخصية من خلال كتاباتي القصصية) ارائه: دکتر جاسم محمد صالح- بغداد	9:55-۹:۴۵	سالن آمفی تئاتر شهدای فرهنگی
عنوان مقاله: عناصر الموروث الثقافي البيئي وإسهاماتها في تعزيز الوعي الجماعي في الكتب المدرسية العمانية(كتاب مادة اللغة العربية للصف السادس نموذجا) ارائه: دکتر رسول بلاوی- شهیدچمران اهواز	۱۰:۱۰-9:55	سالن آمفی تئاتر شهدای فرهنگی
پخش کلیپ روز جهانی عربی	۱۰:۱۰-10:20	سالن آمفی تئاتر شهدای فرهنگی
عنوان مقاله:حركية التركيب وأثرها في اداء المعنى القرآني ارائه: دکتر محمد یاسین الشکري- جامعة الكوفه	10:30-10:20	سالن آمفی تئاتر شهدای فرهنگی
پذیرایی میان وعده – بازدید از نمایشگاه و غرفه ها- رونمایی از کتاب ها	11-10:30	طبقه همکف آمفی تئاتر شهدای فرهنگی
عنوان مقاله: هندسة التلقين في الذكاء الإصطناعي وأثرها في تعليم اللغة العربية ارائه: دکتر حسین لفته حافظ- جامعة الكوفه	۱۱:۰۰-11:10	سالن آمفی تئاتر شهدای فرهنگی
عنوان مقاله: بررسی دقت و زیبایی در ترجمه سوره یوسف: نگاهی به ترجمه الهی قمشه ای ومحمد علی رضایی اصفهانی از منظر یوجین نایدا ارائه: دکتر فاطمه صحرایی- فرهنگیان مشهد	11:20-11:10	سالن آمفی تئاتر شهدای فرهنگی
عنوان مقاله: بازخوانی انتقادی تاریخ، فلسفه و علم در آموزش زبان عربی (گسست در فهم، زبان و تعلیم) ارائه: دکتر عزیزاله احمدی- آموزش و پرورش خوزستان	11:30-11:20	سالن آمفی تئاتر شهدای فرهنگی
پخش کلیپ تاریخچه	۱۱:۳۰-۱۱:۴۵	سالن آمفی تئاتر شهدای فرهنگی
نماز و استراحت	۱۱:۴۵-۱۳:۳۰	
کارگاه تخصصی فن بیان و آیین سخنوری دکتر فاطمه چنانی	۱۴:۳۰-۱۴	پردیس فاطمة الزهرا (س)- کلاس ۲۰۲ ساختمان جدید
عنوان مقاله: تطبیق محتوای کتابهای عربی متوسطه اول با راهکارهای هوش مصنوعی: گام نو در آموزش معنا دار ارائه: اسماء عبیداوی- دانشجوی ارشد شهید چمران اهواز	۱۴:۳۰-۱۴:۴۰	پردیس فاطمة الزهرا (س)- کلاس ۲۰۲ ساختمان جدید
عنوان مقاله : بررسی تطبیقی اندیشه های سیاسی- اجتماعی قاسم حداد و مهدی اخوان ثالث	۱۴:۴۰-۱۴:۵۰	پردیس فاطمة الزهرا (س)- کلاس ۲۰۲ ساختمان جدید

ارائه: فاطمه پیروزی- دانشجوی ارشد دانشگاه تهران		
عنوان مقاله: تحلیل جایگاه آموزشگر در بهبود یادگیری عربی بر پایه مطالعات نظری (مورد پژوهی مقطع متوسطه اول) ارائه: دکتر پوران رضایی- فرهنگیان قم	۱۵-۱۴:۵۰	پردیس فاطمة الزهرا (س)- کلاس ۲۰۲ ساختمان جدید
پخش آنلاین مقاله: بررسی تأثیر فرهنگ و تمدن عربی بر یادگیری زبان عربی در کتابهای دوره متوسطه دوم انسانی با تأکید بر نظر دبیران مجازی ارائه: دکتر فاطمه اکبرزاده -دانشگاه الزهرا	۱۵-۱۵:۱۰	پردیس فاطمة الزهرا (س)- کلاس ۲۰۲ ساختمان جدید
پخش آنلاین مقاله: بررسی سطح خوانایی کتاب عربی پایه هشتم از دیدگاه نظریه گانینگ ارائه: دکتر علی خالقی- فرهنگیان قم	۱۵:۳۰- ۱۵:۱۰	پردیس فاطمة الزهرا (س)- کلاس ۲۰۲ ساختمان جدید
کارگاه روش های تدریس اثر بخش درس عربی (شیوه های نوین تدریس) دکتر فیصل آشتاب	۱۴-۱۳:۳۰	سالن آمفی تئاتر شهدای فرهنگی
عنوان مقاله: استدعاء الشخصيات التراثية في شعر علي الإمارة ارائه: دکتر ظافر سباح حميدي شناوة – جامعة الحلة	۱۴:۱۰- ۱۴:۰۰	سالن آمفی تئاتر شهدای فرهنگی
عنوان مقاله: بررسی اثر بخشی آموزش معکوس در ارتقای یادگیری و انگیزه دانشجو معلمان رشته آموزش زبان عربی در دانشگاه فرهنگیان ارائه: دکتر اکرم شوشتری- فرهنگیان خوزستان	۱۴:۲۰- ۱۴:۱۰	سالن آمفی تئاتر شهدای فرهنگی
مقاله: طراحی الگویی آموزشی بر پایه نظریه بارشناختی: واکاوی واژگان تحولات کیهانی در قرآن برای تسهیل آموزش ترجمه و درک زبان عربی ارائه: دکتر منا تکاورنژاد- فرهنگیان مشهد	۱۴:۳۰- ۱۴:۲۰	سالن آمفی تئاتر شهدای فرهنگی
مقاله : تقنيات الذكاءات المتعددة في كتاب (اللغة العربية) للصف الثامن في دولة الإمارات على ضوء نظرية غاردنر ارائه: علیرضا پریزن- ارشد شهید چمران اهواز	۱۴:۴۰- ۱۴:۳۰	طبقه همکف آمفی تئاتر شهدای فرهنگی
مقاله: ثنائية العطاء والرفض في بناء الشخصية التراجيدية في قصيدة (البئر الهمجورة) ارائه: دکتر عبدالعزیز حمادی- پیام نور خوزستان	۱۵:۱۰- ۱۵:۰۰	سالن آمفی تئاتر شهدای فرهنگی
پذیرایی میان وعده	۱۵:۳۰- ۱۵:۱۰	سالن آمفی تئاتر شهدای فرهنگی
مقاله: تجربه زیسته دانشجویان معلمی زبان عربی از تعامل با دستیارهای گفتاری هوشمند: یک مطالعه پدیدارشناسانه ارائه: دکتر مجید حمدانی- فرهنگیان خوزستان	۱۵:۴۵- ۱۵:۳۰	سالن آمفی تئاتر شهدای فرهنگی
پخش کلیپ	۱۶-۱۵:۴۵	سالن آمفی تئاتر شهدای فرهنگی
پخش کلیپ آماده سازی همایش، گزارش دبیر اجرایی، تقدیر از برگزیده‌ها	۱۷-۱۶	سالن آمفی تئاتر شهدای فرهنگی

سین برنامه کارگاه‌ها و دوره های بالندگی بین المللی با همکاری مدیریت امور بین الملل دانشگاه فرهنگیان

ردیف		عنوان برنامه	زمان-روز	مکان اجرا
1	دوره بالندگی بین المللی	توظيف الأدب القصصي في عملية التعليم وتعليم اللغة العربية (بکارگیری ادبیات داستانی در فرآیند آموزش و یادگیری زبان عربی) مدرس: دکتر جاسم محمد صالح	دوشنبه 15-17 ۱۴۰۴/۰۹/۲۴	تالار امید مدیریت استان ویژه کلیه اساتید و دانشجویان
2	دوره بالندگی بین المللی	دراسة تطبيقية عن التأثير و التأثر بين اللغتين العربية والفارسية أنموذجا أثر المفردات الفارسية في الأمثال واللهجات العربية (مطالعه تطبیقی درباره تأثیر و تأثر بین زبان‌های عربی و فارسی با نمونه‌های از تأثیر واژگان فارسی در مثل‌ها و لهجه‌های عربی) مدرس: دکتر وئام العلي خرفان	دوشنبه ۱۸-۲۰ ۱۴۰۴/۰۹/۲۴	پخش آنلاین ویژه کلیه اساتید و دانشجویان
3	کارگاه	فن بیان و آیین سخنوری مدرس: دکتر فاطمه چنانی	سه شنبه ۱۴-۱۵ ۱۴۰۴/۰۹/۲۵	ویژه دانشجویان پردیس فاطمة الزهرا (س)- کلاس ۲۰۲ ساختمان جدید
4	دوره بالندگی	روش های تدریس اثر بخش درس عربی (شیوه های نوین تدریس) مدرس: دکتر آشتاب	سه شنبه ۱۳:۳۰ ۱۴۰۴/۰۹/۲۵	سالن آمفی تئاتر شهدای فرهنگی
5	کارگاه توانمندسازی	فرآیند محور تألیف کتاب های درسی در دانشگاه فرهنگیان مدرس: دکتر هدایت اله تقی زاده	سه شنبه ۱۸-۱۹ ۱۴۰۴/۰۹/۲۵	سالن آمفی تئاتر شهدای فرهنگی ویژه اعضای هیئت علمی
6	دوره بالندگی بین المللی	أثر القرآن الكريم وجمال بيانه في عملية التعليم وتأهيل المعلمين من خلال السمات القيادية للمعلمين في ضوء آيات الذكر الحكيم (نقش قرآن کریم و زیبایی‌های بیانی آن در فرایند آموزش و توانمندسازی معلمان، با تأکید بر مؤلفه‌های هدایتگری معلم») مدرس: دکتر محمد یاسین علیوی الشکری	چهارشنبه ۸-۱۰ ۱۴۰۴/۰۹/۲۶	تالار امید مدیریت استان ویژه کلیه اساتید، دانشجویان و همکاران اداری
7	دوره بالندگی بین المللی	استراتیجیات التدریس الناجح والتعليم الفعال (کارگاه راهبردهای تدریس موفق و آموزش اثر بخش) مدرس: دکتر حسین لفته حافظ	چهارشنبه ۱۰-۱۲ ۱۴۰۴/۰۹/۲۶	تالار امید مدیریت استان ویژه کلیه اساتید، دانشجویان و همکاران اداری

بخش تصویری

پنجمین همایش ملی آموزش زبان عربی

(PCK)

آ
مایی از پنج عنوان کتاب
دست سازه های
ان خوزستان

غرفه دانشجویی
غرفه رسانه
تان

معلمان تمدن ساز

پنجمین همایش ملی آموزش زبان عربی

پنجمین همایش ملی آموزش زبان عربی
pck

پنجمین همایش ملی آموزش
اللغة العربية (pck)
خوش آ
اللغة العربية
Lenovo

اللغة العربية

اهلا و سهلا

پنجمین همایش ملی آموزش
خوش آ
اللغة العربية
المؤتمر الوطني الخامس لتعليم اللغة العربية (pck)
اهلا و سهلا

المعرفة النظرية، بل أيضاً من حيث تطوير المهارات العملية، والتفكير
النقدي، والقدرة على حل المشكلات إنه نموذج يتجاوز التلقين السلبي، ويركز
على المشاركة النشطة للطالب في بناء معارفه.

مضیف شهدا
پنجمین
زبان عربی

بسیج دانشجویی دانشگاه فرهنگیان

غرفه رسانه
غرفه آثار و تالیفات
دانشگاه فرهنگیان خوزستان
آیین رو نمایی از بنج عنوان کتاب

مضیف شهدا

الشعر العربی الحدیث
الشعر العربی الحدیث
(تاریخ، نصوص و نقد)

دراسات لغویة حدیثة

کارگاه توانمندسازی با عنوان: فرآیند محور تألیف کتاب های درسی در دانشگاه فرهنگیان،
مدرس: دکتر هدایت اله تقی زاده

اللغة العربية
برگزاری دوره بالندگی بین‌المللی آموزش زبان عربی به همت دانشگاه فرهنگیان خوزستان
(برای نخستین بار در کشور)
دبیرخانه پنجمین "همایش ملی آموزش زبان عربی(PCK)"
با همکاری مدیریت امور بین الملل دانشگاه فرهنگیان
برگزار می کند.
کارگاه «نقش قرآن کریم و زیبایی‌های بیانی آن در فرایند آموزش و توانمندسازی معلمان، با تأکید بر مؤلفه‌های هدایت‌گری معلم»
دکتر محمد یاسین علیوی الشکری (از عراق)
استاد دانشگاه کوفه
متخصص زبان پژوهی
چهارشنبه ۲۶ آذر ۱۴۰۴ ساعت ۸ تا ۱۰
مکان برگزاری: تالار امید، مدیریت استانی دانشگاه فرهنگیان
ویژه کلیه اساتید، دانشجویان و همکاران اداری
صورت حضوری و آنلاین
لینک جلسه
https://meetingvc.cfu.ac.ir/khuzmeeting/
با اعطای گواهینامه بالندگی بین المللی
کانال اطلاع رسانی همایش:
@arabic_pck1404
آدرس سایت همایش:
http://5arconf.cfu.ac.ir

دبیرخانه پنجمین "همایش ملی آموزش زبان عربی(PCK)"
با همکاری مدیریت امور بین الملل دانشگاه فرهنگیان
برگزار می‌کند.
کارگاه راهبردهای تدریس موفق و آموزش اثر بخش
ویژه اساتید، دانشجویان و همکاران اداری
با اعطای گواهینامه بالندگی بین المللی
لینک حضور
https://meetingvc.cfu.ac.ir/khuzmeeting/
کانال اطلاع رسانی همایش:
@arabic_pck1404
آدرس سایت همایش:
http://5arconf.cfu.ac.ir
حسین لفته حافظ
*استاد مرکز پژوهش‌های دانشگاه کوفه
*عضواتحادیه نویسندگان عرب و انجمن ادبای عراق
چهارشنبه ۲۶ آذر ۱۴۰۴ ساعت ۱۰ تا ۱۲
مکان برگزاری: تالار امید مدیریت استانی دانشگاه فرهنگیان خوزستان

برگزاری دوره بالندگی بین‌المللی آموزش زبان عربی به همت دانشگاه فرهنگیان خوزستان
(برای نخستین بار در کشور)
دبیرخانه پنجمین "همایش ملی آموزش زبان عربی(PCK)"
با همکاری مدیریت امور بین الملل دانشگاه فرهنگیان
برگزار می کند:
کارگاه بکارگیری ادبیات داستانی در فرآیند آموزش و یادگیری زبان عربی
دکتر جاسم محمد صالح
(از عراق)
نویسنده ادبیات کودک
دوشنبه ۲۴ آذر ۱۴۰۴ ساعت ۱۵ تا ۱۷
مکان برگزاری: تالار امید، مدیریت استانی دانشگاه فرهنگیان
ویژه کلیه اساتید و دانشجویان سراسر کشور
صورت حضوری و آنلاین
لینک جلسه
https://meetingvc.cfu.ac.ir/khuzmeeting/
با اعطای گواهینامه بالندگی بین المللی
کانال اطلاع رسانی همایش:
@arabic_pck1404
آدرس سایت همایش:
http://5arconf.cfu.ac.ir

دبیرخانه پنجمین "همایش ملی آموزش زبان عربی(Pck)" برگزار می کند.

کارگاه تخصصی فن بیان و آیین سخنوری

مدرس: دکتر فاطمه چنانی
دکتری زبان و ادبیات فارسی

زمان: سه‌شنبه ۲۵ آذر ۱۴۰۴ ساعت: ۱۴:۰۰ الی ۱۶:۰۰

مکان برگزاری: دانشگاه فرهنگیان استان خوزستان، پردیس فاطمه الزهراء

[ثبت‌نام رایگان – ظرفیت محدود]

ویژه دانشجویان دختر دانشگاه فرهنگیان (تمامی رشته ها)

با اعطای گواهینامه معتبر

کانال اطلاع رسانی همایش:
@arabic_pck1404

آدرس سایت همایش:
http://5arconf.cfu.ac.ir

تصاویر منتخب همایش

اهلا وسهلا
خوش آمدید

برپایی نمایشگاه

رونمایی از کتب و دستاوردهای علمی و پژوهشی اساتید دانشگاه فرهنگیان خوزستان

غرفه رسانه

حضور دکتر طاهریان استاد دانشگاه تهران، دکتر حمدانی رئیس دانشگاه فرهنگیان خوزستان و دکتر هدایت الله تقی زاده ناظر همایش

برپایی مضیف همخوان با زیست بوم استان خوزستان

پذیرایی و صبحانه پردیس حضرت فاطمه زهراء(س)

پذیرایی قهوه عربی به شرکت کنندگان همایش

غرفه محصولات بومی استان خوزستان

هديه کتاب های دکتر جاسم محمد صالح

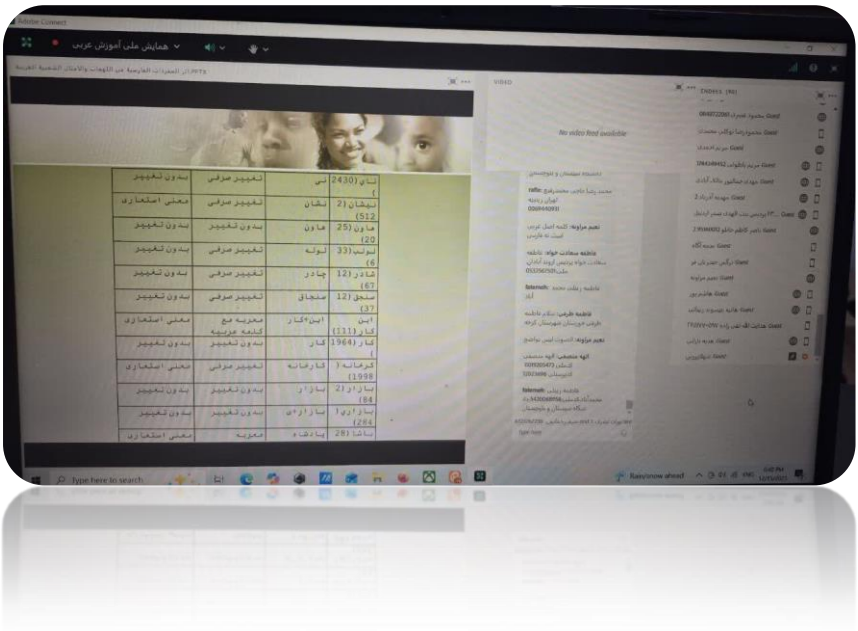

برگزاری دوره های بین المللی با همکاری مدیریت امور بین الملل

۱- عنوان کارگاه: بکارگیری ادبیات داستانی در فرآیند آموزش و یادگیری زبان عربی، مدرس: دکتر جاسم محمد صالح از بغداد

۲- عنوان کارگاه: مطالعه تطبیقی درباره تأثیر و تأثر بین زبان‌های عربی و فارسی با نمونه‌هـای از تـأثیر واژگـان فارسی در مثل‌ها و لهجه‌های عربی)، مدرس: دکتر وئام العلی خرفان- پخش به صورت بر خط از دانشگاه حمـص سوریه

۳- عنوان کارگاه: نقش قرآن کریم و زیبایی‌های بیانی آن در فرایند آموزش و توانمندسازی معلمان، با تأکید بر مؤلفه‌های هدایت‌گریِ معلم، مدرس: دکتر محمد یاسین علیوی الشکری

۴- عنوان کارگاه: راهبردهای تدریس موفق و آموزش اثر بخش، مدرس: دکتر حسین لفته حافظ

۵- کارگاه توانمندسازی با عنوان: فرآیند محور تألیف کتاب های درسی در دانشگاه فرهنگیان، مدرس: دکتر هدایت اله تقی زاده

